23045

oreditch Public Librari

RETURNABLE ON OR BEFO
LATEST DATE MARKED BEL

is Book is returnable within 14 days from the d
marked below.

AR -2	-3. SEP 1954		
AR 23			
JUN 27			
18 APR			
L.C 1.10.50			
[illegible]			
JUN			
			(113)

S.T.

(٤١١) - [illegible]

SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES

אקל

יאראסלאוו האשעק

דער בראַווער סאָלדאַט שווייק אין דער וועלט־מלחמה

2-16

צווייטער טייל

אידיש ז. קאַלמאַנאָוויטש

SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES

„ביכער פאַר אַלעמען" ריגע

גערטרוד־גאס 19.

1 9 2 8

TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY
19 JUN
OF OXFORD
LIBRARY

G

23045

WITHDRAWN FROM STOCK

דרוקעריי ד. א פ ש...ריגע, פארק=גאס 1=א.

Jaroslav Hashek.

The Brave Soldier.

Vol. 2.

77, HIGH STREET
WHITECHAPEL, E.1

L

SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES

1

שווייקס צרות אין אייזנבאַן־צוג.

אין קופּע צווייטן קלאַס פונם שנעלצוג פּראָג—בודוויס האָבן זיך געפונען דריי מענטשן, לייטענאַנט לוקאַש, אים קעגנאיבער אַן עלטערער מאַן, אין גאַנצן א פּליכעדיקער, און שווייק וואָס איז געשטאַנען באַשיידן ביי דער טיר פון קופּע. לייטענאַנט לוקאַש האָט דעם גאַנצן וועג ניט אופגעהערט צו מוסרן שווייקן און, ניט געאַכט דערויף, וואָס דערביי איז געזעסן דער פּליכעדיקער „פרייער", האָט ער אים געזידלט מיט די ערגסטע ווערטער, וויפיל אין אים איז אַריין. שווייק איז דערביי געשטאַנען און האָט מיט א הכנעהדיקער מינע גענומען אַף זיך די תוכחה, וואָס האָט זיך אַף אים געשאָטן.

— אָט האָט מען ביי אונדז צוגעגנבעט איין טשעמאָדאַן,— האָט לייטענאַנט לוקאַש אופגעוואָרפן שווייקן. — אַ קאַטאָוועס צו זאָגן — אַ טשעמאָדאַן! כלב!

— ערלויבט צו מעלדן הער לייטענאַנט,—האָט שווייק זיך אָפּגערופן באַשיידן: — דעם טשעמאָדאַן האָט מען טאַקע ביי אונדז צוגעגנבעט, אַפן וואָקזאַל דרייען זיך אלע מאָל אַרום כלערליי זשוליקעס, און מיר דוכט, אַז איינעם אַזאַ זשוליק איז ניט אַנדערש געפעלן געוואָרן אייער טשעמאָדאַן, האָט אָט דער מנוול מסתמא אויסגענוצט דעם מאָמענט, ווען איך בין אַף אַ ווייליקע אַוועקגעגאַנגען פון באַגאַזש צו מעלדן אייך, אַז מיט אונדזער באַגאַזש, איז גאָט צו דאַנקען, אַלץ כשורה! וואָרום אַוועקגנבען ביי אונדז אַ טשעמאָדאַן האָט מען געקאָנט נאָר אין אַזאַ גינסטיקן

מאָמענט, און די דאָזיקע זשוליקעס וואַרטן נאָר אַף אַזאַ מאָמענט. מיט צוויי יאָר צוריק האָבן זיי אַוועקגעגנבעט אַפן וואָקזאַל בײַ איין פרוי א וועגעלע מיט א זויג-קינד, א מיידעלע, און זיינען נאָך געווען אַזוי לייטיש, אז זיי האָבן דאָס מיידעלע אָפּגעבראַכט אין פּאָליציי-צירקל בײַ אונדז אין גאַס, אַזוי ווי זיי וואָלטן קלאָמפּערשט געהאַט געפונען זי אונטערגעוואָרפן ערגעץ אַף א טרעפּ פון א הויז. און דערנאָך האָבן די צייטונגען די מעשה אַזוי פונאַנדער-געשמירט, ווי די מוטער זאָל כלומרשט האָבן אליין אונטערגע-וואָרפן איר קינד.

און שווייק האָט פאַרענדיקט מיט דער לעבנס-חכמה:

— אַף די וואָקזאַלן האָט מען אַלע מאָל געגנבעט און מען וועט שטענדיק גנבען. אַנדערש קאָן גאָר ניט זיין.

— איך בין באַזיכערט, שווייק, — האָט אים לייטענאַנט לוקאַש איבערגעשלאָגן, — אַז איר וועט ווען עס איז האָבן א וויסטן סוף. איך קאָן נאָר בשום אופן ניט דערגיין, צי מאַכט איר זיך דאָס פאַר א נאַר, אָדער איר זייט טאַקע אין דער אמתן געבאָרן געוואָרן אַזאַ שוטה. וואָס איז געווען אין טשעמאָדאַן?

— בכלל גערעדט, איז דאָרט גאָרנישט ניט געווען, הער ליי-טענאַנט, — האָט שווייק געענטפערט, ניט אַראָפּצונעמען די אויגן פונם פליכעדיקן שאַרבן פונם ציוויל-מאַן, וואָס איז געזעסן קעגנ-איבער דעם לייטענאַנט, פאַרטיפט אין זיין צייטונג, און האָט קיין שום אינטערעס ניט ארויסגעוויזן צו זייער שמועס. — אין דעם טשעמאָדאַן איז געוועזן גאָר און גאָר דער שפּיגל פון אייער שלאָפצימער און נאָך די אייזערנע שאַראַגע פאַר היט פון פאָ-דער-צימער, אַזוי ארום אז מיר האָבן בעצם גאָר קיין היזק ניט געהאַט, וואָרום סיי דער שפּיגל און סיי די שאַראַגע האָבן גע-הערט דעם בעל-הבית פון הויז.

באַמערקט דעם לייטענאַנטס שרעקלעכע העויה, האָט שווייק ווייטער גענומען ריידן מיט זיין צערטלעכסטער שטים:

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אז איך האָב לכתחילה ניט געוווּסט, אז מען וועט דעם טשעמאָדאַן אַוועקגנבענען. וואָס איז שייך דער שאַראַגע פאַר די היט און דעם

שפּיגל, האָב איך דעם בעל־הבית געמאָלדן, אַז מיר וועלן אים דאָס אָפּגעבן, ווען מיר וועלן קומען אַהיים נאָכן קריג. אין שונהם לאַנד, מיין איך, וועלן זיך נאָך געפינען אַזוי פיל שפּיגלען און שאַראַנגעס, אַז צו קיין סכסוך מיטן בעל־הבית וועט עס בשום אופן ניט קומען. וואָרום ווי נאָר מיר וועלן איינעמען אַ שטאָט, וועלן...

— פאַרשטאָפּט דעם פּיסק, שווייק! — האָט דער לייטענאַנט אַף אים אַ הויקע געטאָן. — אָט וועט איר זיך אָנרייסן, אַז איך וועל אייך שטעלן צום געריכט. טוט נאָר אַ קלער, צי זייט איר ניט דער גרעסטער אידיאָט אין דער וועלט. קיין איין מענטש, ווען ער זאָל אפילו אָפּלעבן טויזנט יאָר, וואָלט ניט אָפּגעטאָן אַזוי פיל נאַרישקייטן, וויפיל איר אין די איינע פּאָר וואָכן. איך האָף, אַז איר האָט דאָס אליין באַמערקט?

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז איך האָב דאָס טאַקע אַליין באַמערקט. איך ווער, ווי יענער זאָגט, קלוג, ווען עס איז שוין שפּעט, און די צרה איז שוין געשען. ס'איז די אייגענע מעשה מיט מיר, ווי מיט יענעם נעכלעבאַ פון נעקאַצאַרקע, וואָס פלעגט אָפט אַריינקומען אין שיינקל „צווייג אין וועלדל". דער דאָ־זיקער נעקאַצאַרקאַ פלעגט אַלע מאָל זיך טאָן אַ נדר אויפצופירן זיך מעשה לייט און פון שבת אָן אָנהויבן אַ נײַ לעבן, און דעם צווייטן טאָג פלעגט ער שטענדיק דערציילן: „און אָט, ברידערלעך, טו איך דאָס אינדערפרי אַ קוק, איך ליג אַף אַ לאַווקע אין כודער־מודער". און אַלע מאָל פלעגט דאָס מיט אים טרעפן גראָד אין דעם מאָמענט, ווען ער האָט זיך פּונקט געקליבן צו גיין אַהיים. ער אַליין איז געווען פאַריאַושט און פלעגט טענען, אַז אַזאַ ביטערער מזל איז אים געקומען בירושה. זיין זיידע איז איין מאָל אַוועקגעפאָרן...

— שווייק, לאָזט מיך צו רו מיט אייערע משלים.

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז דאָס, וואָס איך האָב איצט דערציילט, איז דער אמת אַליין. זיין זיידע איז איין מאָל...

— שווייק, — האָט דער לייטענאַנט נערוויז א געשריי גע־טאָן, — איך באַפעל אייך נאָך א מאָל מיר קיין זאַך מער ניט צו דערציילן; איך וויל אייך מער ניט הערן. אז מיר וועלן קומען אין בודוויס, וועל איך זיך שוין מיט אייך אָפּרעכענען. איר ווייסט, שווייק, אז איך וועל הייסן אַרייננזעצן אייך אין קאַרצער?

— אָ ניין, הער לייטענאַנט, איך ווייס ניט, האָט שווייק געענטפערט ווייך. — איר האָט מיר וועגן דעם נאָך גאָרנישט געזאָגט.

ביים לייטענאַנט האָבן קעגן זיין ווילן די ציין גענומען קלאַפּן. ער האָט א ציטער געטאָן, אַרויסגענומען פון קעשענע א צייטונג און האָט זיך פאַרטיפט אין די נייס פון מלחמה־פּלאַץ. נאָר מיט א מאָל האָט אים געשטערט דער קול פון שווייקן, וואָס האָט א פרעג געטאָן ביים פליכעדיקן הערן:

— זייט מוחל, גנעדיקער הער, זייט איר ניט צופעליק הער פּורקראַבעק, נאָמן פון באַנק „סלאַוויאַ"?

היות ווי דער פליכעדיקער הער האָט ניט געענטפערט, האָט שווייק זיך געווענדעט צום לייטענאַנט.

— ערלויבט צו מעלדן, איך האָב אמאָל געלייענט אין בלאַט, אז א נאָרמאַלער מענטש דאַרף האָבן דורכן באַנק פון 60 ביז 70 טויזנט האָר אַפן קאָפּ, און אז שוואַרצע האָר זיינען שי־טערער געוויינטלעך, ווי מען קאָן דאָס זען אין א סך פאַלן.

און ווייטער אָן רחמנות:

— און איינער א מעדיקער האָט ביי אונדז אין קאַפע „שפּירק" דערציילט, אז די האָר פאַלן ארויס פון אופרעקונג ביים האָבן.

אין דעם מאָמענט איז געשען א שרעקלעכע זאַך — דער פליכעדיקער הער איז אופגעשפּרונגען, איז צו צו שווייקן און א הויקע געטאָן:

— אַרררויס פון דאַנען כלב שבכלבים!

און דער אומבאַקאַנטער האָט שווייקן ארויסגעשטופּט אין קאָרידאָר, איז צוריק אריין אין קופּע און האָט זיך פאָרגעשטעלט

דעם לייטענאַנט. יענער האָט פאַר גרויס חידוש נאָר אויסגע־שטעלט די אויגן.

שווייק האָט געהאַט א שטיקל טעות. דער פאַרשוין מיטן פליך איז געווען ניט דער פורקראַבעק פון באַנק „סלאַוויאַ״, נאָר גענעראַל־מאַיאָר פאָן־שוואַרצבערג. דער גענעראַל־מאַיאָר האָט אינ־קאָגניטאָ אינספּיצירט די גאַרניזאָנען און איז איצט געפאָרן קיין בודוויים, בכדי צו כאַפּן דעם דאָרטיקן גאַרניזאָן.

ער איז געווען דער שטרייִנגסטער אינספּעקטאָר, וואָס עס איז נאָר פאַראַן אין דער וועלט. אויב ער פלעגט נאָר כאַפּן עפּעס ניט אין אָרדענונג, פלעגט ער געוויינטלעך פאַרפירן מיטן שעף פון גאַרניזאָן אַזאַ מין שמועס:

— א רעוואָלווער האָט איר?

— יאָ, איך האָב.

— פיין! אַף אייער אָרט וואָלט איך געוווסט, וואָס איך האָב צו טאָן, ווארום דאָס, וואָס איך זע דאָ, איז ניט קיין גאַרניזאָן, נאָר א חזיר־שטאַל.

און נאָך זיינער אן אינספּעקציע־רייזע פלעגט זיך טאַקע עמיצער שוין שיסן. גענעראַל־מאַיאָר שוואַרצבערג פלעגט מיט באַפרידיקונג אויסהערן די מעלדונג וועגן דעם און זאָגן:

— אזוי דאַרף דאָס זיין! אָט דאָס איז אן עכטער זעלנער!

עס האָט געהאַט דעם פּנים, ווי ער וואָלט בכלל ניט ליב געהאַט, אז נאָך זיין אינספּעקציע זאָל עמיצער בלייבן לעבן. ער האָט געהאַט א מין חולאת צו פאַרשיקן אָפיצערן דווקא אין די פאַרוואָרפנסטע העקן.

— הער לייטענאַנט, — האָט ער געפרעגט, אין וואָסער קאַדעטן־קאָרפּוס האָט איר זיך געלערנט?

— אין פּראָגער.

— הייסט דאָס, איר האָט זיך געלערנט אין א קאַדעטן־קאָרפּוס און ווייסט אפילו ניט, אז אַן אָפיצער טראָגט די אחריות פאַר זיינע אונטערגעבענע? פיין, ניטאָ וואָס צו ריידן! צווייטנס שמועסט איר מיט אייער דינער, ווי ער וואָלט געווען אייער חבר. איר דערלויבט אים צו ריידן, בעת מען פרעגט ביי אים ניט.

דאָס איז נאָך פיינער! און דריטנס, איר דערלויבט אים צו באַ־ליידיקן אייער עלטסטן. דאָס איז דאָס פיינסטע! דערפון וועל איך מאַכן די געהעריקע מסקנא. ווי איז אייער נאָמען, הער לייטע־נאַנט?

— לוקאַש.

— פון וואָסער פולק?

איך האָב געדינט...

— א דאַנק, אָבער מיר אינטערעסירט ניט, ווו איר האָט געדינט. איך וויל וויסן, ווו איר דינט איצט.

— אין 91־טן, אינפאַנטעריע, הער גענעראַל־מאַיאָר. מען האָט מיך אַהין אריבערגעזעצט פון...

— אַך אַזוי, אַריבערגעזעצט? אויסגעצייכנט. אייך וועט זיין זייער נוציק וואָס גיכער צו קומען מיטן 91־טן פולק ערגעץ אַפן פראָנט.

— דאָס איז שוין באַשלאָסן, הער גענעראַל־מאַיאָר.

איצט האָט דער גענעראַל־מאַיאָר גענומען לייענען א גאַנצע לעקציע מכּח דעם, וואָס ער האָט די לעצטע צייט באַמערקט, אַז די אָפיצערן גיבן צו פיל נאָך די סאָלדאַטן, אַז זיי זיינען מיט זיי צו פיל חבר־לאַווער, אַז אַמאָל פלעגן די סאָלדאַטן ציטערן פאַר זייערע אָפיצערן, ווי פאַר פייער, און איצט...

דער גענעראַל־מאַיאָר האָט א מאַך געטאָן מיט דער האַנט.

— איצט, — האָט ער מיט פאָרוווּרף פאַרענדיקט,— צאַצקען זיך דאָס רוב אָפיצערן מיט די סאָלדאַטן. אָט וואָס איך האָב געוואָלט אייך זאָגן.

און דער גענעראַל־מאַיאָר האָט זיך ווידער גענומען פאַר דער צייטונג און האָט זיך פאַרטיפט אין לייענען. לייטענאַנט לו־קאַש, א ווייסער ווי קאַלך, איז ארויס אין קאָרידאָר זיך אָפּרעכע־נען מיט שווייקן.

ער האט אים געפונען שטייענדיק ביים פענצטער מיט אזא גליקלעכן און צופרידענעם פנים, וואָס אַזוינס האט נאָר א צוויי־חדשימדיקער קינד, וואס האט זיך זאַט אָנגעזויגן און איז זים אַנטשלאָפן געוואָרן.

איז דער לייטענאנט שטיין געבליבן און האָט אריינגעוווּנקען שווייקן אין א ליידיקן קופּע. אריינגעלאָזן אים אהין, איז ער אויך אריין און האט צוגעמאַכט די טיר.

— שווייק, — האט ער אָנגעהויבן פייערלעך, — איצט איז שוין סוף כּל סוף געקומען דער מאָמענט, ווען איר וועט אריינכאַפּן אייער פּאָרציע פרעשק, און אזעלכע פרעשק, וואס די וועלט האט נאָך ניט געזען. צו וואָסער שוואַרץ־יאָר האט איר פאַרטשעפּעט דעם אלטן פליכעדיקן הער? ווייסט איר, אז דאס איז גענעראַל־מאַיאָר פאָן־שוואַרצבורג?

— ערלויבט צו מעלדן, — האט שווייק זיך אָפּגערופן מיט דער מינע פון א קדוש, — אז קיין מאָל אין לעבן האב איך בכלל ניט געהאַט בדעה עמיצן צו פאַרטשעפּען. און מיר איז גאָר ניט ארוף אפן זינען, אז דאס איז א גענעראַל. ער איז פונקט ענלעך צו הער פורקראַבעק, דעם נאמן פון באַנק „סלאַוויאַ". דער דאָזיקער הער פורקראַבעק פלעגט אריינגיין בײַ אונדז אין שיינקל, און איין מאָל, אז ער איז אַנטשלאָפן געווארן בײַם טיש, האט איינער א בעל טובה זיך מיישב געווען און אָנגעשריבן אים אפן פליך מיט א כעמישן בלייפעדער אָט וואס: „מיר האבן דעם כבוד אייך פאָרצולייגן אפן סמך פון בייגעלייגטן פאָלים־תנאי צו פאַרזאָרגן אייערע קינדער מיט נדן, דורך דעם וואס איר וועט זיך פארזיכערן אין אונדזער געזעלשאַפט". אלע זיינען, פאַרשטייט זיך, אוועק' און איך בין געבליבן דער איינציקער, און אזוי ווי איך האב קיין מאָל קיין מזל ניט, איז דאס אויסגעגאַנגען צו מיין קאָפּ. אז ער האט זיך אופגעכאַפּט און האט זיך דערזען אין שפּיגל, איז ער געוואָרן אויסער זיך און האט געמיינט, אז איך האב דאָס אים אָפּגעטאָן, און ער האט אויך געוואלט מיר געבן פעטש.

דאס ווערטל „אויך" האט זיך אויסגעגאָסן פון שווייקס לעפּצן מיט אזא האַרציקייט און מיט אזא צאַרטן פאָרוואורף, אז ניט ווילנדיק האט זיך בײַם לייטענאַנט אראָפּגעלאָזט די האַנט.

— איבער אזאַ גארנישט מיט א נישט, — האט שווייק גערעדט דאס זייניקע, — האט דער הער גענעראַל ניט באַדאַרפט, כלעבן, זיך אופרעקן. ער האט טאקע באדארפט האבן פון 60 ביז

70 טויזנט האָר, ווי עס איז דארט געשטאַנען אין בלאַט. מיר האט אפילו קיין מאָל ניט געחלומט, אז גענעראלן קאָנען זיין פליכעדיקע. דאס איז, ווי יענער זאגט, א טראַגישער טעות. וואס קאָן זיך טרעפן מיט איטלעכן, ווען עמיצער מאכט א באמערקונג, און דער צווייטער טשעפעט זיך באלד צו. אָט איז א מעשה, וואס עס האט דערציילט פאַר פיר יאָרן דער שניידער היוול. ער איז געפאָרן, דערציילט ער, פון א שטעטל אין שטיריען אי־בער לעאָבען קיין פראָג און האט געפירט מיט זיך א געריכערטן פריידיק, וואס ער האט געקויפט אין מאַרבורג. פאָרט ער זיך אזוי אין צוג און איז זיכער, אז ער איז דער איינציקער טשעך אין וואַגאָן. און אז ער האט ארום סאַנקט מאָריץ גענומען שניידן דעם פריידיק, האט דער הער, וואס איז געזעסן קעגנאיבער, גע־נומען וואַרפן אויגן אפן פריידיק, און ער האט אפילו געהאַט א פולע מויל שפייעכץ. האט דאס דער שניידער היוול באמערקט און האט צו זיך א זאָג געטאן אין דער הויך אויף טשעכיש: „איאָ, מנוול דיר וואלט זיך קענטיק געוואָלט א קיי טאָן א שטיקל דאַר־פלייש?" אז יענער גיט דאס א זאָג ארוים טאקע אין טשע־כיש: „מיטן גרעסטן חשק, אויב דו וועסט געבן א שטיקל". איז וואָס זשע מיינט איר? האבן זיי טאַקע אזויביידע אופגעגעסן דעם גאנצן פריידיק, נאך איידער זיי זיינען געקומען ביז בודוויס. און גערופן האט מען יענעם פאַרשוין אַדאַלבערט ראָום.

האט לייטענאנט לוקאַש א קוק געטאָן אף שווייקן און איז ארוים פון קופע. באלד ווי ער האט זיך אוועקגעזעצט אף זיין אַלטן אָרט, האט זיך אין טיר באַוויזן שווייקס ערלעכער פנים.

— יאָ, ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אין פינף מי־נוט ארום וועלן מיר זיין אין טאַבאָר. דער צוג שטייט דאָרט פינף מינוט. צי וועט איר ניט באַפעלן צו ברייננגען עפּעס צוצו־בייסן? אַמאָליקע יאָרן האבן זיי דאָ געהאט זייער גוטע...

אויסער זיך פון כעס, איז דער לייטענאַנט ארויסגעשפרונגען אין קאָרידאָר און האט געזאגט צו שווייקן:

— איך בין אייך נאָך א מאָל מתרה, אז וואס ווינציקער איר וועט זיך באַווייזן מיר פאַר די אויגן, אלץ אָנגענעמער איז

מיר. דאס בעסטע וואלט געווען, ווען איך וואלט אייך בכלל מער ניט געזען, און זייט רואיק, איך וועל שוין דאס באזאָרגן. סטאַרעט זיך בכלל מער ניט צו ווייזן זיך מיר אין די אויגן, איר בהמה איינער, אידיאָט.

— ריכטיק, הער לייטענאַנט.

שווייק האט צוגעלייגט די האַנט צום היטל, האט זיך א דריי אום געטאָן לינקס און איז מיט א פעסטן טריט אוועק אין צווייטן קאָרידאָר, האט זיך אוועקגעזעצט אפן קאָנדוקטאָרס אָרט און געפרווווט פאַרפירן א שמועס מיט עפּעס א באַן־אָנגעשטעלטן.

— אנטשולדיקט, איך מעג אייך עפּעס פרעגן?

דער אייזנבאַנער האט קענטיק גאר א קנאַפּן חשק געהאט צו שמועסן, ער האט קוים־קוים א שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ.

— צו מיר, — האט שווייק גענומען ריידן האַסטיק־האַסטיק, — פלעגט גאנץ אָפט אריינגיין זייער א סימפּאַטישער מענטש, א געוויסער האָפּמאַן, פלעגט ער שטענדיק טענען, אז אָט די אלע אלאַרם־סיגנאַלן זיינען קיין דרייער ניט ווערט. און אויב מען זאָל, איך כאַפּ אייך אָן, א ציי טאָן אָט דאס הענטל, וועט דערפון פּשוט בתכלית הפּשטות גארנישט ניט ארויסקומען. דעם אמת גערעדט, האָב איך זיך קיין מאָל מיט אזעלכע זאַכן ניט אינטערעסירט, נאָר ווייבאלד אז אזא סיגנאַל־אַפּאַראַט איז מיר שוין אריין אין די אויגן, וואלט איך זייער וועלן פון אייך דערגיין, וואס עס וועט זיין, טאָמער וועל איך א מאָל מוזן אים באנוצן.

און שווייק איז אופגעשטאַנען און איז צוגעגאַנגען מיטן אייזנבאַנער צום קראַן פונם ווערסטינג־האַוז־טאָרמאָז, וואָס איבער אים איז געשטאַנען אופגעשריבן: „אין פאַל פון א סכנה א דריי טאָן דאס הענטל“.

דער אייזנבאַנער האט געהאלטן פאר זיין חוב צו דער־קלערן שווייקן דעם גאנצן מעכאַניזם פונם סיגנאַליזאַציע־אַפּאַראַט און האט אים פאַרזיכערט, אז יענער וואס האט געזאָגט, אז דער טאָרמאָז וועט דעם צוג ניט אָפּשטעלן, זאָגט א ליגן. בשעת מעשה האבן זיי ביידע געטאַפּט דאס הענטל פונם טאָרמאָז, און

עס איז געבליבן א רעטעניש, ווי אזוי האט דאס געטראָפן, אז זיי האבן א צי געטאָן און דער צוג האט זיך אָפּגעשטעלט.

זיי האבן ניט געקאָנט דורכקומען צווישן זיך מכח דעם, ווער האט דאס געטאָן.

שווייק האט געטענעט, אז ער האט דאָס ניט געקאָנט טאָן, אז ער האָט דאס ניט געטאָן, ער איז דאָך ניט קיין אינגל.

— מיר איז טאָקע אליין א חידוש, — האט ער געזאָגט גוטמוטיק, — וואס דער צוג איז געבליבן שטיין. געגאַנגען — גע־גאַנגען — און מיט א מאָל סטאָפּ! דאָס ערגערט מיך נאָך מער, ווי אייך.

עפּעס איינער אן ערנסטער מאַן האט זיך געשטעלט אפן צד פון אייזנבאַנער און האט עדות געזאָגט, אז ער האָט געהערט, ווי דער סאָלדאַט האט דער ערשטער פאַרפירט דעם שמועס וועגן די אַלאַרם־סיגנאַלן.

שווייק האט זיך פאַרענטפערט, אז ער איז אן ערלעכער מאַן און אז ער איז גאָרניט פאַראינטערעסירט דערין, דער צוג זאָל זיך פאַרשפּעטיקן, ווארום ער פאָרט אף דער מלחמה.

— מילא, דער סטאַנציע־שעף וועט שוין פסקען, — האט באַשלאָסן דער קאָנדוקטאָר.— דאָס וועט אייך קאָסטן צוואַנציק קרוינען.

בינתים האָבן די פּאַסאַזשירן גענומען אַרויסקריכן פון די וואַגאָנעס, דער מאַשיניסט האָט געפייפט, און עפּעס א פרוי האט געכאַפּט איר טשעמאָדאַן און איז א דערשראָקענע אַנטלאָפן גלייך אין פעלד אריין.

— הייסט דאָס, אז דער צוג שטייט פאַר צוואַנציק קרוין, — האט שווייק באַמערקט תמעוואַטע.—דאָס איז נאָך ניט קיין יקרות. אָט איין מאָל, בעת זיין קייזערלעכע מאַיעסטעט איז פאַרבייגעפאָרן זשיזשקאָוו, האט א געוויסער פראַנטאַשעק זיך אַנידערגעוואָרפן אף די קני פאַרן עקיפּאַזש אין דעם שמאָלסטן אָרט, און דער עקיפּאַזש איז געבליבן שטיין. האט דער פּאָליציי־קאָמיסאַר פון יענעם ראַיאָן מיט טרערן אין די אויגן אופגעוואָרפן דעם הער שנאָר,

פאַרוואָס האט ער דאָס געטאָן אין זיין באַצירק. און דערנאָך האָט ער אים אריינגעישפעט הינטער די גראַטעס.

שווייק האָט זיך מיט גאווה ארומגעקוקט, אין דעם מאָמענט איז צוגעגאַנגען דער אויבער־קאָנדוקטאָר.

— איצט וואָלט מען שוין געמעגט פאָרן, — האָט אַרויס־גערעדט שווייק, — וואָרום ס'איז זייער ניט שיין, ווען דער צוג וועט פאַרשפעטיקן. מילא, אין שלום־צייט — איז נאָך ווי עס איז. נאָר איצט, אז עס איז מלחמה, דאַרף איטלעכער וויסן, אז אין יעטווידער צוג פאָרן מיליטער־לייט, גענעראַלן, לייטענאַנטס, באַ־דינערס און אזוי ווייטער. און איטלעכע פאַרשפעטיקונג איז זייער א מיאוסע זאַך. נאַפּאָלעאָן האט פאַרשפעטיקט ביי וואַטערלאָאָ סך הכל אף א מינוטן פינף, און זיין גאַנצע גדולה האט גע־כאַפּט דער שוואַרץ־יאָר.

אין יענער רגע האט זיך דורכגעשטופּט דורך דער גרופּע צוהערער דער לייטענאַנט לוקאַש. ער איז געווען מוראדיק בלאַס און האט ניט געקאָנט ארויסברייננגען גאָרנישט, ווי נאָר:

— שווייק!

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אז מען האט אף מיר אויסגעטראַכט א בלבול, אז איך האָב כלומרשט פאַרהאַלטן דעם צוג. און איך וועל זאָגן, אז דאָס פאַר־קער־מיניסטעריום גיט זייער משונהדיקע פלאָמבעס פאַר די טאָר־מאַזן. גלייכער אז מען גייט צו זיי צו נאָר ניט צו נאָענט, זיסט קאָן זיך טרעפן אן אומגליק, און דערנאָך וועט מען מאָנען צוואַנציק קרוינען, גענוי ווי ביי מיר.

דער אויבער־קאָנדוקטאָר איז שוין געווען ארויסגעגאַנגען, האט געגעבן א סיגנאַל און דער צוג האט זיך גערירט.

די צוהערערס זיינען זיך פונאַנדערגעגאַנגען, איטלעכער אין זיין קופּע. אויך דער לייטענאַנט לוקאַש איז אַוועק צו זיך, ניט גערעדט מער קיין וואָרט.

געבליבן זיינען נאָר דער קאָנדוקטאָר און דער אייזנבאַנער. דער קאָנדוקטאָר האָט ארויסגענומען זיין נאָטיץ־ביכל און גענומען

שרייבן א ראַפּאָרט. דער אייזנבאַנער האָט מיט שנאה געקוקט אויף שווייקן, וואָס האָט בײַ אים געפּרעגט מעשה תּם:

— איר דינט שוין לאַנג אויפן אייזנבאַן?

האָט דער אייזנבאַנער געעפנט די טיר אין טואַלעט און האָט זיך דאָרט איינגעשלאָסן.

איצטער זײַנען געבליבן נאָר דער קאָנדוקטאָר און שווייק. האָט דער קאָנדוקטאָר גענומען מאָנען די צוואַנציק קרוינען שטראָף און האָט מתרה געווען, אַז אויב שווייק וועט ניט באַצאָלן, וועט ער זײַן געצוווּנגען איבערצוגעבן אים אין טאַבאָר דעם סטאַנציע־שעף.

— גוט, — האָט געזאָגט שווייק, — איך האָב ליב צו כאַפּן א שמועס מיט געבילדעטע לײַט און מיר איז זייער ליב זיך צו באַקענען מיט דעם סטאַנציע־שעף פון טאַבאָר.

אַז דער צוג איז צוגעגאַנגען צום וואָקזאַל פון טאַבאָר, און שווייק האָט געמוזט אַראָפּגיין מיטן קאָנדוקטאָר צום סטאַנציע־שעף, איז ער פריער אוועק זיך מעלדן, ווי עס געשיקט זיך, דעם לייטענאַנט לוקאַש:

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט: מען פירט מיך צום סטאַנציע־שעף.

לייטענאַנט לוקאַש האָט קיין וואָרט ניט געענטפערט. אים האָט שוין קיין זאַך אין דער וועלט ניט געאַרט. ווי א בליץ האָט דורכגעשניטן זײַן מוח א געדאַנק, אַז דאָס בעסטע איז אָ שפּײַ טאָן אויף אַליץ: סײַ אויף שווייקן, סײַ אויפן פליכעדיקן גענעראַל־מאַיאָר, בלײַבן זיצן רואיק אויפן אָרט, אַראָפּגיין אין בודוויס, זיך מעלדן אין קאַזאַרמע און אוועקפאָרן מיט א מאַרש־באַטאַליאָן אויפן פראָנט און אויפן פראָנט אויב מען וועט מוזן, זיך אונטערשטעלן אונטער די קוילן און פּטור ווערן אַזוי אַרום פון אָט דער מיאוס־ער וועלט, וווּ עס לעבן אַזעלכע פּאַסקודניקעס ווי דער דאָזיקער שווייק.

* * *

דער צוג איז שוין לאַנג פרײַכנדיק געלאָפן קיין בודוויס,

נאָר אפֿן פֿעראָן אין טאַבּאָר איז נאָך אַלץ געשטאַנען א רעדל מענטשן ארום שווייקן.

שווייק האָט מיט בּרען דערוויזן, אז ער איז אומשולדיק, און האָט אזוי געווירקט אפֿן עולם, אז איינע א פֿרוי האט אפילו ארויסגעזאָגט איר מיינונג:

— האבּן זיי זיך שוין ווידער פֿון העלער הויט צוגעטשעפּעט צו אַן אָרימען סאָלדאַט נעבּעך.

און דער גאַנצער עולם האט צוגעשטימט, און איינער א הער האט זיך אָנגעבּאָטן, אז ער וועט בּאַצאָלן די צוואַנציק קרוין שטראָף, וואס מען מאָנט פֿון שווייקן, וואָרום ער איז בּאַזיכערט, אז ער האט דאס ניט געטאָן.

— איר טוט נאָר א קוק אַף אים, — האט ער געזאָגט צום סטאַנציע-שעף, טייטנדיק אַף שווייקס אומשולדיקן פּרצוף. און שווייק האט בּשעת מעשה זיך געשוואָרן:

— אַף נאמנות, בּרידערלעך, איך בּין ניט שולדיק.

דערנאָך איז פֿון ערגעץ ארויסגעשפּרונגען א זשאַנדאַרם, האט געכאַפּט עפּעס א בּירגער, דערקלערט פֿאַר אַרעסטירט און אוועקגעפֿירט. דערבּיי האט ער געטענעט:

— איר וועט דערפֿאַר ענטפֿערן... איך וועל אייך וויזן, ווי אזוי צו העצן דאס פֿאָלק... איר וועט ענטפֿערן פֿאַר אייערע ווערטער, אז אויבּ מען בּאַגייט זיך אזוי מיט סאָלדאַטן, קאָן מען פֿון זיי ניט פֿאַרלאַנגען, אז עסטרייך זאָל געווינען דעם קריג.

דער אומגליקלעכער בּירגער האָט נאָר עפּעס געבּעלעבּעטשעט, אז ער איז א קצב און אז ער האט געדינט אין גוואַרדיע, און האט אפילו ניט געטראַכט צו ריידן אזעלכע רייד.

בּינתים האט דער גוטער פֿאַרשוין, וואס האט געגלויבּט, אז שווייק איז אומשולדיק, אָפּגעצאָלט אין דער קאַנצעלאַריע די שטראָף און האָט אים אוועקגעפֿירט אין בּופֿעט פֿון דריטן קלאַס, וו ער האט אים מכבד געווען מיט בּיר. און אַז עס האט זיך ארויסגעוויזן, אז אַלע פּאַפּירן שווייקס און זיין בּאַן-בּילעט זיינען געבּליבּן בּיים לייטענאַנט לוקאַש, האט דער דאָזיקער הער גע-שאָנקען שווייקן נאָך פֿינף קרוין אַפֿן בּילעט און אַנדערע הוצאות.

ביים אוועקגיין האט ער שווייקן איינגערוימט א סוד:

— אָט אַזוי, ליבער פריינט, ווי איך האב אייך געזאָגט, אַז איר וועט זיין אין רוסלאַנד אין געפאַנגענשאַפט, זאָלט איר איבערגעבן א גרוס דעם ביר־ברויער זעמאַן אין זדאָלבונאָווע. איר׳ט פאַרשריבן דעם פאַמיליע־נאָמען? געדיינקט, מאַכט זיך ניט נאַריש און פאַרזיצט ניט אפן פראָנט.

— מכח דעם מעגט איר זיין רואיק, — האָט געענטפערט שווייק. — מיר איז שטענדיק, זאָלט איר וויסן זיין, אינטערעסאַנט צו זען וועלט פאַר אומזיסט.

שווייק איז געבליבן זיצן אליין ביים טישל. אין דער זעלביקער צייט, בעת ער האט דאָ פאַוואָליע פאַרטרונקען דאָס פּינפּערל, וואס דער בעל־טובה האט אים געהאַט געשאָנקען, האט זיך צווישן יענעם טייל עולם אפן פעראָן, וואס איז געשטאַנען פון דער ווייטן און איז ניט געווען דערביי, ווי שווייק האט זיך אויסגעטענעט מיטן סטאַנציע־שעף, פאַרשפּרייט א קלאַנג, אַז מען האט אַקאָרשט אַרעסטירט א שפּיאָן, וואס האט פאָטאָגראַפירט דעם וואָקזאַל. נאָר דעם דאָזיקן קלאַנג האט תיכף אָפּגעלייקנט א פרוי, וואס האט געטענעט, אַז די מעשה איז גאָר ניט מיט א שפּיאָן, נאָר זי האט געהערט, אַז א דראַגונער האָט אַנגעטקלט די ביינער איינעם אַן אָפיצער, ווייל יענער האט פאַרטשעפּעט זיין געליבטע, וואס איז געקומען אפן וואָקזאַל אים באַגלייטן.

א סוף אָט צו אָט די אלע קלאַנגען און השערות, וואס זיינען אַ סימן, אַז בעת מלחמה איז דער עולם שטאַרק נערוועז, האט געמאַכט די זשאַנדאַרמעריע, וואס האט געהייסן דעם עולם זיך אָפּטראָגן פון פעראָן. און שווייק האט זיך געטרונקען זיין כוס און געהאַלטן אין זינען זיין לייטענאַנט. וואס וועט ער נעבעך טאָן, אַז ער וועט אָנקומען אין בודוויים און וועט אין גאַנצן צוג ניט געפינען זיין געטרייען דינער?

אַז עס איז אָנגעקומען דער פּאַסאַזשיר־צוג, איז דער בופעט דריטער קלאַס פול געוואָרן מיט סאָלדאַטן און ציוויל געקליידטע. סאָלדאַטן זיינען געווען מער. זיי זיינען געווען פון די פאַרשיידנסטע נאַציעס, וואס דער שטורעם פון דער מלחמה האט זיי גע־

האָט צעשליידערט איבער די לאַזאַרעטן און וואָס איצט זיינען זיי געפאָרן צוריק אָפּן פראָנט נאָך נייע וואונדן און יסורים אָדער נאָך א פראָסטן הילצערנעם קרייץ ערגעץ אין אַ מיטן פעלד...

איינער פון אָט די אומגליקלעכע נפשות האָט זיך איצט צוגעזעצט נעבן שווייקן. ער איז געווען אָקאָרשט פריי געלאָזט פון מיליטער-שפּיטאָל נאָך אן אָפּעראַציע. אָנגעטאָן אין א פּאַר-ברודיקטן, פאַרפלעקטן מונדיר, איז ער געווען עפּעס א צונויפגע-קאָרטשעטער, אן אויסגעדאַרטער, א פאַרחושכטער. אוועקגעלייגט אָפּן טישל זיין קליין רענצעלע. האָט ער ארויסגעשלעפּט א צע-ריסן טייסטערל און איבערגעציילט זיין געלט.

דערנאָך האָט ער א קוק געטאָן אָף שווייקן און א פרעג געטאָן:

— א מאַדיאַר?

— ניין, חבר, א טשעך בין איך, — האָט זיך אָפּגערופן שווייק. — לאָמיר נעמען צו קאָפּעלעך.

— איך פאַרשטיי ניט, — האָט יענער געענטפערט אָף זיין לשון.

— נישקשה, — האָט שווייק גענומען אים מכבד זיין און צוגערוקט זיין פולע גלאָז דעם פאַרחושכטן סאָלדאַט. — נאַ, טו נאָר א רעכטן זופּ!

יענער האָט זיך אָנגעשטויסן, האָט א זופּ געטאָן און אָפּגעדאַנקט. דערנאָך האָט ער ווייטער גענומען בודק זיין דאָס טייסטערל. סוף כל סוף האָט ער א זיפץ געטאָן און איז אופגעשטאַנען. האָט שווייק פאַרשטאַנען, אז יענער חלשט א גלאָז ביר, נאָר עס פעלט אים אוים געלט. האָט שווייק באַשטעלט פאַר אים אויך. האָט דער מאַדיאַר אים ווידער אָפּגעדאַנקט און גענומען עפּעס דער-קלערן שווייקן מיט תנועות און מאַכן מיט די הענט. ער האָט אויסגעשטרעקט די דורכגעשאָסענע האַנט און באַוויזן עפּעס און דערביי געבעלעמעטשעט עפּעס: „פיף, פאַף, באַץ!"

שווייק האָט מיט רחמנות צוגעשאָקלט מיטן קאָפּ, און דער סאָלדאַט האָט אים נאָך דערציילט: ער האָט מיט דער לינקער

האנט באַוויזן אַן ערך א האַלב מעטער פֿון דיל און דערנאָך אויפֿגעהויבן דריי פֿינגער, — אַז ער האט דריי קליינע קינדער.

— גאָרנישט, גאָרנישט, — האט ער ווייטער געדעדט, ווילנ־דיק זאגן, אַז אין דער היים איז בײַ אים ניטאָ גאָרנישט, און האט זיך געריבן די אויגן, וואס פֿון זיי זיינען געדונען טרערן און גערונען, מיטן ברודיקן אַרבל פֿון סאָלדאַטישן מאַנטל, ווי עס האט נאָך ארויסגעשיינט די לאָך פֿונם קויל, וואס האט אים גע־מאַכט פֿאַר א קאַליקע צוליב דעם כבוד פֿונם קעניג פֿון אונ־גאַרן.

ס'איז קיין חידוש ניט, וואס נאָך אזעלכע שמועסן איז בײַ שווייקן פֿונם געקראָגענעם פֿינפֿערל שוין ניט געבליבן קיין העַ־לער, און וואס ער האט פֿאַמעלעך אָבער זיכער פֿאַרלאָרן דעם צונויפֿבונד מיט בודוויים, וואָרום מיט איטלעכן קופל ביר, וואס ער האט באשטעלט פֿאַר זיך אדער פֿאַרן פֿאַרווונדעטן מאַדיאַר, האט ער אַלץ מער אָנגעוואָרן די מיגלעכקייט צו קויפֿן זיך א בילעט.

אָט איז שוין נאָך א צוג אוועק קיין בודוויים, און שווייק איז נאָך אַלץ געזעסן בײַם טישל און האט זיך צוגעהערט, ווי דער מאַדיאַר האט געטענעט אָן אן אויפֿהער: „פיף, פאַף, באַץ! דריי קינדער, ניטאָ וואס צו עסן, עליען!"

דאס לעצטע וואָרט פֿלעגט ער אויסריידן, ווען ער פֿלעגט אָנשטויסן די גלעזער מיט שווייקן.

— מילא, טרינק שוין, טרינק, דו מאַדיאַרישע קישקע, — האט געענטפֿערט שווייק. — זשליאָקע, אַז מען גיט. אייער איינער וואלט אונדז אַזוי ניט מכבד געווען...

בײַ א שכנישן טישל האט א סאָלדאַט דערציילט, אַז ווען דער 28-טער טשעכישער פֿולק איז אָנגעקומען אין סעגעדין, האָבן די מאַדיאַרן זיך געריצט מיט די טשעכן: זיי פֿלעגן אויפֿ־הויבן די הענט צו באַווייזן, ווי אַזוי די טשעכן גיבן זיך אונטער.

געווען איז דאס דער ריינער אמת, נאר יענער סאָלדאַט האָט קענטיק געשפּירט זיך באַליידיקט דערפֿון, וואס שפּעטער איז דאס געוואָרן א געוויינטלעכע זאַך אין אַלע טשעכישע פֿולקן, און וואָס סוף כל סוף האָבן דאס די מאַדיאַרן אויך גענומען טאָן,

בעת אַט די שחיטה לכּבוד דעם קעניג פון אונגאַרן איז זיי דער־עסן געוואָרן.

ווייטער האָט אַט דער סאָלדאַט דערציילט נאָך, ווי אַזוי זיי האָבּן געממיתט די מאַדיאַרן אין סעגעדין און אַפילו אַרויס־געטריבּן זיי פון איינקע שיינקען. דערבּיי האָט ער געלויבּט אויך די מאַדיאַרן, אַז זיי קאָנען זיך גוט שלאָגן, און אַז ער אַליין האָט אין אַט דעם געשלעג געקראָגן מיט א מעסער אין רוקן, אַזוי אַז מען האָט געמוזט אים אָפּשיקן אין א שפּיטאָל אויף קוראַציע.

און איצט, אַז ער וועט קומען צוריק, וועט מסתמא זיין באַטאַליאָן־קאָמאַנדיר געוויס אים הייסן אַריינזעצן דערפאַר, וואָס ער האָט ניט באַוויזן אָפּצודינען דעם מאַדיאַר מיט א שטאָך, בכדי יענער זאָל האָבּן דאָס צו געדיינקען און בכדי צו ראַטעווען דעם כּבוד פון זיין פולק...

— אייערע דאָקומענטן? — האָט זיך העפלעך געווענדט צו שווייקן דער שעף פון פּאַטרול, א פעלדוועבל, וואָס איז געגאַנגען פאַרבּיי, באַגלייט פון פיר סאָלדאַטן מיט בּיקסן. געזעדט האָט ער געבּראָכן טשעכיש. — איך זע אייך, איר זיצן, זיצן, ניט פאָרן, זיצן און טרינקען, אַלץ טרינקען!

— איך האָבּ ניט קיין דאָקומענטן, — האָט געענטפערט שווייק. — לייטענאַנט לוקאַש, פון 91־טן פולק האָט זיי מיטגע־נומען מיט זיך, און איך בּין דאָ געבּליבּן אַפן וואָקזאַל.

— איטלעכער סאָלדאַט מוז האָבּן זיינע דאָקומענטן בּיי זיך,— האָט געזאָגט דער פעלדוועבל.— אָן דאָקומענטן כאַפּט מען די אַרומשלעפּערס ווי משוגענע הינט, און בּיז וואָס ווען שפּאַרט מען זיי איין.

האָט מען שווייקן אָפּגעפירט אין דער קאָמענדאַנטור און געלאָזן אים זיצן אין וואַך־שטוב, בּיז עס וועט קומען דער קאָ־מענדאַנט. אַז דער קאָמענדאַנט איז געקומען, האָט דער קאַפּראַל פון וואַך אַריינגעפירט שווייקן אין דער קאַנצעלאַריע. דאָרט איז געזעסן בּיי א טיש, ווו עס זיינען געווען אָנגעוואָרפן פּאַפּירן, א יונגער אָפיצער, וואָס איז קענטיק געווען שטאַרק ברוגז איבּער עפּעס.

דערזען שווייקן מיטן קאפראל, האט ער ארויסגעברומט:

— אהא? נו יא!

איך האב דעם כבוד צו מעלדן, הער לייטענאנט, אז דעם דאזיקן מענטשן האט מען פארהאלטן אפן וואקזאל, ווייל ער האט קיין דאקומענטן ניט, — האט דער קאפראל אפגעגעבן ראפארט.

דער לייטענאנט האט א שאקל געטאן מיטן קאפ, אזוי ווי ער וואלט זאגן, אז שוין מיט א סך יארן צוריק האט ער שוין פאראויסגעזען, אז אין דעם און דעם טאג און אין דער און דער שעה וועט מען שווייקן פארהאלטן אפן וואקזאל, ווייל ער האט ניט קיין דאקומענטן. ווארום אויב עמיצער וואלט אין יענער מינוט א קוק געטאן אף שווייקן, וואלט ער געמוזט האבן דעם איינדרוק, אז עס קאן גאר ניט געמאלט זיין, אז א מענטש מיט אזא פרצוף און מיט אזא אויסזען זאל האבן דאקומענטן. אין יענער מינוט האט שווייק אויסגעזען אזוי, ווי ער וואלט נאר וואס זיין אראפגעפאלן פון הימל אדער פון אן אנדער פלאנעטע און קומט איצט מיט תמימותדיקער פארווונדערונג אף אט דער נייער וועלט, וווּ מען פארלאנגט פון אים אזא משונהדיקע זאך ווי דאקומענטן.

דער לייטענאנט האט א שאקל געטאן מיטן קאפ, ווי ער וואלט וועלן אונטערשטופן שווייקן, ער זאל עפעס זאגן און אים געבן אן אנצוהערעניש, וואס ער האט צו פרעגן.

צולעצט האט ער געפרעגט:

— וואס'ט איר געטאן אפן וואקזאל?

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאנט, איך האב געווארט אפן צוג קיין בודוויס, בכדי צו קומען צו מיין 91-טן פולק, וווּ איך בין א דינער ביים הער לייטענאנט לוקאש, וואס איך בין געווען געצוווּנגען אים צו פארלאזן, ווייל מען האט מיך אוועקגעפירט צו באצאלן שטראף צום סטאנציע-שעף, ווארום מען האט מיך חושד געווען, אז דאס האב איך א ציי געטאן דאס הענטל פון לויפט-טארמאז און אפגעשטעלט דעם צוג.

— מען קאן דאך פון זינען אראפ! — האט זיך צעשריען דער לייטענאנט. — דערציילט דאס אלץ מיר אין א סדר און בקיצור און באלבעט ניט וואס ניט געשטויגן.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז עס איז אונדז ניט געגאַנגען פון יענעם מאָמענט אָן, ווען איך מיטן הער לייטענאַנט לוקאַש האָבן זיך געזעצט אין שנעלצוג, וואָס האָט אונדז באַדאַרפט וואָס גיכער ברענגען אין 91־טן פולק אין בודוויִס. ראשית חכמה איז ביי אונדז פאַרפאַלן געוואָרן א טשעמאָדאַן, דערנאָך האָט אַף צו פּליסנט, עפּעס א גענעראַל מיט א גוואַלדיקן פּליך...

— גאָט מײַנער! — האָט דער לייטענאַנט אָפּגעזיפצט.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז דאָס מוז אַלץ ארויסגעטרייסלט ווערן פון מיר, ווי פון א האַריקער קאָלדרע, בכדי מען זאָל קאָנען זיך מאַכן א בילד פון דעם וואָס איז געשען. ווי עס פלעגט זאָגן דער פאַרשטאָרבענער שוסטער פּעטרזשיק, ווען ער פלעגט הייסן זיין אינגל אראָפּלאָזן די מייטקעס, איידער ער פלעגט זיך נעמען צום שמייסן.

דער לייטענאַנט האָט ארויסגעלאָזן א ווייטאָקדיקן קרעכץ, און שווייק האָט זיך גערעדט ווײַטער:

— האָב איך, הייסט דאָס, ביי אָט דעם פּליכעדיקן גענעראַל עפּעס ניט נושא חן געווען, און דערפאַר האָט לייטענאַנט לוקאַש, וואָס איך בין ביי אים א באַדינער, מיך ארויסגעשיקט אין קאָרידאָר אַרויס, און אין קאָרידאָר האָט מען שפּעטער גענומען מיר אויפוואַרפן, אַז איך זאָל האָבן כלומרשט געטאָן דאָס, וואָס איך האָב אייך שוין געמאָלדן. נו, און איידער מען האָט געפּטרט דעם עסק, בין איך געבליבן איינער אַליין אַפן פּעראָן. דער צוג איז אַוועק, און מיט אים איז אַוועק דער הער לייטענאַנט מיט די טשעמאָדאַנעס און מיט אַלע זיינע און מיינע דאָקומענטן, און איך בין דאָ געבליבן שטעקן אָן דאָקומענטן, ווי עפּעס א יתום.

און שווייק האָט צערטלעך און גערירט א קוק געטאָן אַפן לייטענאַנט, וואָס אים איז שוין איצט געווען קלאָר ווי דער טאָג, אַז אָט דער פאַרשוין, וואָס האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון א געבאָרענעם אידיאָט, האָט געזאָגט דעם אמת.

האָט דערמאָלט דער לייטענאַנט אויסגערעכנט שווייקן אַלע צוגן, וואָס זיינען אָפּגעגאַנגען קיין בודוויִס נאָך דעם שנעלצוג,

און האט אים געשטעלט די פראגע, פארוואס האט ער אט די אלע צונגן דורכגעלאזן.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאנט, — האט געענט־פערט שווייק מיט א גוטמוטיקן שמייכל, — אז מיר האט געטראפן אן אומגליק פאר דער צייט, וואס איך האב געוואַרט אפן צווייטן צונג — איך האב ביי א טישל געטרונקען איין קופל ביר נאכן אנדערן.

„אזא בהמה האב איך נאך ניט געזען, — האט א טראכט געטאן דער לייטענאנט. —ער איז זיך דאך מודה אין אלץ. וויפיל זיי זיינען דא געווען ביי מיר, האבן זיי אלע געפרווט פארריידן די ציין, און אט דער־א זאגט זיך גאנץ רואיק: „איך האב דער־פאר דורכגעלאזן די צונגן, ווייל איך האב געטרונקען איין קופל ביר נאכן צווייטן".

פון אט די אלע געדאנקען האט ער געמאכט איין פראזע, געווענדט צו שווייקן:

— הערט זיך איין, איר זייט דאך אן אמתער דעגענעראט, איר ווייסט, וואס דאס הייסט, ווען מען זאגט וועגן א מענטשן, אז ער איז א דעגענעראט?

— ביי אונדז אפן ראג באזשיטשא און קאטארינען־גאס, ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאנט, האט אויך געוווינט איין דעגענעראט. זיין פאטער איז געווען עפעס א פוילישער גראף, און די מוטער איז געווען א הייבעם. ער פלעגט קערן די גאסן, און אין די קראמען האט מען ניט אנדערש געמוזט אים זאגן: „אייער דורכלויכט".

האט דער לייטענאנט איינגעזען, אז עס איז צייט צו מאכן א סוף צום שמועס, און האט אפגעהאקט:

— הערט זיך איין, וואס איך וועל אייך זאגן, איר פערד איינער, איר לוימענער גולם. גייט תיכף אין קאסע, קויפט זיך א בילעט און פארט אװעק קיין בודוויס. אויב איך וועל אייך נאך א מאל כאפן דא, וועל איך זיך מיט אייך באגיין, ווי מיט א דע־זערטיר. מארש!

און היות ווי שווייק האָט זיך ניט גערירט פון אָרט, נאָר האָט אַלץ געהאַלטן די האַנט בײַם דאַשיק, האָט דער לייטענאַנט א הויקע געטאָן:

— אַרויס פון דאַנען! האָט איר ניט געהערט? מאַרש! קאַפּראַל פּאַלאַנעק, פירט אָפּ דעם דאַזיקן אידיאָט צו דער קאַסע און קויפט אים א בילעט קיין בודוויים.

אין א ווײַלע אַרום האָט דער קאַפּראַל פּאַלאַנעק זיך ווי־דער א מאָל באַוויזן אין דער קאַנצעלאַריע. דורך דער האַלב־אָפענער טיר האָט אַרײַנגעקוקט הינטער פּאַלאַנעקס רוקן שווייקס גוטמוטיקער פּרצוף.

— נו, וואָס איז ווײַטער?

— איך האָב דעם כּבֿוד צו מעלדן, הער לייטענאַנט, — האָט דער קאַפּראַל פּאַלאַנעק געזאָגט שטילערהייט, ווי מען פאַר־טרויט א סוד — אַז ער האָט קיין געלט ניט אויף א בילעט, און איך האָב אויך ניט. און אָן געלט וויל מען אים ניט פירן, ווײַל ער האָט ניט קיין דאָקומענטן און קיין באַווײַז, אַז ער פאָרט אין פּולק אַרײַן.

האָט דער לייטענאַנט ניט געלאָזט לאַנג וואַרטן אויף זײַן קלוגן פּסק־דין.

— מילא, זאָל ער גיין צופוס, — האָט ער א מאַך געטאָן מיט דער האַנט, — און זאָל מען אין פּולק אים אַרײַנזעצן אין קאַרצער פאַר פאַרשפּעטיקן. וואָס איז דאָ זיך וואָס צו צאַצקען?

— ניט אָפּגעגאָלטן, ברודערקע, — האָט געזאָגט קאַפּראַל פּאַלאַנעק צו שווייקן, אַז ער איז אַרויס פון קאַנצעלאַריע. — ׳סמוזן, נעבעך, שלעפּן זיך קיין בודוויים צופוס. אין וואַך־שטוב האָבן מיר א לאַבן ברויט, וועלן מיר דיר מיטגעבן אַפן וועג.

און אין א האַלב שעה אַרום, נאָכדעם ווי מען האָט אים נאָך מכבד געווען מיט שוואַרצער קאַווע און מיטגעגעבן אַפן וועג חוץ ברויט, נאָך א פּעקל קרוינשן טאַבאַק, האָט שווייק פאַרלאָזן טאַבאָר. עס איז געווען א פינצטערע נאַכט, נאָר שווייק האָט פרײַלעך געשפּאַנט און געזונגען א לעבעדיק סאָלדאַטן־ליד... דער טיוול וויים,

און ווי דאָס האָט געקאָנט פּאַסירן, אז דער בראַווער סאָל־דאַט שווייק האָט, אַנשטאָט צו פאַרנעמען זיך אין דרום־זייט קיין בודוויים, אַוועקגעשפּאַנט האַסטיק און ניט אָפּצושטעלן זיך גלייך קיין מערב?

ער האָט געשפּרייזט איבערן פאַרשנייטן וועג, איינגעוויקלט זיך פעסט אין זיין סאָלדאַטן־מאַנטל, פּונקט ווי דער לעצטער גרע־נאַדיר פון דער באַרימטער נאַפּאָלעאָנישער גוואַרדיע, וואָס איז געגאַנגען צוריק פון מאָסקווע, נאָר מיט דעם חילוק, וואָס ער־האָט פריילעך אונטערגעזונגען:

„בין איך מיר געגאַנגען אונטערן שטאָט
אין די גרינע וועלדער..."

און אין די באַשנייטע וועלדער האָט אין נאַכטישער שטיל־קייט אָפּגעהילכט אַן עכאָ, אזוי אז די הינט אין די דערפער האָבן זיך צעבילט.

און אז שווייקן איז דערעסן געוואָרן צו זינגען, האָט ער זיך אַנידערגעזעצט אַף א הויפן זשוויר און האָט פאַררויכערט זיין ליולקע. און אז ער האָט זיך אָפּגערוט, האָט ער זיך געלאָזט גיין ווייטער אַנטקעגן נייע טרעפענישן.

2

שווייק מאַרשירט קיין בודוויים.

שווייק האָט שוין געהאַט אויסגעזונגען אַלע סאָלדאַטן-לידער, וואָס ער האָט געקענט נאָך זינט דער צייט, ווען ער האָט געדינט אין מיליטער, ווען ער האָט געטראָפן אַן אַלטיטשקע, וואָס איז געגאַנגען אַהיים פון קירך. דאָס איז געווען אַפן וועג צווישן קוועטאָוו און ווראַץ, וואָס האָט אַלץ געפירט קיין מערב-זייט. די אַלטיטשקע האָט אים באַגריסט:

— גוט מאָרגן, סאָלדאַט-לעבן, ווּהין גייסטו דאָס?

— קיין בודוויים, באָבעניו, אין פולק אַריין, — האָט געענטפערט שווייק. — און דערנאָך אַף מלחמה.

— גייסטו דאָך ניט מיטן ריכטיקן וועג, — האָט זיך די אַלטיטשקע דערשראָקן אָפגערופן. — מיט דעם וועג איבער ווראַץ וועסטו קיין מאָל אַהין ניט דערלאַנגען, וואָרום אויב דו וועסט גיין אַלץ גראָד אויס וועסטו קומען קיין קלאַטאָווא...

— און איך האַלט, — איז שווייק איר אַריינגעפאַלן אין די רייד, — אַז קיין בודוויים קאָן מען אָנקומען איבער קלאַטאָווא אויך. דאָס איז דאָך, כ׳לעבן, א פיינער שפּאַציר, ווען מען היילט זיך אין פולק אַריין, בכדי מען זאָל נאָך ניט האָבן קיין צרות פאַר גאָר דער מי צו קומען צו דער צייט.

— יאָ, ביי אונדז איז אויך געווען איינער א יונגערמאַנטשיק אַזוינער. ער האָט באַדאַרפט זיך מעלדן אין פּילזן, אין לאַנדווער-פולק. גערופן האָט׳ן אים טאָני מאַשעק, — האָט די אַלטיטשקע אָפגעזיפצט, — און געווען איז ער א שטיקל קרוב מיין פלימעניצע.

מילא, גוט, אוועקגעפאָרן. און אין א וואָך אַרום האָט אים שוין פּאָליציי געזוכט, וואָרום ער האָט זיך אין פּולק ניט געמאָלדן. און נאָך אין א וואָך אַרום איז ער געקומען צו אונדז צוריק אָנגעטאָן ציוויל, — מען האָט אים כּלומרשט אָפּגעלאָזן אַף באַזוך אַהיים. מילא, איז דער סאָלטאַ'ס טאַקע אַוועק אין פּאָליציי, און דער דאָזיקער באַזוך איז טאַקע אונדזער יונגען מאַן אויסגעפאַלן פּידרעך... ער האָט שוין געשריבן פון פראָנט, אַז ער איז פאַרוואונדעט—אָפּגעריסן א פוס...

די אַלטיטשקע האָט מיט רחמנות א קוק געטאָן אַף שווייקן.

וואַרט צו א ווײַלע דאָרט, אין וואַלד, וועל איך דיר ארויסברענגען א ביסל בולבעס. וועסט אָפּעסן און אָנוואַרימען זיך. אונדזער כאַלופּקע שטייט ניט ווייט פון דאַנען—אָן דאָרט הינטערן וועלדל, א קאַפּעלע רעכטס. אָבער דורכן דאָרף זאָלסטו ניט גיין, וואָרום דאָרט שניאָרען אַרום די זשאַנדאַרן, ווי הונגעריקע וועלף. בעסער גיי דורכן וואַלד גלייך אַף מאַלטשין. אויך זאָלסטו זיך היטן אַרײַנצוגיין אין טשיזשאָווא. די זשאַנדאַרן זײַנען דאָרט רוצחים, רק להוט אַף דעזערטירן צו כאַפּן... גיי מיטן וואַלד קיין סעדלעץ. דאָרט איז דער זשאַנדאַר זייער א גוטער. לאָזט אַלעמען דורך,.. פאַפּירן האָסטו עפּעס?

— אָט דאָס איז דאָך די צרה, וואָס ניין!

— אויב אַזוי, גיי בעסער גאָר ניט אַהין, גיי גלייך קיין ראַדאָמישל, און סטאַרע זיך צו קומען אַהין פאַרנאַכט צו, וואָרום אין אָוונט זיצן אַלע זשאַנדאַרן אין די שיינקען. דאָרט זאָלסטו אויפזוכן אין אונטערשטן געסל א קליין שטיבל, וואָס איז אונטן אָפּגעפאָרבן בלאָ און זאָלסט פרעגן דעם בעל-הבית, מעליהאַרעק. דאָס איז מיין ברודער. גיב אים אָפּ א גרוס פון מיר, וועט ער דיר זאָגן, ווי מען קומט קיין בודוויים.

אין וועלדל האָט שווייק איבער א האַלב שעה געוואַרט אַף דער אַלטער. אַז ער האָט זיך אָנגעוואַרימט מיט דער קאַרטאָפּל-יויך, וואָס זי האָט אים געבראַכט אין א טאָפּ אַרומגעוויקלט מיט א וואַרימער שמאַטע, ער זאָל ניט אויסקילן, האָט די אַלטיטשקע

אַרויסגעשלעפּט פון אונטערן טוך אַן אָקריין ברויט און א שטיק פּעטס, האָט דאָס אַריינגערוקט שווייקן אין די קעשענעס, איבער־געצלמט אים און געזאָגט, אַז זי האָט „דאָרט" צוויי אייניקלעך.

דערנאָך האָט זי אים גענוי אויסגעטייטשט, וואָסערע דערפער ער מעג דורכגיין און וואָסערע ער זאָל אויסמיידן. סוף כל סוף האָט זי אַרויסגעשלעפּט פון קעשענע א קרוין, בכדי ער זאָל אין מאַלטשין קאָנען קויפן זיך בראָנפן, וואָרום דער וועג קיין ראַדאָמישל איז א ווייטער.

האט שווייק פון טשיזשאָוו, לויט ווי די אַלטע האָט אים געעצהט, פאַרקערעוועט אַף ראַדאָמישל, מיט דעם חשבון, אַז אין בודוויים קאָן מען אָנקומען פון וואָסער זייט מען וויל.

אין מאַלטשין האָט ער זיך באַקענט אין שיינקל, ווו ער האָט זיך געקויפט בראָנפן, מיט איינעם אַן אַלטן א האַרמאָניקע־שפילער, יענער האָט אים פאָרגעלייגט צו באַווייזן אַן אָרט אַף זיך צו באַהאַלטן. ער האָט א טאָכטער, וואָס איר מאַן איז אויך א דעזערטיר. ס'איז געווען קענטיק, אַז דער אַלטער האָט געכאַפּט אַן איבעריקן שנעפּסל.

און אַז שווייק האָט זיך העפלעך אָפּגעזאָגט פון זיין טובה, איז ער געוואָרן שטאַרק ברוגז, האָט זיך אָפּגעקערט פון וועג גלייך אַף לינקס און האָט געסטראַשעט, אַז ער גייט צום זשאַנ־דאַר אין טשיזשאָוו און וועט אָנמסרן אַף שווייקן.

פאַרנאַכט איז שווייק אָנגעקומען אין ראַדאָמישל און האָט געפונען אין אונטערשטן געסל דאָס שטיבל פונם פויער מעלי־האַרעק. אַז ער האָט איבערגעגעבן אים א גרוס, פון זיין שוועס־טער אין וואַרץ, איז דער פויער קנאַפּ וואָס נתפעל געוואָרן.

ער האָט אָן רחמנות געפאָדערט ביי שווייקן זיינע דאָקו־מענטן. דאָס איז געווען א מענטש פון אַלטן שניט, און ער האָט גערעדט די גאַנצע צייט וועגן גזלנים, אַרומטרייבערס און גנבים, וועלכע האָבן בלומרשט פאַרפלייצט דעם גאַנצן קרייז.

— די דאָזיקע האָלעדראַנצעס אַנטלויפן פון דינסט, וויל זיי האָבן קיין חשק ניט צו דינען, בלאָנקען זיך אַרום אין דער סביבה און שלעפן צו אַלץ, וואָס עס מאַכט זיך אונטער די הענט, —

האָט ער געזאָגט שווייקן גלייך אין פּנים אַריין. — און איטלעכער פון זיי מאַכט דעם אָנשטעל פון א תּם, אַז ער קאָן א פליג אַף דער וואַנט ניט פאַרטשעפּען...

אָט דאָס איז די מעשׂה! א דבר ידוע, אַז אמת שטעכט אין די אויגן, — האָט ער מוסיף געווען, אַז שווייק איז אופגעשטאַנען אוועקצוגיין. — האָט עמיצער א ריינעם געוויסן, וועט ער זיך פון אָרט ניט רירן און באַווייזן פּאַפּירן. און אַז ער האָט קיין פּאַפּירן ניט...

— פאַרבלייבט געזונט, זיידע.

— טראָג זיך אַף געזונטערהייט. גיי זוכן נאַראָנים.

און ווידער האָט שווייק דורכגעשפּרייזט כּמעט א גאַנצע נאַכט. ניט ווייט פון פּוטים האָט ער זיך אָנגעשלאָגן אַף א הויפן היי אין פעלד. בעת ער האָט גענומען פונאַנדערשאַרן די היי, האָט ער שיער ניט בּיים סאַמע אויער דערהערט א שטים:

— פון וואָסער פּולק? וווהין גייסטו?

— פון 91-טן. קיין בודוויים.

— וואָס טראָגט דיך דער שוואַרץ-יאָר?

— דאָרט וואַרט אַף מיר מיין לייטענאַנט.

האָט מען געקאָנט הערן, אַז גאָר דער נעבן לאַכט ניט איינער, נאָר גאַנצע דריי. אַז דער געלעכטער האָט זיך איינגע-שטילט, האָט שווייק געפרעגט, פון וואָסער פּולק זיי זיינען. האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז צוויי זיינען פון 35-טן, און דער דריטער איז אַן אַרטילעריסט, טאַקע פון בודוויים.

די צוויי האָבן דעזערטירט נאָך מיט א חודש צוריק, גראָד איידער מען האָט זיי געוואָלט באַשטימען אין א מאַרש-ראָטע, און דער אַרטילעריסט איז נעווען א בורח פון זינט דער מאָבּיליזאַציע. ער האָט דערציילט, אַז ער איז אַליין פון פּוטים, און אַז אָט דער הויפן היי איז טאַקע זיין אייגענער. די נאַכט פאַרברייננגט ער שטענדיק אין היי. נעכטן האָט ער יענע צוויי געפונען אין וואַלד און האָט זיי מיטגענומען אַף נאַכטלעגער.

אַלע האָבן זיך געטרייסט מיט דער האָפענונג, אַז דער קריג וועט זיך ענדיקן אין אַ צוויי דריי חדשים אַרום. זיי האָבן זיך איינגערעדט, אַז די רוסן זיינען שוין אונטער בודאַפּעשט און

אין מעהרן. אזוי האָבן אין פוטים אַלע געהאַלטן. פאַרטאָג האָט די פרוי פון אַרטילעריסט באַדאַרפט ברײנגען זײ צו עסן. דער־נאָך האָבן די דעזוערטירן פון 35־טן געדאַרפט גײן צו זײערע קרובים באַהאַלטן זיך.

— און דו פון 91־טן, — האָבן זײ זיך געווענדט צו שווייקן, — אויב דו ווילסט, קאָנסטו גײן מיט אונז. שפּײ אָף דײן לייטענאַנט.

— נײן, ברידערלעך, דאָס איז גאָרניט אַזוי גרינג, — האָט געענטפערט שווייק און האָט זיך אײנגעגראָבן טיפער אין היי.

אינדערפרי, אַז ער האָט זיך אופגעכאַפּט, איז שוין קײנער פון זײ ניט געווען. עמיצער, משמעות דער אַרטילעריסט האָט אים געלאָזן א שטיק ברויט אַפן וועג.

שווייק איז אַוועק מיטן וואַלד און נעבן שטעקנאַ האָט ער באַגעגנט עפּעס אַן אַרומגײער, אַן אַלטן שיכור, וואָס האָט זיך מיט אים צעקושט, ווי מיט אַן אַלטן באַקאַנטן, און האָט אים מכבד געווען מיט א זופּ בראָנפן.

— אַהין איז ניט כדאי דיר צו גײן, — האָט ער געגומען לערנען שווייקן. — אָט דער סאָלדאַטן־מאַנטל וועט דיך נאָר ארײנ־פירן אין א בלאָטע. אומעטום איז איצט פול און פול מיט זשאַנ־דאַרן, און בעטן נדבות וועט מען דיך ניט לאָזן. אונדז דערגרײען די זשאַנדאַרן שוין ניט אַזוי די יאָרן, דערפאַר אָבער נאָך אײערע חברה יאָגן זײ זיך — שוין אײן מאָל א געיעג!

— יאָ, איצט יאָגן זײ זיך נאָר נאָך אײערע חברה־לייט, — האָט ער איבערגעחזרט מיט אַזאַ באַזיכערטקײט, אַז שווייק האָט באַשלאָסן אים גאָרנישט צו דערצײלן וועגן 91־טן פּולק. זאָל אָט דער ווילער אַלטיטשקער מײנען, אַז ער איז א דעזוערטיר. וואָס אַרט עס אים?

— און וווּהין גײסטו דאָס? — האָט דער אַלטער געפרעגט אין א ווײַלע אַרום, אַז זײ האָבן פאַררויכערט די ליולקעס און גענומען פּאַוואָליע שפּאַנען אויסצומײדן דעם דאָרף.

— קײן בודוויס.

— וואָס רעדסטו! — האָט דער אַלטער זיך אופגערעקט.
— דאָרט וועלן זײ דיך דאָך אין אײן שמײ־דרײ כאַפּן, דו׳סט

ניט באַוויזן אַפילו אַ פּישעע טאָן. ווייסטו וואָס, דו מוזט ניט אַנדערש דערקאַזשען אַ צעריסענעם ציוויל = רעקל, און דו מוזט הינקען און בכלל האָבן דעם פּנים פון אַן אינוואַליד... נאָר האָב קיין מורא ניט. מיר גייען איצט קיין סטראַקאָניצע, דערנאָך קיין וואָלין, דערנאָך קיין טיכאַ, און איך בין ניט איך, אויב מיר'ן ניט אויססטראָיען דיר עפּעס אַ ציווילן לייב=צודעק. דאָרט, אין סטראַ= קאָניצע, זיינען נאָך פאַראַן אַזעלכע נאַרישע און ערלעכע מענטשן, וואָס פאַרגעסן ביינאַכט צוזשליסן אַ טיר און אַף ביטאָג לאָזן זיי די טירן אין גאַנצן אָפן. איצט, ווינטער=צייט, גייט מען אַריין צו אַ שכן, כאַפּן אַ שמועס — אָט האָסטו דיר אַ שטיקל בגד און וועש. און קיין סך דאַרפסטו ניט. שטיוול האָסטו, הייסט דאָס, מער ניט עפּעס אויבערשט. דאָס מאַנטעלע איז קענטיק, אַ שפּלס?

— אודאי.

— הייסט דאָס, דאַ־ף מען דאָס באַהאַלטן. דערין וועסטו גיין איבער די דערפער. דאַרפסטו האָבן אַ רעקל און מייטקעס. אַז מיר וועלן דאָס דערקאַזשען, וועלן מיר פאַרקויפן דיינע סאָל= דאַטישע הויזן און די בלוזע איינעם אַ באַקאַנטן פאַרשווינדל אין באָדניאַן, וואָס קויפט אויף קרוינשע זאַכן און פאַרקויפט זיי אין די דערפער.

— היינט גייען מיר קיין סטראַקאָניצע, — האָט ער ווייטער אויסגעמעלט זיין פּלאַן. — אַ שעה פיר גאַנג פון דאַנען געפינט זיך די שאָף=שטאַל פון שוואַרצנבערג. דאָרט איז פאַראַן מיינער אַ באַקאַנטער, אַ פּאַסטוך, אויך שוין אַ זקן. ביי אים וועלן מיר איבערנעכטיקן, און מאָרגן, באַגינען וועלן מיר זיך לאָזן גיין קיין סטראַקאָניץ און מירן פרוּוון ווי עס איז אויסשהדלען דאָרט פאַר דיר אַ שטיקל ציווילן בגד.

אין שאָף=שטאַל האָט שוועיק אָנגעטראָפן אַ פריינטלעכן אַלטיטשקן, וואָס האָט נאָך געדיינקט, ווי זיין זיידע פלעגט דער= ציילן פון די פראַנצויזישע מלחמות. ער איז געווען מיט אַ יאָר צוואַנציק עלטער, ווי דער אַרומגייער, און דערפאַר האָט ער ביידע אורחים זיינע גערופן „זונעלעך".

— אָט אַזוי אי' די מעשה, זשונעלע, — האָט ער גענומען ריידן מיט זיינע הוילע יאַסלעס. נאָכדעם ווי זיי האָבן זיך אויס־געזעצט פאַרן פייער, ווו עס איז געשטאַנען און געקאָכט זיך א טאָפּ קאַרטאָפלעס, — אין יענע צייטן האָט מיין זיידע אויך דערזער־טירט, אָט אַזוי אַן ערך ווי דו. נאָר מ'האָט אים אין באָדניאָן געכאַפּט און מען האָט אים אַזוי אריינגעצימבלט אין באלף מחילות אריין, אַז פעדערן זיינען געפלויגן. און ער איז נאָך אָפּגעקומען מיט חסד. אָט דער עלטסטער זון יאַרעשעס פון ראַזשיטש אַף יענער זייט פּראָטיווין, דעם אַלטן יאַרעשעס זיידע, ער האָט טאַקע אין פּיסעק געמוזט אַראָפּשלינגען דאָס גוטע שטיקל בליי. געפּיי־ניקט האָבן זיי אים און דערשאָסן... און דו, זונעלע, ווען ביסטו אַנטלאָפן?

ער האט אָנגעשטעלט זיינע פאַרטרערטע אויגן אַף שווייקן.

— באַלד נאָך דער מאָבּיליזאַציע, ווען מען האט אונדז אָפּ־געפירט אין קאַזאַרמע, — האט געענטפערט שווייק, ווייל ער האָט פאַרשטאַנען, אַז עס איז ניט כדאי צו האַמפּערן זיך מיטן אַלטן פּאַסטוך.

— ביסטו, הייסט דאָס, אויך אריבערגעקלעטערט איבערן פּלאַנקען? — האט דער אַלטער ווייטער געפרעגט; ער האט משמעות, נאָך גוט געדיינקט זיין זיידעס דערציילונג.

— אַנדערש האָט מען ניט געקאָנט, זיידע־לעבן.

— און וואַך־זעלנערס זיינען געווען א סך? האָבן זיי גע־שאָסן?

— נאָך ווי געשאָסן!

— און וווהין גייסטו דאָס איצט?

— עפּעס א פליג האָט אים געשטאָכן, — האָט פאַר שווייקן געענטפערט דער אַלטער אַרומגייער. — ער וויל ניט אַנדערש קומען קיין בודוויס. א פּראָסטער שכל, יונג און נאַריש, קריכט דאָס אַף דער תליה. משמעות, אַז איך וועל שוין מוזן מיט אים צוקנעלן א ביסל! א שטיקל לייב־צודעקל א ציווילס וועלן מיר שוין דערקאַזשען, און דעמאָלט זיינען מיר אָפּן פערד. ביז פּרי־יאָר וועלן מיר זיך א קאַפּעלע צוטומטשען, און פרי־יאָר וועלן מיר

זיך אָנדינגען אַף אַרבעט בײַ א פּויער. אַרבעטער װעלן הײַ־יאָר זײַן טײַער. ס'װעט זײַן הונגעריק... זאָגן זאָגט מען, אַז מ'װעט אַלע אַרומגײַערס סײַ װי שיקן אַף צװאַנגס־אַרבעטן אַף די פעלדער. מײַן איך, אַז גלײַכער איז צו גײן מיטן גוטן װילן. מ'װעט דאָך אויסהרגען א ים מענטשן!

— הײסט דאָס, זונעלע, דו מײנסט, אַז די מלחמה װעט זיך ניט ענדיקן אזוי גיך? ריכטיק, זונעלע! מלחמות זײַנען שטענ־דיק געװען. געװען די מלחמה מיט נאַפּאָלעאָנען, דערנאָך איז געװען, װעדליג מען האָט אונדז דערצײלט, די שװעדישע מלחמה און זיבניאָריקע מלחמות. און דאָס אַלץ דערפאַר, װײַל די מענטשן האָבן פאַרזינדיקט. הערסט א מעשה, עס שמעקט זײ שוין מער ניט קײן שאָפּן־פלײש. װילן זײ שוין מער ניט פרעסן קײן שאָפּן־פלײש! א מאָל פלעגן זײ זיך שלעפּן אַהער מחנותװײז, איך זאָל זײ פאַרקױפן א שעפּסל הינטן אַרום, און די לעצטע יאָרן — גיב זײ רק חזיר־פלײש און רק הינדעלעך, און אַלץ פו־טער, און אַלץ אַף רײנע שמאַלץ! אָט שטראָפט זײ גאָט פאַר זײער גרויס האַלטן זיך. אָט װעלן זײ זיך דאָס אָנהונגערן...

דאָס װאַסער אין טאָפּ האָט גענומען זידן, און דער אַלטער פאַסטוך האָט נאָך א קלײנער הפסקה גענומען זאָגן נביאות:

— און די מלחמה װעט ער ניט געװינען, אונדזער קיסר. עפּעס ניטאָ קײן מונטערקײט אין פאָלק. װאָלסט נאָר הערן, זו־נעלע, װאָס די שכנים צערײדן, װען זײ קומען זיך צונויף. איט־לעכער האָט דאָך עמיצן אפן פראָנט. װאָלסטו דאָס הערן, װאָס מען שמועסט, און שמועסן שמועסט מען, אַז נאָך דער מלחמה װעט זײַן פרײַהײט פאַר אַלעמען, און עס װעלן מער קײן פּריצים ניט זײַן, און עס װעלן מער קײן מלכים ניט זײַן און קײן פירשטן, און מען װעט בײַ זײ צונעמען די מאַיאָנטקעס. אָט פאַר אַזעלכע שמועסן האָבן די זשאַנדאַרן צוגענומען אײנעם א געװיסן קאָר־זשינקאַ. זײ האָבן געזאָגט, אַז ער העצט דאָס פאָלק. יאָ, איצט זײַנען די זשאַנדאַרן די גאַנצע מאַכערס!

אָט אין אַזעלכע שמועסן האָבן די דריי פאַרבראַכט דעם אָוונט. אָפּגעגעסן, האָבן זיי זיך אויסגעצויגן אַף די שלאָף־בײנק אין וואַרימען שטיבל און זײנען באַלד אַנטשלאָפן געוואָרן.

בײנאַכט האָט שווייק זיך שטילערהייט אָנגעטאָן און איז אַרויס. אין מזרח־זייט איז אופגעגאַנגען די לבנה, און בײַ איר שוואַכן שײַן האָט שווייק מונטער אַוועקגעשפּאַנט קיין מזרח, טענהנ־דיק פאַר זיך:

— עס קאָן דאָך ניט געמאָלט זײַן, איך זאָל ניט דערלאַנ־גען קיין בודוויים!

אַז ער איז אַרויס פון וואַלד, האָט אין דער רעכטער האַנט זיך באַוויזן א שטאָט; האָט שווייק דעריבער פאַרקערעוועט צוערשט קיין מערב, דערנאָך קיין דרום, ווו עס האָט זיך ווידער א מאָל באַוויזן א שטאָט. דאָס איז געווען וואָדניאַן. האָט ער איבער לאָנ־קעס זיך אַרומגעדרייט און אויסגעמיטן די שטאָט, און די אופ־גייענדיקע זון האָט אים געטראָפן אַף די פאַרשנייטע שפּוּעים, וואָס איבער פּראָטיווין.

— מאַרש פאָראויס! — האָט זיך געמונטערט דער בראַווער סאָלדאַט שווייק. — איך מוז דאָך טאָן מײַן חוב. איך מוז פאָרט קומען אין אָט דעם פאַרשאָלטענעם בודוויים.

נאָר ווי אַף צו להכעיס האָבן שווייקס טריט זיך געווענדט ניט אין דרום־זייט קיין בודוויים, נאָר אין צפון־זייט קיין פּיסעק.

אַרום האַלבן טאָג האָט שווייק פאַר זיך דערזען עפּעס א דערפל. אַראָפּלאָזנדיק זיך פון א נידעריקן בערגל, האָט ער באַ־שלאָסן, אַז ווייטער קאָן דאָס אַזוי ניט גיין, און אז ער וועט שוין פרעגן, ווי אַזוי גייט מען קיין בודוויים.

בײַם אַרײַנגיין אין דאָרף, איז ער געווען נשתומם ביז גאָר, ווען ער האָט דערזען אף א סלופּ נעבן ערשטן הייזל אָנגעשריבן: „פּוטימער קרײַז".

— אָט א צרה! — האָט שווייק א קרעכץ געטאָן. — בין איך, הייסט דאָס, שוין ווידער אין פּוטים, ווו איך האָב שוין איין מאָל געשלאָפן אין היי.

און דערנאָך האָט ער זיך שוין בכלל ניט געוווּנדערט, ווען פון א קליינעם ווייסן הײזל, וואָס איבער דעם איז געהאנגען אן עסטרייכישער אָדלער, איז ארויס א זשאנדאַר, פּונקט ווי א שפּין, וואס היט זיין שפּינוועבס.

דער זשאַנדאַר האָט זיך געלאָזט גיין גלייך צו שווייקן און האָט נאָר אַרויסגערעדט:

— ווּהין?

— קיין בודוויס, אין פּולק.

— איר גייט פון בודוויס. בודוויס איז דאָך געבליבן אייך פון הינטן, — האָט דער זשאַנדאַר זיך ביין צעשמייכלט און האָט מיטגעשלעפּט שווייקן אין דער קאַנצעלאַריע.

דער זשאַנדאַרן־וואַכמייסטער פון פּוטים איז געווען באוווּסט אין דער גאַנצער סביבה אַדאַנק זיין טאַקטישן און צוגלייך אי־בערגעשפּיצטן שטייגער צו פירן דעם פאַרהער. ער האָט קיין מאָל זיך ניט געזידלט און האָט קיין מאָל ניט אָנגעשריען אַף די אַרעסטירטע, אָבער דערפאַר פלעגט ער זיי שטעלן אַזא קרייץ־פאַרהער, אז אפילו אומשולדיקע פלעגן זיך מוזן מודה זיין.

ביידע זשאַנדאַרן פון דעם פּאָסטן האָבן איבערגענומען זיין סיסטעם, און דעם קרייץ־פאַרהער פלעגט געוויינטלעך באַגלייטן דער געלעכטער פון גאַנצן דינסט־פּערסאָנאַל.

— נו, גוטן מאָרגן, חבר, סקאָצל קומט, — האָט דער וואַכ־מייסטער זיך געווענדט צו שווייקן. — איר זייט אוודאי מיד פון וועג? זעצט זיך צו און דערציילט אונדז, ווּהין איר גייט.

האט שווייק איבערגעחזרט, אז ער גייט קיין בודוויס, אין פּולק אריין.

— אויב אזוי האט איר בלי ספק פאַרבלאָנדזשעט, — האט דער וואַכמייסטער געזאָגט מיט חוזק, — וואָרום איר גייט פּונקט פון בודוויס, איך קאָן דאָס אייך גרינג באווייזן. אָט האָט איר די קאַרטע פון בײמען. טוט נאָר א קוק! אין דרום־זייט פון אונדז ליגט פּראָטיווין. אין דרום־זייט פון פּראָטיווין גלובאָקאַ, און נאָך דרומדיקער — בודוויס. אזוי ארום זעט איר אליין, אז איר גייט ניט קיין בודוויס, נאָר פון בודוויס.

דער וואַכמייסטער האָט פּריינטלעך געקוקט אַף שווייקן, וואָס האָט רואיק און מיט ווערדע געענטפערט:

— און פאָרט גיי איך קיין בודוויים.

— איוב אזוי, טאָ ענטפערט אָן הינטער־גיינגלעך, פון וואַנען גייט איר און אַף וואָסער וועג זייט איר געגאַנגען אין אייער בודוויים. איך זאָג מיט א כיוון „אייער״ בודוויים, ווייל ס׳איז באַשיימפערלעך פאַראַן נאָך א בודוויים, וואס ליגט אין צפון־זייט פון פּוטים און איז ניט פאַרצייכנט אַף קיין איין קאַרטע.

— איך בין ארויסגעגאַנגען פון טאַבאָר.

— וואָס׳ט איר געטאָן אין טאַבאָר?

— איך האָב געוואַרט אַפן צוג קיין בודוויים.

— פאַרוואָס זייט איר ניט געפאָרן קיין בודוויים מיטן צוג?

— ווייל איך האב קיין בילעט ניט געהאַט.

— פאַר וואָס האט מען אייך ניט געגעבן קיין פרייען בילעט, איר זייט דאָך א סאָלדאַט?

— איך האָב ביי זיך קיין פאַפּירן ניט געהאַט.

— אָט דאָ איז דער הונט באַגראָבן! — האָט דער וואַכמייסטער זיך געווענדט מיט נצחון צו איינעם פון די זשאַנדאַרן. — ער איז גאָר ניט אַזאַ שוטה, ווי ער מאַכט זיך, און הויבט אָן בּיסלעכווייז צו פּלאָנטערן זיך.

איצט האט דער וואַכמייסטער ווידער אָנגעהויבן פון אָנהויב, אזוי ווי ער וואָלט ניט האבן געהערט דעם לעצטן ענטפער מכח די פאַפירן.

— זייט איר, הייסט דאָס, ארויסגעגאַנגען פון טאַבאָר. וווּהין זייט איר געגאַנגען?

— קיין בודוויים.

דעם וואַכמייסטערס פּנים איז געוואָרן א האָרעלע שטרייַנגער, און זיין בליק איז ווידער געפאַלן אַף דער קאַרטע.

— איר קאָנט אונדז אָנווייזן אַף דער קאַרטע, ווי איר זייט געגאַנגען קיין בודוויים?

— אַלע ערטער געדיינק איך ניט, איך געדיינק נאָר, אז איין מאָל בין איך שוין געווען אין פּוטים.

דער גאַנצער פּערסאָנאַל פון פּאָסטן האָט זיך איבערגעקוקט מיט חידוש, און דער וואַכמייסטער האָט ווייטער גערעדט:

— הייסט דאָס, איר זייט געווען אין טאַבאָר אַפן וואָקזאַל. האָט איר עפּעס בײַ זיך? ווייזט אָקאָרשט אהער?

האָט ער גוט ארומגעזוכט שווייקן און האָט גאָרנישט געפו־נען, חוץ א ליולקע און א פּושקעלע שוועבעלעך. און ער האָט געפרעגט:

— זאָגט מיר, פאַר וואָס האָט איר בײַ זיך גאָרנישט, לחלוטין גאָרנישט?

— ווייל איך באַדאַרף קיין זאַך ניט האָבן.

— אָט א צרה! — האָט דער וואַכמייסטער אָפּגעזיפצט.

— איר האָט אָקאָרשט געזאָגט, אז איר זייט שוין געווען איין מאָל אין פּוטים. וואָס האָט איר דאָ געטאָן דעמאָלט?

— איך בין געגאַנגען איבער פּוטים קיין בודוויים.

— נו, זעט איר שוין, ווי איר זייט סותר אייערע אייגענע רייד? פריער האָט איר געזאָגט, אז איר זייט געגאַנגען קיין בוד־וויים, און איצט דערציילט איר שוין, אַז איר גייט פון בודוויים.

— איז וואָס? איך האָב געמאַכט אן אומוועג.

האָט דער וואַכמייסטער זיך ווידער איבערגעקוקט מיט די זשאַנדאַרן.

— א פיינער אומוועג, ניטאָ קיין טענות! ווייסט איר וואָס? מיר דוכט, אז ער האָט זיך פּשוט ארומגעדרייט דאָ... נו, מילא זאָגט נאָר, לאַנג זייט איר געבליבן אין טאַבאָר אַפן וואָקזאַל?

— ביז דער לעצטער צוג איז אוועק קיין בודוויים.

— און וואָס׳ט איר דאָרט געטאָן?

— געשמועסט מיט סאָלדאַטן.

א נייער פיל באַדייטנדיקער בליק פון וואַכמייסטער אף די זשאַנדאַרן.

— נו, פון וואָס, אשטייגער, האָט איר געשמועסט און וואָס האָט איר געפרעגט?

— איך האָב געפרעגט, פון וואָסער פּולק זיינען זיי און וווהין זיי פאָרן.

— אויסגעצייכנט. און האָט איר בײַ זיי, אשטייגער, ניט געפרעגט, וויפיל מענטשן זיינען פאַראַן אין א פולק און ווי איז ער איינגעטיילט?

— ניין, דאָס האָב איך ניט געפרעגט, ווייל איך ווייס דאָס אַליין שוין לאַנג אָפּ אויסווייניק.

— הייסט דאָס, אז אייך איז גוט באַקאַנט דער באַשטאַנד פון אונדזער אַרמיי.

— געוויס, הער וואַכמייסטער.

און איצט האָט דער וואַכמייסטער אויסגעשפּילט זיין לעצטן טרומף, מיט א קוק פון נצחון אף זיינע זשאַנדאַרן:

— רוסיש קענט איר ריידן?

— ניין.

האָט דער וואַכמייסטער א ווונק געטאָן צום עלטסטן זשאַנ־דאַר, און אַרויס מיט אים אין צווייטן צימער, האָט ער אים גע־מאָלדן, רייבנדיק די הענט פאַר נחת און קוועלנדיק פון דער איי־גענער הצלחה:

— איר'ט געהערט? ער קען קיין רוסיש ניט ריידן! קענ־טיק, א געריבענער חברה־מאַן! אין אַלץ זיך מודה געווען, נאָר אין דער עיקר־זאַך וויל ער ניט מודה זיין. מאָרגן שיקן מיר אים איבער דעם באַצירק־שעף אין פּיסעק. די קרימינאַליסטיק איז גע־בויט אָף פיינעם שכל און פריינטלעכער באַהאַנדלונג. ווער האָט דאָס געקאָנט זיך ריכטן אָף אַזוינעם? אויסזען זעט ער אויס ווי א לעקיש, אָבער דוקא מיט אַזעלכע פּאַרשוינען דאַרף מען זיין געהיט. ביז וואָס ווען זעצט אים אַוועק אונטער שלאָס און ריגל, און איך וועל גיין שרייבן דעם פּראָטאָקאָל.

און נאָך אין זעלביקן טאָג פאַרנאַכט צו האָט דער וואַכ־מייסטער געהאַט פאַרטיק א פּראָטאָקאָל, ווו אין איטלעכער פראַ־זע זיינען געווען צו לייענען די ווערטער „חשודיקער אין שפּיאָ־נאַזש" און געענדיקט האָט ער זיך מיטן זאַץ: „אפן סמך פון אויבן געזאָגטן האָב איך דעם כבוד צו מעלדן, אז דער פיינטלע־כער אָפיצער איז היינטיקן דאַטום דורך מיר איבערגעשיקט גע־וואָרן אין דער באַצירק־פאַרוואַלטונג פון דער זשאַנדאַרמעריע אין

פּיסעקי". געענדיקט שרייבן, האָט ער צופרידן א שמייכל געטאָן און א רוף געטאָן צום עלטסטן:

— האָט איר דעם פיינטלעכן אָפיצער געגעבן עפּעס צו עסן?

— לויט אייער פאַראָרדענונג, הער וואַכמייסטער, גיט מען בײַ אונדז אַרויס פּראָוויזיע נאָר פאַר יענע, וואָס מען האָט זיי גע־בראַכט און פאַרהערט ביז צוועלף בייטאָג.

— אין דעם פאַל מוז מען מאַכן אַן אויסנאַם, — האָט דער וואַכמייסטער אַרויסגערעדט מיט ווערדע. — די מעשה איז דאָס, וואָס דאָס איז, קענטיק, אַן אָפיצער פון א העכערן ראַנג, אפשר עמיצער פון גענעראַל־שטאַב. איר פאַרשטייט דאָך אַליין, אַז די רוסן וועלן ניט שיקן צו אונדז שפּיאָנירן א ליאַדע יעפרייטער. שיקט נאָך א וואַרימעס פאַר אים אין טראַקטיר „קאָקורעקי", און אויב דאָרט איז גאָרנישט ניטאָ, זאָלן זיי מאַכן וואָס צו עסן. דערנאָך זאָלן זיי פאַרקאָכן טיי מיט ראָם און אַרופשיקן אַהער. איר זאָלט נאָר ניט זאָגן, פאַר וועמען. בכלל זאָלט איר קיינעם ניט זאָגן, אַז דאָ איז עמיצער פאַראַן. דאָס איז א מיליטערישער סוד. וואָס טוט ער איצט?

— ער האָט געבעטן א ביסל טאַבאַק, זיצט אין וואַך־שטוב און שפּירט זיך, קענטיק, ווי בײַ זיך אינדערהיים. „בײַ אייך איז דאָ וואַרים, — זאָגט ער, — און דער אויוון, דוכט זיך, רויכערט ניט. מיר איז דאָ בײַ אייך זייער געפעלן. און אויב דער אויוון וועט אָנהויבן רויכערן, וועט'ן מוזן אויסרייניקן דעם קוימען. נאָר דאָס דאַרף מען טאָן ערשט נאָך מיטאָג, און נאָר דעמאָלט, ווען די זון שטייט ניט איבערן קוימען".

— אַהאָ, שוין איין מאָל א חברה־מאַן! — האָט דער וואַכ־מייסטער געזאָגט מיט אמתער התפעלות אין דער שטים. — ער מאַכט דעם אָנשטעל, ווי דאָס קער זיך צו אים ניט אָן, און ווייסן ווייס ער גוט, אַז מען וועט אים שיסן. אַזא מענטשן באַדאַרף מען אַכטן, אפילו אויב ער איז אונדזער שונא. אַזאַ מענטש גייט דאָך אַף א זיכערן טויט. איך ווייס ניט, צי איך מיט אייך וואָלטן גע־קאָנט דורכמאַכן דאָס נעמלעכע. בײַ אונדז וואָלט אפשר ניט גע־

קלעקט קיין מוט... יאָ, מיר האָבן זיך פאַררעדט, גייט, לויפט באַשטעלט וואַרימעס, און דעם ערעסטירטן שיקט אַריין צו מיר.

האָט דער עלטסטער געבראַכט צו פירן שווייקן; דער וואַכמייסטער האָט אים פריינטלעך באַגריסט, אָנגעבאָטן אים א שטול צום זיצן און גענומען אים ווידער אויספרעגן, צי ער האָט עלטערן.

— ניין.

האָט דער וואַכמייסטער תּיכּף א טראַכט געטאָן, אַז אַזוי איז טאַקע בעסער, קיינער וועט, לפּחות, ניט וויינען נאָך אָט דעם אומגליקלעכן. דערבּיי האָט ער ניט אראָפּגעלאָזן די אויגן פון שווייקס גוטמוטיקן פּרצוף, און מיט א מאָל האָט ער אים מעשה גוט־פריינט א קלאַפּ געטאָן אַפן פּלייצע, צוגעבויגן זיך צו אים און א פרעג געטאָן מיט א פאָטערלעכן טאָן:

— נו, און ווי געפעלט אייך אין ביימען?

— אין ביימען געפעלט מיר אומעטום זייער גוט, — האָט שווייק געענטפערט. — אונטערוועגס האָב איך אומעטום געטראָפן זייער ווילע מענטשן.

— און וואָס האָט איר געקלערט צו טאָן אין בודוויים? — האָט דער וואַכמייסטער ווידער אָנגעהויבן זיין פריערדיקן פאַרהער.

— דינען אין 91־טן פּולק.

האָט דער וואַכמייסטער פאָרגעלייגט שווייקן, ער זאָל ווידער אַוועקגיין אין וואַך־שטוב, און ער האָט אַף דער גיך, כּדי ניט צו פאַרגעסן, צוגעשריבן צו זיין מעלדונג דער באַצירק־פאַרוואַלטונג אין פּיסעק: „ער קען בשלמות טשעכיש און האָט געהאַט בדעה אַריינצוטרעטן אין בודוויים אין 91־טן פּולק".

איבערגעלייענט נאָך א מאָל די גאַנצע מעלדונג, איז דער זשאַנדאַרן־וואַכמייסטער פלאַנדערקאָ געווען שטאַרק צופרידן און האָט געריבן די הענט פאַר שמחה. ער איז געווען באַזיכערט, אַז דער שעף פון דער באַצירק־פאַרוואַלטונג אַליין וועט אים קלאַפּן אַף דער פּלייצע און זאָגן צו אים: „איך גראַטוליר אייך, הער וואַכמייסטער".

דער וואַכמייסטער האָט נאָך געמאָלט זיך אין זיין דמיון אַנדערע פיינע בילדער: אָרדנס, א העכערונג אין ראַנג, אָנערקע־נונג פון זיינע קרימינאַליסטישע פייאיקייטן, וואָס עפענען פאַר אים א גלענצנדע קאַריערע...

ער האָט א רוף געטאָן דעם עלטסטן:

— נו, געקראָגן וואַרימעס?

— מען האָט אים געבראַכט געדוויכערטע ברוסט מיט זויע־רע קרויט און מיט איינגעריפלעך. זופּ איז שוין מער ניט געווען. האָט ער אויסגעטרונקען טיי און בעט נאָך.

— מילא, גיט אים נאָך א גלאָז, — האָט דער וואַכמייסטער ערלויבט. — און אז ער וועט ענדיקן טרינקען, זאָלט איר אים ברענ־גען צו פירן אהער.

— נו, האָט איר זיך גוט אָנגעגעסן? — האָט געפרעגט דער וואַכמייסטער, אז דער עלטסטער האָט אין א האַלב שעה אַרום אריינגעפירט שווייקן, א זאַטן און א צופרידענעם, ווי שטענדיק.

— נישקשה, הער וואַכמייסטער, מער ניט קרויט איז געווען ווינציקלעך. מילא, ס׳מאַכט ניט אויס. איך ווייס דאָך, איר האָט זיך אף מיר ניט געריכט. די ברוסט איז געווען גוט דורכגע־וויאָנדלט; מסתמא היימישע פלייש, פון אן אייגענעם חזיר. די טיי מיט ראָם איז מיר אויך געפעלן.

האָט דער וואַכמייסטער א קוק געטאָן אף שווייקן און האָט ארויסגערעדט:

— איז דאָס אמת, אז אין רוסלאַנד טרינקט מען א סך טיי? און ראָם קאָן מען דאָרט אויך קריגן?

— ראָם קאָן מען קריגן אין דער גאַנצער וועלט, הער וואַכמייסטער.

„מ׳קען דיך, פעטער, — האָט דער וואַכמייסטער א טראַכט געטאָן, — ׳סט געדאַרפט פריער צוקלערן, וואָס צו ריידן״.

און צוגעווענדט זיך צו שווייקן, האָט ער א פרעג געטאָן מעשה גוט־פריינט:

— נו, און מיידלעך זיינען אין רוסלאַנד פיינע?

— פײַנע מײדלען קען מען אומעטום געפינען, הער װאַכמײס־טער.

„אָט א דרײקאָפּ! — האט דער װאַכמײסטער װידער א קלער געטאָן. — געפינט דאָס באַלד דעם תּירוץ!"

און באַלד ארויסגערוקט זײַן גרעסטע באַמבע:

— זאָגט נאָר, װאָס'ט איר געװאָלט טאָן אין 91־טן פּולק,

— איך האָב געװאָלט מיט אים אװעק אַפן פראָנט.

האָט דער װאַכמײסטער מיט א שײַנענדיקן פּנים א קוק געטאָן אַף שװײקן און האט געזאָגט:

— אויסגעצײכנט! דאָס איז דאָך דער בעסטער װעג צו קו־מען קײן רוסלאַנד.

„טאַקע פײַן צוגעקלערט! — איז דער װאַכמײסטער בײַ זיך אין האַרצן געװען מלא שמחה. נאָר ער האָט אומזיסט געזוכט צו כאַפּן, װי אזוי האָבן זײַנע רײד געװירקט אַף שװײקן. ער האָט געמוזט קאָנסטאַטירן, אז ער איז געבליבן קאַלט, װי נים אים מײנט מען.

„דער דאָזיקער מענטש האָט אפילו מיט אַן אויג נים א פּנטל געטאָן, — האט דער װאַכמײסטער זיך געגרוילט אין געדאַנק. — אָט װי זײ זײַנען אויסגעמושטירט. װאָלט איך געװען אַף זײַן אָרט, און עמיצער טוט מיר א זאָג אזא זאַך, װאָלט איך אויסגע־נאַנגען פּאַר שרעק..."

— מאָרגן פרי שיקן מיר איַיך אָפּ קײן פּיסעק, — האט ער באַמערקט אזוי װי דרך אַגב. — זײַט איר אַמאָל געװען אין פּיסעק?

— יאָ, אין יאָר 1910 אַף די גרויסע מאַנעװרעס.

נאָך דעם דאָזיקן ענטפער איז דעם װאַכמײסטערס שמײכע־לע געװאָרן נאָך פרײַנטלעכער און נאָך ניצחונדיקער. ער האָט מיט זײַן גאַנצן מהות געשפּירט, אַז מיט זײַן סיסטעם פון פאַרהער האט ער אופגעטאָן חידושים.

— האט איר, הײסט דאָס, גענומען אַן אָנטײל אין אַלע מאַנעװרעס?

— יאָ, הער װאַכמײסטער, װי א פּראָסטער סאָלדאַט פון א פוסגײער־פּולק.

אוּן שווייק האָט ווידער רוּאיק א קוּק געטאָן אַפן וואַכ=
מייסטער, וואָס האט זיך ווידער צעקאָכט פאַר פרייד אוּן האָט זיך
קוים געקאָנט איינהאַלטן פוּן אריינשרייבּן אָט די נייע ידיעות אין
זיין ראַפּאָרט. ער האָט אריינגערוּפן דעם עלטסטן, געהייסן אָפּפירן
שווייקן צוּריק אוּן האט צוּ זיין מעלדוּנג צוּגעשריבּן אָט וואָס:

„זיין פּלאַן איז געווען אַזוי: אריינגעדרוּנגען אין די רייען
פוּן **91**=טן פּוּלק, האט ער געהאַט בּדעה תּיכּף מיטן פּוּלק אַוועק=
צוּגיין אַפן פראָנט, בּכדי בּיי דער ערשטער מיגלעכקייט אריבּער-
צוּכאַפּן זיך קיין רוּסלאַנד, ווייל ער האט איינגעזען, אַז קיין אַנדער
וועג האט ער ניט, מחמת די עסטרייכישע מאַכט איז אַף דער
וואַך. אַז עס וואָלט אים פּוּלקוּם אָפּגעגאָלטן אויסצוּפירן זיין פאַר=
בּרעכערישן פּלאַן אין **91**=טן פּוּלק, איז גאַנץ פאַרשטענדלעך,
וואָרוּם נאָך א לייִנגערן קרייץ=פאַרהער האט ער, צווישן אַנדערע
זאַכן, זיך מודה געווען, אַז אין יאָר **1910** האט ער גענוּמען אַן
אָנטייל אין די גרויסע מאַנעווּרעס אין דער געגנט פוּן פּיסעק ווי
א פּראָסטער סאָלדאַט פוּן א פוּסגייער=פּוּלק. דערפוּן איז קלאָר,
אז ער איז א גרויסער ספּעציאַליסט אין זיין פאַך. איך בּין מוסיף,
אז די אויבּן בּאַצייכנטע ידיעות, וואָס בּאַווייזן זיין שוּלד, זיינען
בּאַקוּמען געוואָרן אַדאַנק מיין סיסטעם פוּן קרייץ=פאַרהערי״.

געענדיקט מיטן ראַפּאָרט, איז דער וואַכמייסטער אריין אין
וואַך=שטוּבּ געוואָר ווערן דעם געפאַנגענעם. ער האט זיך אַוועק=
געזעצט נעבּן שווייקן אַף דעם ליידיקן געלעגער פוּן זשאַנדאַר
ראַמפּאַ, וואָס איז פוּן אינדערפרי ארויסגעשיקט געוואָרן אַכטוּנג
צוּ געבּן אַף דער אָרדענוּנג אין דאָרף, נאָר אין דער אמתן איז
ער אין יענער מינוּט זיך געזעסן אין פּראָטיווין אינם שיינק „ווייַ=
סער פערדי״ אוּן האט געשפּילט מיטן שוּסטער אין זעקס=אוּן=
זעכציק, אוּן האט בּיים פוּנאַנדערטיילן די קאָרטן זיך געחקירהט
מכּח דעם, אז עסטרייך מוּז ניט אַנדערש געווינען.

דער וואַכמייסטער האט פאַררויכערט זיין ליוּלקע, שווייק
האט גענוּמען אָנשטאָפּן זיינע, דער עלטסטער האט צוּגעוואָרפן
קוילן אין אויוועלע, אוּן די וואַך=שטוּבּ איז געוואָרן מגוּלגל אין דעם

הימלעכסטן ווינקעלע אַפן ערד-קילער, אין א שטילן באַהעלטע־ניש, אין א וואַרימען נעסט...

עס האט זיך אָנגערוקט דער פריער ווינטערדיקער בין־השמשות, ווען די נשמה איז באַזונדערס געשטימט אַף אַן אינטי־מען שמועס. נאָר אַלע האָבן געשוויגן. דער וואַכמייסטער איז געווען פאַרטיפט עפּעס אין א רעיון. צולעצט האט ער זיך גע־ווענדט צום עלטסטן:

— איך האַלט, אז עס איז קיין יושר ניט צו היינגען שפּיאָנעס, מענטשן, וואס זיינען זיך מקריב צוליב זייער חוב, פאַר זייער פאָטערלאַנד, אזוי צו זאָגן, זיי וואָלט מען באַדאַרפט אָנטאָן מער בכבודן טויט, נעמלעך — מען האט זיי באַדאַרפט שיסן... אָם מ'איר דערויף זאָגן, הער עלטסטער?

— אודאי האט מען זיי באַדאַרפט נאָר שיסן, ניט היינגען, — האט צוגעשטימט דער עלטסטער. — לאָמיר אָננעמען אפילו אונדז, זאָל מען אונדז, אשטייגער, הייסן גיין אויספאָרשן, וויפיל קוילנוואָרפערס די רוסן האָבן אין זייערע קוילנוואָרפער־ראָטעס, וואָלטן מיר דאָך באַדאַרפט זיך איבערטאָן און גיין. איז דערפאַר דאַרף מען דאָס מיך אופהיינגען, ווי א גזלן אָדער א רוצח?

דער עלטסטער איז אזוי אופגערעקט געוואָרן, אז ער איז אופגעשפּרונגען אַף די פיס און האָט אויסגעשריען:

— איך פאָדער, מען זאָל מיך שיסן און באַגראָבן מיט מילי־טערישן פּאַראַד.

— דאָ איז די זאַך ניט אזוי גלאַטיק, — האט באַמערקט שווייק. — די מעשה איז אזאַ: אויב א מענטש איז ניט קיין שוטה, וועט מען פון אים גאָרנישט ניט ארויסקריגן.

— נישקשה, מ'וועט ארויסקריגן, — האט דערקלערט דער וואַכמייסטער, — אפילו ווען דער מענטש איז זייער קלוג און האט אויסגעקלערט זיין אייגענע סיסטעם. איר וועט דאָס אליין אײנזען. יאָ, איר וועט דאָס אַליין איינזען, האט ער איבערגעחזרט מיט א רואיקערן טאָן און מיט א פריינטלעכן שמייכל. — ביי אונדז גערעדט קיינעם ניט זיך ארויסצודרייען. אמת, הער עלטסטער?

האָט דער עלטסטער צוגעשאָקלט מיטן קאָפּ און האָט באַמערקט, אַז פֿאַראַן מענטשן, וואָס האָבן שוין לכתחילה פֿאַרשפּילט, און עס קאָן זיי אפילו ניט ראַטעווען די מאַסקע פֿון פּולקאָמענער רואיקייט. וואָרום וואָס רואיקער אַ מענטש זעט אויס, אַלץ ערגער פֿאַר אים.

— איר האָט גוט תּופֿס געווען מיין מעטאָדע, הער עלטסטער, — האָט דער וואַכמייסטער געמאָלדן מיט גדלות. — ריכטיק, רואיקייט איז אויך אַ באַווייז.

נאָר דאָ האָט דער וואַכמייסטער איבערגעהאַקט דעם שמועס וועגן זיין מעטאָדע און האָט אַ פֿרעג געטאָן:

— און וואָס וועלן מיר זיך היינט דערלאַנגען צו וועטשערע הער עלטסטער?

— ווי, וועט איר דען היינט ניט גיין אין טראַקטיר, הער וואַכמייסטער?

נאָך אָט דער פֿראַגע האָט זיך פֿאַרן וואַכמייסטער געשטעלט, אַ נייע האַרבע שאלה, וואָס מען האָט זי תּיכּף באַדאַרפֿט פּסקען און וואָס וועט זיין, אַז אָט דער חברה־מאַן וועט אויסנוצן ד געלעגנהייט, וואָס ער איז ניטאָ, און וועט נעלם ווערן? אמת דער עלטסטער איז אַ געהיטער מענטש, וואָס מען מעג זיך פֿאַרלאָזן אויף אים, נאָר פֿאַרט זיינען דאָך פֿון אים אַנטלאָפֿן צוויי אַרומשלעפּערס. אין דער אמתן איז גאָר די מעשה געווען אַזוי: דער עלטסטער האָט ניט געוואָלט שלעפּן זיך איבערן טיפֿן שניי אַזש קיין פּיסעק און האָט אַליין אָפּגעלאָזן ביידע אַרומשלעפּערס אין פֿעלד נעבן ראַזשיטש, און נאָר פֿון יוצא וועגן האָט ער צוויי מאָל אויסגעשאָסן אין דער לופֿט.

— מיר וועלן אוועקשיקן אונדזער אַלטע אין טראַקטיר נאָך וועטשערע, און ביר קאָן זי אונדז ברענגען קופּלאַרוויז, — האָט דער וואַכמייסטער פֿאַרענטפֿערט די האַרבע שאלה. — דאָס׳ט פֿאַר איר זיין אַ קליינער מאַציאָן.

און די אַלטע פּייסלער, וואָס האָט זיי באַדינט, האָט טאַקע געהאַט אַ שטיקל אַרבעט.

נאָך וועטשערע איז אַפּן וועג צווישן דעם זשאַנדאַרן־פּאָסטן און צווישן טראַקטיר „קאָקורעק“ כּסדר צוגעגאַנגען א באַלעבאַטע באַוועגונג. די אָן א צאָל שליאַדן פון דער אַלטער פּייסלערס גוואַלדיקע וואָליקעס אַף אָט דעם וועג האָבן עדות געזאָגט, אז דער וואַכמייסטער האט זיך ממלא געווען פולקום דערפאַר, וואָס ער איז ניט געווען אין „קאָקורעק“.

און אַז די אַלטע פּרייסלער איז געקומען אין טראַקטיר אַריין און האָט געמאָלדן, אז דער העכער וואַכמייסטער לאָזט געריסן און בעט אים שיקן א פלעשל קאָנטושאָווקע, האָט דער שיינקער ניט געקאָנט איינהאַלטן זיך און איז געווען טשיקאַווע צו פרעגן:

— ווער איז דאָרטן ביי זיי?

— איר ווילט וויסן, ווער דאָרט איז ביי זיי? — האָט די אַלטע איבערגעפרעגט. — עפּעס א חשודיקער פאַרשוין. גראָד אז איך בין ארויס, האָבן זיי ביידע אים געהאַט ארומגענומען, און דער העכער וואַכמייסטער האָט אים געגלעט איבערן קאָפּ און צוגעטענעט: „אַך דו מיין ליבינקער, מיין קליינינקער שפּיאָנעלע!“

שפּעט נאָך האַלבער נאַכט האָט דער עלטסטער זיך ארופּגעוואַלגערט, ווי ער שטייט, אין דער פולער אוניפאָרם, אַף זיין געלעגער און האָט זיך צעכראָפּעט.

אַנטקעגן איז נאָך געזעסן דער וואַכמייסטער, געהאַלטן אין איין האַנט די בוטל מיט די שיריים פון דער קאָנטושעווקע און מיט דער אַנדערער ארומגענומען שווייקן ארום האַלדז. טרערן זיינען גערונען איבער זיינע אָפּגעבּרענטע באַקן, די וואָנסעס האָבן זיך געקלעפּט פון דעם זיסן בראָנפן, און ער האָט קוים מיט צרות געפּלעטשעט מיטן צונג:

— ניין, דו זאָג, טייערינקער, אין רוסלאַנד האָבן זיי ניט אזאַ גוטע קאָנטושעווקע, וועל איך קאָנען רואיק גיין שלאָפן. זיי זיך מודה מיט איין מאָל, ווי איין מענטש.

— געוויס אזא קאָנטושעווקע האָבן זיי ניט.

האָט דער וואַכמייסטער מיט גאָר זיין שווערקייט זיך אָנגעלענט אַף שווייקן.

— אַט אַזוי, ברודערקע. פיין, וואָס דו האָסט זיך מודה געווען. אַן אמתע שמחה פאַר מיר. אַזוי דאַרף טאַקע זיין ביים פאַרהער. ווייבאַלד אַז שולדיק, וואָס איז נאָך דאָ פאַראַן צו לייקענען?

ער איז אופגעשטאַנען און איז אוועק, שאָקלענדיק זיך, מיטן פוסטן פלעשל אין האַנט, אין זיין צימער אריין.

— ווען איך וואָלט זיך ניט געהאַט אַראָפּגעשלאָגן פון וועג, — האָט ער געפּלעטשעט מיט א געבונדענעם צונג,— וואָלט אַלץ אויסגעקומען גאָר אַנדערש.

איידער אריינוואַליען זיך אין בעט, האָט ער ארויסגענומען פון טישקעסטל זיין ראַפּאָרט און געפּרווט נאָך צושרייבן:

„איך האַלט פאַר מיין חוב נאָך מוסיף צו זיין, אַז די רו־סישע קאָנטושאָווקע איז אַפן סמך פון פאַראַגר. 56...

ער האָט געמאַכט א קלעק, אויסגעלעקט אים מיטן צונג אַנידערגעפאַלן מיט א נאַרישן שמייכל אַפן בעט און איז אַנט־שלאָפן געוואָרן ווי א דערהרגעטער.

באַגינען האָט דער עלטסטער, וואָס איז געשלאָפן אַף א געלעגער ביי דער אַנדער וואַנט, גענומען אַזוי כראָפּען און פייפן מיט דער נאָז, אַז שווייק האָט זיך אופגעכאַפּט. ער איז אופגע־שטאַנען, אופגעוועקט דעם עלטסטן און האָט זיך ווידער אוועק־געלייגט. די הענער האָבן זיך שוין געהאַט אויסגעקרייט, די זון איז שוין געווען אופגעגאַנגען, ווען עס איז געקומען די אַלטע פרייסלער, וואס האָט אויך פאַרשלאָפן איבער דער ביינאַכטיקער לויפעניש, איינצוהייצן דעם אויוון. זי האָט געפונען די טיר אָפן און אלץ פאַרזונקען אין טיפן שלאָף. אין וואַך־שטוב האט א לאָמפּ געטשאַדעט און געהאַלטן ביים אויסגיין...

האט די אַלטע געמאַכט א טומל און האט ארויסגעשלעפּט דעם עלטסטן און שווייקן פון די בעטן. זי האט זיי גענומען מוסרן און האט געפאָדערט, אַז דער פאַרשלאָפענער עלטסטער זאָל גיין אופוועקן דעם וואַכמייסטער. וואָרום עס איז קיין סדר ניט אַזוי לאַנג צו פאָפן.

— אין טייערע הענט זייט איר דאָס אריין, ניטאָ וואָס צו ריידן! — האט זי גענומען אויסטענען זיך מיט שווייקן, אַז דער

עלטסטער איז אוועק וועקן דעם וואַכמייסטער. — איין שכור ערגער פאַרן צווייטן. די נאָז אונטער די אויגן זיינען זיי גרייט צו פאַר־טרינקען. און מיר זיינען זיי שוין שולדיק פאַר דריי יאָר דינען.

און אז איך נעם מאָנען, זאָגט דער וואַכמייסטער שטענדיק: „שווייגט שוין בעסער, אניט קאָן איך אייך נאָך אריינזעצן. וואָרום מיר ווייסן גאַנץ גוט, אז אייער זון איז א געווילד־גנב און שלעפט פון פריצישן וואַלד האָלץ. מוטשע איך זיך מיט זיי שוין דאָס פערטע יאָר.

די אַלטע האָט אָפּגעזיפצט און האט ווייטער געטענעט:

— דער עיקר, היט זיך פאַרן וואַכמייסטער. ער איז אַזא גלאַטינקער און אזא זיסינקער, אין דער אמתן אָבער איז ער אַן אויסוואָרף פון ערשטן גראַד. ווו נאָר ער קאָן צונעמען און אריינ־זעצן א מענטשן, טוט ער דאָס.

דעם וואַכמייסטער איז געווען זייער שווער אופצוּוועקן. דער עלטסטער האט קוים מיט צרות געגעבן אים צו פאַרשטיין, אַז עס איז שוין שפעט.

סוף כל סוף האט ער זיך אופגעכאַפּט, אויסגעריבן די אויגן און גענומען דערמאָנען זיך מטושטש דעם נעכטיקן אָוונט. מיט א מאָל האט זיין מוח דורכגעשטאָכן א שרעקלעכער געדאַנק, וואָס ער האָט אים, קוקנדיק מיט פחד אַפן עלטסטן, אויסגעדריקט מיט די ווערטער:

— ער איז אַנטלאָפן?

— הויבט זיך ניט אָן. ער איז דאָך א ליטוישער מענטש.

און דער עלטסטער האט גענומען דרייען זיך אַהין און צו־ריק איבערן צימער, ארויסגעקוקט דורכן פענסטער, געקומען צו־ריק, אָפּגעריסן א שטיקל פאַפיר פון צייטונגס־בלאַט, וואס איז געלעגן אַפן טיש, און אויסגעדרייט דערפון א קייקעלע. ס׳איז קענטיק געווען, אז ער וויל עפּעס זאָגן.

האט דער וואַכמייסטער א קוק געטאָן אַף אים א ביסל פאַר־שעמט און ווענדיק סוף כל סוף דערגיין, וואָס יענער איז אויסן, האט ער אַרויסגערעדט:

— איך וועל אייך העלפן, הער עלטסטער. איך האב מסתמא

נעכטן ווידער אָנגעבאָלבעט וואָס ניט געשטויגן, האַ?

האָט דער עלטסטער מיט פאָרוווּרף א קוקן געטאָן אַף זיין שעף:

— וואָלט איר נאָר, הער וואַכמייסטער, געוווּסט, וואָס איר האָט נעכטן אַלץ אָנגערעדט, וואָס פאַר אַ רייד איר האָט דאָס אַוועקגעלייגט!

און צוגעבויגן זיך צום סאַמע אויער פון וואַכמייסטער, האָט ער אים איינגערוימט:

— אַז מיר, טשעכן, און די רוסן זיינען ברידער־סלאַוון, אַז די קומענדיקע וואָך וועט ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש שוין זיין אין פּרעראַו, אַז עסטרייך וועט ניט אויסהאַלטן... און אַז ער, דער שפּיאָן, ווען מען וועט אים פאַרהערן נאָך, זאָל ער אַלץ לייקענען און פּלאָנטערן, זאָל ער ציען ביז צו יענעם טאָג, ווען די קאָזאַקן וועלן אים באַפרייען; דאָס וועט שוין לאַנג ניט געדויערן, וואָרום עסטרייך האַלט ביים צעפאַלן ווערן, און עס וועט זיין אזוי, ווי בעת די הוסיטישע מלחמות, ווען די פּויערים זיינען מיט דרעש־פלעקענער געגאַנגען אַף ווין... אַז אונדזער קיסר איז אַן עובר בטל, וואָס וועט היינט־מאָרגן אויסציען די פיס, אַז ווילהעלם איז א חיה רעה... אַז איר וועט אים שיקן אין טורמע אריין געלט אַף אויסצובעסערן זיין עסן, און מי יודע וואָס נאָך...

דער עלטסטער האָט זיך אָפּגערוקט פון וואַכמייסטער.

— דאָס אַלץ געדיינק איך גוט, ווייל צוערשט בין איך ניט געווען זייער שכור. אָבער דערנאָך האָב איך זיך אָנגעזשלאָקעט און האָב שוין קיין זאַך ניט געדיינקט.

דער וואַכמייסטער האָט אָנגעשטעלט די אויגן אַפן עלטסטן.

— און איך ווידער געדיינק, — האָט ער געזאָגט, — ווי איר האָט געטענעט, אַז מיר קומען ניט צו רוסלאַנד, און נאָך האַרט ביי אונדזער טיר האָט איר געשריען: „לעבן זאָל רוסלאַנד!“

דער עלטסטער האָט גענומען נערוויז ארומשפּאַצירן איבערן צימער.

— יאָ, איר האָט דאָס געשריען מיטן פולן האַלדז, — האָט דער וואַכמייסטער מוסיף געווען. — און דערנאָך האָט איר זיך

אנידערגעוואַליעט אַפן בעט און האט זיך צעכראַפּעט.

איז דער עלטסטער שטיין געבליבן ביים פענסטער, גענומען פייקלען מיט די פינגער איבערן גלאָז און געזאָגט:

— איר האט זיך ניט איינגעהאַלטן צו ריידן אפילו פאַר אונדזער אַלטער, הער וואַכמייסטער. איך געדיינק, ווי איר האָט געזאָגט: „מערקט אייך, אז איטלעכער קיסר און קעניג האט אין זינען נאָר די אייגענע קעשענע, און דערפאַר הויבט ער אָן א מלחמה, אפילו אויב ער איז אַזאַ עובר בטל ווי אונדזערער...

— און איר האָט אויך נשקשהדיקע רייד גערעדט — האט אים איבערגעהאַקט דער וואַכמייסטער. — פון וואַנען, אשטייגער, נעמט זיך דאָס צו אייך אַזאַ שטות, אז ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש וועט זיין דער טשעכישער קעניג?

— אָט דאָס געדיינק איך ניט, — האָט זיך דער עלטסטער אָפּגערופן א דערשראָקענער.

— איר'ט שוין באַדאַרפט געדיינקען! איר זייט דאָך געווען שכור, ווי א חזיר. די אויגן זיינען ביי אייך געווען פאַרלאָפן, און אז איר האָט געוואָלט ארויסגיין, האט איר ניט געקאָנט געפינען די טיר, און זייט אַליין געקראָכן אַפן אויוון.

ביידע זיינען זיי אַף א ווײַלע אַנטשוויגן געוואָרן, ביז דער וואַכמייסטער האט דאָס שטילשווייגן געשטערט:

— איך האב דאָך אייך אַלע מאָל געזאָגט, אז אַלקאָהאָל דאָס איז אונדזער באַגרעבעניש. איר פאַרטראָגט קיין זאַך ניט—און טרינקט! וואָס וואָלט געווען, ווען אונדזער אַרעסטאַנט נעמט און אַנטלויפט? מיר דרייט זיך ממש דער קאָפּ.

— און איך זאָג אייך, הער עלטסטער, — האט דער וואַכ־מייסטער ווייטער גערעדט, — אז גראָד דערפאַר וויל ער איז ניט אַנטלאָפן, איז גאַנץ קלאָר, וואָס פאַר א געפערלעכער און דורכ־געטריבענער מענטש דאָס איז. אז מען וועט אים אויספרעגן, וועט ער זאָגן, אז די גאַנצע נאַכט זיינען די טירן געווען אָפן, אַז מיר ביידע זיינען געווען שכור און אז ער וואָלט טויזנט מאָל געקאָנט אַנטלויפן, אויב ער וואָלט זיך געשפירט שולדיק. א מערכה נאָך, וואָס אַזאַ איינעם גלויבט מען ניט, און אויב מיר וועלן אונטער

SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES.

א שבועה אויסזאָגן, אז דאָס אלץ איז אויסגעקלערט און עזות־
דיקער ליגן, וועט אים גאָט אליין נישט העלפן, און ער וועט זיך
פאַרדינען נאָך אן איבעריקן אַרטיקל. אמת, אין זיין עסק שפּילט
דאָס שוין קיין ראָלע ניט... עד, וואָלט נאָר ביי מיר אזוי דער
קאָפּ ניט געטרעשצעט!..

שווייגן. אין א ווײַלע אַרום האט זיך געלאזט הערן דעם
וואַכמייסטערס שטים:

— רופט נאָר אָקאָרשט אהער די אַלטע.

— הערט נאָר, אַלטע, — האט דער וואַכמייסטער זיך גע־
ווענדט צו דער פּײַסלער, קוקנדיק איר מיט בײַזקייט גלייך אין די
אויגן.—קריגט ערגעץ א קרייץ אף א געשטעל און ברענגט אהער.

און אז די אַלטע האָט אים אָנגעקוקט ניט פאַרשטייענדיק,
האט ער א דונער געטאָן:

— נו, לעבעדיק! איין פוס דאָ, איין פוס דאָרט!

דער וואַכמייסטער האָט ארויסגעשלעפּט צוויי שטיקלעך
אָפּגעברענטע ליכט, וואָס אף זיי זיינען נאָך געווען סימנים פון
טריוואַקס, וואָס דערמיט פאַרזיגלט מען אָפיציעלע פּאַקעטן, און אז
די אַלטע האָט סוף כל סוף געבראַכט צו שלעפּן דעם קרייץ,
האָט ער אים אוועקגעשטעלט אפן ראַנד טיש צווישן ביידע שטיק־
לעך ליכט און האָט געזאָגט:

— זעצט זיך, אַלטע.

די געפּלעפּטע אַלטע האט זיך אַראָפּגעלאָזן אפן דיוואַן און
האט מיט שרעק געקוקט אפן וואַכמייסטער, אף די ליכט מיטן
קרייץ, און ווידער אפן וואַכמייסטער. פאַר שרעק איז זי געווען
ווי פאַרשטיינערט, און ס'איז געווען קענטיק. ווי ס'האָבן ביי איר
געציטערט די קני און די הענט, וואָס זי האָט געהאַלטן אונטערן
פאַרטוך.

איז דער וואַכמייסטער מיט אן ערנסטן פּנים צו צו איר און
געזאָגט פייערלעך:

— נעכטן אין אָוונט זייט איר געווען אן עדות פון א
גרוייסער געשעעניש. ס'איז אָבער מיגלעך, אז אייער טעמפּער
קאָפּ האט דאס ניט פאַרשטאַנען. אָט דער סאָלדאַט, וואָס איר

װעט דאָ, איז אַן אױסקוקער, א שפּיאָן.
— יעזוס מאַריאַ! — האָט אױסגערופן די פּיסלער. — הײליקע בתולה מאַריאַ פון סקאָטשיץ, האָב רחמנות און העלף!
— שטילער, אַלטע! בכדי ארױסצוקריגן עפּעס פון אים, האָט מען געמוזט באַלבען פאַרשײדענע זאַכן. איר האָט דאָך גע־הערט, װאָס פאַר שטות מיר האָבן אָנגעפּלױדערט?
— געהערט, — האָט זיך אָפּגערופן די אַלטע מיט א ציטע־ריקן קול.
— נאָר די אַלע רײד זײַנען גערעדט געװאָרן נאָר צוליב דעם, ער זאָל זיך מודה זײַן, ער זאָל אונדז געטרויען. דאָס האָט זיך טאַקע אונדז אײַנגעגעבן. מיר האָבן פון אים אַלץ ארויסגע־קראָגן. מיר האָבן אים געכאַפּט אַף דער װענטקע.
דער װאַכמײַסטער האָט זיך אַף א װײַלע אָפּגעשטעלט, בכדי אָפּצושנײַדן די קנויטן פון די ליכט, און דערנאָך האָט ער גערעדט ערנסט, קוקנדיק אַף דער אַלטער:
— איר זײַט געװען דערבײַ, אַלטע, איר װײסט אונדזער סוד. אָבער דער סוד איז א דינסט־סוד. איר האָט קײן רעכט ניט אים אױסצוזאָגן, אַפּילו אַפן טויטן־בעט ניט. װאָרום זיסט װעט מען אײַך ניט טאָרן באַגראָבן אַפן צװינטער.
— יעזוס, מאַריאַ און יאָזעף! — האָט די אַלטע גענומען װײַנען, — װאָס בין איך דאָס פאַר אן אומגליקלעכע, װאָס די פּיס מײַנע האָבן מיך אַהער פאַרטראָגן!
— נו, נו, פלאַנכעט ניט. גײט צו צום קרײַץ און לײגט ארויף אַף אים צװײ פינגער פון דער רעכטער האַנט. איר װעט נעמען א שבועה אַף זיך. זאָגט נאָך נאָך מיר װאָרט אין װאָרט.
ניט אויפגעהערט צו קלאָגן, איז די אַלטע פּיסלער צוגעגאַנ־גען צום טיש.
— הײליקע בתולה מאַריאַ פון סקאָטשיץ, װאָס האָבן מיך די פּיס אַהער פאַרטראָ־אָ־אָגן!
זי האָט געציטערט מיט אַלע גלידער, בעת זי האָט אויפ־געהויבן צװײ פינגער, און דער װאַכמײַסטער האָט גענומען איר פײַערלעך פירזאָגן די װערטער: „איך שװער פאַרן אַלמעכטיקן

גאָט און פאַר אייך, — הער וואַכמייסטער, אַז וועגן דעם, וואָס איך האָב דאָ געזען, וועל איך ביז מיין טויט קיינעם קיין איין וואָרט ניט זאָגן, אפילו אויב עמיצער וועט מיך פרעגן, דערין זאָל מיר גאָט העלפן".

— איצטער טוט א קוש דעם קרייץ, אַלטע, — האָט גע־זאָגט דער וואַכמייסטער, און די אַלטע האָט, באַגיסנדיק זיך מיט טרערן, געפאָלגט און פרום זיך איבערגעצלמט.

— גוט און איצט טראָגט אוועק דעם קרייץ צוריק, אַהין, פון וואַנען איר האָט אים גענומען, און זאָגט, אַז איך האָב דאָס באַדאַרפט האָבן צוליב א פאַרהער.

די איבערגעשראָקענע אַלטע איז אַף די שפּיץ פינגער אַרויס מיטן קרייץ פון צימער, און פון פענסטער האָט מען געקאָנט זען, ווי זי קוקט זיך אַלע ווײַלע גייענדיק אום אַפן זשאַנדאַרן־פּאָסטן, אַזוי ווי זי וואָלט זיך וועלן איבערצייגן, אַז דאָס איז ניט געווען קיין חלום, נאָר זי האָט טאַקע מיט אַן אמת מיט עטלעכע מי־נוט פריער איבערגעלעבט עפּעס שרעקלעכעס.

בינו לבינו האָט דער וואַכמייסטער איבערגעשריבן זיין ראַ־פּאָרט, ווײַל ער האָט אים ביי נאַכט פאַרקלעקט. ער האָט אים אין גאַנצן איבערגעמאַכט, און דערביי זיך דערמאָנט, אַז ער האָט איין זאַך נאָך ניט אויפגעקלערט. דעריבער האָט ער געהייסן רופן שווייקן און האָט געפרעגט ביי אים:

— פאָטאָגראַפירן קענט איר?

— יאָ.

— טאָ פאַרוואָס טראָגט איר ניט מיט זיך קיין פאָטאָגראַ־פישן אַפּאַראַט?

ווײַל איך האָב בכלל ניט קיין אַפּאַראַט, — איז געווען דער קלאָרער און אָפנהאַרציקער ענטפער.

— און אויב איר וואָלט געהאַט אַן אַפּאַראַט, וואָלט איר פאָטאָגראַפירט? — האָט געפרעגט דער וואַכמייסטער.

מאַלע וואָס עס וואָלט געווען, ווען איך וואָלט... — האָט שווייק געענטפערט און האָט רואיק אויסגעהאַלטן דעם פאַר־חידושטן בליק פונם וואַכמייסטער. ביי יענעם האָט גראָד אין דער

מינוט ווידער אָנגעהויבן אַזוי צו טרעשצען דער קאָפּ, אַז ער איז ניט געווען אין שטאַנד צוצוקלערן קיין אַנדער פראַגע, ווי נאָר:

— נו, אייך וואָלט שווער געווען אַראָפּצונעמען אַ וואָקזאַל?

— גרינגער, ווי עפּעס אַן אַנדער זאַך, — האָט געענטפערט שווייק, — וואָרום ער רירט זיך ניט און שטייט אַלע מאָל אויף איין אָרט, און אים באַדאַרף מען ניט זאָגן, ער זאָל מאַכן אַ פריינטלעכן פּנים.

און דער וואַכמייסטער האָט געקאָנט נאָך מוסיף זיין צו זיין ראַפּאָרט, אַז דער שפּיאָן האָט זיך מודה געווען, אַז ער קאָן פאָטאָגראַפירן און בעסער פאַר אַלץ וואָקזאַלן. אמת, קיין פאָטאָגראַפישן אַפּאַראַט האָט מען ביי אים ניט געפונען, נאָר ס'איז פאַראַן אַ חשד, אַז ער האָט אים ערגעץ באַהאַלטן, און דערפאַר טאַקע טראָגט ער אים ניט אַרום ביי זיך, כדי עס זאָל ניט פאַלן אויף אים קיין חשד.

דער וואַכמייסטער, וואָס ביי אים אין קאָפּ האָט נאָך געשומעוועט פון דעם נעכטיקן שיכּורן, האָט זיך אַלץ מער געפּלאָנטערט אין דער אייגענער מעלדונג וועגן דער פאָטאָגראַפירונג:

„ס'איז קיין ספק ניט, האָט ער געשריבן, — אַז נאָר דערפאַר, וואָס ער האָט ביי זיך קיין אַפּאַראַט ניט געהאַט, האָט ער ווי ער האָט זיך אַליין מודה געווען, ניט אַראָפּגענומען דעם בנין פון וואָקזאַל און בכלל פּונקטן, וואָס האָבן אַ סטראַטעגישע באַדייטונג, און מען מעג זיין זיכער, אַז ער וואָלט זיין פּלאַן אויסגעפירט, אויב דער באַהאַלטענער אַפּאַראַט וואָלט געווען ביי אים. נאָר דורך דעם, וואָס ער האָט ניט געהאַט אונטער דער האַנט קיין פאָטאָגראַפישן אַפּאַראַט, קאָן מען דערקלערן דאָס, וואָס מען האָט ביי אים ניט געפונען קיין שום פאָטאָגראַפיעס".

— נו, דערווייל וועט קלעקן, — האָט אַרויסגערעדט דער וואַכמייסטער און האָט געחתמעט דעם פּאַפּיר.

דער וואַכמייסטער איז געווען שטאַרק צופרידן פון זיין ווערק און האָט מיט גדלות דאָס איבערגעלייענט פאַרן עלטסטן. דערנאָך האָט ער געהייסן אַריינפירן שווייקן.

— דער עלטסטער וועט אייך אָפּפירן קיין פּיסעק אין דער באַצירק־פאַרוואַלטונג פון דער זשאַנדאַרמעריע, — האָט ער געזאָגט שטרענג צו שווייקן. — לויטן סטאַטוט, וואָלט מען געדאַרפט אייך אָנטאָן קייטן אויף די הענט. נאָר היות ווי מיר דוכט, אַז איר זייט אַ לייטישער מענטש, לאָז איך אייך אָפּ אָן קייטן. איך בין זיכער, אַז איר וועט ניט פּרוּוון צו אַנטלויפן.

מסתמא גערירט פון שווייקס ערלעכן פּנים, האָט דער וואַכמייסטער פאַרענדיקט:

נו, נעמט ניט פאַר אומגוט... נאַט, הער עלטסטער, נעמט מיט זיך מיין ראַפּאָרט.

— פאַרבלייבט געזונט! — האָט שווייק אַרויסגערעדט ווייך.
— אַ דאַנק אייך, הער וואַכמייסטער, פאַר אַלץ, וואָס איר האָט פאַר מיר געטאָן, און אַז עס וועט זיך מאַכן אַ געלעגנהייט, וועל איך אייך אָנשרייבן, און אַז איך וועל זיין ווידער אין די קאַנטן, וועל איך ניט אַנדערש אַריינגיין צו אייך.

שווייק איז מיטן עלטסטן אַרויס אין גאַס, און איטלעכער, ווער עס וואָלט זיי געזען, ווי זיי זיינען זיך געגאַנגען און געשמועסט זיך רואיק, וואָלט ער זיי געווים געשאַצט פאַר צוויי גוטע פריינט, וואָס גייען שפּאַצירן אין שטאָט אַריין.

— איך וואָלט קיין מאָל ניט געטראַכט, — האָט דערציילט שווייק, — אַז אַזאַ רייזע קיין בודיעיאָוויץ זאָל זיין אַזוי שווער. דאָס דערמאָנט מיר די מעשה מיטן קצב האַוראַ פון קאָבילים. יענער האָט איין מאָל בײַ־נאַכט זיך געטראָפן בײַ פּאַלאַצקיס דענקמאָל און האָט זיך ביז אינדערפרי אַרומגעדרייט אַרום אים, וואָרום עס האָט זיך אים אויסגעדוכט, אַז די גראַטעס אַרום דענקמאָל האָבן קיין עק ניט. ער איז געווען פול יאוש, און אינדערפרי, אַז ער איז שוין געבליבן אָן כוחות, האָט ער גענומען שרייען „גוואַלד!“ און אַז די פּאָליציסטן זיינען געקומען, האָט ער בײַ זיי געפרעגט, ווי מען גייט קיין קאָבילים, וואָרום שוין פינף שעה גייט ער פאַזע די גראַטעס, און עס איז נאָך אַלץ קיין עק ניטאָ. דעמאָלט האָבן זיי אים צוגענומען, נאָר אין דער קאַמערע האָט ער אַלץ בײַ זיי צובראָכן.

דער עלטסטער האט קיין ווארט ניט געענטפערט, נאָר בײַ זיך האט ער א טראכט געטאָן:

„וואס דרייט ער מיר דאָ א קאָפּטער? ווידער הויבט ער שוין אָן אויסקלערן באָבע־מעשיות וועגן בודוויים".

און ער האט פארפירט א שמועס וועגן פראָגרעס און וועגן דעם, אז מענטשן פאלן אלץ מער אף קלוגע המצאות, און איי־נער סטארעט זיך איבערצוקליגן דעם צווייטן... דערבײַ האט ער גענומען אַנטוויקלען א שפּאָגל־נייעם רעיון, אז דער וועלט־קרי איז א גליק פאר דער מענטשהייט, וואָרום אין איינעם טיט ער לעבע מענטשן וועלן דערהרגעט ווערן אויך א סך פארברעכערס און זשוליקעס.

— בכלל זײַנען אף דער וועלט פאראן צופיל מענטשן, — האט געזאָגט דער עלטסטער. — דערפאר שאדט ניט א ביסל אָפּצאָפּן בלוט. איר דערציילט נאָר קיינעם ניט, אז איך פיר אייך קיין ·פיסעק. דאס איז א מלוכה־סוד. מען טאָר ניט דערציילן קיינעם, ווער איר זייט. דאס קער זיך צו קיינעם ניט אָן, וואס איר האט אָנגערעדט. מען טאָר ניט אָניאָגן קיין פאניקע. אין קריגס־צייט איז פאניקע א מיאוסע זאך, — האט ער געטענעט ווייטער. — דו זאָגסט א וואָרט, און עס קײַקלט זיך אריבער איבערן גאנצן לאנד. איר פארשטייט?

— רעכט, איך וועל קיין פאניקע ניט אָניאָגן, — האט זיך אָפּגערופן שווייק. און ער האט טאקע געהאלטן וואָרט. אז דער בעל־הבית פון איינפאָר־הויז האט זיך אריינגעלאָזט מיט אים אין א שמועס, האט ער געזאָגט:

— מײַן ברודער זאָגט, אז איינס אזייגער וועלן מיר זײַן אין פיסעק.

— וואס איז דאס, אייער ברודער האט געהאט אורלאָפּ? האט דער בעל־הבית געפרעגט בײַם עלטסטן. יענער האט אָן שהיות אָפּגעטאָקט א ליגן:

— יאָ, הײַנט האט דער אורלאָפּ זיך געענדיקט.

— מיר האבן אים קונציק אָפּגענארט, — האט ער זיך גע־ווענדט צו שווייקן לאכנדיק, אז דער בעל־הבית האט זיך ערגעץ

אָפּגעקערט. — נאָר ניט מאַכן קיין פּאַניקע. ס'איז קריגס־צייט.

ביז זיי זיינען אָנגעקומען אין איינפאָר־הויז, האָט דער עלט־סטער געהאַלטן, אַז א קופּל ביר קאָן ניט שאַדן. נאָר איצט, אַז ער האָט שוין געהאַט אראָפּגעשלונגען א גאַנצן טוץ, האָט ער אַנטשלאָסן דערקלערט, אַז דער שעף פון דער באַצירק־פאַרוואַל־טונג עסט וואַרימעס ביז דריי אזייגער און אַז דעריבער איז ניט כדאי צו קומען אהין פריער, בפרט אַז עס גייט א שניי. ווען זיי וועלן זיין אין פּיסעק צו פיר א זייגער, איז נאָך אויך גענוג צייט ביז זעקס. און מען וועט נאָך דאַרפן גיין אזא וועג אין דער פינסטער. און בכלל איז ניט קיין נפקא מיניה, צי גיין איצט, צי שפּעטער א ביסל. פּיסעק וועט ניט אַנטלויפן!

— מיר באַדאַרפן זיין צופרידן, וואָס מיר זיצן אין דער וואַרים,— איז געווען זיין לעצט וואָרט. — דאָרט אין די גראָבנס ליידן מענטשן אין אזא וועטערונג א סך מער, ווי מיר דאָ נעבן אויוון.

דער אַלטער קאַכל־אויוון איז געווען שטאַרק אָנגעהייצט. און דער עלטסטער האָט איינגעפונען, אַז מען קאָן אויסוויינעקסטע וואַרימקייט אונטערשטוקעווען מיט אינעווייניקסטער היץ דורך כּלערליי זיסע און שטאַרקע משקאות.

אין דעם דאָזיקן העק האָט דער בעל־הבית געהאַט אכט פאַרשיידענע סאָרטן; אים איז געווען לאַנגווייליק, און ער האָט זיך אוועקגעזעצט טרינקען מיט זיי. אין דרויסן האָט געבושעוועט א שניי־שטורעם.

דער עלטסטער האָט כסדר אריינגעטענעט אין בעל־הבית ער זאָל ניט אָפּשטיין פון זיי, און האָט אים אופגעוואָרפן, וואָס ער טרינקט ווינציק, דאָס איז געווען א בפירושער בלבול, וואָרום דער בעל־הבית האָט זיך שוין קוים געהאַלטן אויף די פיס. אים האָט אליין עפּעס געהויבן מאַכן א שפּיל אין קאָרטן, און ער האָט פאַרזיכערט, אַז ער האָט ביי־נאַכט געהערט א שטאַרקע האַר־מאַטן־שיסעריי, וואָס איז געקומען פון מזרח־זייט. האָט דער עלט־סטער, שיער ניט ווייינענדיק, גענומען בעטן זיך ביי אים:

— נאָר ניט דאָס! מען דאַרף ניט קיין פּאַניקע! פּאַראַ

דערצו אינסטרוקציעס.

און ער האָט גענומען אויסטייטשן, וואָס דאָס איז אַזוינס אינסטרוקציעס, און דערביי האָט ער אויסגעזאָגט עטלעכע געהיימע צירקולאַרן. אָבער דער בעל־הבית האָט שוין מער קיין זאַך ניט פֿאַרשטאַנען און האָט נאָר געטענעט, אַז מיט הוילע אינסטרוקציעס קאָן מען קיין קריג ניט געווינען.

עס איז שוין געווען גאָר פֿינצטער, ווען דער עלטסטער האָט באַשלאָסן, אַז עס איז צייט זיך צו לאָזן אין וועג אַריין. עס איז געווען אַזאַ זאַווערוכע, אַז צוויי טריט פֿאַר זיך האָט מען קיין זאַך ניט געקאָנט זען. דער עלטסטער האָט געהאַלטן אין איין טענען:

— פֿאָראויס, ניט פֿאַרקערעוועט, גלייך קיין פּיסעק!

אַז ער האָט דאָס איבערגעחזרט דאָס דריטע מאָל, איז זיין שטים געקומען שוין ניט פֿון וועג, נאָר ערגעץ פֿון אונטן, וואָס אַהין ער האָט זיך געהאַט אַראָפּגעקייקלט פֿון שפּוּע אַראָפּ. אָנשפּאַרנדיק זיך אָפּן ביקס, האָט ער קוים מיט צרות זיך אַרופּגעדראַפּעט אָפּן וועג אַרויף. שווייק האָט געהערט, ווי ער האָט שטילערהייט געלאַכט פֿאַר זיך און גערעדט: „נאַדיר אָוועק, אַן אמתער גליטש!“ באַלד איז ער שוין ווידער ניט געווען אָפּן וועג, ווייל ער האָט זיך ווידער אַמאָל אַראָפּגעקייקלט איבערן שפּוּע, דערביי האָט ער אַזוי געשריען, אַז ער האָט אַפֿילו אַריבערגעשריען דאָס וואָיען פֿון ווינט:

– איך פֿאַל! פּאַניקע!

פֿינף מאָל האָט ער אַזוי דורכגעמאַכט די רייזע איבער דעם שפּוּע, און אַז ער איז דאָס לעצטע מאָל געקומען צוריק צו שווייקן, האָט ער אַ צעטומלטער און פֿאַריאושטער אויסגערופֿן: איך וואָלט דאָך געקאָנט אייך גרינג פֿאַרלירן.

— דאַגעט ניט, הער עלטסטער, — האָט זיך אָפּגערופֿן שווייק. — בעסער פֿון אַלץ וואָלט געווען, ווען מיר בינדן זיך צונויף. אַזוי וועלן מיר איינס דאָס אַנדערע ניט פֿאַרלירן. האַנטקייטן האָט איר?

— איטליכער זשאַנדאַר איז מחויב צו האָבן שטענדיק

האַנט־קייטן, — האָט דער עלטסטער געענטפערט טאָפּטשענדיק זיך אַרום שווייקן. — דאָס איז דאָך אונדזער ברויט.

— איז גוט, וועלן מיר זיך דערמיט צונויפבינדן, — האָט פאָרגעלייגט שווייק. — איר טוט נאָר אַ פּרווו.

האָט דער עלטסטער מיט איין מאַך אָנגעטאָן אויף שווייקן די האַנט־קייט אין דעם אַנדער עק צוגעהעפט צו זיין רעכטער האַנט. אַזוי אַרום זיינען זיי איצט געווען צונויפגעבונדן ניט צו צערייסן. זיינען זיי געגאַנגען איבערן וועג, שטרויכלענדיק און שאָקלענדיק זיך אין אַלע זייטן. דער עלטסטער האָט אַ שלעפּ געטאָן שווייקן איבער אַ הויפן זשוויר, איז אַנידערגעפאַלן און מיטגעשלעפּט מיט זיך שווייקן. דערביי האָבן די האַנט־קייטן טיף זיך אַריינגעשניטן זיי אין די הענט, און דער עלטסטער האָט סוף כל סוף געמאָלדן, אַז אַזוי קאָן מער ניט גיין און אַז די האַנט־קייטן מוז מען אַראָפּנעמען. נאָר וויפיל ער האָט זיך געמאַטערט, האָט ער דאָך ניט געקאָנט זיך פריי מאַכן. דעמאָלט האָט ער אַ זיפץ געטאָן:

— איצט זיינען מיר פאַרבונדן אויף אַלע אייביקייטן.

— אָמן! — האָט אַרויסגערעדט שווייק און זיי האָבן זיך ווייטער געלאָזט אין שווערן וועג אַריין.

דער עלטסטער איז אַריינגעפאַלן אין אַ פולקומענער אַפּאַ־טיע, און אַז זיי זיינען שפּעט אינאָוונט פאַרמאַטערטע אָנגעקומען אין דער באַצירק־פאַרוואַלטונג אין פּיסעק, האָט ער מיט אַ גע־בראָכן געמיט געזאָגט צו שווייקן:

— איצטער וועט געשען אַ מוראדיקע זאַך. מיר קאָנען זיך ניט פונאַנדערנעמען.

און עס איז טאַקע געשען אַ מוראדיקע זאַך, בעת דער וואַך־מאַן האָט אַרויסגערופן דעם שעף פון דער פאַרוואַלטונג ריטמייסטער קעניג.

דעם ריטמייסטערס ערשטע ווערטער זיינען געווען:

— אַנו, טוט נאָר אַ הויך אויף מיר!

— איצטער פאַרשטיי איך, — האָט דער ריטמייסטער אַרויסגעוויזן זיין מבינות, — ראָס, קאָנטושאָווקאַ, ווישניק, ניס,

פלוימען און וואניל.

— הער וואַכמייסטער, — האָט ער זיך געווענדט צו זיין געהילף, — אָט האָט איר אַ מוסטער, ווי אַזוי אַ זשאַנדאַר טאָר ניט אויסזען. ווען אַזאַ פיר דארף זיך שוין ארויסזאָגן דער קריגס=געריכט. צונויפבינדן זיך מיטן ארעסטירטן! קומען אַהער שכורערהייט, שיער ניט אף אַלע פיר! נעמט אראָפּ פון זיי די האַנט=קייטן.

— נו, וואָס'ט איר זאָגן? — האָט ער זיך געווענדט צום עלטסטן, וואָס האָט די פרייע האנט געהאַלטן ביים דאשעק:

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, הער ריטמייסטער, איך האָב געבראכט אַ ראַפּאָרט.

— אף אייך גופא וועט אָנגעגעבן ווערן אַ ראַפּאָרט אין געריכט, — האָט דער ריטמייסטער אָפּגעהאַקט. — הער וואַכ=מייסטער, זעצט זיי ביידן אַוועק אונטער שלאָס; מאָרגן פרי וועט איר זיי ברייננגען צום פארהער, און דעם ראַפּאָרט פון פוטים זאָלט איר דורכשטודירן און צושיקן צו מיר אהיים.

דער פיסעקער ריטמייסטער איז געווען זייער אַ שטרייננגער און זאַכלעכער מענטש. די וואָס איז אויסגעקומען צו דינען אונ=טער אים, האָבן קיין האָניק ניט געלעקט. פאר די קלענסטע פאַרזעענס פלעגט ער ארופלייגן דיסציפּלינארע שטראָפן. ער האָט שטענדיק געהאַלטן אין איין מוסר זאָגן און שרייבן אויסריידן. ער איז געווען באַגלויבט, אַז ער שטייט דאָ אף אַ פּאָרפּאָסטן און ער ראַטעוועט עפּעס, און אז אלע זשאנדארן, וואָס דינען אונטער זיין קאָמאַנדע, זיינען איין כנופיא אויסוואָרפן, עגאָאיסטן און אָפּ=נארער, וואָס האָבן קיין אנדער אינטערעס ניט, ווי נאָר בראָנפן, וויין און ביר; און היות ווי זייער שכירות האָט ניט גע=קלעקט אף צו שכורן, האָבן זיי גענומען שוחד און געשלעפּט פאַוואָליע, אָבער זיכער עסטרייך צום אָפּגרונט. געטרויט האָט ער נאָר מער וויניקער זיין וואכמייסטער אין דער קרייז=פארוואל=טונג, און יענער האָט אין שיינק ליב געהאַט זיך צו באַרימען: „האָב איך דאָס היינט ווידער אמאָל אָנגעמולירט אונדזער אלטן כלב!"

* * *

דער ריטמייסטער האָט איבערגעלייענט מיט קאָפּ דעם ראַפּאָרט פון פוטימער וואַכמייסטער מכח שווייקן. פאר אים איז געשטאנען זיין וואכמייסטער מאטייקאַ, וואָס האָט בײַ זיך אין הארצן געשיקט דעם ריטמייסטער מיט אלע זיינע ראַפּאָרטן צו אל די רוחות, וואָרום אין „אַטאַזאַ" האָט מען שוין אויף אים געווארט מיט א פולקע פרעפעראנס.

— איך האָב אייך שוין די טעג אמאָל געזאָגט, — האָט אָנגעהויבן דער ריטמייסטער, — אז דער גרעסטער אידיאָט, וואָס איך האָב ווען עס איז באגעגנט, איז דער פוטימער וואכמייסטער. עס איז דאָך קלאָר, אז דער סאָלדאט, וואָס אָט דער שכורער מנוול האָט געבראכט אהער, איז ניט קיין שפּיאָן. דאָס איז זיכער א פשוטער דעזערטיר. און דער וואכמייסטער שרייבט דאָ אזא שטותעריי; אז איטליך קינד וועט פון ערשטן בליק דערקענען, אז דער גולם איז געווען שכור, ווי א פויפסלעכער פרעלאט.

— ברענגט נאָר תיכף אהער צו מיר דעם דאזיקן סאָלדאט, — האט ער באפוילן, געענדיקט לייענען דעם ראפארט ביזן סוף. — זינט איך לעב האב איך נאך אזא באלבעריי ניט געלייענט. דערצו שיקט ער מיט אזעלכע חשודיקע פארשוינען אזא טיפּש, ווי אט דעם עלטסטן. זיי קענען מיך שלעכט. איך קאָן זיך נעמען פאר זיי, וועלן זיי האבן צו געדיינקען...

און דער ריטמייסטער האט געהייסן דעם שרייבער תיכף אוועקשיקן דעם פוטימער וואכמייסטער א דעפעשע, ער זאל באלד מארגן קומען קיין פיסעק. ער וועט שוין דעם אידיאט אויסטייטשן, וואס ער האט דא אנגעטאן.

— פון וואסער פולק האט איר דעזערטירט? — אזוי האט דער ריטמייסטער מקבל פנים געווען אונדזער שווייקן.

— פון קיין איינעם ניט.

האט דער ריטמייסטער א קוק געטאן אויף שווייקן און דערזען אין זיין פנים אזוי פיל רואיקייט און באזיכערטקייט, אז ער האט א פרעג געטאן:

— פון וואנען האט איר געקראגן די דאזיקע אוניפארם?

איטלעכער סאלדאט קריגט אן אוניפארם, ווען ער טרעט אריין אין דינסט, — האט שווייק געענטפערט מיט א מילדן שמייכל. — איך דין אין 91־טן פוסגייער־פולק און לא די וואס איך האב ניט דעזערטירט, נאר פונקט פארקערט.

די ווערטער „פונקט פארקערט" האט ער ארויסגערעדט מיט אזא קוועטש, אז דער ריטמייסטער איז אביסל מבולבל געווארן און האט געפרעגט:

— וואס איז טייטש „פונקט פארקערט"?

— זייער פשוט, — האט שווייק געזאגט אפנהארציק. — איך גיי דוקא אין פולק אריין, איך זוך אים, און ניט איך אנטלויף פון אים. איך וויל קיין אנדער זאך ניט, ווי נאר וואס גיכער קומען אין פולק. איך האב זיך דא שוין אויסגעמוטשעט, ווען איך גיב א קלער, אז איך גיי, קענטיק, אוועק אלץ ווייטער פון בודוויים, בעת דארט ווארט אויף מיר א גאנצער פולק. דער הער וואכמייסטער אין פוטים האט מיר באוויזן אויף דער קארטע, אז בודוויים ליגט אין דרום־זייט, און אליין האט ער מיך אפגעשיקט קיין צפון־זייט.

האט דער ריטמייסטער מיד א מאך געטאן מיט דער האנט, ווי איינער זאגט: דער דאזיקער בריה קאן אפטאן ערגערע שפיצלעך, ווי פארשיקן מענטשן קיין צפון־זייט.

— הייסט דאס, אז איר האט ניט געקאנט געפינען אייער פולק? — האָט ער געפרעגט. — און איר האָט אים געזוכט?

האָט שווייק אים דערקלערט, ווי די זאך האלט. ער האט אנגערופן טאַבאָר און אלע ערטער, ווו ער איז דורכגעגאנגען, כדי צו קומען קיין בודוויים. ער האָט גערעדט מיט גרוים היץ, און דער ריטמייסטער האָט מיט א בלייפען כסדר געצייכנט אפן שטיקל פאפיר פיגורן פון דער ציפער אַכט — האָט דאָס באַדארפט באַטייטן, ווי אזוי דער בראווער סאָלדאַט שווייק, וואָס גייט אויס צו קומען אין זיין פולק, דרייט זיך ארום און קאָן זיך ניט ארויספּלאָנטערן.

— יאָ, דאָס איז געווען נישקשה פון א האָרעוואַניע, —

האָט ער אַרויסגערעדט, נאָכדעם ווי ער האָט מיט פאַרגעניגן אויסגעהערט שווייקס דערציילונג. — איך מיין, עס האָט זיך גע־לוינט צו זען, ווי איר האָט זיך אַרומגעדרייט אַרום פּוטים.

— די זאַך וואָלט שוין קלאָר געוואָרן פריער, — האָט באמערקט שווייק, — אויב ניט דער דאָזיקער הער וואכמייסטער אינם דאָזיקן שלימזלדיקן פּוטים. ער האָט דאָך בײַ מיר ניט געפרעגט ניט ווי מען רופט מיך, ניט פון וואָסער פאָלק איך בין. אים האָט דאָס באַלד מיט אַמאָל אויסגעוויזן אַזוי שרעקלעך חשודיק. וואָלט ער מיך אָפּגעשיקט קיין בודוויים, וואָלט מען אים דאָרט אין קאַזאַרמע באַלד געזאָגט, צי איך בין דאָס דערזעלבי־קער שווייק, וואָס ווערט געזוכט, אָדער עפּעס אַ חשודיקער פּאַר־שוין. און איך וואָלט שוין דעם צווייטן טאָג געווען אין פּולק און וואָלט שוין געטאָן מיין דינסט.

— און פאַרוואָס האָט איר זיי אין פּוטים ניט אָנגעוויזן, אַז דאָ איז אַרויסגעקומען אַ קליינער טעות?

— איך האָב געזען, אַז מיט זיי איז ניט כּדאי צו ריידן. נאָך דער אַלטער שיינקער ראַמפּאַ פון ווינאָגראַד, ווען עמיצער פלעגט זיך איינשפּאַרן און ניט וועלן צאָלן, פלעגט ער זאָגן, אַז עס טרעפט, אַ מענטש ווערט ווי געליימט, דעמאָלט איז כאָטש רייד צום לאָמפּ.

נאָך דער דערקלערונג האָט שוין דער ריטמייסטער מער זיך ניט געחקירהט. ער האָט באַשלאָסן אַז ער האָט צו טאָן מיט אַ דעגענעראַט און האָט אים אָפּגעשיקט מיטן אייזנבאַן אין דער באַגלייטונג פון אַ זשאַנדאַר קיין בודוויים.

די נסיעה אין אייזנבאַן פון פּיסעק קיין בודוויים איז פאַר שווייקן פאַרבײַגעפלויגן ווי אַ חלום. אים האָט באַגלייט אַ יונגער זשאַנדאַר, וואָס האָט אים געהיט ווי זיין שוואַרצאַפּל פון אויג.

אונטערוועגס פון וואָקזאַל ביז צו דער קאַזאַרמע אין בוד־וויים האָט ער פון אים קיין אויג ניט אַראָפּגעלאָזט, און איטלעכס מאָל ווען זיי זיינען צוגעגאַנגען צו אַ ווינקל גאַס אָדער צו אַ קריי־וועג, פלעגט ער אים אַזוי ווי דרך אגב דערציילן, וויפיל

פאמראָנעס עס קריגט אַ זשאַנדאַר, וואָס באַגלייט אַרעסטירטע. דערויף האָט שווייק געענטפערט, אַז ער איז זיכער, אַז קיין איין זשאַנדאַר וועט ניט שיסן אין קיינעם אין גאַס, בכדי ניט אָנצו־מאַכן קיין צרה. דער זשאַנדאַר האָט דערמיט ניט מסכּים געווען. און אַזוי זיינען זיי פריינטשאַפטלעך שמועסנדיק געקומען אין קאַזאַרמע.

די וואָך אין פולק האָט געהאַלטן שוין דעם צווייטן טאָג דער לייטענאַנט לוקאַש. ער איז זיך געזעסן רואיק אין קאַנצע־ליאַריע בײַם טיש, בעת מען האָט צו אים אַריינגעפירט שווייקן מיט די פּאַפּירן.

— איך האָב דעם כּבוד זיך צו מעלדן, הער לייטענאַנט!

— האָט שווייק ראַפּאָרטירט מיט א פּייערלעכער פיזיאָ־נאָמיע.

בײַ דער דאָזיקער סצענע איז געווען דערבײַ דער פענדריק קאָטיאַטקאָ, וואָס האָט שפּעטער דערציילט, אַז באַלד נאָך שווייקס ראַפּאָרט איז לייטענאַנט לוקאַש אויפגעשפּרונגען, ווי א פאַרסמטער, זיך א כאַפּ געטאָן פאַרן קאָפּ און אַרויפגעפאַלן אויף אים, אויף קאָטיאַטקאָ, א פאַרחלשטער. אַז מען האָט אים אָפּגעמינטערט, האָט שווייק, וואָס האָט נאָך אַלץ געהאַלטן די האַנט בײַם דאַשעק, איבערגעחזרט: „איך האָב דעם כּבוד זיך צו מעלדן, הער לייטענאַנט!" און דערמאָלט האָט לייטענאַנט לוקאַש, בלייך ווי די וואַנט, מיט ציטערדיקע הענט א כאַפּ געטאָן שווייקס פּאַפּירן, אונטערגעשריבן זיי און געבעטן אַלעמען אַרויסגיין פון צימער, דעם זשאַנדאַר האָט ער געזאָגט, אַז אַלץ איז כּשורה, און דערנאָך האָט ער זיך איינגעשלאָסן מיט שווייקן אין דער קאַנצעליאַריע...

* * *

שווייק און לייטענאַנט לוקאַש האָבן זיך אָנגעקוקט גלייך אין די אויגן.

פון דעם לייטענאַנטס אויגן האָט אַרויסגעשיינט אימה און פּחד און יאוש, און שווייק האָט געקוקט אויפן לייטענאַנט און מיט הכנעה און מיט ליבשאַפט, אַזוי ווי אויף א פאַרלאָרענער און

ווידער געפונענער געליבטער.

אין קאנצעליאריע איז געווען שטיל ווי אין קבר.

אין דערבייאיקן קאָרידאָר האָבן זיך געלאָזט הערן טריט. דאָס איז א פריוויליקער, מיט א פארלייגטן נאָז פון קאטער, ארומגעגאנגען אהין און צוריק און געחזרט אף אויסווייניק דעם סטאטוט: „ווי אזוי מען דארף אין פעסטונגען מקבל פנים זיין פערזאָנען פון דער קייזערלעכער פאמיליע".

— פארשטאָפּט דאָרטן די האלדז! — האָט דער לייטענאנט ארויסגעהוקעט אין קאָרידאָר ארויס. — טראָגט זיך אָפּ צו אל די שווארצע יאָר! אויב איר האָט פיבער, קענט איר בלייבן אינדערהיים, אין בעט.

האָט מען געקאָנט הערן, ווי דער פלייסיקער פריוויליקער איז זיך אוועק אין אנדער עק קאָרידאָר, און פון דערווייטנס האָט שוין ווידער געקלונגען זיין פאַנפעוואטער קול...

דער לייטענאנט מיט שווייקן האָבן ווידער געקוקט שווייגעדיק איינער אפן צווייטן, ביז דער לייטענאנט לוקאש האָט געעפנט זיינע לעפצן און האָט ארויסגערעדט מיט ביטערער איראָניע:

— ברוך הבא, שווייק! ווען עס איז באַשערט געהאנגען צו ווערן, וועט זיך ניט דערטרינקען! עס איז שוין אָפּגעגעבן א באַפעל אייך אופצוזוכן און צו אַרעסטירן, און מארגן וועט איר מוזן זיך באַווייזן פארן קאמאנדיר פון פולק. איך וויל מער מיט אייך זיך ניט עסקן. איך האב שוין גענוג צרות געהאט פון אייך, און מיין געדולד האט זיך שוין אויסגענומען. ווען איך טו נאר א קלער, אַז איך האב אזוי לאנג געקאנט לעבן מיט אזא אידיאט, ווי איר...

ער האט גענומען שפרייזן אַהין און צוריק איבער דער קאַנצעליאריע.

— ניין, דאס איז שרעקלעך! מיר איז אַ חידוש, ווי אַזוי האב איך דאס אייך ניט דערשאסן. וואס האב איך רעזיקירט? לחלוטין גארניט. וואלט איך פטור געווען פון אייך. איר פאַרשטייט?

— גאַנץ ריכטיק, הער לייטענאנט, איך פאַרשטיי אליץ.

— גענוג, גענוג, הויבט ווידער ניט אן אייער זאגאכץ, שווייק, עס וועט זיין שלעכט, אף מיין ערן־וואָרט. ווען עס איז וועלן מיר מיט אייך שוין פאַרטיק ווערן. איר האט שוין אייערע אידיאָטישע שטיק געבראַכט אַזוי ווייט, אַז אַ קאַטאַסטראָפע מוז קומען.

און לייטענאַנט לוקאַש האט זיך גענומען רייבן די הענט.

— יא, שווייק, איר זייט שוין א פאַרטיקער.

ער איז צו צום שרייב־טיש, האט אנגעשריבן א פאר שורות אַף א שטיקל פאפיר, אַ רוף געטאן דעם וואך־סאלדאט, וואס איז געשטאנען פאַר דער קאַנצעליאַריע, און געהייסן אפפירן שווייקן צום פראפאס, וואס האט די השגחה איבער די ארעסטירטע און איבערגעבן אים דאס צעטעלע.

האט מען שווייקן אוועקגעפירט איבערן הויף, און דער לייטענאַנט האט מיט אפענער שמחה געזען, ווי דער פראפאס האט געעפנט די טיר מיטן שווארץ־געלן שילטל: „ארעסטאנטן־קאַמער פון פולק”, ווי שווייק איז פארשווונדן הינטער אט דער טיר און ווי אין אַ ווײַלע אַרום איז פון דארט ארויס נאר דער פראפאס.

— א דאנק גאט! — האט דער לייטענאנט א טראכט געטאן אפן קול. — איצט איז ער שוין דארט.

אין קאַרצער האָט שווייקן פריינטלעך באַגריסט אַ גראָבער פריוויליקער, וואָס האָט זיך צעלייגט מעשה פריץ אף א שטרוי־זאַק. ער איז געווען דער איינציקער אַרעסטאַנט אין פולק און האָט זיך גענודעט שוין דעם צווייטן טאָג איינער אַליין. אַף שווייקס פראַגע, פארוואָס ער זיצט, האָט ער געענטפערט, אז פאַר גאָרנישט מיט גאָרנישט. בײַנאכט אפן פלאַץ האָט ער שכורערהייט על פי טעות דערלאַנגט אַ פאַטש עפעס אן ארטי־לעריע־אָפיציר. אין דער אמתן גאָר ניט קיין פאטש, נאָר ער האָט אים אַראָפּגעקלאַפּט דאָס היטל פון קאָפּ. דאָס האָט פא־

סירט אזוי: דער אָפיציר איז געשטאַנען ביינאכט אפן פלאַץ, מסתמא געוואַרט אף עמיצן, געשטאַנען מיטן רוקן צו אים. דעם פרייווילינקן, האָט ער געמיינט, אז דאָס איז זיינער אַ גוטער באקאנטער, אויך א פרייווילינקער, פראנץ מאַטערנא.

— מיין חבר, — האָט ער דערציילט שווייקן, — איז אויך אזא קליינגעוויקסיקער. מילא, האָב איך זיך פון הינטן אונטערגעגנבעט, אראָפּגעקלאַפּט דאָס היטל און א געשריי געטאָן: „צו געזונט און צו לעבן, פראנצל!“ און יענער לעקיש האָט גענומען און ארויסגערופן אַ פּאַטרול, וואָס האָט מיך באלד ארעסטירט.

— עס קאָן זיין, — האָט דער פרייווילינקער נאָך א קורצער פויזע מסכים געווען, — אז בשעת מעשה זיינען געפלויגן אויך פּעטש, אָבער מיר דוכט, אַז דאָס מאכט ניט אויס, וואָרום די גאַנצע זאך ליגט דאָך אין דעם לכתחילהדיקן טעות. ער איז דאָך אליין מודה, אַז איך האב געזאגט: „צו געזונט און צו לעבן, פראַנצל“ — און ער הייסט גאר אַנטאָן. דאס איז דאך קלאר ווי דער טאג. דער עיקר, וואס דאס קאן מיר שאדן, ווייל איך בין אַנטלאָפן פון שפּיטאל, און דערצו נאך אויב עס וועט ארויסקומען די מעשה מיטן קראנקען־זשורנאל.

— די געשיכטע איז די, — האט ער וויטער דערציילט, — אז ווען מען האט מיך גערופן דינען, האב איך פריער כל גע־דונגען א צימער אין שטאט און געפלייסט זיך צו קריגן רעמא־טיזם. דריי מאל נאך אנאנד האב איך זיך אנגעשיכורט און זיך אוועקגעלייגט אויסער שטאט אונטערן רעגן אין א גראבן און דערנאך אראפגעצויגן די שטיוול. עס האט אבער ניט געהאָלפן. האב איך דערנאך א גאנצן ווינטער דורך אנאנד זיך געבאדן אין טייך, נאר דערפון איז ארויסגעקומען פונקט קאפויר. איך האב זיך, פארשטייט איר מיך, אזוי פארהארטעוועט, אז איך האב גע־מעגט אפליגן א גאנצע נאכט אין שניי אפן הויף, און אינדערפרי, אז מען האט מיך אופגעוועקט, זיינען די פיס געווען ביי מיר ווארים, ווי איך וואלט געלעגן אונטער א פערינע. אז איך זאל דאס כאטש כאפן אן אנגינע! הויבט זיך ניט אן! ממש נארנישט.

און וואס האב איך דאס אלץ ניט אפגעטאן, אף צו קריינקען, נאר עס איז געבליבן ביים וועלן... ערשט סוף כל סוף האב איך זיך באקענט אין דער „ראזע" מיט אן אינוואליד, וואס האט מיר געזאגט, איך זאל זיך צו אים אריינכאפן א זונטיק, וועלן שוין אף מארגן די פיס ביי מיר זיין בלייערנע. ביי אים אינדערהיים איז טאקע געווען א נאדל און א שפריץ אזא, און איך האב טאקע קוים מיט צרות פון אים זיך דערשלעפט אהיים. אט די טייערע נשמה האט מאקע ניט אפגענארט. איך האב טאקע סוף כל סוף געקראגן דעם אזוי לאנג געגארטן געלענק-רעמאטים.

האט מען מיך באלד אפגעשיקט אין שפיטאל, און די קריינק האט אפגענומען ווי מיט א האנט. דעמאלט האט ווידער אמאל מיר א שפיל געטאן דאס מזל. מען האט פון זשיזשקאוו אריבערגעפירט קיין בודוויים מיין שוואגער דאקטאר מאזאק, און אים האב איך דאס צו פארדאנקען, וואס איך האב זיך אזוי לאנג געהאלטן אין שפיטאל. ער וואלט מיך אויך דורכגעשלעפט דורך דער מעדיציניש אונטערזוכונג, נאר איך אליין האב אוועקגעפטרט. די גאנצע זאך מיטן שלימזלדיקן „קראנקען-זשורנאל". די אידיי פאר זיך איז א גוטע, וואס מען דארף ניט בעסער. איך האב דערקאזשעט א גרויס בוך, אנגעקלעפט דערויף א ווייס צעטל און אנגעשריבן: „קראנקען-בוך פון 91-טן פוס-גייער-פולק". צעווירעט רובריקעס — אלץ ווי עס געהער צו זיין. האב איך דארט אריינגעשריבן אויסגעקלערטע נעמען, קריינק, טעמפעראטורעס, און אלע טאג, נאכן באזוך פון דאקטאר, פלעג איך זיך לאזן אין שטאט אריין, מיטן דאזיקן בוך אונטערן ארעם. און איך הער אייך ווי דעם קאטער! ביים טויער פלעגן שטיין סאלדאטן פון לאנדווער, איך פלעג זיי א וויז טאן דאס בוך, פלעגן זיי מיך נאך גריסן מיט כבוד. פון דארט פלעג איך אריינ-גיין צו א באקאנטן, זיך איבערטאן ציוויל און דערנאך אוועק אין א שיינקל, וווּ מיר האבן זיך געהאט א קאמפאניע און פלעגן זיך פארברייננגען אין שמועסן מכח דעם, אז מיט עסטרייך האלט עס שמאל. שפעטער בין איך געווארן אזוי תקיף ביי זיך, אז איך פלעג אפילו זיך ניט איבערטאן און פלעג ארומגיין אין שטאט

און איבער די שיינקען אין אוניפארם. אין שפיטאל פלעג איך קומען צוריק שלאפן ערשט באגינען, און אויב א פאטרול פלעגט מיך פארהאלטן, פלעג איך באווייזן מיין קראנקען־זשורנאל. בײם טויער פון שפיטאל פלעג איך ווידער באווייזן דעם קראנקען זשורנאל, און מען פלעגט מיך אן טענות דורכלאזן. דארף זיך דאס מאכן אט די צרה מיטן אפיצער אפן פלאץ... יא, חבר, אט אזוי גייט דאס, געלעכטער קומט אלע מאל פאר טרערן. וואס איז א מענטש? א שטיק שמאטע!... מען טאר ניט בויען אף מזל, נאר אינדערפרי און ביינאכט דארף מען זיך פאטשן איבער די פיסקעס, בכדי ניט צו פארגעסן, אז געהיטקייט איז די מאמע פון אלע מדות טובות, און גיי ניט גיך — וועסטו ניט רייסן קיין שיך... אז איך טו נאר א קלער אז אף אזא שטייגער האב איך דאס מיר, אנגעפייפט די מעדיציניש אונטער־זוכונג! מען וואלט דאך מיך געקאנט באפרייען פון אקטיוון דינסט! ביי אזא פראטעקציע! וואלט איך מיר געהאט ערגעץ א שטעל אין היני־טערלאנד — וואס וואלט מיר אפגעגאנגען. גענומען בידים און זיך אוועקגעפטרט!

און דער פריוויליקער האט פארענדיקט זיין דערציילונג מיט אזעלכע פייערלעכע ווערטער:

— קארטאגא איז צעשטערט געווארן, און נינוה איז גע־ווארן א הויפן חורבות, נאר טייערער חבר, אראפפאלן ביי זיך טאר מען ניט. ניט מיינט, אז אויב מען וועט מיך אודעקשיקן אפן פראנט, וועל איך כאטש איין שאס געבן. אויסגעשלאסן פון אפיצערן־שול! א גרויסע מעשה! איך גיי טאקע אויס נאך זייער תורה מיט זייערע עקזאמענס... נאר דא כאפט אויך ארום אן אומעט. א טרונק ביר... א רויכער טאן... אזא מנוול דער פרא־פאס! אייערנעכטן גיב איך אים פינף קרוינען, ער זאל מיר קויפן פאפיראסן, קומט דער דאזיקער זשוליק היינט אינדערפרי און גיט מיר צו וויסן, אז דא טאר מען ניט רויכערן, אז ער קאן נאך האבן דערפון צרות, און אז די פינף קרוין וועט ער מיר אפגעבן, ווען ער וועט קריגן שכירות. יא, חבר, איצט גלויב איך שוין אין קיין זאך מער ניט. די העכסטע לאזונגען ליגן צע־

טראטן אין בלאטע. באגנבען ארעסטירטע! און ער, דער כלב, זינגט זיך פון פרי ביז שפעט... אויסוואורף, יונגאטש, מסור, גנב!...

צולעצט האט דער פרייוויליקער געפרעגט בײַ שווייקן, וואס האט ער דאס אזוינס געטאן:

— ווי? געזוכט אײַער פולק? — האט ער אויסגערופן. — א קורצע מעשה, נאר א שיינע! נישקשה פון א שפאציר — פאלג איך א גאנג! הייסט דאס, אז איר וועט אויך מארגן געשטעלט ווערן פארן קאמאנדיר פון פולק? אט וועט דאס זיין א שמחה פאר אונדזער פולקאווניק שרעדער! איר קאנט זיך ניט פארשטעלן, ווי אזעלכע זאכן ווירקן אף אים. ער לויפט ארום איבערן הויף, ווי ער וואלט זיך האבן אקארשט אפגעריסן פון קייט, ארויסגעשטעקט דעם צונג, ווי אן אפגעיאגטע קליאטשע... איר וועט נאר הערן זיינע רייד און זיין מוסר און ווי ער גאווערט דערבײַ מיט שפייעכץ, פונקט ווי א משוגענער קעמל. און שיט מיט ווערטער און שיט, אן א סוף און אן א גבול, אז עס דאכט זיך: אט-אט פאלט איין די קאזארמע איך קאן אים גוט. איך האב שוין מיט אים געהאט צו טאן... מיך האט מען צוגענומען אין דינסט אין לאנגע שטיוול, אפן קאפ האב איך געהאט א צילינדער-הוט, און היות ווי דער שניידער האט ניט באוויזן צו ברייגנען מיר מיין אוניפארם, האב איך אזוי ארוממארשירט איבערן פלאץ מיט דער אפיצערן-שול, ווי איך שטיי און גיי, אין ציוויל-קליידער, אין לאנגע שטיוול און אין צילינדער-הוט. אזוי בין איך געגאנגען אפן מושטיר אפן לינקן פלאנג. קומט געריטן פולקאווניק שרעדער און גלייך צו מיר, שיער מיטן פערד מיך ניט צעטראטן. „כאפט אייך דער רוח! — האט ער דאס א הוקע געטאן, אז עס האט געווים אפגעקלונגען ביז פראג. — וואס טוט איר דא, יאלד שלימזלדיקער?" מעלד איך אים העפלעך. אז איך בין א פרייוויליקער און באטייליג זיך אין מושטיר. וואלט איר דאס א קוק געטאן אף אים! ער האט אנגעדבערט בײַ א האלב-שעה, ביז ער האט באמערקט, אז איך טראג א צילינדער-הוט. ערשט דא האט ער א געשריי געטאן,

אז איך זאל זיך מעלדן בײַ אים אין מארגן מיט א ראפּארט, און פון רציחה איז ער אוועקגעריטן צו אל די שווארצע יאָר, און דערנאָך איז ער געקומען צוריק און האָט ווידער גענומען גוואל־דעווען און ארויסגײַן פון די כּלים און קלאַפּן זיך אין הארצן און געהײסן תּיכּף אַראָפּנעמען מיך פון פּלאַץ און ארײַנזעצן אין הויפּט־וואך. אין מאָרגן, אז איך בין געקומען צו אים, האָט ער מיר ארײַנגעהאַקט פּוּפּצן מעת־לעת קארצער, געצווונגען מיך אָנ־צוטאָן עפּעס שמאַטעס פון צײַכהויז און געסטראשעט אפּצוטרענען בײַ מיר די בענדלעך פון פרײַווויליקן. „פרײַווויליקע, — האט ער זיך געריסן אין א קול, — דאס זײַנען מענטשן פון א העכערן מין, אויסדערוויילטע, קומענדיקע העלדן. דער פרײַווויליקער וואל־טאַט איז, נאכדעם ווי ער האט אויסגעהאַלטן עקזאמען אין קאַפּ־ראל, מיטן אײַגענעם ווילן אוועק אפן פראנט, און באלד אין דער ערשטער שלאַכט האט ער גענומען געפאַנגען פּופּצן קאזאקן און בײַם איבערגעבן זײ איז ער צעריסן געווארן פון א גראנאטע. אין פינף מינוט אַרום איז באקומען געווארן א באפעל צו העכערן אים אפן ראנג פון אונטער־אפיצער. אזוי וואלט איר אויך געקאנט זיך גיך דערדינען צו א הויכן ראנג, געהאַט מעדאלן, און אײַער נאמען וואלט ארײַנגעשריבן געווארן מיט גאלדענע אותיות אין דער געשיכטע פון פּולק".

דער פרײַווויליקער האט בּרוגז א שפּײַ געטאָן.

— אָט זעט איר, חבר, סאָראַ אידיאטן עס לעבן אין דער וועלט! — האט ער ווײַטער גערעדט. איך שפּײַ אין זײַערע בענדלעך און אלע זײַערע ראנגען. אן אקס איז שוין בעסער צו זײַן. אים קוילעט מען פּשוט אין שעכטהויז, און מען שלעפּט אים ניט פריער אפן מושטיר־פּלאַץ און מען לערנט אים ניט שיסן מיט פולע פּאטראנעס.

און דער גראבער פרײַווויליקער האט זיך איבערגעדרייט אין דער אנדער זײַט און האט ווײַטער גערעדט:

— עס איז קלאר, אז ווען עס איז וועט דאס אלץ פליען צום טײַוול און אײביק וועט דאס זיך ניט ציען. פּרוּווט אקארשט אנפּאמפּען אין א חזיר אפילו ראס, וועט ער דאך סוף כּל סוף

פארט פלאצן. אז איך וואלט געמוזט גיין אפן פראנט, וואלט איך אנגעשריבן אפן וואגאן:

„מיסט זיינען מיר פארן שונאס פעלדער:
פערציק מאן — אכט פערד"

עס האט זיך געעפנט די טיר. עס איז אריין דער פראַ־פּאַס און האט געבראכט א פערטל לאבן ברויט פאר צווייען און א קרוג וואסער.

ניט אופגעהויבן זיך פון שטרוי־זאק, האט דער פרייוויליקער זיך געווענדט צו אים מיט אזא רעדע:

— ווי פיין און ווי געהויבן דאס איז צו קומען געוואר ווערן תפוסים, א הייליקע אגנעם פון 91־טן פולק! זיי געגריסט, דו מלאך, רחמים, וואס דיין הארץ איז פול גענאד! דו אכצסט אונטער דער משא פון קארב מיט עסן און געטראנק, צו שטילן אונדזער הונגער און דארשט. קיין מאל וועל איך דיין חסד ניט פארגעסן. דו ביסט א ליכטיקער שיין אין פינצטערניש פון אונדזער תפיסה.

— נישקשה, מארגן ביים קאמאנדיר פון פולק וועט קיין קאטאוועס אייך ניט איינגיין, — האט דער פראפאס ארויסגע־בורטשעט.

— מאך ניט די פוריע, שפיצמויז, — האט זיך אפגערופן דער פרייוויליקער פון שטרויזאק, — זאג בעסער, וואס וואלסטו געטאן, ווען דו וואלסט דארפן אריינזעצן צען פרייוויליקע, קוק ניט אף מיר אזוי מעשה ליימענער גולם! איך וויים, צוואנציק וואלסטו אריינגעזעצט און צען פריי געלאזט. יעזוס־מאריא, וואלט איך געווען קריגס־מיניסטער, וואלט איך דיך צוגענומען דינען צו מיר. איך בעט דיך נאר איין זאך: ווייז מיר א פעסטן שטיץ־פונקט, וועל איך אופהויבן דעם גאנצן ערד־קיילאך צוזאמען מיט דיר, דו אנגעבלאזענער גארנישט!

האט דער פראפאס מיט רציחה אויסגעגלאצט די אויגן, א טרייסל געטאן מיט די אקסלען און האט צוגעקלאפט די טיר.

— דא געפינט זיך דער קאאפעראטיווער פארבאנד אף

פארטיליגן פראפאסן, — האט געזאגט דער פרייוויליקער, בעת מעשה טיילנדיק דעם חלק ברויט אף צוויי ניט־גלייכע חלקים. — דא הערשט דער געזעץ פון די פרעריעס: ווער עס כאפט, דער האט.

י׳ האבן זיך אוועקגעזעצט אף דער לאווקע און גענומען גריזשען די פארטריקנטע ברויט.

טייערער פריינט, — האט דער פרייוויליקער ווייטער געפירט זיינע רעיונות, — ווען מיר טוען א קוק, וואס עס טוט זיך אפ איצט אין אונדזער פארגעטערטער מאנארכיע, קומען מיר צו דעם אויספיר, אז זי האלט פונקט אזוי ווייט ווי אנעגינס פעטער, וואס ווען אים האט פושקין געשריבן, אז היות ווי דער דאזיקער פעטער איז טאקע ניט אף קאטאוועס קראנק געווארן, האט אנעגין קיין אנדער ברירה ניט געהאט ווי

„זיפצן און זיך קלעמען:

ווען ־ וועט דיך דער טייוול נעמען!?"

ווידער האבן שליסלען א בראזגע געטאן, און דער פראפאס האט אנגעצונדן אין קארידאר א פעטראליום־לאמפ.

— א ליכטיקער שטראל אין דער פינצטערניש! — האט דער פרייוויליקער אויסגערופן. — אופקלערונג דרינגט אריין אין דער ארמיי. א גוטע נאכט, הער פראפאס, גריסט די אייעריקע, און זאל זיך חלומען אייך עפעס גוטס — למשל, אז איר׳ט מיר אפגעגעבן די פינף קרוינען, וואס איך האב אייך געגעבן אף קויפן פאפיראסן און איר האט זיי פארטרונקען צו מיין געזונט. איך ווינטש אייך זיסע רו, איר ים־קאטער!

מען האט געקאנט הערן, ווי דער פראפאס האט עפעס געבורטשעט וועגן מארגעדיקן חלק ביים קאמאנדיר פון פולק.

דער פרייוויליקער האט א גענעץ געטאן.

— מיר מוזן זיך גוט אויסשלאפן צום מארגעדיקן ציטבל, — האט ער געזאגט, זיך איינוויקלענדיק אין קאלדרע. — עס וועט זיין וואס צו הערן און וואס צו זען. איך זאג אייך, אז אין דער ארמיי איז אלץ דורך און דורך צעפוילט. דערוויל זיינען

די מאסן נאך פארפירט, ווייסן ניט, וואס מיט זיי טוט זיך. מיט ארויסגעשטארצטע אויגן לאזן זיי זיך צעהאקן אף שטיקער, און קריגט איינער א קויל, פרעפלט ער מער ניט: „מאמע"... ניטא קיין העלדן, פאראן נאר הארמאטן=פלייש און קצבים אין די גענעראל=שטאבן. נאר סוף כל סוף וועלן אלע זיך צעבונטעווען, און דעמאלט וועט זיך פארקאכן א קאשע. לעבן זאל די ארמיי! א גוט נאכט!

ער איז אנטשוויגן געווארן. דערנאך האט ער זיך גענומען דרייען אונטער דער קאלדרע און האט א פרעג געטאן:

— איר שלאפט, חבר?

— ניין, — האט געענטפערט שווייק פון דער צווייטער לאווקע אראפ. — איך טראכט.

— וואס טראכט איר?

— ס'איז א מעשה מיט א גרויסער זילבערנער מעדאליע „פאר גבורה", וואס עס האט געקראגן איינער א טישלער פון וואווריגאס אין ווינאגראד, א געוויסער מליטשקא, ווארום אין אנהויב מלחמה איז ער געווען דער ערשטער, וואס בײַ אים האט אפגעריסן א פוס. האט מען אים געגעבן א פראטעז, און ער האט גענומען אומעטום זיך בארימען מיט זיין מעדאליע און בכלל זיך גרויס האלטן, וואס ער איז דער ערשטער אינוואליד אין פולק. איין מאל איז ער געקומען אין „אפאלא" אין ווינא=גראד און האט זיך דארט צעווערטלט מיט די קוילער=יונגען פון שעכט=הויז. א ווארט פאר א ווארט — ביז זיי האבן בײַ אים אראפגעריסן דעם קינסטלעכן פוס און דערמיט אים א פלעם געטאן איבערן קאפ. דער אבער, וואס האט דעם פוס בײַ אים אפגעריסן, האט ניט געוווסט, אז ער איז א קינסטלעכער, און איז פון שרעק געפאלן אין חלשות. אין צירקל האט מען דעם מליטשקא דעם פוס ווידער צוגעהעפט, נאר זינט דעמאלט איז מליטשקא ברוגז געווארן אף זיין גרויסער זילבערנער מעדאליע, איז אוועק אין לאמבארד און האט געוואלט זי פארמשכונען, און דארט האט מען אים פארהאלטן אין איינעם מיט דער מעדאליע. דערנאך האט ער געהאט א פולע צרות, און דער עיקר איז,

װאָס אים האָט געמשפּט עפּעס אַ באַזונדער ערן־געריכט פֿאַר די קריגס־אינװאַלידן און האָט אים צוגעמשפּט, מען זאָל בײַ אים צונעמען די זילבערנע מעדאַליע.

דערנאָך האָט מען בײַ אים נאָך צוגענומען דעם פּראַטעז...
— װי איז דאָס?

— זײער פּשוט. אין איין שיינעם טאָג איז צו אים געקומען אַ קאָמיסיע און האָט אים געמאָלדן, אַז ס'איז געװאָרן אָנער־קענט, אַז ער איז ניט ראױ צו טראָגן דעם פּראָטעז און האָט דאָס בײַ אים צוגענומען און אַװעקגעטראָגן.

— און עס טרעפט נאָך אַזאַ קאָמישע מעשה, — האָט שװײַק װײַטער דערצײלט, — אַז די קרובים פֿון אַ געפֿאַלענעם אין שלאַכט קריגן מיט אַמאָל אַזאַ מעדאַליע מיט אַ געשריפטס, אַז מען איז זײ מכבד מיט דער דאָזיקער מעדאַליע, זײ זאָלן זי אופהײנגען אין אַ בכבודיקן אָרט. אױף באָזשעטעכער גאַס, אין װישע גראַד, האָט איין פֿאָטער אַ כעסן, װאָס אים האָט זיך אויסגעדוכט, אַז מען מאַכט פֿון אים חוזק, גענומען און אופגע־האַנגען טאַקע זי אין בית־הכסא, און איין פּאָליציסט, װאָס האָט געהאַט מיט אים בשותּפות דעם בית־הכסא איז טאַקע אַװעק און האָט אױף אים געמסרט, אַז ער איז אַ מורד במלכות. איז ער נעבעך אַזױ פֿאַרפֿאַלן פֿאַר־אומזיסט־פֿאַר־אומנישט.

— דערפֿון איז געדרונגען, — האָט געזאָגט דער פֿרײַ־װיליקער, — אַז גליק און גלאָז זײַנען זאַכן, װאָס האָבן קיין לאַנגען האַלט ניט. מיר דוכט, אַז דער קריגערישער גײַסט איז בײַ אונדז זײער שטאַרק געפֿאַלן. דערפֿאַר לײג איך פֿאָר אַז מיר זאָלן דאָ, אין דער שטילקײַט פֿון אונדזער קאַמערע, אין מיטן דעם חושך פֿון דער נאַכט, אויסזינגען דאָס ליד פֿון קאַנאָניר יאַבורעק. דאָס װעט שטאַרקן אונדזער קריגערישן גײַסט. נאָר מיר מוזן געװאַלדעװען אַזױ, מען זאָל הערן אין דער גאַנצער קאַזאַרמע. צוליב דעם דאַרפֿן מיר זיך אַנידערשטעלן האַרט בײַ דער טיר.

און פון קאַרצער אַרום האָבן גענומען זיך רייסן אַזעלכע קולות, אַז אין קאָרידאָר האָבן די שויבן געציטערט:

„ביים האַרמאַט איז ער געשטאַנען
און געלאָדן מאָל פאַר מאָל,
ביים האַרמאַט איז ער געשטאַנען
און געלאָדן מאָל פאַר מאָל.
בייזע באָמבע צו פליען קומט,
רייסט אים די הענט פון אקסלען אָפּ.
ער איז אפן אָרט געבליבן,
אַלץ געלאָדן און געשאָסן,
ער איז אפן אָרט געבליבן,
אַלץ געלאָדן און געשאָסן".

אין הויף האָבן זיך געלאָזט הערן טריט און שטימען.

— דאָס איז דער פּראָפּאָס, — האָט געזאָגט דער פריי־וויליקער, — און מיט אים לייטענאַנט פּעליקאַן, וואָס האַלט היינט די וואַך. ער איז פון רעזערוו און מיינער אַ באַקאַנטער פון טשעכישן קלוב. אין ציווילן לעבן איז ער אַ בוך־פירער אין אַ פאַרזיכערונגס־געזעלשאַפט. ביי אים קריגן מיר פּאַפּיראָסן לאָמיר ווייטער שרייען.

אַז די טיר האָט זיך געעפנט, האָט דער פּראָפּאָס, קענטיק אויפגערעגט, וואָס דער אָפיצער איז דאָ דערביי, באַמערקט מיט רוגזא:

— דאָ איז ניט קיין מענאַזשעריע!

— איך בעט אייך איבער אייער כבוד, — האָט געענט־פערט דער פריי־וויליקער, — דאָס איז אַן אָפּטיילונג פון זינגער־פאַריין „רודאָלפינום", וואָס גיט אָפּ קאָנצערט לטובת די תפוסים. דער ערשטער נומער פון דער פּראָגראַמע, „קריגס־סימפאָניע", איז נאָר וואָס פאַרענדיקט געוואָרן.

— וואַרפט אַוועק די חכמות, — האָט דער לייטענאַנט פּעליקאַן געמאַכט אַ שטרייננגען פּנים. — מיר דוכט, איר דאַרפט דאָך וויסן, אַז ניין אַזייגער מוזט איר זיך לייגן שלאָפן און ניט

לאַרימען. אייער קאָנצערט־נומער האָט מען געקאָנט הערן אַפילו אַפן בולוואַר.

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, הער לייטענאַנט, — האָט געזאָגט דער פּרייווויליקער, — אַז מיר האָבן זיך נאָך ניט צונויפגעשטימט ווי געהעריק, און אויב אין אונדזער געזאַנג איז געווען אַ דיס־האַרמאָניע...

— אַלע אָוונט אַזוי, — האָט דער פּראָפאָס געפרווווט אונטערגעבן היץ. — בכלל פירט ער זיך ניט ווי אַן אינטעלי־גענטער מענטש.

— ערלויבט, הער לייטענאַנט, — האָט דער פּרייווויליקער געמאָלדן, — דורכצושמועסן זיך מיט אייך אונטער פיר אויגן. זאָל דער פּראָפאָס וואַרטן הינטער דער טיר.

אַז דער דאָזיקער פאַרלאַנג איז געוואָרן באַפרידיקט, האָט ער זיך געווענדט צום אָפיצער מעשה־חבר:

— הער נאַר, פראַנץ, גיב אונדז פּאַפּיראָסן... ווי „ספּאָרט"?... און דו, אַ לייטענאַנט, האָסט ניט קיין בעסערע פּאַפּיראָסן? נו, מילא, אַ דאַנק דערפאַר. גיב אַ שוועבעלע.

— „ספּאָרט", — האָט ער געזאָגט מיט ביטול, אַז דער אָפיצער איז אַוועק. — איך האַלט, אַז אַפילו אין אָרימקייט דאַרף מען אויך אָפּהיטן אַ געוויסן שטאַט. אנו, פאַררויכערט, חבר, מאָרגן איז פאַר אונדז אַ יום־הדין.

איידער ער איז אַנטשלאָפן, האָט ער נאָך אויסגעזונגען זיין ליבלינגס־ליד: „לאָמיר זיך געזעגענען"...

אין דער זעלביקער צייט איז פּולקאָווניק שרעדער געזעסן אין רעסטאָראַן, ארומגערינגלט פון זיינע אָפיצערן, און האָט זיך צוגעהערט, ווי שטאַבס־קאַפּיטאַן קרעטשמאַן, וואָס איז געקומען צוריק פון סערביען מיט אַ צעמזיקטן פוס (דאָס האָט אים אַ קו צעשטאָכן), האָט דערציילט, ווי ער האָט געקוקט אויף אַן אַטאַקע אויף די סערבישע פּאָזיציעס, זיצנדיק אין שטאַב, וואָס צו אים איז ער געווען צוקאָמאַנדירט.

— שפּרינגען זיי דאָס ארויס פון די גראָבנס, — האָט דער העלד געשילדערט. — אויף אַ מהלך פון צוויי קילאָמעטער

אין דער ברייט קריבן זיי איבער די דראָט־פאַרצאַמוּנגען און וואַרפן זיך אפן שונא מיט האַנט־גראַנאַטן בײַם גאַרטל, אין אנטי־גאַזן' מיט אויסגעשטעלטע ביקסן, גרייט צו שיסן, צו שטעכן... קוילן פייפן אַרום. איין סאָלדאַט האָט אָקאָרשט אַרויסגעשטעקט דעם קאָפּ פון טראַנשייע, ער פאַלט, אַ צווייטער פאַלט אפן ברוסטווער, אַ דריטער פאַלט צוויי טריט פון אים, נאָר די פיגורן פון די חברים פליען ווייטער, מיט געשרייען „הוראַ!", אַלץ פאָר־ויס און פאָרויס, אין רויך און שטויב. דער שונא שיסט פון אַלע זייטן, פון די טראַנשייעס, פון די טרעכטערס, וואָס גראַ־נאַטן האָבן אויסגעגראָבן, באַשפּריצט אונדז פון קוילנוואַרפערס. סאָלדאַטן פאַלן שורותווייז... איין קייט פּרוּווט זיך דורכשלאָגן צום שונאס קוינוואַרפער. אַלע פאַלן. נאָר די חברים זיינען שוין פאָרנט. הוראַ! "עס פאַלט דער אָפיצער. מען הערט שוין ניט קיין ביקסן־שיסערײַ; ס'גרייט זיך עפּעס שרעקלעכס. ווידער פאַלט אַ גאַנצע קייט, מען הערט, ווי דעם שונאס קוילנוואַרפערס נייען: טאַ־טאַ־טאַ־טאַ־טאָ... זייט מוחל, איך קאָן ווייטער ניט דערציילן, איך בין שכּור...

און דער אָפיצער מיטן צעשעדיקטן פּוס איז אַנטשוויגן געוואָרן און גענומען גלאָצן אין איין פּינטל. דער פּולקאָווניק שרעדער האָט מיט חסד אַ שמייכל געטאָן און גענומען זיך צו־הערן, ווי אים קענגאיבער האָט קאַפּיטאַן ספּיראָ געקלאַפּט אין טיש, אַזוי ווי ער וואָלט זיך מיט עמיצן געקריגט, און איבער־געחזרט עפּעס אַזוינס, וואָס האָט שוין גאָר קיין טעם ניט געהאַט:

— איז אָט, בעט איך איבער אייער כּבוד, הערט צו מיט קאָפּ. בײַ אונדז שטייען אונטערן ביקס עסטרײַכישע לאַנדוועער־אולאַנען, לאַנדוועער־פוסגייער, באָסניאַקישע שיסערס, עסטרײַכישע שיסערס, עסטרײַכישע אינפאַנטעריע, אונגאַרישע אינפאַנטעריע, טיראָלער קייזערלעכע שיסערס, באָסנישע אינפאַנטעריע, מאַדיאַרי־שע האָנוועד־פוסגייער־פּולקן, אונגאַרישע הוזאַרן, לאַנדוועער־הוזאַרן, רייטער־יעגערס, דראַגאָנער, אַרטילעריסטן, משא־פירער, אינזשענער־טיילן, סאַניטאַר־טיילן, מאַטראָסן... איר האָט צעקייט? און אין

בעלגיען? די אַרמײ פֿון דער ערשטער און צװײטער רעקרוטירונג בילדן די אַקטיװע אַרמײ, און די דריטע רעקרוטירונג שטײט אין הינטערלאַנד...

און קאַפּיטאַן ספּירא האָט אַ קלאַפּ געטאָן מיטן פֿויסט אין טיש.

— דער לאַנדװער דינט אין שלום־צײט אין לאַנד.

נעבן אים האָט אַ יונגער אָפֿיצער געפּלײסט זיך צו באַװײזן דעם פֿולקאָװניק, װאָס פֿאַר אַ העלד ער איז, און האָט מיט אַ כּיון אַרײנגעטענעט אַף אַ קול מיט זײַן שכן:

— איך האַלט, אַז סוכאָמלינוקעס װאָלט מען אויך באַדאַרפֿט שיקן אַפֿן פֿראָנט. עס װאָלט זײ װויל באַקומען, און חוץ דעם איז פֿאָרט גלײכער, װען עס װערן דערהרגעט קראַנקע, אײדער געזונטע.

דער פֿולקאָװניק האָט אַ שמײכל געטאָן, נאָר מיט אַ מאָל האָט ער געמאַכט אַ זױערע מינע און געװענדט זיך צו קאַפּיטאַן װענצל:

— מיר איז אַ חידוש, װאָס לײטענאַנט לוקאַש מײדט עפּעס אויס אונדזער געזעלשאַפֿט. זינט מען האָט אים אַריבער־געפֿירט אַהער, איז ער נאָך קײן אײן מאָל בײַ אונדז ניט געװען.

— ער שרײַבט שירים, — האָט קאַפּיטאַן זאַגנער אַ שטאָך געטאָן. — ניט באַװיזן צו קומען אַהער, האָט ער זיך שוין פֿאַר־ליבט אין דער פֿרוי פֿון אינזשענער שרײַבער, װאָס ער האָט זיך מיט איר באַקענט אין טעאַטער.

דער פֿולקאָװניק האָט מיט רוגזאָ אַ קוק געטאָן פֿאַר זיך.

— מען זאָגט, ער זינגט גוט קופּלעטן?

— יאָ, נאָך אין קאַדעט־קאָרפּוס פֿלעגט ער אונדז אַמוזירן מיט זײַנע קופּלעטן, —האָט זיך אָפּגערופֿן קאַפּיטאַן זאַגנער. — און אַנעקדאָטן װײס ער אַ גאַנצן הויפֿן, און אײנער בעסער פֿאַרן אַנדערן. נאָר פֿאַר װאָס ער קומט ניט צו גײן אין אונדזער קאָמ־פּאַניע, װײס איך ניט.

דער פֿולקאָװניק האָט טרויעריק אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ.

— צום באַדויערן, איז צווישן אונדז שוין ניטאָ אַמאָליקע חברשאַפט. און ווו איז די אַמאָליקע פרײלעכקײט? אפילו דער דאָזיקער קופּלעטיסט וויל זיך ניט ווייזן. און די יונגע אָפיצערן קאָנען אפילו ניט טרינקען! ס'איז נאָך קיין צוועלף ניט, און שוין, ווי איר זעט, ליגן פינף טויט שכור אונטערן טיש. געווען א צייט, ווען מיר פלעגן צו צוויי מעת לעת ניט אופשטײן פון טיש, און וואס מער מיר האבן געטרונקען, אלץ ניכטערער זיינען מיר געוואָרן, און דערבײ האבן מיר אָן אופהער געגאָסן אין זיך ביר, וויין און ליקערן. יאָ, ניטאָ שוין מער דער אמתער קריגס־גײסט, ווי, פאַרצייטן. שדים וויסן, פאַרוואס דאס איז אזוי! קיין איין אַנעקדאָט ניט, רק אַלץ די זעלבע נודנע שמועסן אָן א סוף. איר הערט זיך נאָר צו, ווי מען רעדט דאָרט, אין עק טיש, וועגן אמעריקע.

פון צווייטן עק טיש האט זיך געלאָזט הערן א שטים:

— אמעריקע קאָן זיך ניט ארײנמישן אין קריג. די באַציאונגען צווישן אײנגלאַנד און אמעריקע זיינען אָנגעצויגן ביז לעצט. אַמעריקע איז ניט צוגעגרייט צו מלחמה.

— אָך, האבן דאס די הערן רעזערוו־אָפיצערן ליב צו ריידן! — האט פּולקאָווניק שרעדער זיך אָפּגעזיפצט. — און וואָסער שוואַרץ־יאָר האט זײ דאס אהער פאַרטראָגן? נעכטן נאָך האט אזא פאַרשוין געקוועטשט דעם באַנק אין ערגעץ א קאַנטאָר אָדער געדרייט שקאַרמיצלעך און פאַרקויפט פעפער, צימרינג אָדער שוּוואקס, אָדער דערציילט מעשיות די קינדער אין שול, ווי אזוי דער הונגער טרייבט ארויס וועלף פון וואלד, און היינט וויל דער שוין זיין גלייך מיט אַקטיווע אָפיצערן, אלץ וויסן, אין אַלץ ארײנשטעקן דעם נאָז. און אז עס קומט צו אונדז אָן אזא אָפיצער ווי לוקאַש, באַוויליקט ער ניט צו קומען אין אונדזער געזעלשאַפט.

איז פּולקאָווניק שרעדער אוועק אהיים שלעכט געשטימט, און אינדערפרי, אז ער איז אופגעשטאַנען, איז זיין שטימונג געווען נאָך אָן ערגערע. די מעשה דערפון איז, וואס אין ציטונג, וואס ער האט געהאט א טבע צו לייענען אין בעט, האט ער עטלעכע מאָל באַגעגנט אין דעם אָפיציעלן באַריכט פון קריגס־טעאַטער די

פראַוע: „אונדזער מיליטער איז אָפּגעפירט געוואָרן צו די פריער צוגעגרייטע פּאָזיציעס“.

אונטער אַט דעם איינדרוק איז פּולקאָווניק שרעדער צוגע־טראָטן אָפּצוזוכן די צערעמאָניע, וואָס דער פּרייוויליקער האָט אָנגערופן „יום הדין“.

שווייק און דער פּרייוויליקער זיינען געשטאַנען אין הויף און האָבן געוואַרט אויפן פּולקאָווניק. די עלטסטע, דהיינו דער וואַך־אָפיצער, דער אַדיוטאַנט פון פּולק און דער פעלדוועבל פון דער קאַנצעלאַריע מיט די פּאַפּירן פון די באַשולדיקטע, זיינען שוין געווען אויפן אָרט.

צולעצט האָט זיך באַוויזן דער פּולקאָווניק, פינצטער ווי א כמאַרע, באַגלייט פון קאַפּיטאַן זאַגנער, וואָס האָט נערוויז צוגע־קלאַפּט מיטן עלעגאַנטן סטעק אויף די כאָלעוועס פון זיינע לאַנגע שטיוול.

בעתן אָפּנעמען דעם ראַפּאָרט איז ער עטלעכע מאָל אין טויט־שטילקייט זיך דורכגעגאַנגען פאַרביי שווייקן און דעם פּרייווי־ליקן, וואָס האָבן געמאַכט „אויגן רעכטס“ און „אויגן לינקס“, גע־ווענדט אָן דעם, אויף וואָסער פלאַנג עס האָט זיך געפונען דער פּולקאָווניק. זיי האָבן דאָס געטאָן מיט גרויס אימפּעט, אַזוי אַז זיי האָבן זיך שיער ניט אויסגעדרייט די העלדזער, וואָרום דאָס האָט געדויערט היפּש לאַנג.

דערנאָך איז דער פּולקאָווניק געבליבן שטיין נעבן פּרייווי־ליקן, וואָס האָט ראַפּאָרטירט.

— פּרייוויליקער דער און דער.

— איך ווייס שוין, — האָט דער פּולקאָווניק אַרויסגערעדט קורץ. א חרפה פאַר אַלע לייטישע פּרייוויליקע. וואָס'ט איר גע־טאָן פריער? אַך אַזוי, א סטודענט? שטודירט קלאַסישע פילאָ־סאָפיע? הייסט דאָס, איר זייט א מין פאַרשיכורטער אינטעליגענט...

— הער קאַפּיטאַן, — האָט ער זיך געווענדט צו זאַגנערן — ברייַנגט אַהער צו פירן די גאַנצע אָפיצערן־שול.

— נאַטירלעך, — האָט ער זיך ווידער געווענדט צום פּריי־וויליקן, — אַזאַ הער סטודענט פון קלאַסישער פילאָסאָפיע, וואָס

מיר האָבן זיך נאָר אָן אים איינצושמירן!.. אומדרייען זיך!... איך האָב לכתחילה געוווסט, דער קנייטש פון מאנטל ניט אין אָרדענונג. אזוי ווי ער וואָלט געקומען אָקאָרשט פון ארומשלעפן זיך מיט מיידלעך. איך וועל זיך מיט אייך רעכענען אף אן אנדער אופן!

דערווייל איז געקומען אין הויף אריין די שול.

— אין קארע! — האט דער פולקאָווניק א קאָמאנדיר געטאָן, האָבן זיי ארומגערינגלט די צוויי פארשולדיקטע מיטן פולקאָווניק אין א געשלאָסענעם קווּאדראט.

— נאט אייך, קלייבט נחת פון אָט דעם פארשוין, — האט דער פולקאָווניק גענומען שרייען, טייטנדיק מיטן סטעק אפן פרייוויליקן. — ער האט פארשכורט דעם כבוד פון די פרייוויליקע, וואס פון זיי דארפן ארויסוואקסן אָפיצערן, וואס דארפן פירן זייערע מענטשן אפן שלאכט-פעלד צו כבוד און נצחון. ווו אהין וואלט געפירט זיינע מענטשן אט דער דאזיקער זולל וסובא? פון שיינק ארויס, אין שיינק אריין. ער וואלט געוועזן קאַפאוול אויסצולאקען גאר דעם ראָם, וואס מען גיט ארויס די מענטשן לויט קארטלעך... איר קאנט עפעס זאגן צו אייער פארענטפערונג? ניין? נאט, קלייבט נחת פון אים. ער האט אפילו ניט וואס צו זאגן אף פארענטפערן זיך, און דאס שטודירט נאך קלאסישע פילאָסאָפיע. ס'איז באמת א קלאסישער פאל!

די לעצטע ווערטער האט דער פולקאָווניק ארויסגערעדט מיט א קוועטש און מיט הארץ, און האט אויסגעשפיגן.

— א פיינער קלאסישער פילאָסאָף, וואס שכורערהייט ביינאכט קלאפט ער אראָפ ביי די הערן אָפיצערן די היטלען פון קאָפ! א פיינער תכשיט! א גליק נאָך, וואס דאס איז געוועזן נאָר אן ארטילעריע-אָפיצער.

אין אט די לעצטע ווערטער איז ארויסגעזאגט געווארן די גאנצע שנאה פון 91-טן פולק צו די ארטילעריסטן. אז אָך און אז ווויי איז געוועזן צו אן ארטילעריסט, וואס פלעגט ביינאכט אריינפאלן אין די הענט פון א פאטרול פון פוסגייער-פולק, און פארקערט! די שנאה איז געוועזן א ווילדע, ניט איינצוצאמען, זי

איז איבערגעגעבן געוואָרן פון דור צו דור און איז געשפּייזט געוואָרן דורך מעשיות וועגן געשלעגן און בלוטיקע נקמה־אקטן.

— פונדעסטוועגן, — האָט דער פּולקאָווניק ווייטער גע־רעדט, — פאַר אַזאַ מעשה קומט אַ שטראָף, אַז מען זאָל גע־דיינקען. דער דאָזיקער פאַרשוין מוז אויסגעשלאָסן ווערן פון אָפי־צער־שול, מאָראַליש פאַרלענדט ווערן. גענוג אַזעלכע אינטעלי־גענטן בײַ אונדז אין אַרמײ שריפטפירער!

איז דער פעלדוועבל פון דער פּולק־קאַנצעלאַריע מיט חשיבות אַרויסגעטראָטן, און אין האַנט האָט ער געהאַלטן פּאַפּיר און אַ בלייפעדער.

עס איז אָנגעשטאַנען אַ שטילקייט, אַזוי ווי אין אַ געריכטס־זיצונג, ווען מען משפּט אַ מערדער, און דער פּאָרזיצער רופט אויס: „עס ווערט באַקאַנט געמאַכט דער פּסק־דין“.

געניי מיט אַזאַ שטים האָט אויך דער פּולקאָווניק געמאָלדן: „דעם פּרײַוויליקן מאַרעק אַרעסטירן אויף צוואַנציק מעת לעת אין שטרייַנגען קאַרצער, און אַז ער וועט אָפּקומען די שטראָף, באַ־שטימען אים אין קיך צו שיילן קאַרטאָפל“.

דערנאָך האָט דער פּולקאָווניק אַ קאָמאַנדיר געטאָן דער שול זיך פונאַנדערצוגיין האָט מען געהערט, ווי די מענטשן האָבן זיך אויסגעשטעלט צו פיר אין אַ ריי און זיינען אוועק. דערבײַ האָט דער פּולקאָווניק באַמערקט דעם קאַפּיטאַן זאַגנער, אַז די קאָמאַנדע איז אויסגעפירט געוואָרן ניט דייטלעך און אַז דער קאַ־פּיטאַן וועט נאָך מיטאָג מוזן לערנען זיי מאַרשירן.

— דעם פּוס דאַרף מען שטעלן פעסטער, הער קאַפּיטאַן, אַז די ערד זאָל הילכן. יאָ, נאָך וואָס שיער ניט פאַרגעסן. זאָגט זיי, אַז די גאַנצע אָפיצער־שולע לאָז איך אויף פינף מעת־לעת אָן אורלאָפּ. זיי זאָלן אויף שטענדיק געדיינקען זייער געוועזענעם חבר, דעם דאָזיקן מנוול מאַרעק.

און דער מנוול מאַרעק איז זיך געשטאַנען נעבן שווייקן און האָט אויסגעזען זייער צופרידן. אויף קיין בעסערס האָט ער זיך גאָר ניט געקאָנט ריכטן. כלעבן, שיילן אין קיך קאַרטאָפלעס, קאָבן קניידלעך און שניידן פלייש איז טויזנט מאָל בעסער, איידער

מיט אויסגעגלאָצטע אויגן פאר שרעק שרייען אונטערן שונאס או־ראגאן־פייער: „איבערלויפן צו איינעם! באגעטן!"

אז דער פולקאוויניק שרעדער האט זיך אָפּגעקערט פון קאפּי־טאן זאגנער, האט ער זיך אָפּגעשטעלט פאר שווייקן און אויפ־מערקזאם אים באקוקט פון קאָפּ ביז די פיס. שווייק האט אין יע־נער מינוט געשיינט מיט זיין בעסטן שמייכל אף זיין ברייטער פיזיאָנאָמיע, מיט די גרויסע אויערן, וואס האבן ארויסגעשטארצט פון אונטער דעם היטל, וואס איז אים אראָפּגערוקט געווען ביז די אויגן. זיין גאַנצער אויסזען האט געמאַכט דעם איינדרוק פון אומשולדיק און בארוט. זיינע אויגן האבן אזוי ווי געפרעגט: „מיט וואָס קען איך דינען?"

און דער פולקאוויניק האט זיין איינדרוק פאָרמולירט אין דער פראַגע, וואס ער האט געשטעלט דעם פעלדוועבל פון דער פולק־קאַנצעלאריע:

— א שוואַכזיניקער?

און דאָ האט דער פולקאוויניק דערזען, ווי אף אט דעם גוטמוטיקן פנים האט זיך געעפנט א מויל.

— איך האב דעם כבוד צו מעלדן, הער פולקאוויניק, א שוואַכזיניקער! — האט שווייק געענטפערט פארן פעלדוועבל.

האט דער פולקאוויניק א ווונק געטאָן דעם אַדיוטאַנט און איז מיט אים אָפּגעגאַנגען אָן א זייט. דערנאָך האבן זיי צוגערופן דעם פעלדוועבל און האבן גענומען דורכקוקן שווייקס פאַפּירן.

— אָך אזוי! — האט געזאגט דער פולקאָווניק. — איז דאס איז דאס דער באדינער פון לייטענאנט לוקאַש, וואס איז, לויט זיין ראַפּאָרט, געבליבן שטעקן אין טאַבאָר. מיר דוכט, אז די הערן אָפיצערן וואָלטן אליין באַדאַרפט דערציען זייערע דינערס. און אויב לייטענאַנט לוקאש האט זיך אויסגעקליבן פאַר א דינער אזא בפירושן אידיאָט, זאל ער זיך מיט אים אליין עסקן. צייט דערויף האט ער גענוג, ווייבאַלד ער גייט אין ערגעץ נישט. איר האט אים דאָך נאָך קיין מאָל נישט געזען אין אונדזער געזעל־שאַפט? נו, אָט דאס איז די מעשה. בכן, האט ער גענוג צייט אויסצומוסטרעווען זיין דינער.

איז דער פּולקאָווניק צונעגאַנגען צו שווייקן און האָט קו־
קנדיק אויף זיין תּמעוואַטן פּנים געזאָגט:

— פּפּפעפערדישער קאָפּ! דריי מעת־לעת שטריינגען קאַרצער, און אַז איר וועט אַפּזיצן, מעלדן זיך ביים לייטענאַנט לוקאַש.

אַזוי אַרום האָט שווייק אין קאַרצער זיך ווידער באַגעגנט מיטן פריילעכן פריוואוויליקן. און לייטענאַנט לוקאַש האָט געמעגט קוועלן פון שמחה, אַז פּולקאָווניק שרעדער האָט אים אַרויסגע־
רופן און אָנגעזאָגט די בשורה:

— הער לייטענאַנט! אין ערך מיט אַ וואָך צוריק, אַז איר זייט אָנגעקומען אין פּולק, האָט איר מיר אָנגעגעבן אַ ראַפּאָרט וועגן באַשטימען אייך אַ דינער, ווייל אייער דינער איז אָפּגע־
שטאָנען פון אייך אויפן וואָקזאַל אין טאַבאָר. היות ווי ער איז גע־
קומען צוריק...

— הער פּולקאָווניק... — האָט לייטענאַנט לוקאַש זיך גענו־
מען בעטן.

— ...האָב איך באַשלאָסן, — האָט דער פּולקאָווניק ווייטער געריידט מיט אַ געהויבענער שטים, — אַריינזעצן אים אויף דריי מעת־לעת, און דערנאָך אים באַלד אָפּשיקן צו אייך...

האָט לייטענאַנט לוקאַש זיך אַ שאָקל געטאָן, ווי מען וואָלט אים דערלאַנגט מיט אַ האַק איבערן קאָפּ, און איז אַ פאַרכמורע־
טער אַרויס פון דער קאַנצעלאַריע.

* *
*

די דריי טעג, וואָס שווייק האָט פאַרבראַכט אין דער גע־
זעלשאַפט פון פריוואוויליקן, האָט ער זיך זייער גוט געוויילט. אַלע אָוונט פלעגן זיי מאַכן ביי זיך אויף די געלעגערס פּאַטריאָטישע מאַניפעסטאַציעס. זיי פלעגן זינגען דעם הימן, זיי פלעגן זינגען סאָלדאַטן־לידער אָן אַ צאָל. און דער פריוואוויליקער האָט ניט אויפ־
געהערט צו רייצן זיך מיט זייער אויפזעער, דעם פּראָפאָס.

און אין דער זעלביקער צייט האט לייטענאנט לוקאש מיט שרעק געהארט דערוף, עס זאל זיך באווייזן פאר אים שווייק מיטן ראפארט, אז ער טרעט ווידער צו צו דינען ביי אים.

3.

וואס האט געטראפן מיט שווייקן אפן וועג קיין קיראליכידע.

דעם 91-טן פוסגייער-פולק האט מען אריבערגעפירט קיי ברוק אף דער לייטע, קיין קיראליכידע.

עס איז געווען גראד יענעם טאג, ווען עס האבן זיך געענדיקט די דריי מעת-לעת פון שווייקס ארעסט. אין דריי שעה ארום האט ער באדארפט ארויסגיין פריי. מען האט אים און דעם פרייוויליקן אפגעפירט אף דער הויפטוואך און פון דארט האט מען זיי מיט א פארשטארקטער שמירה אפגעפירט אפן וואקזאל.

ארום וואקזאל האט זיך געהאט צונויפגעקליבן א גרויסער עולם פון בודווייסער תושבים אף ארויסצובאגלייטן דעם פולק. דער גאנצער פלאץ פארן וואקזאל איז געווען אנגעפראפט מיט מענטשן, וואס האבן געווארט אף די סאלדאטן.

שווייק האט זיך שטארק פארקוקט אפן עולם. ווי דער מנהג איז, האט מען די געשטראפטע געפירט אפריער, און די איבעריקע סאלדאטן, די ערלעכע קריגסלייט, זיינען געגאנגען פון הינטן. מיט די ערלעכע קריגסלייט האט מען דערנאך אנגעשטאפט די משא-וואגאנעס, און שווייקן מיטן פרייוויליקן האט מען אריינגעזעצט אין א באזונדער קלאסן-וואגאן פאר ארעסטירטע, וואס אין די מיליטערישע צוגן טשעפעט מען אים צו גלייך הינטער דעם שטאב-וואגאן. אין אזא ארעסטאנטן-וואגאן איז שטענדיק פלאץ אריבער און אריבער.

שווייק האט זיך ניט געקאנט איינהאלטן און האט א מאך געטאן מיטן היטל צום פובליקום און א געשריי געטאן: „נא דאר!“ דאס האט אלעמען אזוי אנגעכאפט, אז דער המון האט

געענטפערט אפן קול: „נאַ זדאַר!" דער דאויקער אויסגעשריי האט זיך פאַרטראָגן ווייטער און האט זיך אַוועקגעקייקלט ביזן וואקזאל, ווו מען האט גענומען שרייען: „זיי גייען, זיי גייען!"

דער אָנפירער פון דער וואַך, א קאפראל, איז געווארן צוטומלט און האט אָנגעשריען אף שווייקן, ער זאל זיך פאַר־שטאָפּן דעם מויל. נאָר די גרים־רופן האבן זיך אויסגעשפּרייט ארום, ווי א לאַווינע. האבן די זשאנדארן געפּרווט אָפּצושטופּן דעם המון און אָפּרייניקן א וועג פאר דער וואך, נאר דער המון האט ניט אופגעהערט צו גוואלדעווען: „נאַ זדאַר!" און צו ווינקען מיט די היטלען.

דאס איז געווען די אמתע מאַניפעסטאַציע, פון די האָטעל־פענצטערן, וואס קעגנאיבער דעם וואקזאל, האבן דאמען געוווּנקען מיט טיכער און געשריען: „זשיוויאָ!" צו די געשרייען נאַ זדאַר!" האבן זיך אין המון צוגעמישט אויך אויסרופן זשיוויאָ!" און איינעם א היציקן פאַרשוין, וואס האט אויסגענוצט די געלעגנהייט א געשריי צו טאָן: „נידער די סערבן!" — האט מען אונטערגעשטעלט א פיסל, און אין דער שטופעניש, וואס מען האט אף־צו־פּלייסנס געמאַכט ארום אים, האט מען אים בינו לבינו גוט אָנגעמקלט די ביינער.

און אזוי ווי אן עלעקטרישער פונק איז געלאָפן ווייטער: „זיי גייען, זיי גייען!"

און זיי זיינען געקומען, און שווייק האט פון הינטער די באַגנעטן באַגריסט דעם המון, און דער פרייוויליקער האט מיט אן ערנסטער מינע געהויבן די האנט צום דאשעק.

אזוי זיינען זיי אריין אין וואקזאל און צוגעגאנגען צום צוג, וואס איז געשטאנען גרייט. דער אָרקעסטער פון שיסער־פּולק, וואס זיין קאַפּעלמייסטער איז אינגאנצן צעטומלט געווארן פון דער אומגעריכטער מאַניפעסטאַציע, האט שיער ניט אָנגעהויבן צו שפּילן דעם הימן, נאר צום גליק האט זיך אין דער לעצטער מינוט באוויזן אין זיין שווארצן הארטן הוט פּאַטער לאַצינאַ, עלטסטער פעלד־קוראַט פון דער 7־טער קאַוואַלעריע־דיוויזיע, און האט גע־נומען איינשטעלן אָרדענונג.

ווי אזוי קומט ער אהער, איז דאס זייער פשוט. ער איז געווען דער אמתער זולל וסובא. אלע אָפּיצער־קלובן האבן פאַר אים געציטערט. קיין בודוויים איז ער געקומען מיט א טאג פריער און האט זיך אזוי ווי ניט ווילנדיק געטראָפן אפן באַשיידענעם געזעגן־באַנקעט פון פולק. ער האט געגעסן און געטרונקען פאַר צענען, און נאך מער וויניקער ניכטער, איז ער אוועק אין קיך פון אפיצער־קלוב, בכדי ביי די קוכערס דארט עפעס נאך ארויס־צומאַנטאָטשען. אויסגעליידיקט נאך עטלעכע שיסלען מיט יויך און קאַרטאָפלעס און ארומגעגריזשעט די ביינער, ווי א הונט, האט ער געפונען אין קיך א פלעשל ראָם. האט ער אָפּגעטרונקען דערפון אזוי פיל, אז ער האט גענומען סלוקערצן און האט זיך דערנאָך אומגעקערט צוריק אין זאַל, ווו ער האט גענומען באַווייזן גבורות אין טרינקען. ער איז שוין געווען איין מאָל א מאַדים אף דעם געביט, און די אָפיצערן פון דער 7־טער קאַוואַלעריע־דיוויזיע האבן כסדר געדארפט דערצאָלן פאר אים. אינדערפרי האט זיך אים פלוצים פאַרוואָלט איינשטעלן אָרדענונג ביים אָפּפאָר פון פולק, און דערפאר האט ער זיך ארומגעפּלאָנטערט אונטער די פיס און האט זיך אזוי געפירט, אז די אפיצערן, וואס האבן געטווזט אכטונג געבן אף דעם אריינזעצן זיך פון די סאָלדאטן, האבן זיך באַהאַלטן פאר אים אין קאָנטאָר פון דעם סטאנציע־שעף.

אָט פאר וואס ער האט זיך דאס באוויזן אפן פעראָן און האט באַצייטנס ארויסגעכאַפּט דאס שטעקעלע ביים קאַפּעלמייסטער פון די שיסערס, וואס האט שוין געוואָלט אָנהויבן שפּילן דעם הימן.

— האלט! — האט ער א הוקע געטאָן. — נאך פרי! שפּילן, ווען איך וועל געבן א סיגנאל. און דעמאָלט — פריי! איך וועל נאָך קומען אהער.

ער איז פאַרשוווּנדן אין בנין פון וואָקזאַל, און דערנאָך האט ער זיך גענומען נאָכיאָגן די וואַך און אָפּגעשטעלט זי מיט א הויכן: „האַלט!"

— וווּהין? — האט ער א פרעג געטאָן שטריינג דעם קאַפּ־

ראַל, וואס האט ניט געוווסט וואס צו טאָן אין אָט דער נייער לאַגע.

אָנשטאָט אים האט שווייק גוטמוטיק געענטפערט:

— מען פירט אונדז קיין ברוק, — הער פעלדקוראַט. אויב איך איז ווייל געפעלן, מעגט איר פאָרן מיט אונדז.

— דאָס וועל איך טאַקע טאָן, — האט יענער געזאָגט, און געווענדט זיך צו דער וואך, האט מוסיף געווען: — ווער זאגט דאס, אז איך טאָר ניט? פאָרוים מאַרש!

אריינגעקומען אין ארעסטאַנטן־וואַגאָן, האט דער פעלדקוראַט זיך צעלייגט אפן באנק. שווייק, די גוטע נשמה, האט אראָפּגענומען פון זיך דעם מאנטל און אונטערגעלייגט דעם פעלדקוראַט אונטערן קאָפּ, און דער פרייוויליקער האט, צו דער שרעק פון קאַפּראַל, שטילערהייט באמערקט:

— אופּפּאַסן דעם אויבער־פעלדקוראַט.

פאַער לוצינאַ, צעלייגט זיך ברייטלען אפן באַנק, האט גענומען ערציילן:

— ראַגו מיט שוועמלעך, מיינע הערן, איז אלץ געשמאַקער, וואָס מער שוועמלעך דערין איז פאַראַן, נאָר די שוועמלעך באַדאַרף מען צוערשט איינפּרעגלען מיט ציבעלעס, און דערנאָך צולייגן לאָרבערבלעטער, און די ציבעלעס...

— ציבעלעס האט מיר באַוויליקט אריינצולייגן פון אָנהויב אָן, — האט דער פרייוויליקער העפלעך אריינגעשטעלט א וואָרט.

דער קאַפּראַל, וואס פאר אים איז פאַטער לוצינאַ, הגם ער איז געווען שכור, דאך געווען אן עלטסטער, האט געקוקט אף אים מיט יאוש אין בליק. זיין לאַגע איז אינדעראמתן געווען א יאושדיקע.

כלעבן, — האט זיך אָפּגערופן שווייק, — דער הער פעלדקוראַט איז דורכאוים גערעכט. וואס מער ציבעלע, אלץ בעסער. אין פּאַסאָמעריץ איז געווען א ביר־ברויער, פלעגט ער אפילו אין ביר אריינלייגן ציבעלע, וואָרום ציבעלע רייצט דעם דאָרשט. ציבעלע איז בכלל א זייער נוציקע זאַך. ציבעלע לייגט מען צו אפילו צו הינער אויגן...

בינתים האט פאטער לאצינא ניט אופגעהערט צו רײדן פאר זיך, אזוי ווי פון שלאף:

— אלץ איז געווענדט אין געווירץ, דשין, וואסערע געווירצן מען לײגט ארײן און וויפיל. מען טאר קײן זאך ניט איבערזאלצן אדער איבערפעפערן.

אלץ פאמעלעכער און אלץ שטילער האט ער געמורמלט:

— אי-בער-נע-גע-לע-ווען, אי-בער-ציט-רי-נע-ווען, אי-בער-אינג-בע-רע-ווען, אי-בער-מוש-קאט...

ער האט ניט דערעדט און איז אנטשלאפן געווארן, אונ-טערפײפנדיק וװײלעווײז מיטן נאז, ווען ער פלעגט פון צײט צו צײט אופהערן צו כראפען.

דער קאפראל האט פון אים קײן אויג ניט אראפגעלאזט און די וואך-סאלדאטן פון זײערע בײנקלעך האבן שטילערהײט צוגעשמײכלט.

— דער'ט זיך ניט אזוי גיך אויסטשוכען, — האט שווייק א זאג געטאן, — ער איז דאך טויט-שיכור.

— אלץ אײנס, — האט שווייק װײטער געזאגט, אז דער קאפראל האט אים א ווינק געגעבן צו שווײגן. — דא'סטו שוין גארנישט פועלן. ער איז שיכור, כדאיבעי, ווי עס געהער צו זײן. ער איז דאך אין ראנג פון א קאפיטאן. נו יא, אט די אלע פעלדקוראטן, מיט א ראנג העכער, צי מיט א ראנג נידעריקער, אלע פארמאגן זײ שוין אזא טאלענט: בײ איטלעכער געלעגנהײט פרעסן זײ זיך אן און זויפן זיך אן ביז צום פלאצן. איך האב אלײן געדינט בײם פעלד-קוראט קאץ, יענער איז קאפאבל געווען צו פארשיכורן דעם קאפ פון די פלײצעס. און וואס דער-א גיט אן, איז נאך א גארנישט קעגן דעם, וואס יענער פלעגט אפ-ארבעטן...

און שווייק איז צוגעגאנגען צו פאטער לאצינא, האט אים איבערגעקערט מיטן פנים צום לען און האט מעשה-מבין א זאג געטאן:

— ביז ברוק וועט ער שוין אין יעדן פאַל פּאָפּן.

דערנאָך האָט ער זיך אומגעקוקט אויף זיין אָרט דער אומ-גליקלעכער קאַפּראַל, וואָס האָט אים באַגלייט מיט יאוש אין בליק, האָט ציטעריק באַמערקט:

— אפשר זאָל איך בעסער מעלדן וועגן אים?

— לאָזט צורו, — האָט דער פּרייוויליקער זיך אָפּגערופן — איר זייט דאָך דער שעף פון דער וואַך. האָט איר קיין רעכט ניט אָפּצוטרעטן פון אונדז. לויטן סטאַטוט האָט איר קיין רעכט ניט צו שיקן מיט אַ מעלדונג עמיצן פון די וואַך-סאָלדאַטן, ביז מען וועט אייך ניט פאַרבייטן. איר זעט, אַן אויפגאַבע ניט פון די גרינגע. געבן אַ סיגנאַל, אויסשיסן אינדערלופטן טאָר מען אויך ניט, ווארום דאָ איז קיין זאַך ניט געשען. פון דער אַנדער זייט, איז דער סדר, אַז אין אַרעסטאַנטן-וואַגאָן טאָר זיך קיינער ניט געפינען, חוץ די אַרעסטירטע און דער וואַך. זייטיקע מענטשן איז דער אַריינגאַנג פאַרבאָטן. פאַרדרייבן די גאַנצע מעשה אויף אַזאַ אופן, אַז איר זאָלט אַרויסוואַרפן דעם פעלד-קוראַט פון וואַגאָן, בעת דער צוג גייט, — דאָס קאָנט איר אויך ניט טאָן, וואָרום דאָ זיינען פאַראַן עדות, וואָס האָבן געזען, ווי איר האָט אים אַריינגע-לאָזן אין וואַגאָן, ווו עס איז גאָר ניט זיין אָרט. דאָס אַלץ שמעקט זייער שטאַרק מיט אַראָפּזעצונג, הער קאַפּראַל.

האָט דער קאַפּראַל אַ מבולבלער זיך פאַרענטפערט, אַז ער האָט דעם פעלד-קוראַט אין וואַגאָן ניט אַריינגעלאָזן, אַז יענער איז אַליין צוגעשטאַנען, און אַז דער פעלד-קוראַט איז לגבי אים, דעם קאַפּראַל, אַן עלטסטער.

— דאָ זייט איר דער איינציקער עלטסטער, — האָט דער פרייוויליקער דערקלערט פעסט.

— אפילו ווען צו אונדז וואָלט געוואָלט צושטיין זיין מאַ-יעסטעט אונדזער קיסר, — האָט שווייק אונטערגעהאַלטן, — וואָלט איר אויך קיין רעכט ניט געהאַט אים צו דערלויבן דאָס. דאָס איז דאָס נעמלעכע ווי מיט דעם וואַך-סאָלדאַט, ווען עס קומט צו אַזאַ פריש-געבאַקענעם סאָלדאַטל דער אָפיצער אויף אויסצופרווון אים

אין בעטאים, ער זאָל לויפן נאָך א פעקל פּאַפּיראָסן, און יענער שוטה פרעגט נאָך, וואָסער סאָרט זאָל ער ברײנגען, פאַר אַזעלכע מעשים טובים קומט ארײנזעצן אין פעסטונג.

האט דער קאַפּראַל ניט־דרײסט אָפּגעשלאָגן, אז גראָד שווייק האט דער ערשטער געזאָגט דעם פעל־קוראַט, אז ער מעג פאָרן צוזאַמען מיט זײ.

— איך מעג זיך דאָס גראָד דערלויבן, — האט געענטפערט שווייק, — ווײל איך בין א שוואכזיניקער, נאָר פון אײך האט זיך שוין קײנער ניט געריכט אף דעם.

— שוין לאַנג זײט איר אין אַקטיווען דינסט? — האט א פרעג געטאָן דער פריוויליקער בײם קאַפּראַל אזוי ווי אגב אורחא.

— דאס דריטע יאָר. אינגיכן וועט מען מיך דערהויבן צו א סערזשאַנט.

— נו, דערוף מעגט איר שוין שטעלן א צלם! — האט דער פריוויליקער געזאָגט ציניש. — ווי איך האב אײך שוין געזאָגט, דאס אלץ שמעקט ניכער מיט אראָפּזעצן.

— עך, א נפקא מיניה א גרויסע, — האט באַמערקט שווייק. — צי מען פאַלט אין ראַנג פון אן אונטער־אָפיצער צי ווי א פּראָסטער סאָלדאַט! יאָ, נאָר דאס איז אמת, איך האב געהערט, אז זײ שטעלן די אראָפּגעזעצטע אין די ערשטע רײען.

דער פעלד־קוראַט האט זיך א ריר געטאָן.

— אָט א פּאָפּן, — האט שווייק געזאָגט, נאָכדעם ווי ער האט זיך אײנגעקוקט און זיך איבערצײגט, אז מיטן פעלד־קוראַט איז אלץ בשורה. — איצטער חלומט זיך אים אודאי פּרעסעכץ. איך האב נאָר אײן זאַך מורא, ער זאָל דאָ בײ אונדז... עפּעס ניט אָפּטאָן. מײן פעלד־קוראַט האט אויך געהאט א טבע, אז ער פלעגט זיך אָנשיכּורן, פלעגט ער אין שלאָף ניט באַמערקן... אײן מאָל...

און דא האט שווייק אָנגעהויבן צו דערצײלן מיט אלע פּרטים אלע זײנע טרעפעניש מיטן פעלד־קוראַט, אזוי אז זײ האבן גאָר ניט באַמערקט, ווי דער צוג האט זיך גערירט.

מער ניט א ווילדער געשרײ פון שכנישן וואַגאָן האט איבערגעהאַקט שווייקס דערצײלונג. די צוועלפטע ראָטע, וואס איז

באַשטאַנען כמעט אינגאַנצן פון דייטשן, האט מיט אלע כחות געריסן זיך די העלדזער, געזונגען דייטשע לידער מיט ווילדן הוקען און פייפן.

— א מאָדנע זאַך, האט זיך דער פרייוויליקער געווענדט צום קאפראַל, — וואס ביי אונדז איז נאך נים געווען קיין קאָנט־ראָל. לויטן סטאַטוט האט איר באַדאַרפט באַלד אַפּן וואקזאַל אונדז איבערגעבן אין רשות פון קאָמענדאַנט פון צוג, און נים ארומדרייען זיך מיט עפּעס א שיכורן פעלד־קוראַט.

דער אומגליקלעכער קאַפּראַל האט פארביסן געשוויגן און מיט עקשנות ארויסגעקוקט אף די טעלעגראַף־סלופּעס, וואס זיינען געפלויגן אנטקעגן צוג.

— ווען איך טו נאָר א קלער,—האט דער פרייוויליקער נים אופגעהערט צו רייצן זיך, — אז מען האט אונדז קיינעם נים אי־בערגעגעבן און אז אף דער נאָענטסטער סטאַנציע וועט צו אונדז אין וואגאָן נים אנדערש אריינקומען דער קאָנטראָל, דעמאָלט הויבט מיין סאָלדאטיש בלוט אין מיר אָן צו זידן. מיר זיינען דאָך ווי עפּעס...

— ציגיינער, — האט אונטערגעכאַפּט שווייק, — אָדער בראָדיאַגעס. מיר דוכט זיך אַלץ, אז מיר דארפן מורא האבן פאר דער ליכטיקער שיין, און מיר טאָרן אין ערגעץ זיך נים אריינזעצן אין חד־גדיא.

— חוץ דעם, — האט דער פרייוויליקער געזאָגט, — מוז מען ביים אריבערפירן ארעסטירטע מיליטער־ליים אין אייזנבאַן אָפּהיטן, לויט דער פאַראָרדענונג פון 21. נאָוועמבער 1879, אזעלכע כללים: ערשטנס, מוז דער ארעסטאַנטן־וואגאָן האבן גראַטעס. דאס איז קלאר ווי דער טאָג, און אונדזער פאַל איז דאס אָפּגעהיט. מיר זיינען ארומגעצאַמט מיט גראַטעס ארום און ארום. דאס איז, הייסט דאס, אין אָרדענונג. צווייטנס, מוז, לויט א הוספה־באַפעל פון זעלביקן דאַטום, אין ארעסטאַנטן־וואגאָן זיין א טואַלעט. אויב דאס איז נימאָ, מוז דער וואגאָן האבן א פארמאַכטע כלי אף צו באנוצן פאר די ארעסטירטע און פאר די וואך־סאָלדאטן. אין אונדזער פאַל קאָן מען בעצם נים ריידן וועגן אן ארעסטאַנטן־

וואַגאָן, ווו עס האָט באַדאַרפט זיין א טואַלעט. מיר געפינען זיך אין א באַזונדער קופע, אָפּגעשיידט פון גאָר דער וועלט. דאָ אין אויך ניטאָ קיין כּלי...

— איר קאָנט מאַכן דורכן פענצטער, — האָט דער קאַפּראַל באַמערקט א פּאַריאַושטער.

— נאָר איר פאַרגעסט, אז אַרעסטירטע האָבן קיין רעכט ניט צוצוגיין צום פענצטער, — האָט שווייק אָפּגעפרעגט.

— און צולעצט, דריטנס, — האָט דער פּריוויליקער ווייטער געטענעט, — באַדאַרף דאָרט זיין א כּלי מיט וואַסער צום טרינקען. נאָר וועגן דעם האָט איר ניט באַוויליקט א טראַכט צו טאָן... אגב! איז אייך באַוווּסט אף וואָסער סטאַנציע מען וועט טיילן פּראָוויזיע? ניט באַוווּסט? איך האָב טאַקע געוווּסט אזוי. אז איר וועט זיך ניט מטריח זיין נאָכצופרעגן זיך...

— ווערליק איר זעט, הער קאַפּראַל, — האָט זיך אריינגע־מישט שווייק, — איז דאָס גאָר ניט אזוי פּשוט צו באַגלייטן אַרעס־טירטע. מען מוז וועגן אונדז זאָרגן, ווייל מיר זיינען ניט קיין פּראָסטע סאָלדאַטן, וואָס זיינען מחויב צו זאָרגן פאַר זיך. אונדז מוז מען אַלץ דערלאַנגען און אַלץ געבן צו דער האַנט, ווייל דערוף זיינען פאַראַן פאַרשיידענע אַרטיקלען און פונקטן, וואָס מען דאַרף זיי אָפּהיטן און טאָן לויט זיי. זיסט וואָס וואָלט דאָס געווען פאַר א סדר? „אן אַרעסטירטער מענטש איז אַלץ איינס ווי א קליין קינד אין וויגעלע", פלעגט זאָגן מיינער א באַקאַנטער אַרומ־גייער. „מען מוז זיך מיט אים אַרומהאָצקען, ער זאָל זיך ניט אופּרעקן, ער זאָל זיין צופרידן מיט אַלץ, מען זאָל אים נעבעך ניט פאַרטשעפּען".

— אגב, — האָט שווייק אין א ווייַלע אַרום מוסיף געווען קוקנדיק מעשה גוט־פריינט אפן קאַפּראַל, — זייט אזוי גוט מיר צו זאָגן, ווען עס וועט זיין עלף אזייגער.

האָט דער קאַפּראַל א קוק געטאָן אף שווייקן מיט א שאלה־פּנים

— איר האט אזוי ווי מיך פרעגן געוואָלט, הער קאַפּראַל, פאַרוואָס עפּעס באַדאַרפט איר מיר אָנזאָגן, ווען עס וועט זײַן עלף? די מעשה דערפון איז, וואָס פון עלף אזייגער אָן דאַרף איך שוין זײַן אין א משא־וואַגאָן, הער קאַפּראַל, — האט שוויק גע־זאָגט מיט א קוועטש און האט מיט א פייערלעכער שטים ווײ־טער גערעדט: — איך בין לויטן באַפעל פאַרן פּולק אַרײַנגעזעצט געוואָרן אף דרײַ מעת־לעת. איך האב אָנגעהויבן אָפּקומען מײַן שטראָף עלף אזייגער אינדערפרי און הײַנט עלף אינדערפרי דאַרף איך ווערן באַפרײַט. פון עלף האב איך דאָ מער ניט וואָס צו טאָן. קיין סאָלדאט טאָר ניט פאַרהאַלטן ווערן אין אַרעסט לענגער ווי די צײַט וואָס עס איז אים באַשטימט געוואָרן, ווארום אין מיליטער־דינסט איז דיסציפּלין און אָרדענונג איבער אַלץ, הער קאַפּראַל.

נאָך אָט דעם קלאַפּ האט דער אומגליקלעכער קאַפּראַל ניט געקאָנט קומען צו זיך. צולעצט האט ער זיך פאַרענטפערט, אז ער האט ניט געקראָגן די געהעריקע פּאַפּירן.

מײַן טײַערער הער קאַפּראַל,— האט באַמערקט דער פרײַוויי־ליקער זיס,— פּאַפּירן גייען ניט אַליין צום וואַך־עלטסטן. נאָר אויב דער באַרג גייט ניט צו מאַחמעדן, גייט מאַחמעד צום באַרג, און דער וואַך־עלטסטער מוז אַליין גיין נאָך די פּאַפּירן. איר טוט נאָר א קוק, וואָס פאַר א לאַגע עס האט זיך געשאַפן. קיין ספק ניט, אז איר האט קיין רעכט ניט צו פאַרהאַלטן א מענטשן, וואָס מוז אַרויסגיין פרײַ. פון דער אַנדערער זײַט, טאָר לויט די גילטיקע כּללים קיינער ניט אַרויסגעלאָזט ווערן פון אַרעסטאַנטן־וואַגאָן. איך ווייס, כּלעבן, ניט, ווי איר וועט דאָ אַרויסגיין פון דער דאָזיקער לאַגע. און וואָס ווײַטער — אַלץ ערגער. איצטער איז דאָך שוין כּמעט האַלב עלף.

דער פרײַוויליקער האט צוריק אַרײַנגעלייגט דעם זייגער אין קעשענע.

— מיר איז בײַ גאָר טשיקאַווע צו וויסן, וואָס וועט איר, הער קאַפּראַל, טאָן אין א האַלב־שעה אַרום.

— אין א האלבּ־שעה ארום דארף איך על פּי געזעץ זיין אין א משא־וואַגאָן — האט שווייק איבּערגעחזרט פאַרחלומט.

— אויבּ אייך איז וויל געפעלן, — האט זיך צו אים גע־ווענדט דער צוטומלטער און מבולבלער קאַפּראל, — דוכט מיר, אז אייך וועט דאָ זיין א סך רואיקער, איידער אין א משא־וואַגאָן. מיר דוכט, אז...

אים אין די רייד האט זיך אריינגעריסן א געשריי, וואס עס האט ארויסגעלאָזן פון שלאָף דער פעלד־קוראַט:

— מער סאָוס!

— גוט שוין, גוט, שלאָף, — האט שווייק ארויסגערעדט גוט־מוטיק און אונטערגערוקט דעם פעלד־קוראַט אונטערן קאָפּ די פּאָלע פון מאַנטל, וואס האט זיך געהאט אראָפּגעלאָזן אפן דיל. — שלאָף, און זאָל זיך דיר ווייטער אויך חלומען פרעסערײַ.

און דער פרייוויליקער האט צוגעזונגען:

„שלאָף מיין קרוין, מיין נחת שיינער.
אלע־ליולע־ליו..."

דער אומגליקלעכער קאַפּראַל האט שוין מער אף קיין זאַך ניט רעאַגירט. ער האט טעמפּ ארויסגעקוקט דורכן פענצטער און האט שוין געלאָזט גיין אין וואַגאָן, ווי עס גייט...

און דער פרייוויליקער האט זיך אוועקגעלאָזט דערציילן א לאַנגע מעשה מיטן זשורנאַל „בעלי־חיים־וועלט", וואס קיינער פון די וואס זיינען געזעסן אין וואַגאָן, האבּן קיין איין וואָרט ניט פאַרשטאַנען דערין...

פּלוצים האט דער פעלדקוראַט זיך אראָפּגעקייקלט פון בּיינקל און איז געבּליבּן ליגן שלאָפנדיק אפן דיל. דער קאַפּראל האט אָנגעשטעלט אף אים א פּאָר שוטהוואַטע אויגן, דערנאָך האט ער גענומען, בּײַ טויט־שטילקייט, איינער אליין, אָן עמיצנס הילף, און האט אים אופגעהויבּן און ווידער אוועקגעלייגט אפן בּאַנק. ס'איז קענטיק געווען, אז ער האט פאַרלאָרן יעטווידער אויטאָריטעט, און קיין איינער פון די וואַך־סאלדאַטן האָט אפילו ניט געקלערט זיך אַ ריר צו טאָן, בּעת ער האָט מיט אַ שוואכער, פאַרלאָרענער שטים אַ זאָג געטאָן:

— איר האָט געמעגט מיר העלפן, חברה.

איר האָט אים באַדאַרפט לאָזן פאָפן דאָרט, ווו ער איז געלעגן,—האָט זיך אָפּגערופן שווייק פאַר די וואַך־סאָלדאַטן.—איך פלעג מיט מיין פעלדקוראַט אויך אַזוי טאָן. איין מאָל איז ער ביי מיר אָפּגעשלאָפן אַ גאַנצע נאַכט אין בית־הכסא, אַן אַנדער מאָל האָט ער געכראָפּעט אויפן קאָמאָד אָדער אין אַ מולטער אין אַ פרעמדער וווינונג אָדער מי יודע ווו נאָך.

דער קאַפּראַל האָט מיט אַמאָל דערשפירט אין זיך אַ גבורה און ער האָט געוואָלט באַווייזן, אַז ער איז דער בעל־הבית. ער האָט גראָב אַ געשריי געטאָן:

— פאַרשטאָפּט אייער שפיי־קעסטל און באַלבעט ניט וואָס ניט געשטויגן! ס'ט נאָך אויסגעפעלט אַז איטלעכער שוואַרץ־יאָר זאָל מיר מאַכן זיינע באַמערקונגען. עיפוש אַזעלכער!

— גאַנץ ריכטיק, הער קאַפּראַל, און איר זייט ממש אַ גאָט!

— האָט געענטפערט שווייק מיט דער גלייכגילטיקייט פון אַ פי־לאָסאָף, וואָס וואָלט געוואָלט איינשטעלן שלום אין גאָר דער וועלט. נאָר דערביי לאָזט ער זיך אַריין אין די שאַרפסטע ויכוחים. — איר זייט די טרויערנדיקע מוטער גאָטס.

— אָ גאָט! — האָט אויסגערופן דער פרייוויליקער, צונויפ־געלייגט די הענט ווי צו אַ תפלה. — טו אַריין אין אונדזערע הערצער הכנעה און ליבשאַפט צו אַלע אונדזערע עלטסטע, מיר זאָלן אויף זיי ניט קוקן מיט עקל. בענטש אונדזער צוזאַמען־זיין אין דעם דאָזיקן געפענגעניש אויף רעדער.

דער קאַפּראַל איז רויט געוואָרן ווי צונטער און איז אויפ־געשפרונגען אויף די פיס.

— איך בעט מיר ניט צו מאַכן קיין באַמערקונגען, איר דאָרט, פרייוויליקער! איר הערט?

— איר האָט דערצו קיין שייכות ניט, — האָט יענער גע־רעדט ווייטער מיט אַ טאָן פאַר איבערבעטן. — די נאַטור האָט באַעולט אין שכל אַסך מינים און סאָרטן לעבעדיקע באַשעפענישן. אייך האָט זיך מסתמא געטראָפן צו האָרכן וועגן נאַרישקייט פון מענטשן? וואָלט דען פאַר אייך אַליין ניט בעסער געווען, ווען איר

וואָלט געבאָרן געוואָרן אן אנדער זויגער און וואָלט ניט געטראָגן
דעם אידיאָטישן רוף=נאָמען „מענטש” און ניט געזען קיין קאַפּ=
ראַל? ס'איז אַ גרויסער טעות, אויב איר מיינט, אַז איר זייט דאָס
בשלמותדיקסטע אַנטוויקלסטע פון אַלע לעבעדיקע באַשעפענישן.
טרענט נאָר אַראָפּ אייערע שטערנדלעך, וועט איר זיין אַ גאָרנישט
מיט אַ נישט, וואָס אַזעלכע הרגעט מען אוים אָן אַ צאָל אין
די טראַנשייעס און אף אַלע פראָנטן. און ווען מען וועט אייך
צוהעפטן נאָך אַ שטערנדל און מאַכן איך צו אַזאַ פאַרשוין,
וואָס סאָלדאַטן רופן אף זייער לשון „חזיר”, אפילו דעמאָלט
וועט נאָך אייך ניט זיין מיט אייך כשורה. אייער גייסטיקער זע=
קרייז וועט נאָך ווערן איינגער, און אויב איר וועט ערגעץ ווו
אפן שלאַכטפעלד אַוועקלייגן אייער קולטורעל ניט אַנטוויקלטן
קאָפּ, וועט אין גאַנץ אייראָפּע קיינער אייך ניט באַווייגען.

— איך וועל אייך אַריינזעצן אין קאַרצער! — האָט אוים=
געשריען דער קאַפּראַל, צערייצט ווי אַ אינדיק.

— איר ווילט, אַ פנים, מיך אַריינשיקן אין קאַרצער, —
האָט דער פרייוויליקער זיך פאַנאַנדערגעלאַכט, — ווייל איך האָב
אייך באַליידיקט? אָבער איר וואָלט געזאָגט אַ ליגן, וואָרום אייער
גייסטיקער פאַרמאָג קען בכלל ניט זיין קיין אָביעקט פאַר באַליי=
דיקונג. און חוץ דעם בין איך גרייט צו וועטן זיך אף וואָס איר
ווילט, אַז איר האָט בכלל גאָרנישט ניט פאַרשטאַנען און קיין
זאַך ניט פאַרגעדיינקט פון אונדזער גאַנצן שמועס. למשל, אויב
איך וואָלט אייך געזאָגט, אַז איר זייט אַן עמבריאָן, וואָלט איר
דאָס פאַרגעסן לאַ די וואָס פריער, איידער מיר וואָלטן אָנגעקומען
אף דער נאָענטסטער סטאַנציע, נאָר אַפילו פריער, איידער פאַרביי
אונדז וואָלט פאַרבייגעשוועבט דער נאָענטסטער טעלעגראַף=סלופּ.
איר זייט דאָך אַ פולקומער דעגענעראַט. איך קען זיך בכלל ניט
פאָרשטעלן, איר זאָלט זיין בכח איבערצוגעבן מער וויניקער גע=
בונדן עפּעס וואָס פון דעם, וואָס איך האָב דאָ גערעדט. און
סוף כל סוף, קאָנט איר פרעגן וועמען איר ווילט, צי איז געווען
אין מיינע ווערטער אַפילו די קלענסטע אָנצוהערעניש אף די

באַגרעניצטקייט פון אייער שכל און צי האָב איך אייך מיט וואָס באַליידיקט.

— אודאי, — האָט באַשטעטיקט שווייק, קיינער האָט אייך דאָ ניט געזאָגט קיין וואָרט, וואָס האָט געקאָנט אייך אויסווייזן ווי אַ באַליידיקונג. און ווייסט איר וואָס איך וועל אייך זאָגן: אַלע מאָל קומט ארויס ניט גוט, ווען עמיצער האָט גרינג פאַריבל: אָט בין איך איין מאָל געזעסן אין קאַפע „טונעל" און מיר האָבן געשמועסט פון אָראַנג-אוטאַנגן. איז דאָרט געזעסן מיט אונדז איינער אַ מאַטראָס, וואָס האָט אונדז דערציילט, אַז אַן אָראַנג-אוטאַנג איז אָפטמאָלס ניט צו אונטערשיידן פון אַ וואָסער באַבאָרדעטן, וואָרום אַן אָראַנג-אוטאַנג איז אַזוי באַוואַקסן מיט האָר, אַזוי ווי . . . „איך כאַפּ אייך אָן, — זאָגט ער, — ווי אָט יענער הער דאָרט בײַם שכנישן טישל". מיר, נאַטירלעך, האָבן זיך אַלע אומגעקוקט, און אָט דער הער מיט דער באָרד איז זיך אויפגעשטאַנען און צו צו אונדזער מאַטראָס און—אַפּלעם אים איבערן נאָז, און יענער אים מיטן גאַנצן כח אַ זעץ מיט אַ ביר-פלאַש איבערן שאַרבן, און דער הער מיטן באָרד איז אַנידערגעפאַלן און געבליבן ליגן. מיטן מאַטראָס האָבן מיר געמוזט זיך געזעגענען, וואָרום ער האָט זיך באַלד אָפּגעטראָגן, ווײַבאַלד ער האָט דערזען, אַז ער האָט עפּעס עמיצן ווי צוגעהרגעט. מילא בקיצור, מיר האָבן יענעם הערן אָפּגעמינטערט, הגם גלייכער וואָלט געווען, אַז מיר טוען דאָס ניט, וואָרום ווי נאָר ער האָט זיך אָפּגעטשוכעט, האָט ער אַרויסגערופן פּאָליציי, און מען האָט אונדז אַלעמען, וואָס זיינען געווען אַ צענטע ראָד אין וואָגן, אָפּגעפירט אין קאָמיסאַריאַט. דאָרט האָט ער געהאַלטן אַלץ אין איין טענען, אַז מיר האָבן אים אָנגערופן אָראַנג-אוטאַנג און אַז מיר האָבן וועגן קיין אַנדער זאַך ניט גערעדט, ווי פון אים. און אַזוי ווייטער. און מיר — אַז ניט, אַז ער איז ניט קיין אָראַנג-אוטאַנג. און ער — אַז יאָ, אַז ער האָט דאָס אליין געהערט. דעמאָלט האָב איך געבעטן דעם קאָמיסאַר, ער זאָל אים אויסטייטשען. האָט יענער אים אויסגעטייטשט אַלץ מיט גוטן, נאָר יענער הער האָט נאָך אַלץ ניט געוואָלט גלויבן און האָט געזאָגט דעם קאָמיסאַר, אַז ער קאָן דאָס אַלץ

ניט פאַרשטיין און אַז דער הער קאָמיסאַר איז מסתמא יד אחת מיט אונדז, אָט דעמאָלט האָט דער הער קאָמיסאַר געהייסן אים אַרײַנזעצן אין קאַרצער, ער זאָל זיך אויסניכטערן, און מיר האָבן שוין געוואָלט אומקערן זיך צוריק אין „טונעל”, נאָר שאַ, וואַרט אַ ווײַלע: מען האָט אונדז אויך געהייסן אַוועקזעצן הינטער די גראַטקעלעך. אָט אַזוי זעט איר, הער קאַפּראַל, אַז פון אַ קלײנעם ברעקעלע טעותל קען אַרויסקומען אַזאַ שפּיל, אַז איר וועט האָבן צו זינגען און צו זאָגן. ווידער אַמאָל, איז זיך געווען אין שײַבאַ אַ בירגער האָט ער פאַריבל געהאַט, אַז מען האָט אים אין דײַטשבראָד געזאָגט, אַז ער איז אַ ברילן־שלאַנג חינציק פאַראַן ווערטער, וואָס פאַר זיי קומט קיין שום שטראָף ניט? אַשטײגער, ווען מיר וואָלטן צו אײַך געזאָגט, אַז איר זײַט אַ קאַנצעלאַריע־שטשור צי וואָלט איר געקאָנט ברוגז ווערן אף אונדז דערפאַר?

— פון כעס האָט דער קאַפּראַל אַ גרילץ געטאָן. מען האָט ניט געקאָנט זאָגן, אַז ער האָט זיך צעבּרומט. פאַרדראָס, רציחה, יאוש — דאָס אַלץ האָט זיך אויסגעדריקט אין אַ ריי שאַרפע קלאַנגען, און אַט דער קאָנצערט־נומער איז געוואָרן באַגלייט פון פייף וואָס עס האָט אַרויסגעלאָזט פון די פולע נאָזלעכער דער פעלד־קוראַט.

.מיטן גרילץ האָט זיך די ענערגיע בײַם קאַפּראַל אויסגעלאָזט. ער האָט זיך אַנידערגעזעצט אפן בײַנקל און זײַנע העלבלאָע, וואַסערדיקע אויגן האָט ער געלאָזט קוקן אין דער ווײַט, אף די בערג און וועלדער.

— הער קאַפּראַל, — האָט זיך געווענדט צו אים דער פרײַוויליקער, — איצט, אַז איר קוקט אַזוי אף די הויכע בערג און רוישיגע וועלדער, דערמאָנט איר די געשטאַלט פונם גרויסן דאַנטע. די זעלביקע אײדעלע צורה, וואָס בײַם גרויסן פּאָעט, וואָס איז געווען אַ מענטש פון אַ צאַרטער נשמה און געהויבענעם גײַסט, וואָס אַלע גוטע מדות לעבּן אין אים. איך בעט אײַך, בלײַבט זיצן אין אָט דער פּאָזע, זי שטייט אײַך אַזוי. ווי פאַרגײַסטיקט, ניט געחנדלט און אומגעצוווּנגען איר האָט אויסגעגלאָצט די אויגן אפן אַרומיקן לאַנדשאַפט. איר שטעלט זיך

101 SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES.

מסתמא פאָר, ווי גרויסארטיק דאָס וועט זיין, ווען פרי־יאר וועט זיך דא, אנשטאט די מרה־שחורהדיקע פוסטקעס, אויסשפרייטן א קאַבריצע פון בונטע פעלד־בלומען...

— און אט די קאַבריצע וועט זיין ארומגעזוימט מיט א פריילעכן טייכל, — האט אונטערגעהאלטן שווייק: — און דער הער קאפראל וועט אננעצן א בלייפענדל, אוועקזעצן זיך אף א בוים־שטאם און אנשרייבן א לידעלע פאר א קינדער־זשורנאל.

דער קאפראל איז געזעסן ווי געליימט. און דער פרייוויליקער האט געטענעט, אז ער געדיינקט אף געוויס, אז ער האט געזען דעם קאפראלס קאפ אף אן אויסשטעלונג פון סקולפטורן.

— אנטשולדיקט, הער קאפראל, — האט ער געזאגט, — האט איר ניט געדינט פאר אַ מאדעל דעם סקולפטאר שטורדזא?

האט דער קאַפראל אף אים א קוק געטאן און געענט־פערט א טרויעריקער:

— ניין.

איז דער פרייוויליקער אנטשוויגן געוואָרן און האט זיך אויסגעצויגן אפן באנק.

די וואך־סאלדאטן האבן זיך אוועקגעזעצט מיט שווייקן ביי א קערטל, און דער קאפראל האט מחמת יאוש גענומען ארייננ־קוקן צו די שפילערס אין די קארטן אריין און האט צום סוף זיך ערלויבט צו מאכן א באמערקונג, אז ער האט ניט געדארפט גיין מיטן טויז; ער האט באדארפט גיין בעטן קאזער, ווארום דעמאלט וואלט ביי אים געבליבן דאס זיבטעלע צום לעצטן לעז.

— אין די לאקאלן, — האט געזאגט שווייק, — פלעגן אמאל זיין גוטע אופשריפטן פאר ניט־שפילערס, וואס קוקן אריין אין די קארטן. איין אופשריפט אזוינעם געדיינק איך: „דעם פינפטן שפילער אונטערן טיש!"

דער מיליטער־צוג איז צוגעגאַנגען צו דער סטאַנציע, ווו עס האָט באַדאַרפט אויסגעפירט ווערן דער קאָנטראָל. דער צוג איז געבליבן שטיין.

— נו, אָט נאָט אייך, — האָט געזאָגט דער פּריוויליקער שטריינג און דערביי א קוק געטאָן אפן קאַפּראַל מיט אַן אָנצוהערעניש, — אָט נאָט אייך דעם קאָנטראָל...

און אין וואַגאָן איז אַריין דער קאָמענדאַנט מיט זיין געהילף.

* * *

פאַר א קאָמענדאַנט פון צוג איז געוואָרן באַשטימט פון שטאַב דער וויצעלייטענאַנט פון רעזערוו, דאָקטאָר מראַץ.

אַף אַזאַ נאַ־יִשן פּאָסטן באַשטימט מען שטענדיק רעזערוו־אָפיצערן. דאָקטאָר מראַץ איז שוין גאָר מבולבל געוואָרן. ביי אים פלעגט שטענדיק אויספעלן איין וואַגאָן אָדער צוויי, הגם אין גימנאַזיע איז ער געווען א לערער פון מאַטעמאַטיקע. חוץ דעם, האָט די צאָל מענטשן אין איטלעכן איינציקן וואַגאָן, וואָס מען האָט אים אופגעגעבן אַף דער לעצטער סטאַנציע, ניט געשטימט מיט די ציפערן, וואָס זיינען געוואָרן פאַרצייכנט נאָכן אריינזעצן זיך אין בודוויים אַפן וואָקזאַל. אַז ער האָט איבערגעקוקט די פּאַפּירן, האָט אים געגומען אויסדוכטן, אַז עס האָבן זיך ביי אים פלוצטאַלבן באַוויזן צוויי איבעריקע פעלד־קיכן, וואָס קיינער וויים ניט, פון וואַנען זיי נעמען זיך. באַלד האָט ער אויך ארויסגעפונען, אַז פערד האָט ער אויך מער וויפיל ער באַדאַרף האָבן — און א סקרוך איז אים אריבער איבערן לייב. אין דער רשימה פון די אָפיצערן האָט ער ניט געקאָנט געפינען צוויי פענדריקעס, וואָס האָבן אים אויסגעפעלט. אין דער קאַנצעליאַריע פון פולק אין ערשטן וואַגאָן האָט מען געהאַלטן אין איין זוכן א שרייב־מאַשין. פון אָט דעם טומל און הוהא האָט ער אַרויסגענומען א מוראדיקן קאָפּווייטאָק; ער האָט שוין געהאַט איינגענומען דריי פּראָשקעס אַספּירין און האָט איצט דורכגעמאַכט דעם קאָנטראָל מיט אַן אויסדרוק פון טיפן צער אַפן פנים.

ווי נאָר ער איז מיט זיין געהילף אריין אין אַרעסטאַנטן־וואַגאָן, האָט ער אריינגעקוקט אין די פּאַפּירן. דער קאַפּראַל האָט אַן איינגעשראָקענער אָפּגעגעבן דעם ראַפּאָרט: צוויי אַרעסטירטע און אזוי פיל און אזוי פיל מאַן פון דער וואַך. האָט ער נאָך אַמאָל פאַרגלייכט די דאָזיקע ציפערן מיט די ידיעות פון די דאָקומענטן און האָט זיך ארומגעקוקט.

— און וועמען פירט איר אָט דאָ אָ? — האָט ער שטרייננג אַ פרעג געטאָן, אָנגעוויזן אַפן פעלד־קוראַט, וואָס איז זיך רואיק געשלאָפן אפן באַנק, אויסגעשטעלט דעם באַלף מחילות גלייך דעם אדון קאָמענדאַנט אין פנים אריין.

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, הער וויצע־לייטענאַנט, — האָט דער קאַפּראַל ארויסגערעדט שטאַמלענדיק, — אַז מיר, דאָס הייסט... איך וויל זאָגן...

— וואָס פּאָנפעט איר דאָרט? — האָט דאָקטאָר מראַץ אַ בורטשע געטאָן. — רעדט דייטלעכער.

— ערלויבט צו מעלדן, הער וויצע־לייטענאַנט, — האָט פּאַר אים געענטפערט שוויק. — די מעשה דערפון איז די, וואָס אָט דער הער, וואָס שלאָפט זיך דאָ אפן בויך, איז עפּעס אַ שיכורער הער פעלדקוראַט. ער איז צו אונדז צוגעשטאַנען און איז אריינגעקראָכן צו אונדז אין דאָזיקן וואַגאָן, און היות ווי ער איז פאַר אונדז אן עלטסטער, האָבן מיר אים ניט געקאָנט ארויס־שליידערן, בכדי מיר זאָלן ניט ארויסווייזן קיין אומכבוד צו זיין ראַנג. ער האָט מסתמא פאַרביטן דעם שטאַב־וואַגאָן אפן אַרע־סטאַנטן־וואַגאָן.

האָט דער דאָקטאָר מראַץ ניט געפונען קיין אַנדער זאַך וואָס צו זאָגן, ווי נאָר צו הייסן דעם קאַפּראַל איבערצודרייען דעם שלאָפעדיקן מיטן פנים אַרויף, בכדי זיך איינצוקוקן אין אים און צו דערגיין, ווער ער איז אין דער אמתן.

מיט גרוים מי האָט דעם קאַפּראַל אָפּגעגאָלטן איבערצו־קערן דעם פעלדקוראַט אפן רוקן. דערביי האָט זיך יענער אופ־געכאַפּט, און דערזען פאַר זיך אן אָפיצער האָט ער אוים־גערופן:

— אַ גוטן, פרעדי! וואָס הערט זיך עפּעס נייס? וועטשע־רע פּאַרטיק?

דערנאָך האָט ער ווידער פאַרמאַכט די אויגן און האָט זיך אויסגעקערט צום וואַנט.

דער דאָקטאָר מראַץ האָט באַלד דערקענט דעם נעכטיקן וואָל וסובא פון אָפיצער־קלוב און האָט אַראָפּגעשלונגען אַ שטילן זיפץ.

— דערפאַר, — האָט ער געזאָגט צום קאַפּראַל, — וועל איך אַף אייך אָנגעבן אַ ראַפּאָרט.

ער האָט שוין געוואָלט אוועקגיין, נאָר שווייק האָט אים אָפּגעשטעלט.

— ערלויבט צו מעלדן, הער וויצעלייטענאַנט, — האָט דערקלערט שווייק, — אַז איך באַדאַרף דאָ שוין מער ניט זיין. מיר האָט געקומט זיין אין אַרעסט נאָר ביז האַלב עלף, וואָרום גראָד היינט איז אויסגעגאַנגען מיין טערמין. מען האָט מיך אַריינ־געזעצט אַף דריי מעת־לעת, און איצט האָב איך שוין באַדאַרפט זיין אין קעלבער־וואַגאָן צוזאַמען מיט די איבעריקע. און אַזוי ווי עס איז שוין לאַנג געווען עלף אַזייגער, בעט איך ביי אייך, הער וויצעלייטענאַנט, מיך אַרויסצוזעצן אַף דער ליניע אָדער אַריבער־צופירן אין אַ קעלבער־וואַגאָן, וווּ איך געהער צו זיין, אָדער צום הער לייטענאַנט לוקאַש.

— ווי איז אייער נאָמען? — האָט געפרעגט דאָקטאָר מראַץ און גענומען זיך גריבלען אין זיינע פּאַפּירן.

— שווייק, יאָזעף, אַזוי איז דאָס, הער וויצעלייטענאַנט.

— אַזוי, הייסט דאָס, זייט איר דאָס דער באַרימטער שווייק, — האָט אַרויסגערעדט דאָקטאָר מראַץ. — ריכטיק, איר האָט באַדאַרפט אַרויסגיין פריי האַלב עלף. נאָר הער לייטענאַנט לוקאַש האָט מיך ספּעציעל געבעטן, איך זאָל אייך אַרויסלאָזן ערשט אין בּרוק, וואָרום אַזוי וועט זיין זיכערער; לכל הפּחות וועט איר אונטערוועגס ניט אָנטאָן קיין צרות.

אַז דער קאָנטראָל איז אַריבער, האָט דער קאַפּראַל ניט געקאָנט זיך איינהאַלטן פון אַ גיפטיקער באַמערקונג:

— נו, אַט זעט איר, שוויַיק, אַיך האָט אַ מכּה געהאָלפֿן, וואָס איר האָט זיך געווענדט צו דער העכערער אינסטאַנץ. אויב איך וואָלט נאָר געוואָלט, וואָלט איך אַיך בּיידן געקאָנט ווי ס'געהער צו זיין אָנזאָלצן.

— הער קאַפּראַל! — האָט זיך דאָ איינגעשטעלט דער פּרייוויליקער. — גראָבּע רייד זיינען קיין מאָל קיין באַווייַז ניט. אַ מענטש אַ אינטעליגענט בּאַדאַרף ניט געבּרויכן אַזעלכע ווער־טער, אַפילו ווען ער איז אויפגערעגט אָדער ער וויל עמיצן אַריינזאָגן. און וויַיטער, וואָס בּאַטייַט אייער קאָמישער סטראַשונעק, אַז איר וואָלט געקאָנט אונדז בּיידן געהעריק אָנזאָלצן? פאַרוואָס זשע, צו אַל די רוחות, האָט איר דאָס ניט געטאָן, ווייַבּאַלד איר האָט דאָ געהאַט אַזאַ טייַערע געלעגנהייט? בּלי ספק דאָ האָט זיך אַרויסגעוויזן אייער גרויסע גייסטיקע רייַפקייַט און אייער ניט־געוויינטלעכע פיינקייט.

— נו, פאַר מיר קלעקט! — איז דער קאַפּראַל געוואָרן אָן אויפגעקאָכטער. — איך קאָן אַיך בּיידן אַרונטערשטעלן אונטער אַן אַרטיקל.

— אונטער אַ וואָסערן, קרוין מיַינער? — האָט דער פּרייוויליקער געפרעגט מיטן פּנים פון אַ תּם.

— דאָס איז שוין מיַין עסק! — האָט דער קאַפּראַל זיך אונטערגעגעבּן מוט.

— דאָס איז גראָד ריכטיק, אוודאי אייער עסק, — האָט דער פּרייוויליקער געזאָגט מיט אַ שמייכעלע. — אָבּער צוגלייַך אויך אונדזער עסק. אַט אַזוי ווי אין קאָרטן: אייגענע קאַוורים, מיר דוכט גיכער, אַז איר זייט עפעס שטאַרק ניט בּיי זיך, וואָס מען וועט אַף אַיך אָנגעבּן אַ ראַפּאָרט, און דערפאַר האָט איר גענומען זיך טשעפּען צו אונדז, הגם, אמת, דאָס איז ניט קיין דינסט־זאַך.

— מנוולים זייט איר, אַט וואָס! — האָט געזאָגט דער קאַפּראַל, זיך אָננעמענדיק מיט כּחות צום לעצטן מאָל, בּכדי אָנצוּואַגן אַף זיי שרעק.

— הערט, וואס איך וועל אייך זאגן, הער קאפראל, — האט זיך אפגערופן שוויק. — איך בין שוין אַן אַלטער הינער־פרעסער, געדינט שוין פאר דער מלחמה, און איך קאן אייך באַזיכערן, אַז מיט זידלעריי וועט איר ווייט ניט פאַרפאַרן. אין יענע צייטן, אַז איך האָב נאָך געדינט, געדיינק איך, איז געווען ביי אונדז אין ראטע איינער א חזיר, מיטן נאמען שרייטער. געדינט האט ער צוליב קומענדיקע גליקן, ער'ט געקאנט שוין לאנג אוועקגיין פון דינסט אין ראנג פון א קאפראל, אבער ווי זאגט מען דאס, — עס האט געפעלט עפּעס אַ קלעפּקע אין קאָפּ. הקיצור דער דאזיקער מענטש האט זיך דאס אנגעזעצט אף אונדז, פּראסטע זעלנער, זיך איינגעגעסן ווי אַ קלעק: דאס איז אים ניט אַזוי, יענס איז אים ניט אַזוי, דאס איז ניט לויטן סטאַטוט ... מיט איין ווארט, ער'ט זיך איבער אונדז איזדעקעוועט, וויפיל אין אונדז איז אריין און פלעגט נאך כסדר טענען: „ניט קיין סאלדאטן זייט איר, נאר נאכט־וועכטערס!" מילא בקיצור, בין איך דאס איין מאל ארויס פון די כלים און האָב דערלאנגט א ראַפּארט דעם ראטע־קאמאנדיר. „וואס פעלט דיר?" — פרעגט דער קאמאנדיר. „ערלויבט צו מעלדן, הער קאפיטאן — זאג איך: — איך באקלאג זיך אף אונדזער הער פעלדוועבל שרייטער, ווארום ער זאגט, אז מיר זיינען כלומרשט ניט קיין סאלדאטן, נאר נאכט־וועכטערס. אבער היות ווי מיר דינען זיין קייזערלעכער מאַיעסטעט, בכן זיינען מיר ניט קיין נאַכט־וועכטערס, וואס היטן גערטענער". גיט דאָס דער ראטע־קאמאנדיר אף מיר אַ הוקע: „אַך דו עפּוש איינער, אוועק פון מיינע אויגן!" בקיצור מאך איך צו אים, אז איך וויל אנגעבן א ראפארט אין באטאליאן. גיב איך דאָס אן דעם ראפארט אין באטאליאן, און אז איך האָב אויסגעטייטשט דעם וויצע־פּולקאווניק, אז מיר זיינען ניט קיין נאַכט־וועכטערס, נאר סאלדאטן פון קייזערלעכן דינסט, האט ער געהייסן אריינזעצן מיך אף צוויי מעת־לעת, האָב איך געפאדערט, אַז מען זאל מיר ערלויבן צו דערלאַנגען אַ ראפארט דעם קאַמאנדיר פון פּולק. ביים אפנעמען דעם ראפארט פון פולק האט דער הער פּולקאווניק, אויסגעהערט מיך, באוויליגט אַ דונער צו

טאַן, אַז איך בין אַן אידיאָט און אַז איך זאָל זיך אָפּטראָגן צו אַל די רוחות. און איך צו אים: „ערלויבט צו מעלדן, הער פּולקאָווניק, איך וויל אָנגעבן אַ ראַפּאָרט אין בריגאַדע”. בקיצור, דאָ האָט ער זיך דערשראָקן און געהייסן אַרויסרופן אונדזער חזיר דעם שרייטער אין קאַנצעליאַריע אַריין, און יענער האָט געמוזט פאַר אַלע הערן אָפּיצערן אין די אויגן בעטן בײַ מיר מחילה פאַרן וואָרט „נאַכטוועכטערס”. שפּעטער האָט ער מיך אָנגעיאָגט אין הויף און האָט מיר מתרה געווען, אַז מהיום והלאה וועט ער שוין איזדעקעווען זיך איבער מיר ניט איזדעקעווען, נאָר וואָס דען? ער וועט מיך אַרונטערפירן אונטער אַן אַרטיקל — דאָס שוין געוויס. זינט יענעם טאָג בין איך שוין איין מאָל געווען אָפּגעהיט, אָבער ס'האָט פאָרט ניט געהאָלפן. שטיי איך מיר אַזוי איין מאָל אויף דער וואַך בײַם צייכהויז, און אויף דער וואַנט האָט איטלעכער סאָלדאַט, וואָס איז געשטאַנען דאָרט וואַך, שוין עפּעס געהאַט אויפגעשריבן. אָדער זיי האָבן דאָרט עפּעס אָנגעמאָלט אַ מיאוסקייט, אָדער עפּעס אַ שירל אָנגעשריבן. איך האָב קיין זאַך ניט געקאָנט צוקלערן, נאָר פון נודנעקייט האָב איך גענומען און זיך אונטערגעחתמעט אונטער אַן אויפשריפט: חזיר שרייטער איז אַ כלב שבכלבים”. און אָט דער אויסוואורף, דער שרייטער האָט טאַקע תיכּף ומיד אויף מיר אָנגעמסרט, וואָרום געשפּיאָנעוועט האָט ער נאָך מיר, ווי אַ כלב קאָן. און דאָ האָט זיך נאָך באַדאַרפט מאַכן אַן אומגליק, אַז איבער דער ערשטער אויפשריפט איז געשטאַנען נאָך איינע: „מיר קלערן אַפילו ניט גיין אויף מלחמה, מיר... אויף איר”. געמאַכט איז זי געוואָרן אין יאָר 1917, בעת מיר האָבן שיער ניט באַדאַרפט פירן מלחמה מיט סערביע. מילא בקיצור, מען האָט מיך אָפּגעשיקט קיין טערעזיענשטאַט, אין קרייז=מיליטער=געריכט. אַמאָל פּופּצן האָבן די מיליטער=ריכטערס פאָטאָגראַפירט די וואַנט פון צייכהויז מיט די דאָזיקע אויפשריפט און מיט מײַן חתימה, אַמאָל צען האָבן זיי מיך געלאָזט אָנ= שרײַבן די פראַזע: „מיר קלערן אַפילו ניט גיין אויף מלחמה, מיר... אויף איר” — בכדי אויסצופאָרשן מײַן כתב; אַמאָל פּופּצן האָב איך געמוזט פאַר זיי אין די אויגן אָנשרײַבן: „חזיר שרייטער איז

אַ כלב שבכלבים". און גאָר צום סוף איז געקומען אַ גראַפּאָלאָג און האָט געהייסן מיר אָנשרייבן: „דאָס איז געווען דעם 29 יוני 1897, בעת קראַלעדוואָר אויף דער לאַבאַ האָט אָפּגעשמעקט אַלע שרעקנישן פון דער אויספלייצונג פון שטורמישן טייך". נאָך דער געריכטס־אויספאָרשער האָט איינגעפונען, אַז די דאָזיקע פראַזע איז ניט גענוג, ווייל אין איר זיינען ניטאָ גענוג פון יענע אותיות, וואָס באַגעגענען זיך אין די ביידע פראַזעס, וואָס פאַר זיי האָט מען דאָס מיך געוואָלט משפטן. דעמאָלט האָט דער גראַפּאָלאָג מיר פאָרדיקטירט נאָך אָט וואָס: „די זון איז שוין אויפגעגאַנגען, און עס ווערט הייס", און דערנאָך עטלעכע איינציקע זידלווערטער, און האָט דערקלערט, אַז דאָס אַלץ באַדאַרף מען אריבערשיקן קיין ווין. זיי האָבן אַזוי געטאָן, און סוף כל סוף איז געווארן פעסטגעשטעלט, אַז וואָס איז שייך די אונטערשריפט, איז דאס ניט מיין אַרבעט, נאר אַז די חתימה, וואס איך האב זיך אַליין מודה געווען אין איר, איז טאַקע מיינע. האב איך טאקע געקראגן זעקס וואכן, דערפאַר ווייל איך האב זיך געחתמעט, אין דער צייט בעת איך האב געדאַרפט שטיין אַף דער וואַך.

— דערפון איז צו זען, — האט דער קאפראל געזאגט אַ באַפרידיקטער, — אַז אַן שטראף האט זיך דער עסק ניט געענ־דיקט און אַז איר זייט דער אמתער קאַנדידאַט אף תליה. וואלט איך געווען אפן ארט פון דעם קריגס־געריכט, וואלט איך אייך צוגעלייגט זעקס יאר, און ניט זעקס וואכן.

— זייט דאך ניט אַזאַ אַכזר, — האט דער פרייוויליקער גענומען דאס ווארט, — טוט בעסער אַ טראכט וועגן אייער נשמה. אקארשט ערשט האט מען אייך געזאגט, אַז עס וועט אף אייך אנגעגעבן ווערן אַ ראפּארט. צו אַזאַ מין עסק וואלט איר באַדאַרפט זייער און זייער ערנסט זיך צוגרייטן און אַ קלער טאן אפריער מכח „די לעצטע טעג פון אַ קאַפּראַל". וואס זייט איר בעצם אין פאַרגלייך מיט דעם וועלט־אַל, ווען מען גיט אַ קלער אַז דער נאענטסטער אומבאַוועגלעכער שטערן צום דאזיקן צוג שטייט אפּ פון אים 275 מאל מער, איידער די זון, בכדי זיין פאַראַלאַקס זאל קאנען בילדן איין סעקונדע פון בויגן? אויב איר

וואלט עקסיסטירט אין וועלט=אל אין דער געשטאלט פון אן אומבאוועגלעכן שטערן, וואלט איר, בלי ספק, געווען צו נישטיק, אז מען זאל אייך קאנען זען אפילו דורך די בעסטע אסטראנא=מישע אינסטרומענטן. פאר אייער נישטיקייט אין וועלט=אל וואלט מען אפילו ניט געקאנט געפינען קיין פאסיקן פארגלייך. אין א האלב=יאר וואלט איר באשריבן אט אזא פיצינקן בויגן, און אין א יאר א קליינעם עליפסיס, וואס מען קאן אים אפילו ניט אויס=דריקן אין א צאל, אזא גארנישט וואלט ער געווען. און אייער פאראלאקס וואלט מען אפילו ניט געקאנט אויסמעסטן.

— אויב אזוי, — האט באמערקט שוויק, — וואלט דער הער קאפראל געמעגט אפילו גרייסן זיך, וואס קיינער קאן אים ניט אויסמעסטן, און ווי די מעשה מיטן ראפארט זאל זיך אויס=לאזן פאר אים, דארף ער בלייבן רואיק און זיך ניט אופרעקן, ווארום איטלעכע אופרעקונג שאדט דעם געזונט, און אין דער איצטיקער קריגס=צייט מוז איטלעכער געזונטער מענטש היטן זיך, ווייל די שווערקייטן פון קריגספארלאנגען פון אלע מענטשן, זיי זאלן ניט זיין קיין פגירות.

— מילא הער קאפראל, — האט שוויק ווייטער גערעדט מיט א פריינטלעכן שמייכל, — אויב מען וועט אייך אריינזעצן אדער מען וועט ווי עס איז אייך מצער זיין אף אן אנדער אופן, באדארפט איר דעם קאפ ניט פארלירן, און אויב אנדערע זיינען קלוגיטשקע, זייט איר אויך א קלוגיטשקער. איך האב געקענט איינעם א גערטנער, א געוויסן פראנץ שקווארא, וואס איז צוזא=מען מיט מיר גאר אין אנהויב קריג געזעסן אין פאליציי=פאר=וואלטונג אין פראג לויט דער באשולדיקונג אין מלוכה=פארראט און איז שפעטער אפשר טאקע געהאנגען געווארן פאר עפעס א פראגמאטישער סאנקציע". דער דאזיקער מענטש, אז מען האט אים נאכן פארהער געפרעגט, צי האט ער ניט וואס צו בא=מערקן צום פראטאקאל, האט ער געענטפערט: „אויב דאס איז געווען, ווי דאס איז געווען, איז דאס ווי עס איז געווען, ווארום עס איז נאך קיין מאל ניט געווען, אז דאס זאל ווי עס איז ניט זיין געווען". פאר אזא ענטפער האט מען אים אריינגעזעצט אין

איינצל־אַרעסט אין דער פינצטער און צוויי מעת־לעת האָט מען אים ניט געגעבן ניט צו עסן און ניט צו טרינקען, און דערנאָך האָט מען אים איבער אַ נייעם אוועקגעשלעפּט צום פאַרהער, און ער האָט אַלץ געטענעט דאָס זייניקע, אַז אויב דאָס איז געווען, ווי דאָס איז געווען, איז דאָס ווי עס איז געווען, וואָרום עס איז נאָך קיין מאָל ניט געווען, אַז דאָס זאָל ווי עס איז ניט זיין געווען. ס׳קאָן זיין, אַז דערמיט איז ער אוועק אויך צו דער תּליה, בעת מען האָט אים שפּעטער איבערגעגעבן דעם מיליטער־געריכט.

— ווערליק מ׳דערציילט זיך אָן, ווערן אַסך איצט געהאַנ־גען און געשאָסן, — האָט זיך אָפּגערופן איינער פון די וואַך־סאָלדאַטן. — אָט נאָך גאָר ניט לאַנג האָט מען ביי אונדז אפן פּלאַץ איבערגעלייענט אַ באַפעל, אַז אין מאָטאָל האָט מען דער־שאָסן דעם רעזערוויסט קודריאַ דערפאַר, וואָס דער ראָטע־קאָמאַנ־דיר האָט אַ קלאַפּ געטאָן זיין אינגעלע מיט דער שאַבליע, בעת זיין ווייב האָט געוואָלט זיך מיט אים געזעגענען אפן וואָקזאַל אין בענעשאָוו, און דאָס אינגל איז געווען ביי איר אף די הענט, און קודריאַ אַליין איז געוואָרן אַ קאַפּעלע אופגערעקט. מילא, די פּאָליטישע — זיי זעצט מען סתּם אַריין. אין מעהרן האָט מען שוין דערשאָסן איין רעדאַקטאָר. און אונדזער ראָטע־קאָמאַנדיר האָט געזאָגט, אַז באַלד וועט מען דערלאַנגען שוין צו די איבע־ריקע אויך.

— אַלצדינג האָט אַ גרענעץ, — האָט דער פרייוויליקער באַמערקט צווייַדייטיק.

— אָט דאָס איז ריכטיק, — האָט געזאָגט דער קאַפּראַל.

— רעכט אַף זיי, די דאָזיקע רעדאַקטאָרן, זיי רייצן נאָר אוף דאָס פאָלק. פאַר צוויי־יאָרן, אַז איך בין נאָך געווען אַ יעפרייטאָר, האָט ביי מיר אויך געדינט אַ רעדאַקטאָר, פלעגט ער מיך רופן ניט אַנדערש ווי „די מכּה פון גאָר דער אַרמיי“, נאָר אַז איך פלעג אים נעמען לערנען די פרייע באַוועגונגען, אַזוי אַז ער פלעגט נאַס ווערן אינגאַנצן פון שוויים, פלעגט ער שטענדיק זאָגן: „איך בעט אייך צו אַכטן אין מיר דעם מענטשן“. האָב איך

אים טאַקע באַוויזן דעם דאָזיקן מענטשן, און אַז דער פּלאַץ פֿון דער קאַזאַרמע איז געווען פֿול מיט קאַליזשעס, האָט ער זיך געמוזט לייגן אין בלאָטע. איך פֿלעג אים צופֿירן צו אַזאַ קאַליזשע, און ער האָט זיך געמוזט אויסציען אין איר, ווי גרויס ער איז, אַז שפּריצן זײַנען געפֿלויגן, ווי אין אַ שווים-שול. און נאָכמיטיק האָט אַלץ אַף אים ווידער געמוזט זײַן בליץ-און-בלאַנק, דער מונדיר און דאָס געווער, און ער האָט זיך געקוועטשט און געאָכצעט, און אַף מאָרגן איז ער ווידער געווען ווי אַ חזיר, וואָס האָט זיך אויסגעקײַקלט אין בלאָטע. און איך טו דאָס צו אים אַ גײ צו און אַ זאָג: „אַנו, הער רעדאַקטאָר, ווער איז שטאַרקער, די מכּה פֿון דער אַרמײ אָדער אײַער מענטש?“ יאָ, דאָס איז געווען דער אמתער אינטעליגענט.

דער קאַפּראַל האָט מיט נצחון אַ קוק געטאָן אַפֿן פּרײַוויליקן און האָט ווײַטער גערעדט:

— אָט פֿאַר זײַן אינטעליגענטישקייט טאַקע האָט מען בײַ אים אָפּגענומען זײַנע בענדלעך פֿון אַ פּרײַוויליקן, וואָרום ער האָט געשריבן אין די בלעטער, אַז מען באַגייט זיך שלעכט מיט די סאָלדאַטן. און ווי זשע זאָל מען זיך מיט זיי באַגיין, אויב אַזאַ געבילדעטער מאַן ווייס ניט, ווי אַזוי מען נעמט פֿונאַנדער אַ ביקס, אַפֿילו אַז דו באַווײַזט אים צען מאָל, אָדער ווען אַף דער קאָמאַנדע „אויגן לינקס!“ קערעוועט דאָס אַף צופֿלײַסנס די נאָז רעכטס און קוקט ווי אַ בלײַערנער פֿויגל, אָדער בײַ די מושטירונגען מיטן ביקס ווייס דאָס ניט, ווי אָנצונעמען, און אַז דו נעמסט אים באַווײַזן, ווי אַזוי די האַנט דאַרף זיך גליטשן איבערן רימען, שטעלט דאָס אָן אַף דיר אַ פּאָר קוקערס, ווי אַ שעפּס אַף אַ נײַעם טויער. ער האָט אַפֿילו ניט געוווּסט, אַף וואָסער אַקסל מוז מען אַרופֿוואַרפֿן די ביקס, און גריסן האָט ער געגריסט ווי אַ מאַלפּע. הײַנט וואָס פֿלעגט זיך אָפּטאָן בײַם פֿאַרקערעווען, ווען מען האָט געלערנט מאַרשירן — ממש הימל עפֿן זיך! אַז מען האָט געדאַרפֿט פֿאַרקערעווען, איז אים קיין נפֿקא מיניה ניט, מיט וואָסער פֿוס. ער טאָפּטשעט דאָס אַוועק, צאָפּ-צאָפּ, אַ טריט זעקס אין פֿאָרויס, און ערשט דערנאָך

קערט ער זיך אום, אַזוי ווי אַ צאַפּן אין אַ ביר־פּאַס, און בײַם מאַרשירן מאַכט ער טראָט ווי אַ קליאַטשע אַ פּגירה אָדער ער טאַנצט זיך אויס ווי אַן אַלטע באָבעצי אַף אַ רומפּל.

דער קאַפּראַל האָט אַפילו אויסגעשפּיגן.

— מען האָט אים אומישנע אַרויסגעגעבן אַ פאַרזשאַווערטן ביקס, בכדי ער זאָל זיך אויסלערנען. פלעגט ער אים רײַבן און רײַבן, ווי אַ פאַרשאָלטענער, נאָר אויב ער וואָלט אַפילו געקוויפּט זיך נאָך צוויי קילאָ פּאַקלעס, וואָלט ער דעמאָלט אַלץ גאָרנישט ניט געפּועלט. וואָס מער ער האָט געפּוצט, אַלץ ערגער און פאַרזשאַווערטער איז ער געוואָרן, און אַף אַ רעוויזיע פלעגט ער גיין פון האַנט צו האַנט, און איטלעכער האָט זיך געחידושט, ווי קאָן דאָס געמאָלט זײַן, עס זאָל זײַן הוילער זשאַווער! אונדזער ראָטע־קאָמאַנדיר פלעגט אים זאָגן שטענדיק, אַז פון אים וועט קיין מאָל ניט זײַן קיין סאָלדאַט, אַז דאָס גלײַכסטע פאַר אים איז גיין און אופהייִנגען זיך און אַז ער פרעסט נאָר אומזיסט קרוינש ברויט, און יענער שטייט און פינטלט מיט די אויגן הינטער די שפּאַקולן. פאַר אים איז שוין געווען אַ גרויסער יום־טוב, אויב מען האָט אים ניט אַרײַנגעזעצט אין קאַרצער אָדער אין אַרעסט. אין אַזעלכע טעג פלעגט ער זיך געוויינטלעך שרײַבן זײַנע אַרטיקעלעך אין די בלעטער וועגן דעם שלעכטן באַגיין זיך מיט סאָלדאַטן, ביז מען האָט ניט געמאַכט אַן אונטערזוך בײַ אים אין די זאַכן. אָט האָט ער דאָס געהאַט ביכלעך, חברה, אַ גרויל! און אַלץ אַזעלכע ביכלעך וועגן אַלגעמיינער אַנטוואַפּענונג און וועגן שלום צווישן אַלע פעלקער. דערפאַר האָט ער זיך באַדאַרפט טאַקע אויסזיצן אין דער טורמע פון גאַרניזאָן, און זינט דעמאָלט האָבן מיר געהאַט מנוחה פון אים, ביז ער האָט זיך ווידער אַמאָל באַוויזן בײַ אונדז אין קאַנצעלאַריע, וווּ ער איז געווען פאַרנומען מיט אויסשרײַבן די ראַציעס און בכלל די פּראָוויזיע, בכדי ער זאָל, הייסט דאָס, ניט זײַן חבר־לאַווער מיט די פּראָסטע סאָלדאַטן. אָט דאָס איז געווען דער טרויעריקער סוף פון דאָזיקן אינטעליגענט. ער וואָלט געקאָנט מאַכן גאָר אַן אַנדער קאַריערע, אויב מען וואָלט אים פאַר שוואַכזין ניט אָפּגענומען די

רעכט פון אַ פּריוווּליקן. ער וואָלט שוין איצט געווען אַ וויצע־לייטענאַנט.

דער קאַפּראַל האָט טיף אַ זיפץ געטאָן.

— אַפילו דעם קנייטש אַפן מאַנטל האָט ער ניט פאַר־שטאַנען צו פּאַרליגן, פאַרשיידענע וועסערלעך און שמירעכצן צו פוצן קנעפּלעך פלעגט ער זיך אויסשרייבן אַזש פון פּראָג, און פאָרט האָבן זיינע קנעפּ אויסגעזען פאַרזשאַווערט. דערפאַר איז ער געווען א מאדים צו באַלבען, און אַז ער איז געווען אין קאַנצעליאַריע, פלעגט ער האָבן איין עסק — צו חקירהן זיך אין פילאָסאָפיע. דאָס איז, קענטיק, אים שטענדיק געווען צום האַרצן. ווי איך האָב שוין געזאָגט, האָט ער כסדר געזוכט די רעכט פון „מענטשן". איין מאָל, אַז ער האָט זיך פאַרטראַכט איבער אַ קאַליזשע, ווו מען האָט אים געהאַט געהייסן זיך אריינלייגן, האָב איך צו אים געזאָגט: „אָט איצט, ווען איר האָט זיך אַזוי פיל אָנגערעדט וועגן מענטשן און וועגן בלאָטע, דערמאָן איך, אַז דער מענטש איז באַשאַפן פון בלאָטע און אַז דערפאַר מוז אים זיין געשמאַק צוליגן אין איר".

אַרויסגעזאָגט אַלצדינג, וואָס אים איז געלעגן אַפן האַרצן, איז דער קאַפּראַל געבליבן שטאַרק קאָנטעט פון זיך און האָט גענומען וואַרטן, וואָס וועט דערויף זאָגן דער פּרייוויליקער. נאָר אָנשטאָט אים האָט גענומען דאָס וואָרט שווייק:

— אָט דערפאַר טאַקע, פאַר אָט דעם איזדעקעווען זיך האָט מיט עטלעכע יאָר צוריק אַ געוויסער קאָניטשעק אין 35־טן פּולק דערשטאָכן דעם קאַפּראַל און דערנאָך זיך. וועגן דעם האָט מען נאָך געשריבן אין „קוריער". ביים קאַפּראַל אַפן לייב זיינען געווען ביי דרייסיק שטאָך־וווּנדן, וואָס לכל־הפּחות צוועלף פון זיי זיינען געווען טויט־וווּנדן. און דער סאָלדאַט האָט זיך דערנאָך אַרופגעזעצט אַפן טויטן קאַפּראַל און אַזוי זיצנדיק אויף אים האָט ער זיך דערשטאָכן. אַן אַנדער פאַל איז געווען ניט גאָר לאַנג אין דאַלמאַציע; דאָרט האָט מען איין קאַפּראַל איבערגעשניטן דעם האַלדז, און מען האָט אַפילו ניט געפונען, ווער דאָס האָט געטאָן. עס איז נאָר באַוווּסט, אַז דער נאָמען פונם קאַפּראַל מיטן

איבערגעשניטענעם האַלדז איז געווען פּיאַלאַ, און אַליין איז ער געווען פון דראַבאַוונאַ אונטער טאַרנאָוו. און נאָך ווייס איך פון אַ קאַפּראַל פון 75־טן פּולק מיטן נאָמען רײמאַן...

אָט די האַרץ־קוויקנדיקע דערציילונג איז פּלוצים איבער־געריסן געוואָרן אין מיטן. עס האָט זיך געלאָזט הערן אַ הויכער קרעכץ אַפן בײנקל, וווּ עס איז געשלאָפן דער פעלד־קוראַט לאַצינאַ.

דער בכבודיקער פאַטער האָט זיך אויפגעכאַפּט אין גאָר זײן פּראַכט. ער האָט אָפּגעגרעפּצט און זיך ברייט צעגענעצט, אַז עס האָט אָפּגעהילכט. צולעצט האָט ער זיך אַנידערגעזעצט און פאַרווונדערט אַ פרעג געטאָן:

— ווו בין איך דאָס, צו אַל די טײוואָלים?

דער קאַפּראַל, אַז ער האָט באַמערקט, אַז דער אדון איז אויפגעשטאַנען פון שלאָף, האָט מיט אַ חניפה־קנײטשל געענט־פערט:

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, הער פעלד־קוראַט, אַז איר באַוויליגט זיך צו געפינען אין אַרעסטאַנטן־וואַגאָן.

אַפן פעלד־קוראַטס פנים האָט זיך אויסגעמאָלט אַ פאַר־ווונדערונג, וואָס אין לשער. אַ מינוט איז ער געזעסן אַ שווייגע־דיקער און האָט זיך געפלײסט עפּעס דערמאָנען. הויבט זיך ניט אָן! דאָס, וואָס איז געשען בײנאַכט און אינדערפרי, און אויך ווי אַזוי ער האָט זיך דאָ אויפגעכאַפּט אין אַ וואַגאָן, וואָס די פענצ־טערן זײנע זײנען פאַרשטעלט מיט גראַטעס, דאָס איז פאַר אים געווען פאַרהוילן אין אַ געדיכטן חושך.

צולעצט האָט ער געפרעגט דעם קאַפּראַל, וואָס איז נאָך אַלץ געשטאַנען פאַר אים אויסגעצויגן:

— לויט וועמעס באַפעל בין איך, וואָס איך...

— איך האָב דעם כבוד צו מעלדן, אָן אַ באַפעל.

איז דער פאַטער אויפגעשטאַנען און האָט גענומען אַרום־שפּרײזן אַהין און צוריק צווישן די בײנקלעך, און געבורטשעט עפּעס אונטערן נאָז, אַז ער הויבט ניט אָן צו פאַרשטיין. דערנאָך האָט ער זיך ווידער אַנידערגעזעצט און געפרעגט:

— וווהין פֿאָרן מיר דאָס אייגנטלעך?

— איך האָב דעם כּבֿוד צו מעלדן, קיין בּרוק.

— וואָס עפּעס פֿאָרן מיר קיין בּרוק?

— איך האָב דעם כּבֿוד צו מעלדן, אַז אַהין ווערט אריבּער־געפֿירט אונדזער גאַנצער פּולק.

האָט דער פֿאַטער פֿונדאָסניי אָנגעשטרייִנגט זײַן גאַנצן זכּרון, בּכדי זיך צו דערמאָנען, וואָס איז דאָס מיט אים געשען, ווי אַזוי קומט ער דאָס אין דאָזיקן וואַגאָן און פֿאַרוואָס פֿאָרט ער אייגנטלעך קיין בּרוק, און דערצו נאָך דווקא מיטן 91־טן פּולק און נאָך אונטער וואַך.

ער האָט זיך שוין געהאַט אַף אַזוי פֿיל אויסגעניכטערט, אַז ער האָט שוין אַפֿילו געקאָנט דערקענען דעם פּרייוויליקן, און צו אים האָט ער זיך טאַקע געווענדט מיט דער פֿראַגע:

— אָט איר טאַקע, ווי אַ מענטש אַן אינטעליגענט, קאָנט מיר געבּן צו פֿאַרשטיין, אָן שום תּירוצים, ווי אַזוי קום איך אהער צו אײַך?

— מיט פֿאַרגעניגן, — האָט זיך דער פּרייוויליקער אָפּ־געררופֿן מעשה־גוט־פֿרײַנט. — איר זײַט פּשוט בּתכלית הפּשטות צוגעשטאַנען צו אונדז פֿאַרטאָג אַפֿן וואָקזאַל, ווײַל עס האָט בּײַ אײַך שטאַרק געשומעוועט אין קאָפּ.

דער קאַפּראַל האָט אַף אים שטרייִנג אַ קוק געטאָן.

— איר זײַט אַרײַנגעקראָכן צו אונדז אין וואַגאָן, — האָט דער פּרייוויליקער ווייטער גערעדט אָן זיך צו שטערן, — און... פֿאַרטיק אַן עסק! איר האָט זיך אוועקגעלייגט אַפֿן בּאַנק און אָט ער שווייק, האָט אײַך אונטערגעלייגט זײַן מאַנטל אונטערן קאָפּ. בּעתן קאָנטראָל אַף דער לעצטער סטאַנציע האָט מען אײַך אַרײַנגעשריבּן אין דער רשימה פֿון די אָפֿיצערן, וואָס פֿאָרן מיטן דאָזיקן עשעלאָן. מען האָט אײַך, אויבּ מען מעג זיך אַזוי אויס־דריקן, אָפֿיציעל געפֿונען, און אַף אונדזער קאַפּראַל ווערט מחמת דער געלעגנהייט אָנגעגעבּן ווערן אַ ראַפּאַרט.

— אַזוי, אַזוי, — האָט דער פֿאַטער זיך אָפּגעזיפֿצט. הייסט דאָס, אַז אַף דער צווייטער סטאַנציע וועל איך מוזן אריבּערגיין

אין שטאַב=וואַגאָן. ווייסט איר ניט, וואַרימעס האָט מען שוין דערלאַנגט?

— וואַרימעס עסן וועט מען ערשט אין ווין, — האָט אַרייַנגעשטעלט זיין וואָרט דער קאַפּראַל.

— הייסט דאָס, אַז איר האָט מיר אונטערגערוקט צו=קאָפּנס אייער מאַנטל? — האָט דער פֿאַטער זיך געווענדט צו שווייקן.

— איך דאַנק אייך פֿון טיפֿן האַרצן.

— ניטאָ פֿאַר וואָס, — האָט געענטפֿערט שווייק. — איך האָב געטאָן נאָר דאָס, וואָס עס וואָלט באַדאַרפֿט טאָן איטלעכער מענטש, ווען ער זעט, אַז זיין עלטסטער האָט גאָרנישט צו קאָפּנס און אַז דער עלטסטער איז . . . אַ ביסל דאָסיק . . . איטלעכער סאָלדאַט באַדאַרף אָפּגעבן כבוד זיין עלטסטן, אפילו אויב יענער איז ניט גאָר ביי זיך. איך האָב אַ גרויס געניטשאַפֿט מיט פֿעלדקוראַטן וואָרום איך בין געווען אַ דינער ביים פֿעלדקוראַט אָטאָ קאַץ. דאָס איז אַן עולם אַ פֿרייַלעכער און אַ ווילער.

אפֿן ניכטערן האַרצן האָט דעם פֿעלדקוראַט אָנגעכאַפּט אַ שטימונג פֿון דעמאָקראַטיזם. ער האָט אַרויסגעשלעפּט אַ סיגאַרעט און דערלאַנגט שווייקן — ווי יענער זאָגט: נאַ, ברודער, כאַפּ אַ רויכער.

— אַף דיר, - האָט ער זיך געווענדט צום קאַפּראַל, וועט מען, ווערליג מען זאָגט, אָנגעבן אַ ראַפּאָרט פֿון וועגן מיר? זאָלסטו גאָר קיין מורא ניט האָבן, איך וועל דיר שוין אַרויסנעמען פֿון דער צרה, און דיר וועט קיין זאַך ניט געשען.

— און דיך האָט ער געזאָגט צו שווייקן, — וועל איך נעמען מיט זיך. דו וועסט ביי מיר לעבן, ווי גאָט אין פֿראַנקרייַך.

און ער איז געוואָרן אַזוי גוט און אַזוי צוגעלאָזט צו אַלעמען, און ער האָט צוגעזאָגט איטלעכן צו פֿאַרשאַפֿן אַ פֿאַרגעניגן. דעם פֿרייַוויליקן וועט ער קויפֿן שאָקאָלאַד, די וואַך=סאָלדאַטן ראָם, דעם קאַפּראַל האָט ער זיך אָנגעשלאָגן אַריבערצופֿירן אין דער פֿאָטאָגראַפֿיר=אָפּטייַלונג פֿון דער 7=טער קאַוואַלעריע=דיוויזיע, און בכלל וועט ער אַלעמען באַפֿרייַען און קיין מאָל ניט פֿאַרגעסן.

ער האָט ארויסגעשלעפּט פון קעשענע פּאַפּיראָסן און גענומען טײלן אלעמען, ניט נאָר שווײקן אלײן; דערבײ האָט ער געמאלדן, אַז ער דערלויבט בײדע אַרעסטירטע צו רויכערן און ער וועט זאָרגן, אַז דער שטראָף זאָל געמינערט ווערן, אז זײ זאָלן קאָנען זיך אומקערן צוריק צו אַ נאָרמאַל מיליטעריש לעבן.

— איך וויל ניט, — האָט ער געזאָגט, אַז איר זאָלט מיך דערמאָנען צום שלעכטן. איך האָב גוטע פאַרבינדונגען, און מיט מיר וועט איר ניט פאַרפאלן גײן. בכלל מאַכט איר אַלע אַף מיר דעם אײנדרוק פון לײטישע מענטשן ביז גאָר, אזעלכע וואָס דער אויבערשטער האָט ליב און פאַרלאָזט ניט. און אויב איר האָט געזינדיקט, קומט איר דאָך אָפּ געדרן דאָס, וואָס גאָט האָט אַף אײך אנגעשיקט.

— פאר וואָס האָט מען אײך באַשטראָפט? — האָט ער זיך געווענדט צו שווײקן.

— גאָט האָט אין באַפעל צום פולק ארויפגעלײגט אַף מיר אַ שטראָף, הער פעלדקוראַט, — האָט שווײק פרום געענטפערט.

— דערפאַר, וואָס איך האָב ניט איבער מײן שולד פאַרשפּעטיקט צו קומען אין פולק.

— גאָט איז גרויס אין זײן גענאד, — האָט דער פעלד-קוראַט ארויסגערעדט פײערלעך, — ער ווײס וועמען צו שטראָפן. און איר, פרײוויליקער, פאַר וואָס זיצט איר?

— איך זיץ, — האָט געענטפערט יענער, — ווײל גאָט דער פיל-גענעדיקער האָט באַווילִיקט אָנצושיקן אַף מיר אַ רעמאַ-טיס, ווײל איך בין צו גרויס געווען בײ זיך. אז איך וועל אָפּקומען די שטראָף, שיקט מען מיך אָפּ אין קיך אַרײן

— גאָטס וועגן זײנען טאַקע ניט צו דערגרונטעווען, — האָט דער פאַטער זיך אָפּגערופן מיט התלהבות, ווײבאַלד ער האָט דערהערט מכּח דער קיך. — אין קיך קאָן אַ לײטישער מענטש אויך מאַכן אַ קאַריערע. איך האַלט, אז גראָד אינטעליגענטע מענטשן װאָלט מען באַדאַרפט באַשטימען אין קיך צוליב כּל-ערלײ קאָמבינאַציעס, וואָרום וויכטיק איז ניט פשוט צו קוכערן, נאָר מיט וואָסער ליבשאַפט מען שטעלט צונויף די געריכטן, ווי

אַזוי מען מאַכט זיי פּאַרטיק, און מאַלע וואָס נאָך? איך כאַפּ אייך אָן, אַשטייגער, סאָוסן. אַ אינטעליגענטער מענטש, אויב ער וועט מאַכן אַ ציבעלע=סאָוס, וועט ער אייך נעמען פאַרשיידענע קריי=טעכצער און אָפּפּרעגלען זיי אויף פּוטער, און דערנאָך צולייגן געווירץ, עפּעס פעפער, לאָרבער=בלעטער אָדער אַ קאַפּעלע מושקאַט צי אינגבער. אַ פּראָסטער קוכער אָבער קאָכט אָפּ די ציבעלע, וואַרפט צו רינדערנע גריבענעס, און אַ סוף און אַן עק. איך וואָלט איך געוואָלט זען וואָס גיכער אין דער קיך פון אַן אָפיצער=קלוב. אויב אַ מענטש איז מיט אַ שווערן קאָפּ, קען ער זיך ווי עס איז דורכשלאָגן אַ וועג אין אַ פּשוטער מלאכה און סתם אין לעבן, אָבער אין דער קוכער=קונסט איז דאָס באַלד קענטיק. נעכטן אָוונט אין בודיוויס האָט מען דערלאַנגט, צווישן אַנדערע זאַכן, נירן און מאַדעראַ=סאָוס. דער וואָס האָט דאָס געמאַכט, דעם וועט געוויס דער אויבערשטער מוחל זיין אַלע זיינע זינד, וואָרום דאָס איז אַן אמתער אַרטיסט! און אין דער אמתן בײַ זיי אין קיך האָט זיך טאַקע אַרויסגעוויזן עפּעס אַ אינטעליגענט, אַ לערער פון סקושטש. און פּונקט אַזעלכע נירן און מאַדעראַ=סאָוס האָב איך געגעסן אין אָפיצער=קלוב פון 64=סטן לאַנדווער פּולק. איז ווייסט איר, וואָס זיי האָבן דאָרט מיט זיי געטאָן? מען האָט אַהין אַריינ=געלייגט קימל, אָט אַזוי ווי אין די פּראָסטע גאָרקיכן לייגט מען אַהין אַריין פעפער. און ווער האָט דאָס געמאַכט? וואָס איז דער קוכער געווען איידער מען האָט אים גערופן דינען? אַן אַרבעטער אַ פּראָסטער אין אַ פּויערשן הויף.

— דער פעלדקוראַט איז אַנטשוויגן געוואָרן און דערנאָך האָט ער דעם שמועס פאַרקערעוועט אויף דער קיך=פּראָבלעם אין אַלטן און נייעם בונד, וואָרום אין יענע צייטן האָט מען שטאַרק געזאָרגט צו מאַכן געשמאַקע געריכטן נאָכן קירבן=דינסט און אַלע ימים טובים.

— אַז דאָ וואָלט געווען כאָטש אַ קאַפּעלע ראָם, — האָט ער פאַרענדיקט זיין געלערנטע עקסקורסיע אין אַלטערטום, — וואָלטן מיר געקאָנט אָפּכאַפּן זיך אַ ביסל דאָס האַרץ. האָט דער

קאַפּראַל פּאַוואָליע און געהיט אַריינגעשטעקט אַ האַנט אין קעשענע אַריין און האָט אַרויסגעשלעפּט אַ פלעשל ראָם.

— איך האָב דעם כּבוד צו מעלדן, — האָט ער געזאָגט שטילערהייט, און עס איז קענטיק געווען, ווי ער שטרייַנגט זיך אָן דאָס אַרויסצוברייַנגען פון מויל, — אָ טאָ דאָ, אויב איר וועט קיין פאַריבל ניט האָבן . . .

— איך בין, זונעלע מיינס, ניט פון די וואָס האָבן פאַריבל, — האָט געענטפערט דער פּאַטער מיט אַ מונטערע שטים. — אַנו לאָמיר נאָר כאַפּן אַ טרונק, דער אויבערשטער זאָל מצליח זיין אונדזער וועג.

— יעזוס־מאַריאַ! — האָט דער קאַפּראַל אַ זיפץ געטאָן פאַר זיך, בעת ער האָט דערזען, אַז נאָך אַזאַ גרונטיקן זופּ איז אין פלעשל געבליבן אַ העלפט.

— אָט אַזעלכער זייט איר דאָס! — האָט דער פעלדקוראַט אַ שמייכל געטאָן און מיט אַ ווונק אין דער זייט צום פרייוויליקן, — איר דערמאָנט נאָך גאָטס נאָמען! אויב אַזוי מוז דער אויבערשטער אייך ניט אַנדערש באַשטראָפן.

— און דער פּאַטער האָט זיך ווידער צעקושט מיטן פלעשל. דערנאָך האָט ער דאָס דערלאַנגט שווייקן און באַפוילן:

— פאַרענדיק!

— אַף מלחמה ווי אַף מלחמה — האָט שווייק געזאָגט גוטמוטיק צום קאַפּראַל, דערלאַנגענדיק אים דאָס פּוסטע פלעשל. יענער האָט דערויף געענטפערט נאָר מיט יענעם ווילד בליש־טשעדיקן קוק, וואָס עס טרעפט נאָר ביי משוגעים.

— איצט וועל איך ביז ווען ווידער אַמאָל כאַפּן אַ דרעמל, — האָט דערקלערט דער פעלדקוראַט, און וואָלט אייך בעטן מיך אופצווועקן, ווי נאָר מיר וועלן קומען אין ווין.

— און איר, — האָט ער זיך געווענדט צו שווייקן, — וועט דערנאָך אַראָפּגיין אין דער אָפיצער־קיך און ברייַנגען מיר עסן. איר וועט זאָגן, אַז דאָס איז פאַרן אויבער־פעלדקוראַט לאַצינאַ. סטאַרעט זיך צו קריגן אַ טאָפּלטע פּאָרציע. אויב עס וועלן זיין קניידלעך, זאָלט איר נעמען ניט פון ברעג, וויל עס

לוינט ניט. דערנאָך וועט איר מיר ברענגען פון קיך אַ בוטל וויין, און נעמט מיט זיך אַ קעסעלע. מען זאָל אייך אָנגיסן ראָם.

— פאַטער לאַצינאַ האָט גענומען ארומטאַפּן בײַ זיך אין די קעשענעס.

— הערט זיך איין, — האָט ער זיך געווענדט צום קאַפּראַל, — איך האָב קיין קליינגעלט ניט, אַנטלייט מיר אַ גולדן. אָט אַזוי, נאַט אייך. ווי רופט מען אייך?

— שווייק.

— נאַט אייך אַ גולדן אפן וועג, שווייק. און אַ צווייטן גולדן וועט איר קריגן, שווייק, ווען איר וועט אַלצדינג אָפּטאָן ווי געהעריג . . . יאָ, שיער ניט פאַרגעסן: זאָלן זיי אייך געבן פאַר מיר ציגאַרן און פּאַפּיראָסן. אז מען וועט טיילן שאָקאָלאַד, זאָלט איר נעמען פאַר צווייען, און אויב מען וועט געבן קאָנסערוון, זאָלט איר זיך סטאַרען צו נעמען אַ גערויכערטן צונג אָדער אַ גענזענעם לעבער. אויב עס וועט זיין קען, זאָלט איר זען, מען זאל אייך ניט אָפּשניידן פון ברעג, און אויב עס וועט זיין אונ־נאַרישע וווּרסט, באַדאַרף איך די עקן ניט האָבן, נאָר דוקא דעם מיטן, וואָס זאַפטיקער.

נאָך אָט די רעדע האָט דער פעלדקוראַט זיך אויסגעצויגן אפן בויך און איז באַלד אַנטשלאָפן געוואָרן.

— מיר דוכט, — האָט דער פּרייוויליקער זיך געווענדט צום קאַפּראַל, — אַז איר מעגט זיין צופרידן מיט אונדזער אונטערגעוואָרפענעם עופהלע. ער ווייזט זיך ארויס אַ גאַנץ פיינינקער.

— מען האָט אים שוין, ווי יענער זאָגט, אַנטווינט, הער קאַפּראַל,— האָט זיך אריינגעמישט שווייק: — ער טרינקט שוין פון פלעשעלע.

דער קאַפּראַל האָט אַ ווײַלינקע געקווינקלט זיך און דערנאָך האָט ער אַוועקגעוואָרפן גאָר די חניפה און האָט טרוקן ארויסגערעדט:

— יאָ, ער איז גאָר אַ קאָטינקע.

— אָט דער קוינץ זיינער מיטן קליינגעלט, וואָס ער האָט ניט.

— האָט שווייק ווייטער גערעדט. דערמאָנט ער מיר אַ געוויסן מליטשקאַ, אַ מוליער אין דייוויץ . . . יענער האָט אויך קיין מאָל קיין קליינגעלט ניט געהאַט, ביז ער איז אריינגעקראָכן אין חובות ביז איבער די אויערן און מען האָט אים אריינגעזעצט פאַר אָפּנאַרעריי. גרויס געלט פלעגט שטענדיק פאַרשפּורן און קליינגעלט האָט ער קיינמאָל ניט געהאַט.

— אין 75־טן פּולק, האָט געזאָגט איינער פון די וואַך־סאָלדאַטן, — האָט איין קאַפּיטאַן פאַרשפּורט די גאַנצע קאַסע פון פּולק, און ער האָט געמוזט ארויס אין דימיסיע, איצט איז ער שוין ווידער אַמאָל ראָטע־קאָמאַנדיר; אַ פעלדוועבל, וואָס האָט באַגנבעט די קרוין אף טוך פאַר לאַצן, — מען האָט ארויסגעגנבעט אַ שטיקער צוואַנציק טוך, — דינט איצט פאַר אַן אויבער־פעלדוועבל; דערפאַר האָט מען אין סערביע דערשאָסן אַ פוסגייער־סאָלדאַט דערפאַר וואָס ער האָט אין איין מאָל אויפגעגעסן זיין פּאָרציע, וואָס האָט אים באַדאַרפט קלעקן אף דריי טעג.

— דאָ שמועסט מען ניט וועגן דעם, — האָט דערקלערט דער קאַפּראַל, — נאָר וואָס אמת איז אמת: נעמען ביי אַן אָרימען קאַפּראַל צוויי גולדן, בכדי ארויסצוואַרפן זיי אף טרינק־געלט . . .

— נאַט אייך אָפּ אייער גולדן! — האָט אויסגערופן שווייק.

— איך וויל ניט רייך ווערן אף אייער חשבון. און אַז ער וועט מיר געבן דעם צווייטן גולדן, וועל איך אייך ווייטער אָפּגעבן, איר זאָלט ניט פּלאַנכענען. אין גרונט גערעדט, האָט אייך נאָר באַדאַרפט הנאה טאָן וואָס אייער עלטסטער אַנטלייט ביי אייך אף אויסצוטרינקען. נאָר איר זייט אַ גרויסער עגאָאיסט. דאָ האָט געהאַלטן נאָר ביי אַ פּאָר גולדן, נאָר איך וואָלט געוועזן אַ בלען אַ קוק טאָן, ווי וואָלט איר געטאַנצט, אויב איר וואָלט געמוזט מקריב זיין אייער לעבן פאַר אייער עלטסטן, אויב ער וואָלט געלעגן אַ פאַרוווּנדיקטער ערגעץ נעבן דעם שונאס טראַנשייעס און

איר וואָלט באַדאַרפט אים ראַטעווען און אַרויסטראָגן אים אויף די הענט, און דאָ וואָלט מען אויף אייך געפּייערט מיט שראַפּנעלן און מיט שדים ווייסן וואָס נאָך.

— אַזאַ העלד ווי איר וואָלט זיך שוין געווים באַדאַנקט, — האָט זיך אַ שטאָך געטאָן דער קאַפּראַל. — איך בעט אייך איבער אייער כּבוד — אַן אָפיצערם־דינער!

— אין איטלעכן געשלעג זיינען פאַראַן עטלעכע אַזעלכע, וואָס באַדאַנקן זיך, — האָט זיך ווידער אַריינגעמישט אין שמועס איינער פון די וואַך־סאָלדאַטן. — אַט אַנוסטן אין בודוויים האָט מיר אַ פאַרוווּנדעטער חבר דערציילט, אַז ווען זיי זיינען געגאַנגען אין אַטאַקע, האָט ער זיך באַדאַנקט דריי מאָל נאָך אַנאַנד. דאָס ערשטע מאָל, ווען זיי זיינען אַרויסגעקלעטערט פון די גראָבנס און גענומען פּויזען צו די דראָט־פאַרצאַמונגען, דערנאָך, ווען זיי האָבן אָנגעהויבן שניידן די דראָט, און דער דריטער מאָל — ווען די רוסן האָבן אַ הוקע געטאָן „הוראַ" און זיך געלאָזט צו אים לויפן מיט די באַגנעטן דערנאָך זיינען אונדזערע געלאָפן צוריק צו די טראַנשייעס, און אין זייער קייט איז ניט געווען קיין איינער, וואָס זאָל זיך ניט האָבן באַדאַנקט... יאָ. דאָ קען מען שוין גאָר ניט וויסן אפריער. וואָס מיט אַ מענטשן קען פּאַסירן.

— ווידער אַמאָל טרעפט, — האָט געזאָגט שווייק, — אַז אַ מענטש הויבט אָן קערן ברעכן בעת אַ געשלעג. אין פּראָג אין אַ קאַפּיי האָט איין קראַנקער, וואָס האָט געהאַלטן ביים געזונט ווערן, מיר דערציילט, ווי אַזוי ער איז געווען אין אַ שלאַכט נעבן איינעם פון די פאָרטן פון פּערעמישל. איז מיט אַמאָל אויס־געוואַקסן פאַר אים אַ רוסישער סאָלדאַט, הויך ווי אַ באַרג, און גלייך אויף אים מיטן באַגנעט, און אונטערן נאָז ביים רוס הייִנגט אַ טראָפּן גרויס ווי אַן איי. ווי מיין באַקאַנטער האָט אַ קוק געטאָן אויפן דאָזיקן טראָפּן, אויפן סמאַרן הייסט דאָס, האָט אים באַלד גענומען קערן ברעכן, אַז ער האָט געמוזט תיכּף אַוועקגיין אין פונקט, און דאָרט האָט מען ביי אים געפונען כאָלערע דערנאָך האָט מען אים אָפּגעשיקט אין כאָלערע־באַראַק אין פּעשט, און דאָרט האָט ער טאַקע מיט אַן אמתן געכאַפּט די כאָלערע.

— וואָס איז ער געווען, אַ פּראָסטער סאָלדאַט אָדער אַ קאַפּראַל? — האָט געפרעגט דער פּריוויליקער.

— אַ קאַפּראַל, — האָט שוייק געענטפערט אָן אַ קלער צו טאָן.

— דאָס וואָלט זיך געקאָנט טרעפן מיט איטלעכן פריוויליקן.— האָט דער קאַפּראַל באַמערקט מעשה גראָבער קאָפּ, און דערביי האָט ער מיט נצחון אַ קוק געטאָן אפן פּריוויליקן, ווי איינער זאָגט: „קוּנציק דיך פּאַטשאַפּעט, אַ? אַנו, וואָסטו דערויף זאָגן?"

נאָר יענער האָט געשוויגן און זיך אויסגעצויגן אפן באַנק.

ווייַן איז שוין געווען ניט ווייט. ווער עס איז ניט געשלאָפן, דער האָט מיט חידוש געקוקט דורכן פענצטער אף די דראָט־פאַרצאַמוּנגען און כלערליי באַפעסטיקונגען, וואָס זיינען געווען געמאַכט ארום דער הויפּט־שטאָט.

ניכּר, אז אפן גאָרן צוג האָט אָט די שטעכעדיקע דראָט אָנגעוואָרפן אַ שטיקל מרה־שחורה. וואָרום אפילו די דייטשע דאָר־פישע בחורים פון בערג רייכנשטיין, וואָס האָבן נאָך אַלץ אין די הינטערשטע וואַגאָנעס מיט ווילדע קולות ארויסגעשריען זייערע לידער, זיינען איצט, ווען מען איז דורכגעפאָרן דורך די פאַר־צאַמטע פאָרשטעט, אנטשוויגן געוואָרן.

— אַלץ איז געווען אין אָרדענונג, — האָט ארויסגעשריען שוייק זיין מיינונג מכּח די גראָבנס: — אַלץ אין דער בעסטער אָרדענונג. מער ניט וואָס די ווינער, אז זיי פאָרן ארום אויסער שטאָט קאָנען זיך צערייסן די הויזן אן די שטעכלקעס. דאָ מוז מען זיין זייער פאָרזיכטיק.

— און — דאָס איז בכלל זייער אַ וויכטיקע שטאָט, — האָט ער ווייטער גערעדט. — ווען מען טוט נאָר אַ קלער, וויפל ווילדע חיות עס זיינען פאַראַן כאָטשבי אין איין שענבּרונער זאָאָ־לאָגישן גאָרטן. אַז איך בין מיט עטלעכע יאָר צוריק געווען אין ווין, האָב איך מער פון אַלץ ליב געהאַט צו גיין קוקן די מאַלפּעס. אָבער ווען עמיצער פון די הויכע פענצטער פלעגט ארויספאָרן

פון שענבּרונער פּאַלאַץ, פלעגט מען קיינעם ניט דורכלאָזן אהין. מיט מיר איז געווען אַ שניידער פון 9-טן באַצירק, האָט מען אים אריינגעזעצט דערפאַר, וואָס ער האָט ניט אנדערש געוואָלט זען די מאַלפּעס.

— און אין פּאַלאַץ גופא איז אייך אויסגעקומען צו זיין? — האָט געפרעגט דער קאַפּראַל.

— אָט דאָס איז א הפלא ופלא! — האָט געענטפערט שווייק. — אליין אמת בין איך דאָרט ניט געווען, נאָר מיר האָבן דערציילט מענטשן, וואָס זיינען דאָרט געווען. שענער פון אלץ איז די ראָטע פון די הויף-גרענאַדירן. זיי זאָגט מען, דאַרפן זיין ניט ווינציקער פון צוויי מעטער די הייך, און דערנאָך אז זיי דינען זיך אויס, קריגן זיי נאָך שטעלעס אין דער טאַבּאַק-מאָנאָפּאָל. און פּרינצעסינס זיינען דאָרט פאַראַן — ווי די הינט!

זיי זיינען פאַרבּייגעפאָרן און זיך אָפּגעשטעלט עפּעס אַ וואקזאַל, פון וואנען עס האָט זיך געהערט א שוואכער אָפּהילך פון די קלאַנגען פון עסטרייכישן הימן; דאָס האָט געשפּילט אן ארקעסטער, וואָס איז מסתמה געשיקט געוואָרן אהין על פּי טעות. ווארום ערשט אין א היפּשער צייט ארום איז זייער צוג אנגעקומען ווו ער האָט געדאַרפט און איז געבּליבן שטיין. דאָרט האָט מען גע-טיילט מיטאָק און אָפּגעריכט א פייערלעכן קבלת פּנים.

נאָר איצט איז שוין ניט געווען אזוי ווי אין אָנהויב קריג. פלעגן זיך איבּערעסן אױף איטלעכער סטאַנציע, וייל עס פלעגן זיי באַגעגענען מחנות פריילנס אין אידיאָטישע ווייסע קליידער און מיט נאָך מער אידיאָטישע פּנימער און מיט משונה נאַרישע בּוקעטן בּלומען און מיט נאָך א סך נאַרישערער רעדע פון עפּעס אַ מאַדאַם, וואָס איר מאַן שפּילט איצט די ראָלע פון אן איבּער-צייגטן פאַטריאָט און רעפּובּליקאַנער.

אפן קבלת-פּנים אין ווין זיינען געווען דריי מיטגלידער פון עסטרייכישן רויטן קרייץ, צוויי מיטגלידער פון אַ מיליטער-פאַריין פון ווינער פרויען און צו איין אפיציעלן פאָרשטייער פון ווינער שטאָט-פאַרוואַלטונג און פון קאָמענדאַנט.

אפן פנים פון אָט די מענטשן איז געווען קענטיק אַ
גרויסע מידקייט.

מיליטער=צוגן פלעגן דאָ פאַרבייפאָרן דורכן מעת=לעת, סאַ=
ניטאַר=צוגן מיט פאַרוווּנדעטע פלעגן פאַרבייגיין יעדע שעה; אף
די וואָקזאַלן פלעגט מען אַלע ווײַלע אַריבערפירן וואַגאָנעס מיט
געפאַנגענע פון איין ליניע אף דער צווייטער, און בײַ דעם אַלע=
מען האָבן געמוזט זיין דערבײַ פאַרשטייער פון פאַרשיידענע
געזעלשאַפטן און אַנשטאַלטן. דאָס איז געגאַנגען אַזוי טאָג אויס
טאָג איין, און פון דער לכתחילהדיקער התלהבות איז געבליבן
נאָר אַ נודעניש. מענטשן פלעגן זיך בייטן צו אָט די באַגעגענישן,
נאָר אַלע די וואָס פלעגן נאָר קומען אף אַ ווינער וואָקזאַל, האָבן
געהאַט דעם זעלביקן אויסדרוק פון מידקייט אפן פנים, ווי די
וואָס האָבן היינט אָפגעוואַרט דעם צוג מיטן בודווייסער
פולק.

פון די וואַגאָנעס האָבן אַרויסגעקוקט סאָלדאַטן, וואָס אין
זייער בליק איז געווען דער זעלביקער יאוש, ווי בײַ פאַרמשפטע
צום טויט.

צו זיי זיינען צוגעגאַנגען דאַמען און האָבן געטיילט לעקעכ=
לעך מיט אויפשריפטן פון צוקער „ביזן זיגערישן סוף!” אָדער
„גאָט, שטראָף ענגלאַנד!” אָדער „דער עסטרייכישער סאָלדאַט
האָט אַ פאָטערלאַנד, ער ליבט דאָס, און דערפאַר וויים ער, פאַר
וואָס ער קעמפט”.

עס איז געווען קענטיק, ווי די בערג=איינוווינער פון בערג=
רייכענשטיין האָבן געפאַקט די לעקעכלעך אין ביידע באַקן, נאָר
דער אויסדרוק פון יאוש איז ניט אַראָפ פון זייער פנים.

דערנאָך איז געגעבן געוואָרן אַ באַפעל צו צוגיין ראָטעס=
וויים צו די פעלד=קיכן, וואָס זיינען געווען אויסגעשטעלט אפן
פעראָן, און באַקומען וואַרימעס.

דאָרט האָט זיך געפונען אויך די אָפיצערן=קיך, וואָס דאָרט
האָט שווייק אָפגעגעבן דעם פעלד=קוראַטס קוויטעלע. דער פריי=
וויליקער ווידער האָט געוואַרט גערולדיק, ביז מע, וועט אים

געבן עסן, ווייל צווי וואַך־סאלדאטן זיינען אוועק ברייננגען וואַרימעס פארן גאנצן אַרעסטאנטן־וואַגאָן.

שווייק האָט אויסגעפירט זיין שליחות מעשה־בריה. צוריק־וועגס האָט ער שפּאַנענדיק איבער די רעלסן צו זיין וואַגאָן, מיט אַמאל דערזען דעם לייטענאַנט לוקאַש. יענער איז ארומגעגאנגען אהין און אהער איבער דער אייזנבאַן־ליניע און געוואַרט, צי וועט אים אויך אָנקומען עפּעס פון דער אָפיצערן־קיך.

זיין לאַגע איז געווען ניט גאָר קיין געשמאַקע, וואָרום ציטווייליק האָט ער געמוזט אויסקומען מיט איין דינער בשותּפות מיט לייטענאַנט קירשנער. דער דאזיקער נפש האָט געזארגט נאָר וועגן זיין אייגענעם אָפיצער, און לייטענאַנט לוקאַש איז געווען ביי אים אַ שטיף־קינד.

— פאר וועמען טראָגט איר דאָס, שווייק, — האָט א פרעג געטאָן דער אומגליקלעכער לייטענאַנט, אז שווייק האָט אוועקגעלייגט אף דער ערד אַ גאנצן פּאַק גוטע זאַכן, וואָס ער האָט דער־קאַשעט פארן פעלד־קוראַט און איינגעוויקלט אין זיין מאנטל.

אף א רגע האָט שווייק זיך דערשראָקן: אבער תּיכּף האָט ער זיך געשטאַרקט, און זיין פּנים האָט געשיינט פון פרייד און פון מנוחה, בעת ער האָט געענטפערט:

ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, דאָס איז פאַר אייך. איך ווייס נאָר ניט, ווו איז אייער קופּע, און חוץ דעם ווייס איך ניט, וואָס׳ט זאָגן דער קאָמענדאנט פון צוג, ווען איך וועל אַוועק־גיין צו אייך. מיר דוכט, ער איז א גרויסער חזיר.

האָט דער לייטענאַנט א קוק געטאָן ווי פארוווּנדערט אף שווייקן, וואָס האָט וויטער גערעדט מיט דעם זעלביקן גוטמוטיקן און צוטרוילעכן טאָן:

— אמת, ער איז אַ חזיר, הער לייטענאנט, אז ער האָט ביי אונדז אין וואגאָן קאנטראָלירט, האָב איך זיך באַלד געמאָלדן, אז עס האָט שוין געשלאָגן עלף און אז איך בין שוין אָפּגעזעסן מיין צייט און אז מען באדאַרף מיך אריבערפירן אין קעלבער־וואגאָן אָדער צו אייך. האָט ער מיר געזאָגט מיט אזא חוצפה, אז

איך זאָל בלייבן אין ארעסטאנטן וואגאן כדי איך זאָל אונטערוועגס ניט אנטאָן בזיונות אייך, הער לייטענאַנט.

שווייק האָט געמאכט א וויינערדיקע מינע.

— אזוי ווי איך וואָלט אייך, הער לייטענאַנט, ווען עס איז אנגעטאָן בזיונות.

לייטענאנט לוקאַש האט נאר אָפּגעזיפצט.

— קיין בזיונות, — האט שווייק ווייטער גערעדט, — האב איך אייך שוין געוויס ניט אנגעטאָן, און אויב עס איז עפּעס געווען, איז דאָס געווען א צופאל, א באַשערטע זאַך פון גאָט, ווי עס פלעגט זאָגן דער אלטער וואניטשעק פון פּילגראם, אז ער איז אָפּגעזעסן זיין זעקס-און-דרייסיקסטן טערמין. אף מיין ווארט, איך האב קיין מאָל ניט געטאן קיין זאַך מיט א כיוון, הער לייטע-נאַנט, איך האב שטענדיק געוואָלט מאכן אלץ פיינער און אלץ בעסער, און איך בין ניט שולדיק, וואס מיר ביידע האָבן דערפון קיין הנאה ניט געהאַט, נאָר רק פארשלעפּעניש און כלערליי צרות.

— נו, מילא, וויינט ניט אזוי, שווייק, — האט לייטענאַנט לוקאַש געזאגט פריינטלעך, אַז זיי זיינען צוגעגאנגען צום שטאב-וואַגאָן. — איך וועל אלץ איינשטעלן אזוי, אַז איר זאָלט ווייטער בלייבן ביי מיר.

— אָ ניין, הער לייטענאנט. איך וויין ניט. מיר איז נאָר געוואָרן פּלוצים אזוי פאַרדראָסיק. וואָס מיר מיט אייך זיינען די סאַמע אומגליקלעכסטע מענטשן אין דער דאָזיקער מלחמה און בכלל אף דער וועלט און מיר ביידע זיינען דערין גאָר ניט שולדיק... דאָס איז שוין מיין ביטער מזל, אז איך גיב א קלער, אז איך בין שטענדיק געווען אזוי צוגעטאָן...

— בארואיקט זיך, שווייק.

— גאַנץ ריכטיק, הער לייטענאנט, איך סמייע ניט צו ווידערשפּעניקן, זיסט וואלט איך געזאגט, אז איך קען זיך בכלל ניט באַרואיקן, מילא, איך מוז דאָך זאָגן, אַז לויט אייער באַפעל האָב איך זיך בארואיקט אין גאַנצן.

— הייסט דאָס, קריכט אין וואַגאָן שווייק.
— גאַנץ ריכטיק, הער לייטענאַנט, איך קריך שוין.

.4

שווייק אין קיראַליכידע.

איבער דעם מיליטער-לאַגער אין ברוק האָט געררוט נאַכט-שטילקייט. אין די באַראַקעס פאַר די פראָסטע זעלנער האָבן די סאָלדאַטן געציטערט פאַר קעלט, און אין די אָפיצער-באַראַקעס האָט מען געהאַלטן אָפן די פענצטער, וואָרום דאָרט איז געווען צו הייס.

אומעטום זיינען געווען צעשטעלט וואַך-סאָלדאַטן, וואָס האָבן ארומגעשפּרייזט אַהין און צוריק מיט געמאָסטענע טריט כדי ניט אַנטשלאָפן צו ווערן.

אין איינעם פון די אָפיצער-באַראַקעס איז שפּעט ביינאַכט געזעסן שווייק און האָט געוואַרט אַף זיין לייטענאַנט לוקאַש, וואָס איז פאַרנאַכט אַוועק אין שטאָט, אין טעאַטער אַריין, און איז ביז איצט נאָך ניט געווען געקומען צוריק. שווייק איז געזעסן אָפן אויסגעבעטן בעט פון זיין אָפיצער און אים קעגנאיבער אָפן טיש איז געזעסן דער באַדינער פון מאַיאָר ווענצל. די צימערן פון לוקאַש און פון ווענצל זיינען געווען אין זעלביקן קאָרידאָר. מיקולאַשעק, מאַיאָר ווענצלס דינער, אַ נידעריק געוואַקסענער, געשטופּלטער יונג, האָט געשאָקלט מיט די פיס און זיך געזודלט.

— איך קאָן זיך ניט אָפּוווּנדערן אַף אָט דעם אַלטן תּרח, וואָס ער איז נאָך ניטאָ. און ווו טראָגט דאָס אים דער שוואַרץ-יאָר ארום שפּעט ביינאַכט? ער וואָלט זיך כאָטש געהאַט אָנגע-שטויסן מיר צו לאָזן דעם שליסל פון צימער, וואָלט מען געקאָנט כאַפּן אַ זופּ און אַ דרעמל טאָן. איך האָב דאָרט ווייַן אסך.

— מען זאָגט, ער גנבעט ווייַן, — איז אים שווייק אַריינ-געפאַלן אין די רייד; ער האָט זיך בהרחבה געריכערט זיין

אָפּיצערס פּאַפּיראָסן, וואָרום לוקאַש האָט אים געהאַט פאַרזאָגט, ער זאָל בײַ אים אין צימער מיט זײַן ליוּלקע ניט אָנרייכערן. — דו ווייסט דאָך מסתמא, פון וואַנען קומט צו איך ווײַן?

— אויך מיר אַ דאגה! איך גיי, ווּהין ער שיקט מיך, — האָט זיך מיקולאַשעק אָפּגערופן אַף אַ בייקול. — ער גיט מיר אַ קוויטל אַזוינס, און איך גיי קריגן אַ פּאָרציע פאַר קראַנקע און שלעפּ אַהער אַהיים.

— און אויב ער וואָלט דיר געהייסן, — האָט שוויק גע־פרעגט, — אַוועקגנבען די קאַסע פון פּולק, וואָלסטו דאָס אויך געטאָן? אָט דאָ, הינטערן רוקן, זידלסטו אים, און אַליין ציטער־סטו פאַר אים ווי אַ בלאַט.

מיקולאַשעק האָט אַ פינטל געטאָן מיט די אויגן.

— נו, דאָס איז ווי מען זאָגט...

— דאָ איז ניטאָ וואָס צו זאָגן, דו שנעק איינער! — האָט שוויק אַף אים אָנגעשריען, נאָר איז תיכּף אַנטשוויגן גע־וואָרן, וואָרום עס האָט זיך געעפנט די טיר און עס איז אַריין לייטענאַנט לוקאַש. מען האָט באַלד געקאָנט דערקענען, אַז עס איז אים גוט אַפן האַרצן, וואָרום דאָס היטל איז בײַ אים געווען פאַרדרייט מיטן דאַשעק אַף הינטן.

מיקולאַשעק האָט זיך אַזוי דערשראָקן, אַז ער האָט אַפילו פאַרגעסן אַראָפּצושפּרינגען פון טיש און האָט אָפּגעגעבן דעם גרוס זיצנדיק, דערבײַ פאַרגעסן לחלוטין, אַז ער האָט ניט קיין היטל אַפן קאָפּ.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז אַלץ איז אין אָרדענונג, — האָט געמאָלדן שוויק, אויסגעצויגן זיך מעשה־זעלנער, נאָר מיט אַ פּאַפּיראָס אין מויל.

נאָר לייטענאַנט לוקאַש האָט דאָס ניט באַמערקט, נאָר ער איז גלייך צוגעגאַנגען צו מיקולאַשעקן, וואָס איז נאָך אַלץ געזעסן שטייף אַפן טיש מיט אויסגעגלאָצטע אויגן.

— ערללויבט זיך פאָרצושטעלן: לייטענאַנט לוקאַש, — האָט ער אַרויסגערעדט ניט מיט קיין גאָר פעסטער שטים. — און ווי רופט מען איך?

מיקולאַשעק האָט ניט געענטפערט. האָט לייטענאַנט לוקאַש צוגערוקט צו מיקולאַשעקן, וואָס איז געזעסן אויפן טיש, אַ שטול, האָט זיך אַנידערגעזעצט, אַ קוק געטאָן אויפן סאָלדאַט פון אונטן אַרויף און האָט געזאָגט:

— שווייק, ברענגט נאָר אַהער פון טשעמאָדאַן מיין דינסט־רעוואָלווער.

אין דער צייט וואָס שווייק האָט אַרומגעזוכט אין טשעמאָדאַן, האָט מיקולאַשעק, פאַרשטיינערט פון שרעק, געשוויגן ווי אַ געהרגעטער און נאָר מיט אימה געקוקט אויפן לייטענאַנט. אויב ער וואָלט אין יענער מינוט זיך געקאָנט אָפּגעבן אַ חשבון, אַז ער זיצט אויפן טיש, וואָלט ער דאָס ניט אַריבערגעטראָגן, וואָרום מיט זיינע פיס האָט ער אָנגערירט די קני פון לייטענאַנט, וואָס איז געזעסן אַנטקעגן אים.

— היי, מענטש איינער, ווי הייסט איר? — האָט דער לייטענאַנט איבערגעחזרט זיין פראַגע.

נאָר יענער האָט עקשנותדיק געשוויגן. ווי ער האָט שפּע־טער דערקלערט, איז ער געזעסן אַזוי ווי געליימט. ער האָט געוואָלט אַראָפּשפּרינגען פון טיש, און האָט ניט געקאָנט, געוואָלט ענטפערן, און ניט געקאָנט, געוואָלט אַראָפּלאָזן די הענט און ניט געקאָנט...

— דער רעוואָלווער איז ניט אָנגעלאָדן, הער לייטענאַנט,— האָט געמאָלדן שווייק.

— איז לאָד אים אָן, שווייק.

— אָ ניין, הער לייטענאַנט, דאָס איז ניט מיגלעך, מיר האָבן ניט קיין פּאַטראָנעס און אָט דעם לייטענעם גולם איז ניט באַקוועם אַראָפּצונעמען פון טיש מיט אַ קויל. ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז דאָס איז מיקולאַשעק, דער דינער פון הער מאַיאָר ווענצל. דאָס איז שוין אַ באַוווּסטע זאַך, אַז ער בלייבט אָן לשון, ווען ער זעט עמיצן פון די הערן אָפיצערן. ער שעמט זיך בכלל צו ריידן. ער איז בכלל, ווי איך האָב אים געזאָגט, אַ פענטיוך, אַ געשלייערטע לעלע. הער מאַיאָר ווענצל גייען אַוועק אין שטאָט אַריין און לאָזן דאָס איבער אין קאָרידאָר, און

דאָס בלאַנקעט אַרום איבער די באַראַקעס ביי די איבעריקע אָפיצער־דינערס. וואָלט געווען כאָטש, פאַרוואָס מורא צו האָבן, דאָס האָט דאָך אָבער גאָרנישט ניט געטאָן.

שווייק האָט אַפילו אויסגעשפּיען. לויט זיין שטים און לויט דעם, ווי ער האָט גערעדט וועגן מיקולאַשעקן בלשון „דאָס", איז קענטיק געווען, ווי געפעלן יענער איז ביי אים אין די אויגן פאַר זיין פחדנות, וואָס פאַסט גאָרניט פאַר אַ קריגס־העלד.

— אַזוי ערלויבט, הער לייטענאַנט, — האָט שווייק ווייטער גערעדט, — אים אַרומצושמעקן.

און שווייק האָט גענומען מיקולאַשעקן, וואָס האָט נאָך אַלץ געקוקט מיט אַרויסגעשטאַרצטע אויגן, ווי אַ אידיאָט, אָפּן לייטע־נאַנט, אַראָפּגעשלעפּט אים פון טיש, אים אַוועקגעשטעלט אויף די פיס און אים באַשמעקט.

— נאָך ניט, — האָט ער געמאָלדן, — נאָר ער הויבט שוין אָן. באַפעלט אים אַרויסצוואַרפן?

— וואַרפט אים אַרויס, שווייק.

און שווייק האָט אַרויסגעפירט מיקולאַשעקן, וואָס האָט זיך געטרייסלט פאַר שרעק, אין קאָרידאָר און אויף יענער זייט טיר האָט ער צו אים אַזוי געזאָגט:

— הייסט דאָס אַז איך האָב דיר געראַטעוועט דיין לעבן, דו שוטה בן פיקהאָלץ. דערפאַר זאָלסטו מיר ברענגען בשתיקה צו שלעפּן אַ פלעשל וויין, אַיידער מאַיאָר ווענצל איז געקומען. נו, אָן קאַטאָוועס. ערנסט, איך האָב דיר געראַטעוועט דאָס לעבן. אַז מיין לייטענאַנט איז שכור, קאָן זיך דאָס אויסלאָזן ניט גוט. נאָר איך אַליין קאָן זיך מיט אים באַגיין, מער קיינער ניט.

— איך...

— אַ פוילע נבלה ביסטו, אָט וואָס — האָט שווייק גע־זאָגט מיט ביטול. — זעץ זיך אָפּן שוועל און וואַרט, ביז'ס קומען דיין מאַיאָר ווענצל.

— אָט זייט איר געקומען, — האָט לייטענאַנט לוקאַש מקבל פנים געווען שווייקן. — איך וויל מיט אייך זיך דורכ־שמועסן. נאָר שטייט ניט ווידער אַזוי שטייף אויסגעצויגן ווי אַ

אידיאָט... זעצט זיך, שווייק. האַלט די מויל און האָרכט זיך צו מיט קאָפּ! ווייסט איר, ווו עס איז אין קיראַליכידע סאָפּראַני־נאָס! פאַרשרייבט זיך אויף אַ פּאַפּירל: „סאָפּראַני נאָס נומער 16. אין יענעם הויז געפינט זיך נאָך אַן אייזן־געשעפט. איר ווייסט, וואָס דאָס איז אַ אייזן־געשעפט? צום טייוול, זאָגט ניט: „גאָנץ ריכטיק!" זאָגט: „איך ווייס" אָדער „איך ווייס ניט". בכן, איר ווייסט, וואָס דאָס איז אַזוינס אַן אייזן־געשעפט? הייסט דאָס, איר ווייסט? פיין! דאָס געשעפט געהער איינעם אַ מאַדיאַר, אַ געוויסן קאַקאָני. ווייסט איר, וואָס איז דאָס אַזוינס אַ מאַדיאַר? טמטייוול! ווייסט איר אָדער ווייסט איר ניט? איר ווייסט? אויסגעצייכנט! איבערן געשעפט געפינט זיך דער ערשטער גאָרן, און דאָרט וווינט ער. ווייסט איר דאָס? איר ווייסט ניט? איז זאָג איך אייך דאָס, אַז ער וווינט דאָרט. איז דאָס אייך גענוג? גענוג? זייער גוט! אויב דאָס וואָלט אייך ניט געווען גענוג, וואָלט איך געהייסן אוועקזעצן אייך אין אַרעסט. איר האָט זיך אָנגעמערקט, אַז דעם דאָזיקן טיפּ רופט מען קאַקאָני? מען דאַרף ניט בעסער! הייסט דאָס, מאָרגן פרי, אַזייגער צען, וועט איר אַראָפּגיין אין שטאָט, אויפזוכן דאָס דאָזיקע הויז, אַרויפגיין אויפן ערשטן גאָרן און איבער־געבן פרוי קאַקאָני דעם דאָזיקן בריוו.

און לייטענאַנט לוקאַש האָט אויפגעעפנט זיין פּולאַרעס און געגעצנדיק דערלאַנגט שווייקן אַ ווייסן קאָנווערט אָן אַן אַדרעס.

דאָס איז זייער אַ וויכטיקער ענין, שווייק, — האָט ער ווייטער גערעדט. — מען מוז שטענדיק זיין געהיט, און דערפאַר, זעט איר, איז אויפן קאָנווערט טאַקע קיין אַדרעס ניטאָ. איך פאַר־לאָז זיך אין גאַנצן אויף אייך, אַז איר וועט איבערגעבן דעם בריוו וועמען מען דאַרף. פאַרצייכנט זיך נאָך אַז מען רופט די דאָזיקע דאַמע עטעלקאַ; פאַרשרייבט אַזוי: „פרוי עטעלקאַ קאַקאָני". איך זאָג אייך איבער נאָך אַמאָל, אַז איר מוזט איבערגעבן דעם בריוו ניט אַנדערש צו איר אין די הענט און וואַרטן אויף אַן ענטפער. אַז איר וואַרט אויף אַן ענטפער, דאָס איז אָנגעשריבן אין בריוו... נו, וואָס דאַרפט איר נאָך?

— און אז מען וועט מיר ניט געבן קיין ענטפער, וואָס זאָל איך דעמאָלט טאָן?

דעמאָלט וועט איר מוזן דערמאָנען, אַז איך מוז קריגן אַן ענטפער, זאָל זיין וואָס עס וויל, — האָט געזאָגט דער לייטע-נאַנט, ווידער אַמאָל מיט אַ ברייטן גענעץ איבערן גאַנצן מויל.— נו, און איצט גיי איך שלאָפן, איך בין היינט שטאַרק מיד. גע-טרונקען האָב איך פון כל המינים. איך מיין, אַז איטלעכער וואָלט זיך איינגעמאַטערט פון אַזאַ אָוונט און פון אַזאַ נאַכט.

לייטענאַנט לוקאַש האָט לכתחילה גאָרניט גערעכנט צו קומען אַהיים אַזוי שפּעט. פאַרנאַכט איז ער אַוועק פון לאַגער אין שטאָט אַריין, בכדי אָפּצוזיצן אַ שעה צי צוויי אין מאַדיאַרישן טעאַטער אין קיראַליכידע, ווו מען האָט געשטעלט עפּעס אַ מאַדיאַרישע אָפּערעטע מיט אַרטיסטינס, וואָס זייער הויפּט-מעלה איז געווען, וואָס זיי האָבן ביים טאַנצן געהויבן הויך די פיס. לייטענאַנט לוקאַש איז דערפון ניט שטאַרק נתפּעל געווען.

דערפאַר אָבער אין דער הפסקה נאָכן ערשטן אַקט האָט ער זיך פאַרקוקט אַף אַ דאַמע, וואָס האָט געשלעפּט אַ הערן אין די מיטעלע יאָרן צום גאַרדעראָבע-צימער און האָט ניט אויפ-געהערט צו טענען, אַז זי וויל תיכף גיין אַהיים און אַז זי וויל ניט קוקן אַף אַזאַ מיאוסקייט. דאָס האָט זי געטענעט גאַנץ הויך אין דייטש, און איר באַגלייטער האָט איר געענטפערט אונ-גאַריש:

— יאָ, יאָ, נשמה מיינע, מיר גייען, מיר גייען. איך בין פולקום מסכים מיט דיר: דאָס איז טאַקע מיאוס.

— ממש אַן עקל! — האָט די אופגערעקטע דאַמע זיך געבייזערט, בעת זי האָט אָנגעטאָן דעם מאַנטאָ, און אירע אויגן האָבן אַ בלישצע געטאָן פון כעס — גרויסע, שוואַרצע אויגן, וואָס האָבן אַזוי געפּאַסט צו איר שיינער פיגור. דערביי האָט זי אַ קוק געטאָן אפן לייטענאַנט לוקאַש און נאָך אַמאָל ענערגיש איבערגעחזרט: — עקל, עקל!

דאָס איז געווען אַ ריכטיקער אָנהויב פאַר אַ ראָמאַן אַף איין פוס.

בײַ דער גאַרדעראָבע־פֿרוי איז ער געוואָר געוואָרן, אַז דאָס איז דאָס פּאָרפּאָלק קאָקאָני, און אַז ער, דער מאַן, האָט אַן אײַזן־געשעפֿט אױף סאָפּראָני־גאַס נומער 16.

— און אַלײן װױנט ער מיט זײַן פֿרוי עטעלקאַ מיט אַ גאָרן העכער, — האָט די גאַרדעראָבע־פֿרוי אויסגעטײַטשט. — זי איז אַ דײַטשקע פֿון סאָפּראָן און ער איז אַן אונגאַר. דאָ איז אַלץ אויסגעמישט.

לײטענאַנט לוקאַש האָט זיך אויך אָנגעטאָן און איז אַוועק אין שטאָט, וווּ ער האָט זיך באַראַפּט טרעפֿן אין גרויסן קאַפֿע־רעסטאָראַן „ערצהערצאָג אַלבּרעכט“ מיט עטלעכע אָפֿיצערן פֿון 91־טן פּולק.

ער האָט גערעדט װײניק, נאָר געטרונקען האָט ער װאָס מער, די גאַנצע צײַט געקלערט, וואָס זאָל ער דאָס שרײַבּן אַט דער שײנער דאַמע דער צנועה, וואָס האַט אים אַסך מער גענומען, ווי אַט די אַלע „מאַלפּעס“ (אַזוי פֿלעגן די אָפֿיצערן רופֿן די אַקטריסעס) אין אײנעם.

אין דער בעסטער שטימונג איז ער אַוועק דערנאָך אין קלײנעם קאַפֿע „סאַנקט־סטעפֿאַן־קרײַץ“, פֿאַרנומען אַ באַזונדער קאַבּינעט, געהײסן דערלאַנגען זיך אַ פּעדער, טינט און פּאַפּיר און אָנגעשריבן דער דאַמע אַ לאַנגען בּריװ, ווו ער האָט בײַ איר געבעטן אַ זען־זיך.

ער האָט אונטערגעחתמעט זײַן נאָמען, פֿאַרענדיקט דאָס פֿלעשל קאָניאַק, באַשטעלט נאָך אַ פֿלעשל און פּאַוואָליע אויס־געטרונקען גלעזל נאָך גלעזל...

* * *

עס איז שוין געווען צען אַזײגער אינדערפֿרי, אַז שווײק האָט געוועקט זײַן לײַטענאַנט.

— ערלױבּט צו מעלדן, הער לײַטענאַנט, — האָט ער געטענעט, — אַז איר האָט שוין פֿאַרשלאָפֿן דעם אָנהויב פֿון סוּשטיר, און איך מוז שוין גײן מיטן בּריוו קײן קיראַליכידע. איך האָב איך געוועקט זיבּן אַזײגער, דערנאָך האַלב אַכט, דערנאָך אַכט,

אז אונדזערע זײנען אוועק אפן מושטיר, און איר האָט זיך ערשט איבערגעדרײט אף דער צווייטער זײט, הער לײטענאנט... הערט נאָר, הער לײטענאנט...

לײטענאנט לוקאַש האט עפּעס א בורטשע געטאָן אונטערן נאָז און ווידער אמאָל געזאלט זיך שוין איבערקער־ן אף דער צווײ־טער זײט, נאָר דאָס האט אים ניט אפגעגאָלטן, וואָרום שווייק האָט אָן רחמנות אים געטאָרקעט און ארײנגעשריען אים גלייך אין אויער ארײן:

— הער לײטענאנט, איך גײ מיטן בריוו קײן קירא־ליכידע.

— מיט וואָסער בריוו? — האט דער לײטענאנט א גענעץ געטאָן. — אך יא, מיט יענעם... דער דאזיקער בריוו איז א קאָנפידיציעלע זאַך, פארשטײט איר? דאס איז, אזוי צו זאָגן, א סוד צווישן אונדז בײדן. איר מעגט גײן.

דער לײטענאנט האָט זיך ווידער אײנגעוויקלט אין דער קאָלדרע, וואָס שווייק האָט פון אים געהאַט אראָפּגעשלעפּט, און איז זיך ווײטער אנטשלאָפן געוואָרן, און שווייק איז אוועק קײן קיראליכידע.

געפונען די סאָפּראני־גאַס און דעם נומער 16 אף איר וואלט ניט געווען באַזונדערס שווער, אויב ער וואלט צופעליק ניט געטראָפן זײנעם אן אלטן ידיד, דעם סאַפּיאָר וואָדיטשקא, וואָס איז געווען צוגעקאָמאנדירט צו א שטײערישן פּולק, וואָס זײן קא־זארמע האט זיך געפונען ניט ווײט פון לאַגער. וואָדיטשקאַ האָט מיט עטלעכע יאר צוריק געוווינט בשכנות מיט שווייקן אין פּראג, און עס איז געווען ניט מער ווי נאַטירלעך, וואָס זײ זײנען בײדע ארײַן אין שײנקל „רויט לעמעלע“ און בכון, ווו זײַער א באַקאַנטע, מיטן נאָמען רוזשענקא, האט געדינט פאר א קעלנערין. זי איז געווען אַ משכין, און אלע פרײַוויליקע משכן, וויפיל עס זײַנען געווען אין לאגער, האבן געהאט בײַ איר קרעדיטס.

— ווהין טראגסט דיך, בעצם, דאָס גוטע יאר? — האָט געפרעגט וואָדיטשקאַ, אז זײ האָבן אויסגעטרונקען צו אײן גלעזל.

— דאס איז, ברודער־לעב, א סוד, — האט געענטפערט שווייק. — נו, מילא, דיר, ווי אן אלטן גוטן ברודער, מעג איך דאָס אויסזאגן.

און ער האָט אים טאקע דערציילט אלצדינג מיט אלע פרטים, און וואדימשקאַ האט געמאלדן, אז ער איז אן אלטער סאפיאר און ער קאן נים לאזן שווייקן אליין, און דערפאַר וועלן זיי אָפּטראגן דעם בריוו ביידע.

זיי האָבן זיך ביידע פארטיפט אין א שמועס מכח די גוטע אלטע צייטן, און אז זיי זיינען נאך צוועלף ארוים פון „רויטן לעמעלע״ האט זיך זיי אלצדינג אויסגעוויזן גרינג און פשוט.

חוץ דעם, איז ביי זיי געווארן א פעסטע איבערצייגונג, אז זיי האָבן פאר קיינעם און פאר קיין זאך נים קיין פחד, וואדימשקאַ האָט דעם גאנצן וועג ביז צו סאָפּראָני־גאַס ארויסגעוויזן א מורא־דיקע שנאה צו די מאדיארן און האָט נים אויפגעהערט צו באַרימען זיך, ווי אזוי ער האט שטענדיק געמאכט מיט זיי געשלעגן, ווען און ווו ער האט זיך מיט זיי געשלאגן און ווי אזוי און ווו האט מען אים געשטערט זיך צו שלאגן מיט זיי.

— מיט איין וואָרט, די מאדיאַרן זיינען א מיאוסע אומה,— האָט ער פארענדיקט זיינע מעשיות. דערויף האט אים שווייק געענטפערט מיט א פראסטן שכל:

— כלעבן, אמאל איז א מאדיאר גאר נים שולדיק, וואָס ער איז א מאַדיאַר.

— וואס הייסט: ער איז נים שולדיק! — האט זיך וואדימשקאַ צעקאכט. — שטותעריי! איטלעכער ענטפערט פאר זיך. איך וואלט געוואָלט, זיי זאלן דיר אויך אפשפילן אזאַ מענצל, ווי מיר, ווען איך בין דא אָנגעקומען אף קורסן. באַלד דעם ערשטן טאָג האט מען אונדז אריינגעטריבן אין קלאַס,אזוי ווי א שטאדע שעפסן, און עפעס איינער א שמענדער־האָץ האָט גענומען אויס־צייכענען און אויסטייטשן, וואָס איז דאס אזוינס, מיט רעשפעקט צו מעלדן, א בלינדאַזש, ווי אזוי פארלייגט מען אין אים די פונדאמענטן און ווי אזוי מאַכט מען אים און ווי אזוי מעסט מען אים, און ער האָט געלאזט וויסן, אז ווער ס'וועט מארגן נים

אָנצייכענען, וועט ווערן באשטראפט מיט ארעסט" אָדער צוגעבונדן צום סלופ. „כאַפּט דאס דער שווארצער יאר! — טראכט איך ביי זיך. — וואָס בין איך דא געקומען אהער אף די דאזיקע קורסן? זיך ארויסצומאכן פון פראנט אָדער צו קריצלען דא אלע אוונט מיטן בלייפעדל אין העפטל, ווי א שול־אינגל?" און דא האט מיך אנגעכאפּט אַזאַ כעס, אז עס איז פשוט ניטא קיין כח איינ־צוזיצן אף אן אָרט, און איך האָב אפילו אָנקוקן ניט געקאָנט אט דעם שמענדריק, וואָס האָט אונדז דאס אלץ אויסגעטייטשט. מער פון אלץ וואָלט איך געוועז א בלען צו צעטראַשקען אלצדינג — אט סאַראַ רציחה ס'האט זיך געקאָכט אין מיר. איך האָב אפילו ניט דערווארט זיך אף קאווע און בין גלייך פון באראק אוועק קיין קיראַליכידע און פון כעס האָב איך וועגן קיין אנדער זאַך ניט געקלערט, ווי געפינען עפּעס אַ שטיל ווינקעלע, וו איך זאָל קאנען זיך אָנטרינקען ווי עס געהער צו זיין און אנסקאנדאלעווען און עמיצן אנבייקערן די ביינער און דערנאָך רואיק זיך אוועקגיין אהיים. נאָר א מענטש טראַכט, און גאָט לאכט. איך האָב טאקע געפונען אפן ברעג טייך א לאָקאַל איינעם, א שטילן אזוינעם, ווי א קאפּליצע, מיט איין ווארט, ווי געשאפן אף צו מאכן סקאַנדאַל. געווען זיינען דארט סך הכל צוויי באַזוכערס, וואס האָבן געשמועסט צווישן זיך אונגאַריש. דאס האָט מיר פאַרכאַפּט פארן האַרצן, און היות ווי איך בין געווען א סך שכורער, ווי איך האב געמיינט, האָב איך אין אַזאַ צושטאַנד גאר ניט באמערקט, אז בשכנות איז געווען נאך א לאָקאל, וואָס אהין האָבן זיך פארקליבן, בעת איך האָב געמאַכט די דאָזיקע הכנות, א מאַן אכט הוסארן, וואס האָבן זיך גענומען פאַר מיינע ביינער, ווי נאָר איך בין נאָר אָט די צוויי איינזאַמע באַזוכער פאַרפאָרן אין די שניים אריין. אָט די לאָבוסעס, די הוסאַרן, האָבן מיך אזוי ארומגעפּוצט און ארומגעיאגט איבער די סעדער, אַז ערשט אינדערפרי בין איך געקומען אהיים, און דערנאָך האָב איך געמוזט זיך אוועקלייגן אין לאזארעט, זוו איך האָב דערציילט א באבע־מעשה, אז איך בין אריינגעפאַלן אין א גרוב, וו מען ברענט ציגל. דערנאך האט מען מיך א גאַנצע וואך געקייקלט אין נאַסע ליילעכער, בכדי דער רוקן זאָל ניט כאַפּן קיין

אַנטצינדונג. ניין ברודער לעבן מען דאַרף זיך ניט ווינטשן אַריינצו־
פאַלן צו זיי אין די לאַפּעס. דאָס זיינען זאָג איך דיר, ניט קיין
מענטשן, נאָר חיות רעות.

אָ פּאַטש פאַר אַ פּאַטש, — האָט געזאָגט שווייק. — וואָס
זשע חידושסטו זיך, אַז זיי זיינען געווען ברוגז, ווי באַלד זיי האָבן
געמוזט לאָזן שטיין אָפן טיש זייער ווײַן און יאָגן זיך נאָך דיר
אין דער פינצטער איבער די סעדער? זיי האָבן באַדאַרפט זיך
אָפּרעכענען מיט דיר גלייך אָפן אָרט, און דערנאָך אַרויסזעצן דיך
פון לאָקאַל, פאַר זיי וואָלט געווען גלייכער, און פאַר דיר אויך,
אויב זיי וואָלטן אָפּגערעכנט מיט דיר נאָך בײַם טיש. איך האָב
געקענט אַ שיינקער אין ליבען, פאַרובעק האָט ער געהייסן. איין
מאָל האָט איינער אַ דראָט־אַרבעטער זיך אָנגעטרונקען בײַ אים
און האָט גענומען יענטשען און נודיען, אַז דער בראַנפן איז שוואַך,
אַז דער שיינקער מישט אים מיט וואַסער, אַז אויבער, דער דראַ־
טער, וועט אַרבעטן כאָטש הונדערט יאָר און וועט קויפן דעם
דאָזיקן בראַנפן אַף גאָר זיין פאַרדינסט און אויסטרינקען דאָס מיט
איין מאָל, וועט ער דעמאָלט נאָך קאָנען דורכגיין איבער אַ דראָט,
און דערצו נאָך מיט אים, מיט דעם פאַרובעקן אַף די הענט
און דערנאָך האָט ער נאָך געזאָגט דעם פאַרובעקן, אַז ער איז אַ
כּלב בן כּלבה און אַ בלוט־זויגער! דאָס האָט שוין אונדזער פאַ־
רובעק ניט אויסגעהאַלטן, אַ כאַפּ געטאָן אים, אָנגעקלאַפּט אים
מיט זיינע אייזנשטייגלעך און מיט זיינע איבעריקע דראָט־אַרבעטן
איבערן שאַרבן און אַרויסגעשליידערט אים דורכן טיר, און אָפן
גאַס האָט ער געכאַפּט דעם שטעקן, וואָס מען פאַרמאַכט מיט
אים די לאָדנס און האָט אים אַריינגעצימבלט, וויפיל אין אים
איז אַריין, ביזן אינוואַלידן־פּלאַץ איז ער פון אים ניט אָפּגעשטאַנען.
און אַז ער האָט זיך שוין צעקאָכט, האָט ער אים דורכגעטריבן
נאָך דורכן אינוואַלידן־פּלאַץ און קאַראָלינענטאַל ביז זשיזשקאָוו, און
פון דאָרט קיין מאַלעשאָוויץ, און דאָרט ערשט האָט ער צעבראָכן
אַף אים דעם שטעקן און האָט געמוזט זיך אומקערן. מילא בקיצור,
איז דאָך גוט. נאָר אין איפּעט האָט ער גאָר פאַרגעסן, אַז בײַ
אים אין שיינק זיינען נאָך געבליבן געסט, און אַז די דאָזיקע

מארעוויכערס האבן מסתמא אן אים געמאכט דאָרט נישקשה פון א מאלק. און כך הוה. אז ער איז געקומען צוריק אין שינק, האט ער דאס באלד דערזען. די פענצטער זיינען געווען האלב פאַר־מאַכט, און אין מיר זיינען געשטאנען צוויי פאָליציסטן, שכורע ביז גאר, וואס האבן דארט געמאכט ארדענונג. די משקה זיינע איז געווען אף דערהעלפט אויסגעטרונקען, אף דער גאס האט זיך געוואלגערט אויסגעליידיקט א פעסל פון ראם, און אונטערן טאָמ־באנק האט פארוביק געפונען צוויי טויט שכורע פארשוינען, וואס די פאָליציסטן האבן זיי אין היילעניש נים באמערקט. און אז ער האט זיי ארויסגעשלעפט פון דארטן, האבן זיי געוואלט אים בא־צאלן צו צוויי גרייצערס, ווייל מער יאַקאָש ווי פאר דעם געלט האען זיי נים אויסגעטרונקען. אט דאס האט מען דערפון, ווען מען היילט זיך צופיל! דאָס נעמלעכע קענסטו זען אף דער מלחמה. צוערשט צוקלאפן מיר דעם שונא דערנאך יאגן מיר אים נאך פוס טרים, און סוף כל סוף האבן מיר קוים צייט אף א ויברח...

— איך האב זיי, די דאזיקע רוצחים, גוט פארגעדיינקט, — האט זיך אפגערופן וואדימשקא. — זאל נאר ארייננפאלן צו מיר אין די הענט איינער פון די הוסארן די דאזיקע, וואלט איך אים שוין באוויזן! ביי אונדז, סאַפּיאָרן, ווען מיר צעקאכן זיך, איז נים קיין קאטאוועס! בשעת מיר זיינען געווען אפן פראנט ביי פערע־מישל, איז דארט געווען ביי אונדז אין דער ראטע א קאפיטאַן יעצבאַכער, אזא כלב שבכלבים, וואס זיין גלייכן נים צו געפינען. אט איז דאָס א מענטש אונדז דערגאנגען די יארן! אף אזוי פיל, אז איין סאלדאַט פון אונדזער ראטע, ביטערליך, א דייטש, נאר א ליטישער מענטש, האט זיך דערשאסן איבער אים. דעמאלט האבן מיר זיך געגעבן א ווארט, אז ווי נאר די רוסישע קוילן וועלן נעמען פייפן, האט קאפיטאן יעצבאכער געגוג געלעבט. און די רוסן האבן קוים באוויזן צו געבן פייער, ווי מיר האבן אין קאפיטאן אריינגעשאסן פינף קוילן... נאר דער דאזיקער מנוול האט געהאט אין זיך לעבן, ווי א קאץ, אזוי אז מיר האבן געמוזט אים שוין דערענדיקן מיט נאך צוויי קוילן, בכדי די מעשה זאל ווי עס

איז ניט ארויס. און ער האט נאר א קוויטש געטאן, ווי א חזירל, אזוי קאָמיש... מען האט געקאנט פּלאצן פון געלעכטער.

וואָדיטשקאַ האט זיך צעלאַכט.

— דאס טרעפט אפן פראנט אלע ווײַלע. מײַנער א חבר, וואס איז איצט אויך בײַ אונדז אין פּולק, האט מיר דערצײלט, אז בשעת זײ זײַנען געגאנגען מיט א פּוסגײער־פּולק אף בעל־גראד, האט זײער ראטע דערשאסן, בעת דער שלאכט, זײער לײטענאנט, אויך אזא כלב, וואס האט בעתן מארש מיט די אײ־גענע הענט אוועקגעלײגט צווײ סאלדאטן, ווײל זײ זײַנען געבליבן אן כחות און האבן ניט געקאנט גײן ווײטער. דער דאזיקער, אז ער האט געהאלטן בײַ דער פּגירה, האט ער פּלוצים גענומען אויספּײפן דעם סיגנאל צום אפּטרעטן... חברה ארום האבן זיך ממש געהאלטן בײַ די זײטן לאכנדיק.

צום סוף פון אט דעם לײטישן און טיפן שמועס האבן שווייק און וואדיטשקא סוף כל סוף אפּגעזוכט דאס אײזן־געשעפט פון הער קאקאני אף סאפּראני־גאס נומער 16.

— דו וואלסט גלײכער באדארפט דא בלײבן ווארטן אונטן, — האט געזאגט שווייק צו וואדיטשקא בײַ דער פּאראד־טיר. — איך וועל נאר ארופלויפן אפן בעל־עטאזש, איבערגעבן דעם בריוו, אפּווארטן דעם ענטפער און קום באלד צוריק אראפּ.

— איך זאל דיך לאזן אײנעם אלײן? — האט וואדיטשקא זיך פארחידושט. — דו קענסט ניט די דאזיקע מאדיארן, זאג איך דיר נאך אמאל. דא באדארף מען זײַן געהיט ביז גאר. איך וועל אים מאכן אן אילומינאציע, אז...

— הער זיך אײַן, וואדיטשקא, — האט שווייק געזאגט ערנסט: — דא איז דאך ניט קײן עסק מיט א מאדיאר, נאר מיט א דאמע. איך האב דיר דאך אלץ שוין אויסגעטײַטשט, בעת מיר זײַנען געזעסן אין שײנקל, אז איך טראג א בריוו פון מײַן לײטענאנט, און אז דאס איז א גרויסער סוד. מײַן לײטענאנט האט מיך פארשווארן, אז קײן אײן לעבעדיקער נפש טאר וועגן דעם ניט וויסן. און דו אלײן האסט דאך דערצו מסכים געווען.

איך האָב דאָך דיר אויסגעטייטשט, אַז איך מוז פּינקטלעך אויס־פירן מיין לייטענאַנטס באַפעל, און דאָ מיט אַמאָל ווילסטו אַרויף צוזאַמען מיט מיר.

— דו קענסט מיך נאָך ניט, שוויק, — האָט געענטפערט מיט דער זעלבער ערנסטקייט דער אַלטער סאַפּיאָר וואָדיטשקאַ. — וויבאַלד איך האָב געזאָגט, אַז איך באַגלייט דיך, דאַרפסטו וויסן זיין איין מאָל פאַר אַלע מאָל, אַז מיינס אַ וואָרט באַשטייט אַנט־קעגן הונדערט אַן אַנדערנס. אַז צוויי גייען, איז שטענדיק זיכערער.

— וואָרט, וואָדיטשקאַ, איך וועל דיך נאָך איבעררייידן. דו ווייסט, ווו עס איז אין ווישעגראַד די בעקלאַנער גאַס? אָט דאָרט, אויף אָט דער גאַס האָט דער שלאָסער וואַבאַרנעק געהאַט אַ וואַרשטאַט. דאָס איז געווען אַ מענטש מיט האַרץ, און איין מאָל, אַז ער האָט זיך פאַרהוליעט און איז דערנאָך געקומען אַהיים, האָט ער מיט זיך מיטגענומען אויף נאַכט־לעגער זיינעם אַ גוטן ברודער, אויך פיין בגילופין. מילא בקיצור, נאָך אָט דער מעשה איז ער אָפּגעלעגן עטלעכע טעג, און איטלעכס מאָל, אַז די ווייב פלעגט אים איבערבינדן דעם צעממיתטן קאָפּ, פלעגט זי טענען: „אָט זעסטו, מיין טייערער, וואָלט איר געקומען אַהיים ניט זאָלבענאַנד, וואָלט געווען נאָר איין סקאַנדאַל און איך וואָלט דיר ניט אַ כמאַליע געטאָן איבערן קאָפּ מיטן דעצימאַל־וואָג". און ער, אַז ער איז שוין געווען בכח צו ריידן, האָט ער איר געענטפערט: „ביסט גערעכט, מיין קרוין, און אַז איך וועל אַ צווייטן מאָל גיין ערגעץ, וועל איך שוין קיינעם מער ניט מיט־ברענגען".

— מער וואָלט ניט אויסגעפעלט, — איז וואָדיטשקאַ גע־וואָרן אָן אויפגעקאָכטער, — אַז אָט די מאַדיאַרישע קישקע זאָל אונדז אַ כמאַליע טאָן מיט עפּעס איבערן קאָפּ. אַזאַ! איך וועל אים דאָס אַ נעם טאָן פאַרן גאָרגל און אַ שליידער אַראָפּ איבער דער טרעפּ, אַז ער וועט בײַ מיר פליען ווי אַ שראַפּנעל. מיט די דאָזיקע מאַדיאַרן מאַכט מען ניט קיין מחזקות. פאַראַן אויף וואָס צו קוקן!

— וואדיטשקא, נשמה מיינס, דו האסט דאך גאר ניט אזוי פיל געטרונקען. איך האב מיט גאנצע צוויי קווערטלעך מער פון דיר אויסגעטרונקען. דו טו נאר א קלער, אז מיר טארן ניט מאכן קיין סקאנדאל איך וועל דאך מוזן ענטפערן דערפאר. דא איז דאך אין דער מיט א פרויענספארשוין.

— איך וועל אויך א פרויענספארשוין אריינזאגן, אויב מען וועט דארפן, שווייק. דאס איז מיר אלץ איינס. דו קענסט נאך ניט דעם אלטן וואדיטשקא. געווען א מעשה אין זאבאליץ, אפן רויזן-אינזל, האט דארט איינע א מאמזעלקע ניט געוואלט מיט מיר טאנצן, וואסי? ביי מיר איז קלאמפערשט די צורה פאר-שוואלן. די צורה איז ביי מיר טאקע געווען פארשוואלן, ווארום איך בין אקארשט געווען געקומען פון א טאנץ-לאקאל אין האסטי-וואר. נאר דו טו נאר א קלער, ווי האב איך דאס באדארפט ליידן אזא באליידיקונג פון אזא חצופה! „נו, אויב אזוי, זאג איך, זאל ביי אייך, פרייל, אויך זיין אזא צורה, עס זאל אייך ניט זיין אומעטיק”. און אז איך האב איר דאס אראפגעלאזן דעם פיינעם פראשק, האט זי איבערגעקערט אין גארטן דעם טישל מיט אלע גלעזער, ווו זי איז געזעסן מיטן פאטער און מיט דער מוטער און מיט צוויי ברידער. נאר איך האב זיך ניט איבערגעשראקן פארן גאנצן רויזן-אינזל. איך האב דארט געהאט באקאנטע חברה פון ווראשאוויץ, און זיי האבן מיר א קאפעליע אונטערגעהאלפן. האבן מיר דארט צעממיתטע א משפחות פינף זעקס מיט די קינדער. דעם טומל מיטן געשריי האט מען געהערט אזש ביז מיכלע, און דערנאך האט מען געשריבן אין די בלעטער וועגן אט דעם יום-טוב, איך געדיינק ניט פון וואסער פאריין... און דערפאר, ווייל אנדערע האבן מיר געהאלפן, בין איך שטענדיק גרייט צו העלפן א חבר, אויב עס מאכט זיך וואס. און דיך וועל איך ניט אפלאזן פאר קיין געלט ניט. דו קענסט נאך ניט, ברודער-לעב, די דאזיקע מאדיארן און דו'סט דאך ניט וועלן מיך אזוי פארשעמען, אז דו וועסט מיך אפשטויסן איבערגעוואלד, נאך אזוי פיל יאר, ווען מיר האבן זיך ניט געזען.

— מילא, זאל שוין זיין ווי דו ווילסט, — האט שווייק

זיך געלאזט איינבעטן. — נאר מען דארף זיין געהיט, עס זאל עפּעס ניט ארויס.

— נישקשה, האָב קיין מורא ניט, חבר, — האט וואדיטש־קא געזאגט שטילערהייט, בעת זיי זיינען געגאנגען ארויף די טרעפּ. — איך וועל אים אזוי אריינפּארן...

און נאָך שטילער האט ער מוסיף געווען:

— דו׳סט זען, דער דאזיקער מאדיארישער גבויק וועט אונדז אנקומען ווי א האר פון מילך...

* * *

שוויק און וואדיטשקא זיינען געבליבן שטיין פאר דער טיר פון דער וווינונג פון הער קאקאני. נאר איידער ער האט א קוועטש געטאן דאס קנעפּל פון עלעקטרישן גלעקל, האט שוויק נאך אמאל געפּרוווט צו ווירקן אף זיין חבר.

— דו וואדיטשקא, דו האסט אמאל געהערט, אז געהיט־קייט איז די מוטער פון קלוגשאפט.

— מיין דאגה, — האט יענער געענטפערט. — אז ער וועט ניט באוויזן צו עפענען דעם פּיסק, ווי איך...

— יך האָב זיך אויך ניט מיט וועמען צו צאַנקען, ברודער וואדיטשקא.

שוויק האט אנגעקלונגען, און וואדיטשקא האט הויך אפן קול ארויסגערעדט:

— איינס, צוויי, דריי — און ער פליט בײַ מיר פון טרעפּ ווי א קייקעלע.

די טיר האט זיך געעפנט. א דינסט האט א פרעג געטאן אין אונגאריש, וואס זיי באדארפן.

— פארשטייען ניט, — האט וואדיטשקא געענטפערט מיט ביטול. — וואלסט זיך באדארפט אויסלערנען טשעכיש, יפּפיה.

— און דייטש פארשטייט איר? — האט געפרעגט שוויק.

— א ביסל.

— איז זאגט דער מאדאם, אז איך באדארף זי זען. זאגט איר, אז פאר איר איז פאראן א בריוו פון א הער, וואס ווארט אין וועסטיבול.

— מיר איז אף דיר א חידוש, — האט וואדיטשקא באמערקט, אז זיי זיינען אריין אין פאדער־צימער, — וואס דו רעדסט גאר מיט אזא שטיק פגירה.

זיי זיינען שוין געווען אין פאדער־צימער, צוגעמאכט די טיר, און שווייק האט געזאגט:

— זיי וווינען זיך גאנץ פיין!.. אפילו צוויי, פאראסאלן אין געשטעל, און דאס בילדל אין רעמל איז טאקע גאר נישקשה.

— פון צימער, פון וואנען עס האט זיך געלאזט הערן לעפל קלינגען און טעלער בראזגען, האט זיך ווידער באוויזן דאס דינסטמיידל און האט געזאגט צו שווייקן:

— מאדאם זאגט, — זי איז פארנומען, אויב וואס איבערגעבן, געבן מיר.

— מילא, גוט, — האט שווייק ארויסגערעדט פייערלעך. — איז נא אט, פאר דער מאדאם א בריוו נאר — שא שטיל!

ער האט ארויסגענומען לייטענאנט לוקאש בריוו.

— איך, — האט ער ווייטער גערעדט, טייטנדיק אף זיך מיטן פינגער, — בלייב ווארטן אף אן ענטפער דא, אין פאדער־צימער.

— וואס זשע זעצט זיך ניט? — האט א פרעג געטאן וואדיטשקא, וואס האט זיך שוין אנידערגעזעצט אף א שטול ביי דער וואנט. — אָן דארט איז פאר דיר א שטול. דארפסט דאך ניט שטיין, ווי א בעטלער. פאל ניט אראפ ביי זיך פאר דעם מאדיארישן ניבויק. אט וועסטו זען, אז ער וועט פרווון אונדז אנטאן עפעס, נאר איך וועל אים אזוי איינפעפערן...

— הערד זיך איין, — האט ער אנגעהויבן אין א ווילע ארום, — ווו האסטו זיך דאס אויסגעלערנט אזוי בריהש דייטש?

— אליין פון זיך — האט געענטפערט שווייק.

ווידער אמאל איז געוואָרן שטיל. נאָר פּלוצים איז אין צימער, ווו אהין די דינסט האט אריינגעטראָגן דעם בריוו, געוואָרן א מוראדיקער רעש און א געשריי. עמיצער האט מיט עפּעס א שווערע זאך א זעץ געטאָן אָן דיל; מען האט דייטלעך געקאָנט ארויסהערן, אז דארט זיינען צעשמעטערט געוואָרן אף פּיץ־פּיצלעך גלעזער און טעלער, און אט אין דעם בראַזג פון די צעבראכענע כלים האבן זיך אריינגעמישט קללות מיט כפול־שמונהדיקע ויד־לערייען אין אונגאריש.

די טיר אין פאדער־צימער האט געגעבן א פּראל אויף, און אהין איז אריינגעפאלן א מאַן אין די מיטעלע יארן מיט א סערוועטל ארומגעבונדן ארום האַלדז. ער האט ווי משוגע ווילד געפאכעט מיטן אָקאָרשט דערלאנגטן בריוו.

דער אלטער סאַפּיאר וואָדימשקא איז געזעסן נעענטער צו דער טיר, און דער אויפגערעקטער הער האָט זיך קודם כל ארויפגעוואָרפן אף אים:

— וואָס זאָל דאָס באַטייטן? ווו איז דאס דער עזות־מוצחך־פּנים, וואס האט געבראכט דעם דאָזיקן בריוו?

— פּאווואָליע, פּאוואליע, האט ארויסגערעדט וואָדימשקא, אויפשטייענדיק. דו צעלאָז זיך נישט צופיל אף א קול, אויב דו ווילסט נישט באלד ארויספליען פון דאנען. און אויב דו האסט חשק צו וויסן, ווער עס האָט געבראכט דעם בריוו, מעגסטו פרעגן אָן יענעם חבר. נאָר ריידן זאָלסטו מיט אים מעשה סטאַטעק, אניט ביסטו אין איין צוויי־דריי אף יענער זייט טיר.

איצט איז שוין אויסגעפאלן אף שווייקס גורל צו איבערצייגן זיך, וויפיל מאָס רייד עס פארמאָגט אָט דער אויפגערעקטער הער מיטן סערוועטל אונטער דער גאמבע, וואָס האט געפלוידערט נישט געשטויגן נישט געפלויגן, צווישן אנדערע זאכן מכח דעם, אז זיי זיינען גראד געזעסן ביי וואַרימעס.

— מיר האבן געהערט, אז איר עסט וואַרימעס, — האט שווייק באשטעטיקט אין א געבראכענעם דייטש און האט ווייטער גערעדט טשעכיש: — מיר וואָלטן אפשר אליין געמעגט זיך אנ־שטויסן, אז אומזיסט האבן מיר אייך געשטערט פון וואַרימעס.

— זי נים אזוי געפאַלן בײַ זיך, — האָט אים באַמערקט וואָדיטשקאַ.

דער אויפגערעקטער הער, וואָס האָט אזוי שטאַרק געמאַכט מיט די הענט, אז זײַן סערוועטל האָט זיך געהאַלטן נאָר מיט איין עק, האָט נים אויפגעהערט צו שרייען, אז צוערשט האָט ער געמיינט, אז אין בריוו ווערט גערעדט וועגן א לאָקאַל פאַר מיליטערישע צוועקן אין דעם הויז, וואָס געהערט זײַן פרוי.

— מהיכא תיתא, דאָ וואָלט מען געקאָנט איינקוואַטירן א סך מיליטער־לײַט, — האָט געענטפערט שוויק: — נאָר אין בריוו איז די רייד נים מכּח דעם, ווי איר האָט געקאָנט אליין זיך איבערצייגן.

דער אויפגערעקטער הער האָט זיך געכאַפּט פאַרן קאָפּ, ארויסשליידערנדיק שטראָמען גאַנצע פון טענות. ער איז אַליין, יאַקאָש, א רעזערוו־וויצע־לייטענאַנט און וואָלט גערן געוועזן צו דינען, נאָר ער לײַדט פון די נירן. אין זײַן צײַט זײַנען אָפיצערן נים געוועזן אזעלכע עזות־פּנימער, אַז זיי זאָלן וועלן פרוּוון צו־שטערן א שלום־בית. דעם בריוו וועט ער צושטעלן דורכן קאָמאַנ־דיר פון פולק דעם קריגס־מיניסטעריום און וועט אים לאָזן אָפּדרוקן אין די בלעטער.

— חשובער הער, — האָט שוויק געזאָגט מיט ווערדע, — דעם דאָזיקן בריוו האָב אין אליין אנגעשריבן, איך האָב אים אנ־געשריבן, און נים דער לייטענאַנט. די חתימה און דער נאָמען זײַנען אויסגעקלערט. מיר געפעלט זייער א־ייער פרוי. איך האָב ליב אייער פרוי. איך בין פאַרליבט אין אייער פרוי ביז איבער די אויערן, ווי יוּבּבליצקי פלעגט זאָגן, א דאַמע אן אויסנאַם!

האָט דער אויפגערעקטער הער געוואָלט זיך א וואַרף טאָן אַף שווייקן, וואָס איז געשטאַנען פאַר אים רואיק און שטאַרק קאָנטענט פון זיך; נאָר דער אלטער סאַפּיאָר וואָדיטשקאַ, וואָס האָט געלאָקערט אַף איטלעכער באַוועגונג זײַנער, האָט אים אונטער־געשטעלט א פיסל, ארויסגעריסן אים פון האַנט דעם בריוו, וואָס ער האָט נים אויפגעהערט די גאַנצע צײַט צו פאָכען מיט אים, און האָט אים ארײַנגעשטעקט אין קעשענע; און אַז דער קאַקאָני

האָט זיך אויפגעהויבן פון דיל, האָט וואָדיטשקאַ אים א כאַפּ געטאָן, צוגעשלעפּט צו דער טיר, אויפגעעפנט זי מיט איין האַנט און... שוין האָט מען געקאָנט הערן, ווי עפּעס שווערס קייקלט זיך אַראָפּ איבער די טרעפּ.

דאָס אַלץ איז געשען אַזוי גיך, אַזוי ווי אין א מעשהלע, בעת דער טייוול שלעפּט אַוועק א מענטשנס נשמה.

פונם אויפגערעקטן הער איז איבערגעבליבן נאָר דאָס סערוועטל. שווייק האָט דאָס אויפגעהויבן און העפלעך אָנגעקלאַפּט אין טיר פון צימער, פון וואַנען עס איז פינף מינוט צוריק אַרויסגעשפּרונגען דער קאַקאָני און פון וואַנען עס האָט זיך איצט געלאָזט הערן דאָס געוויין פון א פרוי.

— אָט האָב איך אייך געבראַכט דאָס סערוועטל, — האָט שווייק זיך געווענדעט מעשה אַדלמאַן צו דער דאַמע, וואָס האָט געוויינט צוגעשפּאַרט צום ווינקל דיוואַן, — מען קען נאָך אַמאָל אויף דעם אַרויפטרעטן. פאַרבלייבט געזונט.

און ער האָט צוגעקלאַפּט מיט די קאָרקעס, צוגעשטעלט די האַנט צום דאַשעק און איז אַרויס אויפן טרעפּ. אין פּירהויז איז ניט געווען קיין סימן פון קאַמף. וואָדיטשקאַ איז געווען גערעכט: אַלץ איז אַראָפּ לייטיש־שטיל. נאָר אויפן גאַס ביי דער פּאַראַד־טיר האָט שווייק געפונען א צעריסן געפּ־עסט קעלנערל, קענטיק, אַז דאָרט האָט זיך אָפּגעשפּילט דער לעצטער אַקט פון דער טראַגעדיע, בעת דער הער קאַקאָני האָט מיט אַלע כחות זיך אָנגעכאַפּט פאַר דער דרויסן־טיר, בכדי ניט צו ווערן אַרויסגעוואָרפן אויפן גאַס.

דערפאַר איז אין גאַס געווען לעבעדיק. דער קאַקאָני האָט מען אַריבערגעטראָגן אין הויז קעגנאיבער, ווו מען האָט אים ראשית חכמה באַגאָסן מיט וואַסער; און מיטן גאַס איז געשטאַנען, ווי א צעווילדעוועטער לייב, דער אַלטער סאַפּיאָר וואָדיטשקאַ און אָנטקעגן אים עטלעכע האָנוועדס און האָנוועד־הוסאַרן, וואָס האָבן זיך איינגעשטעלט פאַר זייער לאַנדסמאַן. וואָדיטשקאַ האָט קונציק געשלאָגן זיך מיט זיין לעדערנעם גאַרטל. און ער איז געווען ניט

אליין. נעבן אים האָבן זיך געשלאָגן עטלעכע טשעכישע סאָלדאַטן פון פאַרשיידענע פולקן, וואָס זיינען צופעליק געגאַנגען פאַרביי.

ווי שווייק האָט שפּעטער דערציילט האָט ער אליין ניט געוווּסט, ווי אזוי איז ער דאָס אַריין אין דעם געשלעג, און היות ווי ער האָט קיין לעדערנעם גאַרטל ניט געהאַט, ווי אזוי ביי אים אין האַנט האָט זיך איינגעפונען אַ שטעקן פון עפּעס א דערשראָ־קענעם פאַרבייגייער.

דער געשלעג האָט געדויערט היפּש לאַנג, נאר אזוי ווי אלץ גוטס אין דער וועלט, האָט ער אויך זיך געענדיקט. עס איז אנגעקומען א פּאַטרול און האט אלעמען צוגענומען.

שווייק איז זיך געגאַנגען מיטן שטעקן אפן אקסל, אנשטאָט א ביקס, זייט ביי זייט מיט וואָדיטשקאַ.

דער אלטער סאַפּיאָר וואָדיטשקאַ האָט דעם גאַנצן וועג געשטומט. און נאָר אז זיי זיינען געקומען אף דער הויפּט־וואך, האט ער מרה־שחורהדיק א זאג געטאן צו שווייקן:

— נו, וואָס, האָב איך דיר ניט געזאָגט, אז דו קענסט ניט די דאזיקע מאַדיאַרן?

5.

פרישע צרות.

פּולקאָווניק שרעדער האָט געקוקט אף לייטענאַנט לוקאַשס בלאַסן פּנים מיט די גרויסע טונקעלע רעדער אונטער די אויגן, געקוקט און געפּרעגלט זיך פון נחת. דער לייטענאַנט איז געווען אזוי מבויש, אז ער האט ניט געקוקט אפן פּולקאווניק, נאר ער האָט ווי פאַרגנבעטערהייט געוואָרפן בליקן אף דעם פּלאַן פון דעם מיליטער־לאַגער אין ברוק, וואָס איז געהאנגען אף דער וואנט פון דער קאנצעלאַריע.

אפן טיש פאַרן פּולקאָווניק זיינען געלעגן עטלעכע צייטונגס־בלעטער מיט ארטיקלען, וואס זיינען געווען ארומגעצייכנט מיט א בלויען בלייפעדער. דער פּולקאָווניק איז נאָך דורכגעלאפן איבער זיי

מיט די בליקן, און דערנאָך האָט ער שאַרף אנגעקוקט דעם לײַ־טענאַנט לוקאַש און געזאָגט:

— בכן, איז אײַך שוין באַוווּסט, אַז אײַער באַדינער שווייק איז אַרעסטירט און וועט מסתמא איבערגעגעבן ווערן דעם דיוויזיע־געריכט?

— גאַנץ ריכטיק, הער פּאָלקאָווניק.

— דערמיט אָבער, — האָט דער פּאָלקאָווניק אַרויסגערעדט מיט אַ קוועטש, דערלעבנדיק נקמה אָן דעם בלאַסן פּנים פון לייטענאַנט לוקאַש, — איז דער ענין נאָך ניט געענדיקט. עס איז קיין ספק ניט, אַז די אַרטיקלען געזעלשאַפטלעכע מיינונג איז שטאַרק אויפגערעגט פונם אינצידענט מיט אײַער באַדינער שווייק, וואו עס פיגורירט אויך אײַער נאָמען, הער לייטענאַנט. פון דיוויזיע־שטאַב האָט מען אונדז צוגעשטעלט מכּח דעם ניט ווייניק מאַ־טעריאַל. חוץ דעם, זײַנען פאַראַן עטלעכע צײַטונגען, וואָס האָבן זיך געשמאַק צוגעכאַפּט צו דעם עסק. זײַט אַזוי גוט מיר פאַרצולייענען די דאָזיקע אַרטיקלען.

ער האָט דערלאַנגט דעם לייטענאַנט אַ צוויי דרײַ בלעטער מיט די אָפּגעמערקטע ערטער, און דער לייטענאַנט האָט איבער־געלייענט די אַרטיקלען איינס נאָך איינס. דער פּאָלקאָווניק האָט צוגעהאָרכט און אַרײַנגעשטעלט זײַנע באַמערקונגען. צום סוף האָט ער געזאָגט:

— די אַרטיקלען מאַכט־אָרגאַנען האָבן זייער חוב ניט געטאָן. די צענזור פון די אַרטיקלען צײַטונגען געפינט זיך אין די הענט פון מאַדיאַרן, וואָס טוען מיט אונדז אַלץ, וואָס זיי פאַלט אַרײַן אין קאָפּ. אונדזערע אָפיצערן זײַנען לחלוטין ניט באַשיצט קעגן זלזולים מצד אַזאַ מאַדיאַרישן מנוול אַ רעדאַקטאָר. נאָר אַ דאַנק דער ענערגישער דעפּעשע פון אונדזער דיוויזיע־געריכט האָט די פּעשטער פּראָקוראַטור אָנגענומען שריט צו מאַכן עטלעכע אַרעסטן אין די רעדאַקציעס. דער דיוויזיע־געריכט האָט מיר, ווי אײַער שעף, אויפגעגעבן צו פאַרהערן אײַך; פאַר איינס האָט ער מיר איבער־געשיקט דאָס גאַנצע פּעקל פּאַפּירן אין אײַער ענין. און איך זאָג אײַך, אַז אַלץ וואָלט אַראָפּ בשורה, אויב ניט דער דאָזיקער

שלימזלדיקער שוויק. צוזאַמען מיט אים איז ארעסטירט געוואָרן אויך א סאַפּיאָר. א געוויסער וואָדיטשקאַ, וואָס אז מען האָט אים געבראַכט צופירן נאָכן געשלעג אין הויפּט־וואך, האָט מען בײַ אים געפונען אייער בריוו, וואָס איר האָט געשיקט צו פרוי קאַקאָני. אייער שוויק האָט אפן פאַרהער אויסגעזאָגט, אַז דאָס איז ניט אייער בריוו און אז דאָס האָט ער אליין געשריבן, אָבער אז מען האָט אים פאָרגעוויזן דעם בריוו און געהייסן אים איבערשרייבן, בכדי צו פאַרגלייכן דעם כתב, האָט ער גענומען דעם בריוו, צעקייט אים און אראָפּגעשלונגען. נאָך דער מעשה האָט דער דיוויזיע-געריכט ארויסגעפאָדערט פון דער פולק־קאַנצעלאַריע אייערע ראַפּאָרטן צו פאַרגלייכן מיט שוויקס כתב, און אָט האָט איר די רעזולטאַטן פון דער דאָזיקער עקספּערטיזע.

דער פּולקאָווניק האָט אַ זוך געטאָן אין פּעקל פּאַפּירן און האָט באוויזן דעם לייטענאַנט לוקאַש איין ארט אין פּראָטאָקאָל, ווו עס איז געשטאַנען: „דער באַשולדיקטער שוויק האָט זיך אפּגעזאָגט אנצושרייבן א פאַרדיקטירטע פראַזע, מאָטיווירט זײַן אָפּזאָג דערמיט, וואָס איבער נאַכט האָט ער פאַרלערנט שרײַבן“.

— בכלל, — האָט דער פּולקאָווניק ווייטער גערעדט, — האָט בײַ מיר קיין שום באַטרעף ניט דאָס, וואָס עס האָבן אויסגעזאָגט פאַרן דיוויזיע געריכט אייער שוויק אדער דער סאַפּיאָר. בײדע טענען זיי, אז דאָס איז געווען אלץ א אומשולדיקער שפּאַס, אַז מען האָט זיי ניט פאַרשטאַנען ווי געהעריק, און אז ציווילסטן זײַנען אף זיי אנגעפאַלן און זיי האָבן געמוזט פאַרטיידיקן דעם כבוד פון זייער מונדיר. פון דעם אויספאָרש האָט זיך ארויסגעוויזן, אז אייער שוויק איז שוין איין מאָל א פּרי. למשל, אף דער פראַגע, פאַרוואָס איז ער זיך ניט מודה, האָט ער, ווערליק עס איז צו זען פון פּראָטאָקאָל, געענטפערט, אז ער געפינט זיך גענוי אין דער לאַגע ווי דער לאַקיי פון דעם מאלער־אקאַדעמיקער פאַנושקאַ איבער עפּעס א בילד פון דער בתולה מאַריאַ. יענער האט אויך, אז מען האט אים גענומען צושפּארן צו דער וואַנט פון וועגן דעם בילד, וואָס ער זאָל האָבן כלומרשט אוועקגעגנבעט, געענטפערט נאָר: „וואָס זשע, זאל איך שפּייען מיט בלוט, האַ?“

SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES.

פֿאַרשטייט זיך, אַז איך האָב אין נאָמען פֿון פֿולק געפֿועלט בײַם דיוויזיע=געריכט, ער זאָל פֿון זיך אָפּדרוקן אין אַלע צײַטונגען אַ הכחשה פֿון די פּאַסקודנע שרײַבעכצן פֿון די היגע שרײַבֿאַרעס. עס וועט שוין הײַנט אָפּגעשיקט ווערן אין אַלע רעדאַקציעס. מיר דוכט, עס איז נשקשה אָנגעשריבֿן:

דאָס געריכט פֿון דער נ=דיוויזיע און דער קאָמאַנדיר פֿון נ=פֿוסגייער=פֿולק גיבֿן צו וויסן עפֿנטלעך, אַז די ידיעה, וואָס איז געווען אָפּגעדרוקט אין דער און דער צײַטונג, מכּח כּלומרשטע עקסצעסן פֿון סאָלדאַטן פֿון נ=פֿולק שטימט אין קיין פּרט ניט מיט דער ווירקלעכקייט, איז אויסגעטראַכט פֿון אָנהייבֿ ביזן סוף, און אַז דער פּראָצעס וועגן רכילות, וואָס איז דערוועקט געוואָרן קעגן דער באַצייכנטער צײַטונג, וועט האָבן אַ פּועל=יוצא די שטרענגע באַשטראָפֿונג פֿון די שולדיקע".

— נאָר איר, הער לייטענאַנט, האָט דער פּולקאָווניק געמוסרט, — איר האָט שוין געמעגט אײַנזען, ווי פֿײַן אַט די מאַדיאַרישע שרײַבֿאַרעס האָבן אויסגענוצט אײַערע אַוואַנטיורעס פֿון קיראַליכידע.

לייטענאַנט לוקאַש האָט אַ פֿאַרשעמטער אַ הוסטל געטאָן.

— און דער דאַזיקער שווייק, — איז דער פּולקאָווניק ווידער אַריבער צום ענין, — מוז איך אײַך זאָגן, איז אַ גאַנצער כוואַט, אויבֿ ער האָט געקאָנט אָפּטאָן אַזאַ מעשה מיט אײַער בריוו. מיר געפֿעלט דאָס זייער. עס וואָלט געווען אַ שאָד אומגליקלעך צו מאַכן אַזאַ מענטשן. איך האַלט, אַז דאָס איז אַן ענין פֿון דערציאונג. בכּל אופֿן, אין דער ריכטונג באַדאַרף דער אויספֿאָרש אָפּגעשטעלט ווערן. איר אָבער, הער לייטענאַנט, זײַט קאָמפּראָמיטירט אין דער פּרעסע. דעריבער איז גאַנץ איבעריק, איר זאָלט דאָ בלײַבן לענגער. די וואָך גייט אוועק אַ מאַרש=ראָטע אויפֿן רוסישן פֿראָנט. איר זײַט דער עלטסטער אָפֿיציר אין דער 11=טער ראָטע, און דערפֿאַר וועט איר באַשטימט ווערן פֿאַר אַ ראָטע=קאָמאַנדיר און איר וועט גיין צוזאַמען מיט איר אויפֿן פֿראָנט. אין שטאַב פֿון בריגאַדע איז שוין אַלץ אײַנגעאָרדנט. זאָגט דעם

קאַפּטענאַרמוס, ער זאָל אויסזוכן פאַר אייך אַן אַנדער דינער אַנשטאָט שווייקן.

דער לייטענאַנט האָט מיט דאַנק אַ קוק געטאָן אויפן פּאָל-קאָווניק, נאָר יענער האָט ווייטער גערעדט:

— שווייקן וועל איך באַשטימען פאַרן אָרדאָנאַנס פון אייער ראָטע.

דער פּאָלקאָווניק איז אויפגעשטאַנען. דערלאַנגט די האַנט דעם לייטענאַנט, וואָס איז געוואָרן בלייך ווי די וואַנט, און האָט געזאָגט:

— בכן, איז אַלץ אין אָרדענונג. ווינטש אייך הצלחה. צייכנט זיך אויס אויפן מזרחדיקן קריגס-טעאַטער, און אויב אונדז וועט זיין באַשערט נאָך אַמאָל צו באַגעגענען זיך, זאָלט איר קומען צו אונדז אין קאָמפּאַניע, און ניט אויסמיידן אונדז, ווי אין בודוויס...

צוריקוועגס האָט לייטענאַנט לוקאַש די גאַנצע צייט איבער-געחזרט פאַר זיך:

— ראָטע-קאָמאַנדיר, ראָטע-אָרדאָנאַנס.

און שווייקס בילד האָט זיך געשטעלט פאַר זיינע אויגן, ווי גרויס ער איז.

אַז לייטענאַנט לוקאַש האָט באַפוילן דעם קאַפּטענאַרמוס וואַנעקן אויפצוזוכן אים אַן אַנדער דינער אַנשטאָט שווייקן, האָט יענער געזאָגט:

— און איך האָב געמיינט, הער לייטענאַנט, אַז איר זייט מיט שווייקן צופרידן.

אָבער אַז ער האָט דערהערט, אַז שווייק איז באַשטימט פאַר אַן אָרדאָנאַנס ביי דער 11-טער ראָטע, האָט ער אַרויס-גערופן:

— זאָל דער אויבערשטער שומר ומציל זיין!

* * *

אין אַרעסט-לאָקאַל ביים דיוויזיע-געריכט, אַ בנין מיט גראַטעס פאַר די פענצטער, שטייט מען אויף זיבן אַזייגער אינדערפרי און מען ראַמט באַלד אָפּ די געלעגערס, וואָס זיינען אויסגעלייגט

פשוט אפן דיל, אין שטויב און שמוץ, ווייל קיין לאווקעס זיינען ניט געווען. די פעסט אנגעשטאָפּטע שטרויזעק און די אקוראַט צונויפגעלייגטע קאָלדרעס האט מען באַדארפט אפּלייגן אין א הינטערשטן אָפּגעצאַמטן קאמער, און ווער עס איז פּאַרטיק געווארן מיט אָט דער ארבעט, האָט זיך געזעצט אַפּרוען אף די בּיינקלעך פאַזע די ווענט. און שמועסן האָבּן זיך געצויגן אן א סוף און אן אן עק.

ניט וויט פון מיר זיינען געזעסן אף א בּיינקל שווייק און דער אלטער סאַפּיאר וואָדיטשקאַ צוזאַמען מיט נאָך עטלעכע סאָל־דאַטן פון פארשיידענע מינים.

— מיר הויבּט זיך דער מוח, — ווי פלאָנטערט מען זיך ארויס פון אט דער געשיכטע און מען גייט ארויס אף דער פריי. עס ווילט זיך אזוי אָפּרעכענען זיך מיט די דאזיקע מאַדיאַרישע בּוליגאַנעס! און ווי קען איך דאס קומען דערצו, וויבּאלד מען האַלט מיך דא איינגעשלאסן, און חוץ אלעמען מוזטו נאך מאכן אן אָנשטעל פארן אונטערזוך־ריכטער, אז דו בּיסט מיט די מאַד־יארן אדרבּא ואדרבּא, אף מיין ערן־וואָרט, דאס לעבּן גייט ניט איין! נאר זאל נאר אַזא נפש אריינפאלן צו מיר אין די לאַפּעס. — וועל איך אים דערווערגן ווי א קעצל. איך וועל זיי ווייזן, וואָס דאס הייסט פאררייסן דעם נאָז, איך וועל זיך מיט זיי אזוי אָפּרעכענען, אז זיי וועלן האבּן וואס צו געדיינקען.

— ע, בּרודער לעבּ, האבּ קיין מורא ניט, — האָט געזאָגט שווייק, — עס יועט שוין רעכט ווערן, דער עיקר, אפן געריכט טאר מען קיין מאל ניט זאָגן דעם אמת. א מענטש וואס לאזט זיך איבּעררעדן און זאגט אוים דעם אמת, דער איז פארפאלן. אז איך האבּ איין מאל געארבּעט אין מעהריש־אָסטרוי, האט דארטן געטראָפן אַזאַ מעשה: איינער אן ארבּעטער האט אונטער פיר אויגן אנגעמקלט די בּיינער אן אינזשענער, אזוי אז קיינער האט דאס ניט געזען. דער אדוואָקאַט, וואס האט אים פארטיידיקט, האט די גאנצע צייט צו אים געטענעט, אז מ׳וועט אים גארנישט ניט טאן, אויבּ ער וועט לייקענען, און דער פארזיצער פון געריכט, פארקערט, האט אים איינגערעדט זיך מודה צו זיין, ווייל דעמאָלט

וועט ער קריגן א קלענערע שטראף. מילא בקיצור, ער האט זיך איינגעשפּארט, אז ער האט ניט וואס זיך מודה צו זיין, אזוי אז מען האט אים באפרייט, ווארום ער האט דערוויזן זיין אליבי. אין דעם זעלביקן טאג איז ער געווען אין ברנאָ...

— רבונו של עולם! — האט זיך געכעסט וואָדיטשקאָ. — דאס איז דאך ניט צו דערהאלטן! צו וואס דערציילט ער דאס אלץ — קען איך לחלוטין ניט פארשטיין! נעכטן איז אפן פאר־הער אויך געווען אַזאַ מין טיפּ, אז דער אונטערזוך־ריכטער האט בײ אים געפרעגט, וואס האט ער געטאן פאר דער מאביליזאַציע, האט ער געענטפערט: „איך האב געמאכט רויך ביי קרייץ. און עס האט געדויערט איבער א האלב־שעה, ביז דער אויספארשער האָט ביי אים ארויסגעקוועטשט, אז ער האט געבלאזן דעם בלאז־זאק ביים שמיד קרייץ.

אין קארידאר האבן זיך געלאזט הערן טריט און רופן פון וואך־סאלדאטן: „נעמט צו נייע!".

— אַהאַ! — האט שווייק זיך דערפרייט, — וואס עס קומט צו, קומט ניט אפּ. אפשר וועט מען ביי זיי כאַפּן א פאר קארקעס אף א רייכער טאן...

די טיר האט זיך געעפנט און אין קאמערע האט זיך אריינ־געלאזן דער זעלביקער פרייוויליקער, וואס איז געזעסן צוזאמען מיט שווייקן אין קארצער אין בודוויים און איז דערנאך געווארן באשטימט פארן קוכער פון א מארש־ראטע.

— געלויבט זאל זיין יעזוס קריסטוס! — האט ער ארויס־גערעדט אריינגייענדיק, און שווייק האט דערויף געענטפערט:

— אין אלע אייביגקייטן, אמן.

דער פרייוויליקער איז קענטיק געווען קאנטעט מיט דער באגעגעניש, האט אוועקגעלייגט אפן דיל די קאלדרע, וואס ער האט מיטגעבראכט מיט זיך און האט זיך צוגעזעצט צו דער טשעכישער קאָמפּאניע. ער האט אפגעוויקלט זיינע וויקל־גאמאשן און האט ארויסגענומען די פאפיראסן, וואס ער האט דארטן געהאט קונציק באהאלטן, און האט זיי באלד אפן ארט צעטיילט צווישן חברה. צולעצט האט ער ארויסגעשלעפּט פון שטיוול די

שמאלע זייט פון א שוועבל-פושקעלע, די וואס איז אויסגעשמירט מיט פאָספאָר, און עטלעכע שוועבעלעך מיט קונציק איבערגעשניטענע קעפּלעך.

ער האט אנגעריבן א שוועבעלע, אנגעצונדן א פּאפּיראס, האט דערלאנגט אלעמען פארויכערן און האט גלייכגילטיק א זאג געטאן:

— מען באשולדיקט מיך אין מאכן א בונט.

— דאס איז א גארנישט מיט א נישט, — האט בארואיקט שוחיק. — דאס איז נאר אזוי זיך, אף געלעכטער.

— פארשטייט זיך, — האט זיך אפגערופן דער פרייוויליקער, — אויב מיר ווילן געווינען די מלחמה אף אַזאַ שטייגער, דורך פארשידענע משפּטים, אויב זיי ווילן ניט אנדערש זיך משפּטן מיט מיר, זאלן זיי זיך משפּטן. סוף כל סוף קאן קיין שום פראצעס ניט אומענדערן די לאגע.

ווי אזוי זשע האסטו דאס געבונטעוועט זיך? — האט געפרעגט דער אלטער סאַפּיאר וואדיטשקאַ, וואס האט געקליבן נחת פון פרייוויליקן.

— איך האב זיך אפגעזאגט צו רייניקן דעם אפּטריט אף דער הויפט-וואך, — האט ער געענטפערט, — האט מען מיך אפגעפירט צום פּולקאווניק. און דאס איז א חזיר איינער אין דער וועלט. האט ער גענומען שרייען אף מיר, אז מיך האט מען אריינגעזעצט אפן סמך פון א באפעל איבערן פּולק און אז איך בין בכלל אן ארעסטאנט א לעצטער שבלעצטע, און אז עס איז אים בכלל א חידוש, וואס די ערד טראגט מיך נאך און האט ניט אויפגעהערט צו דרייען זיך פון חרפּה, וואס אין דער ארמיי האט זיך אפגעזוכט א מענטש מיט די רעכט פון א פרייוויליקן, וואס האפּט נאך צו קריגן דעם ראנג פון אן אפיצער, נאר דורך זיין אויפפיר קאן ער דערוועקן אין זיינע עלטסטע נאר עקל און פאראכטונג צו זיך. האב איך געענטפערט, אז די דרייאונג פון דעם ערד-קיילעך קאן ניט אָפּגעשטעלט ווערן מחמת דעם, וואס עס האט זיך באַוויזן אַזאַ און אַזאַ פרייוויליקער, ווייל די כחות פון דער נאטור זיינען שטאַרקער פאר די בענדלעך פון א פריי-

וויליקן. און ווייטער האב איך געזאגט דעם פולקאוניק, אז דאס, וואס ער חידושט זיך, פארוואס די ערד טראגט מיך נאך, איז א קאפעלע מאדנע, ווארום עס קאן דאך ניט געמאלט זיין, אז צוליב מיר זאל זיין, אשטייגער, אן ערדציטערניש. דער פולקאוניק האט פאר דער גאנצער צייט וואס איך האב גערעדט, נאר געהאלטן אין איין ליאסקען מיט די ציין, ווי א שקאפע, וואס קייט געפרארענע קרוטשקע, און דערנאך האט ער זיך צושריען: „נו, וועט איר גיין רייניקן דעם אפטריט?" „באין אופן, — ענטפער איך, — איך וועל דעם אפטריט ניט רייניקן". „ניין, איר'ט יא רייניקן, איר הערט, פרייוויליקער?" „באין אופן, — ענטפער איך, — איך וועל ניט רייניקן;" — „צו אלע טייוואלים, איר וועט רייניקן, און ניט איינעם, נאר הונדערט". „באין אופן, — ענטער איך, — איך וועל ניט רייניקן ניט קיין הונדערט און ניט קיין איין אפטריט ניט". און אזוי כסדר: „איר וועט רייניקן!" „איך וועל ניט רייניקן". און אזוי האבן מיר אפגעטענעט א שטיקל צייט, און דערנאך האט דער פולקאווניק מיר אנגעסטראשעט, אז מען וועט מיך אפמשפטן און אויפהיינגען. און דערנאך האט מען מיך אפגעפירט און געלאזט מיר וויסן, אז איך ווער באשולדיקט אין א מיליטער=בונט.

— גלייכער פון אלץ, — האט געזאגט שוויק, — וואלט געווען, ווען דו מאכסט זיך פאר א אידיאט. אז איך בין געזעסן אין דער גארניזאן=טורמע, איז מיט אונדז געזעסן איינער א מענטש. א קלוגער, א געבילדעטער, א פראפעסאר פון א העכערער קאמערץ=שול. ער האט דעזערטירט פון פראנט, און מען האט געוואלט זיין ענין צעבלאזן אין א גרויסן פראצעס, מען זאל אים משפטן און טאקע אויפהיינגען, עס זאל זיין א התראה די איבעריקע. האט ער זיך אבער ארויסגעדרייט פונם גאנצן עסק אף גאר א פשוטן דרך. ער האט גענומען מאכן דעם אנשטעל פון א דעגענעראט. אז דער אויבער=דאקטאר האט אים אונטערזוכט, האט ער געמאלדן, אז ער האט גארניט דעזערטירט, נאר אז פון קינדוויים אן האט ער ליב געהאט ארומפארן, אז פון שטענדיק אן האט אים עפעס געצויגן אין דער ווייט און אז מיט אים האט שוין איין מאל געטראפן, אז ער איז געקומען קיין האמבורג און קיין לאנדאן און

ער האט אליין ניט געוווסט, ווי אזוי און צוליב וואס ער קומט אהין. לויט זיינע רייד איז זיין פאטער געווען אן אלקאהאליקער און האט זיך גענומען דאס לעבן, נאך איידער ער איז געבארן געווארן, די מוטער איז געווען א פראסטיטואירטע און א שכורה ניצע און איז געשטארבן פון היץ־קריינק. א איינגערע שוועסטער זאל זיך כלומרשט האבן דערטרונקען, אן עלטערע האט זיך ארונטערגעווארפן אונטער א צוג, א ברודער האט זיך אראפגעווארפן פון ווישעגראדער אייזנבאן־בריק אין דער מאלדאווע אריין, דער זיידע זיינער האט געקוילעט זיין ווייב און אליין זיך באגאסן מיט קעראסינע און פארברענט געווארן. א צווייטע באבע פון דער מוטערס צד, איז אנטלאפן געווארן מיט ציגיינערס, און דערנאך האט זי זיך אפגעסמט אין טורמע מיט פאספאר־שוועבעלעך. איינער פון זיינע שוועסטערקינדער האט זיך עטלעכע מאל געמשפט פאר אונטערצינדן און האט סוף כל סוף איבערגעשניטן די האלדז־ארטעריע מיט א שטיק גלאז, אן אנדער שוועסטערקינד, א מיידל, פון פאטערס צד, האט זיך אין ווין ארויסגעווארפן פון זעקסטן גארן, און ער אליין האט קיין שום עדוקאציע ניט געקראגן, און ביזן עלטער פון צען יאר האט ער ניט געקאנט ריידן, ווייל אז ער איז אלט געווען זעקס חדשים האט מען אים פארוויקלט און געלאזן ליגן אפן טיש און מען איז אוועקגעגאנגען און פארגעסן אן אים, און א קאץ האט אים אראפגעשלעפט פון טיש און ער איז אראפגעפאלן און זיך צעקלאפט דעם קאפ. און איצט אויך, האט ער פארזיכערט, האט ער צייטווייז אזא קאפווייטאק, אז אין יענע מאמענטן ווייס ער ניט וואס ער טוט, און אט אין אזא מאמענט איז ער אוועק פון פראנט קיין פראג און איז געקומען צו זיך ערשט דעמאלט, בשעת די פעלד־זשאנדארן האבן אים פארהאלטן אין „פלעקס". אט אזוי, חברה, וואלט איר נאר געזען, מיט וואס פאר א שמחה מען האט אים דאס אפגעלאזן פון מיליטער אהיים! און א מאן פינף סאלדאטן, וואס זיינען געזעסן מיט אים אין איין קאמערע, האבן זיך פארשריבן אף א פאפירל: „פאטער אלקאהאליקער. מוטער פראסטיטואירטע. איין שוועסטער זיך אריינגעווארפן אין וואסער. א צווייטע שוועסטער אונטערן צוג.

א ברודער פון בריק, זיידע דערהארגעט באבן. קעראסינע, זיך פארברענט. א צווייטע באבע — ציגיינער, שוועבעלעך, און אזוי ווייטער. און אט, אז איינער פון זיי האט גענומען דערציילן דעם אויבער־דאקטאר די דאזיקע געשיכטע, האט דער אויבער־דאקטאר, ווארום דאס איז שוין געווען דער דריטער פאל, אים איבערגעהאקט און געזאגט: „איך וויים שוין, איך וויים שוין, דיין שוועסטערקינד פון פאטערס צד האט זיך אראפגעווארפן אין ווין פון זעקסטן גארן, און אליין האסטו גאר קיין עדוקאציע ניט געקראגן און דערפאר וועט די שטראף־ראטע אויסבעסערן דיין דערציאונג". בקיצור, מען האט אים אפגעפירט אין איינצל ארעסט, פארשמידט אים די הענט און די פיס פארקרייצט, און האט ביי אים ווי מיט דער האנט אפגענומען אי די שלעכטע דערציאונג, אי דעם טאטן דעם שכור אי די מאמען די פראסטיטואירטע, און ער איז מיטן גוטן ווילן אוועק אפן פראנט.

אין דער מיט איינן באשלאגענער טיר האט א סקריפע געטאן דער שליסל, און אין קאמערע איז אריין דער פראפאס.

— סאלדאט פון פוסגייער־פולק שווייק און סאפיאר וואדיטשקא — צום הער מיליטער־פארש־ריכטער.

זיי זיינען אויפגעשטאנען, און וואדיטשקא האט געזאגט צו שווייקן:

— אט זעסטו, וואסערע מנוולים דאס זיינען: איטליכן טאג א פארהער, און צו קיין שפיץ דערגייט מען ניט. נעבעך וואלטן זיי שוין, צו אלדי שווארצע יאר, אונדז פארמשפט, אבי זיי זאלן אונדז לאזן צו רו. איצט וואלגערן מיר זיך ארום דא, און די מאדיארישע כוליגאנעס לויפן ארום אף דער פריי...

אזוי שמועסנדיק זיינען זיי אריין אין בנין, ווו עס האט זיך געפונען די קאנצעלאריע פון דיוויזיע־געריכט, און די וואך האט זיי אפגעפירט גלייך אין צימער נומער 8, ווו עס איז געזעסן ביי א טיש, פארלייגט מיט פאפירן, דער מיליטער־געריכטס־אויספאר־שער, אדער ווי מען רופט זיי אין עסטרייך, דער אודיטאר רולער.

פאר אים איז געלעגן א באנד פון געזעץ־בוך, וואס אף אים איז געשטאנען א האלב אָפּגעטרונקענע גלאָז טיי. אף דער רעכטער זײַט פון טיש איז געשטאנען א קרייץ־בילד אימיטירט אף העלפאנד־ביין, מיט א פארשטויבטן קריסטוסן, דער אונטער־שטעל פון קרייץ איז געווען פארווארפן מיט אָפּגעריבערטע סי־גארן און אש.

אודיטאָר רולער האט גראד ווידער אמאל אפגעטרייסלט די אש פון זיין פּאפּיראס אף דעם אונטערשטעל פון קרייץ, און מיט דער אנדער האנט האט ער אויפגעהויבן די גלאָז, וואס איז געווען צוגעקלעפּט צום באנד פון געזעץ־בוך. טרינקענדיק די טיי האט ער ארייַנגעקוקט אין די פּאָרנאָגראפישע בילדלעך פון א ביכל, וואָס ער האט גענומען פון דער אָפיצער־ביבליאָטעק.

וואָדיטשקאַ האט העפלעך א הוסט געטאָן, און ערשט דעמאלט האט דער אודיטאָר א פרעג געטאן, בלעטערנדיק ווייטער דאס ביכל:

— וואס ווידער?

— ערלויבט צו מעלדן הער אודיטאָר, — האט געענטפערט שווייק, — חבר וואָדיטשקאַ איז א ביסעלע צוגעקילט, הוסט ער.

איצטער האט דער אודיטאָר א קוק געטאן אף שווייקן און וואָדיטשקאַ, געמאכט א שטרײַנגען פּנים.

— אַ, אט האט איר באוויליקט צו קומען, חברה — האט ער געזאגט. איבערווארפנדיק די הויפנס פּאפּירן אפן טיש. — איך האב אייך דאָך ארויסגערופן צו ניין אזייגער, און איצט איז שוין גאט צו דאנקען עלף.

— ווי שטייסטו דאָס, מנוול? — איז ער אנגעפאלן אף וואָדיטשקאַ, וואס האט זיך ערלויבט צו שטיין „פרײַ“. — צי איין דעם בויך, ביז איך וועל א קאמאנדיר טאן „פריי!“

— ערלויבט צו מעלדן, הער אודיטאָר, — האט זיך אפּ־געררופן שווייק: — ער האט רעמאטיס.

— און דו בעסער שווייג, — האט געזאָגט דער אודיטאָר, — ביז איך וועל דיך פרעגן, דעמאלט וועסטו ענטפערן. אזוי ביסטו

דריי מאל געווען בײַ מיר אפֿן פֿאַרהער, און אַלץ האָט מען געמוזט מיט צוואַנגען אַרויסשלעפּן פֿון דיר... נו, וואס איז דאס פֿאר א צרה, וועל איך ווען געפֿינען די פּאַפּירן צי ניין?... וויפֿיל האָב איך דאָס מיט אײַך צו עסקן זיך, איר מנוולים!.. נאָר מיינט ניט, אז דאָס וועט אײַך גלאַט אַראָפּ, אז איר זײַט אומזיסט־אומ־נישט מטריח דאָס געריכט.

סוף כּל סוף האָט ער געפֿונען צווישן דעם הויפֿן אנגע־לייגטע פּאַפּירן אפֿן טיש אַ גראָבע פּאַפּקע מיט דער אויפֿשריפֿט „שווייק און וואָדיטשקאַ“ און האט שטרייִנג אויסגערעדט:

— איצט האָרכט זיך צו, איר פֿערדישע קעפּ! רעדט זיך ניט איין, אז איבער א נאַרישן געשלעג וועט איר נאָך א צײַט זײַן צוגעשריבן צום דיוויזיע־געריכט און איר וועט קאָנען זיך אַרויסמאַכן פֿון פֿראָנט. איבער אײַך, לעמאַכעס, האָב איך שוין געמוזט טעלעפֿאָנירן אין קאָרפּוס־געריכט.

ער האָט אָפּגעזיפֿצט.

— מאַך ניט דעם אנשטעל פֿון אזוי ערנסט, שווייק, — האָט ער ווייטער גערעדט. — אפֿן פֿראָנט וועסטו שוין פֿאַרזאָגן א צענטן זיך צו שלאָגן מיט די האָנוועדס. די אויספֿאָרשונג קעגן אײַך בײדן ווערט אָפּגעשטעלט און איר קערט זיך אום בײדע צו אײַערע אָפּטיילן, וווּ איר וועט קריגן א דיסציפּלינאַר־שטראָף. און דערנאָך גייט איר אוועק מיט א מארש־ראָטע אפֿן פֿראָנט. נאָר אויב איר וועט נאָך אמאָל אַרײַנפֿאַלן צו מיר אין די הענט, וועל איך אײַך, איר כוליגאַנעס, אזוי אונטערוואַרימען, אז איר וועט ניט וויסן, פֿון וואַנען דאָס איז אײַך געקומען. אָט האָט איר אײַערע פּאַפּירן און טראָגט זיי אָפּ אין צימער נומער 2. ווייטער זאָלט איר זיך פֿירן לײַטיש.

— ערלויבט צו מעלדן, — הער אודיטאָר, — האָט געזאָגט שווייק. — אז מיר בײדע האָבן מיטן גאַנצן האַרצן פֿאַרנומען אײַערע רייד און מיר דאַנקען אײַך אונטערטעניקסט פֿאַר אײַער גוטסקייט. ווען דאס וואָלט ניט געווען אין מיליטער־דינסט, וואָלט איך זיך ערלויבט צו זאָגן, אז איר זײַט א מענטש א גינגאָלדענער און צוגלייך מוזן מיר בײַ אײַך בעטן מחילה, וואָס

איר האט באַדאַרפט אזוי פיל זיך מטריח זיין איבער אונדז. מיר האָבן דאָס, כלעבן, גאָר נים פאַרדינט.

— גייט אייך צו אלדי טייוואָלים! — האָט דער אודיטאָר זיך צעשריען אף שוויקן. — אויב פאַר אייך וואלט זיך נים משתדל געווען הער פולקאָווניק שרעדער, חיים איך נים, מיט וואָס דאס אַלץ וואָלט זיך געענדיקט.

וואָדיטשקאַ האָט זיך דערשפירט, אז ער איז דער פריער־דיקער וואָדיטשקאַ, ערשט אין קאָרידאָר, בעת זיי זיינען געגאַנגען מיטן וואַך־סאָלדאַט אין צימער נומער 2.

דער סאָלדאַט האט מורא געהאט צו פאַרשפעטיקן צו מיטאק, און דערפאַר האט ער געאײלט:

— אנו, ברידעלעך, גיכער, רירט זיך, קריכט נים ווי די ראַקעס.

דערויף האט וואָדיטשקאַ אים דערקלערט, ער זאָל נים אזוי פיל מאכן די פוריע, וואָרום זיין גליק איז, וואס ער איז א טשעך. וואָלט ער געווען אַ מאַדיאַר, וואָלט ער, וואָדיטשקאַ, אים געהאַט שוין ארומגעריסן ווי א הערינג.

אזוי ווי אלע שרייבערם זיינען שוין געווען אוועקגעגאַנגען פון קאַנצעלאַריע עסן וואַרימעס, האָט דער וואַך־סאלדאט געמוזט אָפפירן ביידע ארעסטירטע צוריק אין קאַמערע. דערביי האָט ער נים געזשאַלעוועט קיין זידלערייען פאַר דעם מיאוסן מין מענטשן ווי די שרייבערם.

— די חברים וועלן היינט ווידער אראָפּנעמען גאָר דאָס פעטס פון מיין יויך, — האָט ער זיך געברוגזט, — און אנשטאָט פלייש וועלן זיי איבערלאָזן פאר מיר נאָר אדערן און ביינער. נעכטן האב איך אפגעפירט צווייען אין לאַגער, האָט דערווייל עמיצער אויפגעפרעסן א העלפט פון מיין חלק ברויט.

— און איר דאָ ביים דיוויזיע־געריכט האָט קיין אנדערע דאַגות נים, ווי נאָר וועגן פרעסעכץ, — האָט באמערקט וואָדיטשקאַ, וואס האט שוין באוויזן נאָר אריינצוזגיין אין די כלים.

אז זיי האבן דערציילט דעם פריייוויליקן, מיט וואָס זייער ענין האָט זיך געענדיקט, האט ער אויסגערופן:

— אזוי, אין מאַרש=ראָטע, מיינע פריינט! ווי עס שטייט געשריבן אין די זשורנאַלן פאַר טוריסטן: „א גליקלעכן וועג!" די צונרייט=ארבעטן פאר דער נסיעה זיינען שוין געמאַכט, פאַר אלץ האָט שוין געזאָרגט די העכערע מיליטער=מאַכט. האָט מען דאָס אייך אויך, הייסט דאָס, איינגעלאַדן אף די לוסט=רייזע קיין גאַליציע? טרעט זשע צו צו איר מיט א פריילעכן געמיט און מיט א גרינגען האַרץ. טראָגט אוועק צו יענע ערטער, וו מען וועט אייך באקענען מיט די שוץ=גראָבנס, אייער פלאמענדיקע ליבע, דאָרט איז הפלא ופלאדיק און העכסט אינטערעסאַנט. אין דער ווייטער פרעמד וועט איר זיך שפירן ווי אינדערהיים, ווי אין א לאַנג באקענטן לאַנד, כמעט ווי אין ליבן געבאָרן=אָרט. מיט די געהויבנסטע געפילן אין דער נשמה טרעט איר צו צו דער נסיעה אין יענעם לאַנד, וואָס נאָך דער אלטער הומבאָלדט האָט וועגן דעם געזאָגט: „אין גאָר דער וועלט האָב איך נישט געזען עפּעס גרויסאַרטיגערס ווי אט די נאַרישע שבנאַרישע גאַליציע". די געוואַלדיקע און אויסנאַמלעכע געניטשאַפט, וואָס אונדזער העלדישע ארמיי האָט זיך אנגעשאַפט ביי איר אפטרעטן פון גאַליציע, וועט געוויס זיין אָנגעלייגט ביי אונדזערע נייע מיליטערישע אָפּעראַציעס. דער עיקר איז — גלייך, נישט פארקערוועט מאַרש אריין קיין רוסלאַנד און פון פרייד אויסגעשאָסן אין דער לופטן אלע פּאַטראָנעס.

אז שווייק און וואָדיטשקאַ האָבן נאָך וואַרימעס זיך געקליבן גיין אין קאַנצעלאַריע, איז צו זיי צוגעגאַנגען איינער אן ארעסטירטער, א געוועזענער לערער, וואס איז געווען באַשולדיקט פאר שרייבן אן אַנטימלוכהש לידל, האָט זיי אָפּגערופן אן א זייט און זיי איינגערוימט א סוד:

— זעט, פאַרגעסט נישט, אז ווי נאָר איר וועט זיין אף דער רוסישער זייט, זאָלט איר באַלד זאָגן צו זיי: „א גוטן אייך, ברידער רוסן, מיר זיינען אייערע ברידער טשעכן, נישט קיין עסטרייכער".

פארן ארויסגיין פון קאַמערע, האָט וואָדיטשקאַ נאָך געוואָלט מיט עפּעס ארויסווייזן זיין שנאה צו די מאַדיאַרן, און דערפאַר

האט ער אָנגעטראָטן אפּן פּוס איינעם א מאַדיאַר, וואס איז געזעסן מיט זיי, דערפאַר וואס ער האָט ניט געוואלט דינען אין מיליטער, און האט נאָך אף אים אנגעשריען:

— די שטיוול טו אן, פּעטעלעלע!

— ער׳ט נאך באַדאַרפט עפּעס אַ זאג טאן מיר, — האָט וואָדיטשקאַ דערנאָך מיט רוגזא געזאָגט צו שווייקן. — וואלט ער מיר נאָר א זאָג געטאָן כאָטש איין וואָרט, וואָלט איך אים צעריסן זיינע מאַדיאַרישע פּסקעס פון אויער ביז אויער. און ער, דער עפּוש, שוויגט און לאָזט זיך טרעטן. דער טייוול וויס, שווייק, איך בין אזוי ברוגז, וואָס מען האָט מיך ניט פארמשפּט! דאָס האָט דאָך אַ פּנים, ווי זיי וואָלטן זיך אויסגעלאַכט פון אונדז, אז פון אט דעם גאַנצן עסק מיט די מאַדיאַרן איז אפילו ניט כדאי צו ריידן. אבער אין דער אמתן האָבן מיר זיך דאך געשלאָגן ווי די לייבן. דאָס ביסטו שולדיק, וואס זיי האָבן מיר ניט פארמשפּט, נאר ארויסגעגעבן אונדז א כתב א פארטיקן, אז מיר קאנען נעבעך זיך גאָר ניט שלאָגן. וואס האלטן זיי דאס טאקע פון אונדז, האַ? וואס וואס, א סקאַנדאַל איז עס דאָך געווען ניט קיין קליינער!

— טייערער מיינער, — האט שווייק געזאָגט גוטמוטיק, — איך פארשטיי ניט, פארוואס טוט דיר ניט קיין הנאה, וואס דער דיוויזיע-געריכט האט אפיציעל אונדז אנערקענט פאר לייטישע מענטשן, וואס מען קאָן זיך צו זיי ניט צוטשעפּען. אמת, ביים פאַרהער האב איך זיך געסטאַרעט מיט אלע כחות זיך ארויסצודרייען, אבער אזוי מוז מען דאָך טאָן, וואָרום, ווי דער אדוואָקאַט באַם פלעגט זאָגן זיינע קליענטן, מיטן ריינעם אמת וועסטו וייט ניט פאַרפאָרן. אז דער אודיטאר האט ביי מיר געפרעגט, צוליב וואס זיינען מיר געקומען צום הער קאַקאָני אין וווינונג, האָב איך אים געזאָגט איינפאך: „ווייל איך האב געמיינט, אז מיר וועלן זיך גיכער באקאָנען מיטן הער קאַקאָני, ווען מיר וועלן קומען צו אים צו גאַסט”. נאָך אזא ענטפער האָט דער הער אודיטאָר מיך שוין מער ניט געפרעגט, וואָרום ער איז באלד געווען צופרידן...

— און אט וואס זאלסטו זיך מערקן, — האט שווייק זיך ווייטער געחקירהט. — אין מיליטער־געריכט טאָר מען קיין מאל זיך ניט מודה זיין.

— אויב איך וואלט געהאַט אָפּגעטאָן עפּעס א מיאוסע זאך, וואָלט איך זיך ניט מודה געווען, — האָט געענטפערט דער בראווער וואָדיטשקאַ. — נאָר וויבאלד אז אט דער אודיטאָר דער ימחשמוניק פרעגט מיך אן דרייענישן, צי איך האָב זיך געשלאָגן, ענטפער איך: יא, זיך געשלאָגן. צי איך האב עמיצן געבראכן די ביינער? גאַנץ ריכטיק, הער אודיטאָר. צי איך האב ניט עמיצן צוקאַלעטשעט? נאטירלעך, הער אודיטאָר. זאָל ער וויסן, מיט וועמען ער רעדט! און דאָס איז דאך דער סקאַנדאַל וואָס מען האט אונדז פריי געלאָזט. עס קומט אויס, ווי ער וואלט גלויבן, אז איך האב אף אט די מאַדיאַרישע שאַרלאטן אויסגעדריבלט מבן פאַס, געמאכט פון אים א מאטשאַלקע, און אז זיי, די יאטקע־הינט, האב איך צעבראָקט אף לאקשן, געמאַכט זיי ברוין־און־בלאָ. דו ביסט דאך געווען דערביי, ווי אזוי עס האבן זיך אף מיר ארויפגעזעצט אזעלכע דריי מאַדיאַרישע לאָבוסעס, און איך האב אין איין צוויי־דריי אראָפּגעטרייסלט זיי פון זיך אף דר'ערד און גענומען זיי טרעטן מיט די פיס? און נאך אט דעם א קומט א פאָנפעוואטער אודיטאָר און מאכט צו גארנישט דעם גאַנצן ענין! עס האט דעם פנים, ווי ער וואלט זאָגן: „וואָס'ט איר נאך אויסקלערן? אויך מיר 'שלאָגערס!" ווארט אָקאָרשט, די מלחמה וועט זיך ענדיקן און איך וועל ווידער זיין א פרייער מענטש, וועל איך אים שוין אָפּזוכן, דעם פּוסטעפּאסניק, און וועל אים באַווייזן, צי איך קאן זיך שלאָגן צי ניין. דעמאָלט וועל איך קומען אהער צופארן און וועל דא אנמאַכן אַזאַ מהומה, אַזאַ טאַראַראַם, וואס די וועלט האט נאך ניט געזען, אז אלע מענטשן וועלן זיך אויסבאַהאלטן אין די קעלערס, ביז זיי וועלן געוואָר ווערן, אז דאס בין איך ספּעציעל געקומען צופארן קיין קיראַ־ליכידע א קוק צו טאָן אף אָט דער מאַדיאַרישער כאַלאַסטרע, דער פאָנפעוואַטער!

* * *

אין קאַנצעלאַריע האָט מען זײ אָפּגעפּאַרטיקט אױף דער גיך. עפּעס אַ פעלדװעבל, װאָס זײַנע ליפּן זײַנען געװען, נאָך פּעט פֿון װאַרימעס, האָט מיט זײער אַן ערנסטע מינע אָפּגעגעבן שװײקן און װאָדיטשקאַ זײערע פּאַפּירן און דערבײַ האָט ער געהאַלטן פאַר נײטיק זײ נאָך אױסצומוסרן, נאָר פֿון זײַן גאַנצער רעדע האָבן זײ פאַרשטאַנען נאָר דאָס, װאָס ער האָט זײ אָנגערופֿן „טשעכישע חזירים"...

אַז בײדע חברים האָבן זיך צעזעגנט, װײל מען האָט איטלעכן אָפּגעפֿירט אין זײַן אָפּטײלונג, האָט שװײק געזאָגט:

— הער נאָר, ברודער־לעבּ, אַז די מלחמה װעט זיך ענדיקן, זאָלסטו קומען צו מיר צו גאַסט. איטלעכן אָװנט פֿון זעקס אַזײגער װעסטו מיך געפֿינען אין „פֿון כּל טוב", װאָס אױף באָאישטי־גאַס.

— אַװדאי װעל איך קומען, — האָט געענטפערט װאָדיטשקאַ.

— װאָס איז, דאָרט איז פרײלעך?

— יאָ, דאָרט מאַכט זיך אַלע טאָג עפּעס אַ געשיכטע, — האָט שװײק זיך באַרימט. — און אַז אונדז װעט אױסדוכטן, אַז עס איז אַ ביסל פאַרשלאָפן דער אינטערעס, װעלן מיר בײדע שױן קאָנען עפּעס אַזױנס אָפּשפּילן...

זײ האָבן זיך צעשײדט, און אַז זײ זײַנען שױן געװען װײט עטלעכע שריט פֿון אַנאַנד, האָט דער אַלטער סאַפּיאָר װאָדיטשקאַ נאָכגעשריען שװײקן:

— זאָלסטו, הײסט דאָס, זיך ניט אַנדערש אַ סטאַרע טאָן, עס זאָל זײַן פרײלעך, װען איך װעל קומען.

— דו זאָלסט אַקאָרשט נאָר ניט אָפּנאַרן, — האָט זיך אָפּגערופֿן שװײק, — קום ניט אַנדערש צוגײן, װי נאָר די מלחמה װעט זיך ענדיקן.

דערנאָך זײַנען זײ אַװעק אַלץ װײטער אײנער פֿון צװײטן, און אין אַ שטיקל צײַט אַרום האָט מען װידער געקאָנט הערן, פֿון הינטערן ראָג, פֿון דער צװײטער רײ באַראַקעס װאָדיטשקאָס קול:

— שווייק, שווייק, וואסער ביר גיט מען אין „פון כל טוב"?

און דערויף האט אפגעהילכט שווייקס ענטפער:

— גרויס פאפאוויצער.

— און איך האב געמיינט — אז סמיכאווער! — האט געשריען דער אלטער סאפיאר וואדיטשקא.

— דארט זיינען פאראן פריילנס אויך.

— הייסט דאס, נאך דער מלחמה, זעקס אזייגער פארנאכט?

— קום בעסער האלב זיבן, טאמער פארהאלט איך זיך ערגעץ.

און גאר פון ווייטנס האט נאך דערלאנגט וואדיטשקאס קול:

— הייסט דאס, זעקס קאנסטו ניט קומען?

— מילא, זאל זיין זעקס, — האט וואדיטשקא קוים-קוים געקאנט ארויסהערן דעם ענטפער פון זיין חבר.

אזוי האבן זיך צעשיידט דער בראווער סאלדאט שווייק מיטן אלטן סאפיאר וואדיטשקא.

6.

פון ברוק אף דער לייטע קיין סאקאל.

לייטענאנט לוקאש האט אן אויפגערעגטער ארומגעשפאנט איבער דער קאנצעלאריע פון דער 11-טער מארש-ראטע. דאס איז געווען א פינצטער שטייגל אין ראטע-באראק, אפגעצאמט פון קארידאר דורך א ווענטל פון ברעטער. גאר איר אויספוץ איז באשטאנען פון א טיש, צוויי שטולן, א פלאש קעראסינע און א הילצערנע לאווקע.

פארן לייטענאנט איז געשטאנען דער קאפטענארמוס וואנעק, וואס זיין עובדא איז געווען צונויפצושטעלן די צאל-רשימות פון די שכירות, צו פירן די חשבונות פון פראוויאנט, וואס ווערט ארויסגעגעבן פארן סאלדאטן-קעסל. ער איז געווען, הייסט דאס,

דער פינאַנס־מיניסטער פון דער ראָטע. ער האָט פאַרבראַכט אין קאַנצעלאַריע א גאַנצן טאָג און פלעגט אויך דאָרט שלאָפן.

האַרט בײ דער טיר איז געשטאַנען א דיקער סאָלדאַט מיט א לאַנגער באָרד. דאָס איז געווען באַלון, דעם לײטענאַנטס נײער באַדינער, וואס איז פאר דער מאָביליזאַציע געווען ערגעץ א מילנער.

— ניטאָ, וואָס צו ריידן. נישקשה פון א דינער האָט איר מיר צוגעקליבן, האָט לײטענאַנט לוקאַש זיך געווענדט צום קאַפּטענאַרמוס. — א גרויסן דאַנק אייך פאַרן ליבן סורפּריז! איר הערט? איך שיק אים אין אפיצער־קלוב נאָכן וואַרימעס, נעמט ער און עסט אויף א העלפט.

— באין אופן, איך האָב פאַרגאָסן, — האָט געזאָגט דער דיקער ריז.

— גוט, נעמען מיר אָן, אז דו האָסט פאַרגאָסן. פאַרגיסן וואָלסטו געקאָנט די זופ אדער דעם סאָוס, אבער ניט דאָס געבראָטנס. דערטראָגן צו מיר האָסטו דאָך נאָר ווי א נאָגל די גריים. און ווו האָסטו אהינגעטאָן דעם קוכן?

— איך...

— נאָר, ברודערקע, ניט לייקענען. זאָג, אז דו האָסט אים אויפגעפרעסן.

לײטענאַנט לוקאַש האָט דאָס לעצטע וואָרט ארויסגערעדט אזוי ערנסט און שטריינג, אז באלון איז ניט ווילנדיק אפגעטראָטן צוויי טריט אף צוריק.

— איך האָב מיט א כיון זיך נאָכגעפרעגט אין קיך, וואָס האָבן מיר געהאַט היינט צו וואַרימעס. לאָזט זיך אויס, זופ מיט לעבער־קניידלעך. ווו האָסטו אהינגעטאָן די קניידלעך? אונטערוועגס האָסטו זיי ארויסגעשלעפּט און אויפגעפרעסן, אָט וואָס. דאָס צווייטע געריכט איז געווען געבראָטענע פלייש מיט אוגערקעס. וואָס האָסטו דערמיט געטאָן? אויך אויפגעפרעסן. צוויי גרויסע שטיקער געבראָטענע פלייש! און מיר האָסטו געבראַכט נאָר א האַלב שטיקל. אזוי! דערנאָך צוויי שטיקער קוכן. ווו האסטו דאָס אהינגעטאָן? זיך אליין אנגעשטאָפּט דערמיט חחזיר הינטעשער. זאָג, ווּסטו

אַהינגעטאָן דעם קוכן? ער איז אַרײַנגעפאַלן אין בלאָטע? לײגסט, פאַרכוטשע, קענסטו מיר אָנווײַזן דעם אָרט, ווו עס ליגט אין בלאָטע? אַך אַזוי, געקומען באַלד צולויפן אַ הונט, ווי מען וואָלט אים געהאַט גערופן, און אַ כאַפּ און אויפגעפרעסן. יעזוס־מאַריאַ, וועל איך דיר דאָס אַ שמיר טאָן איבער דער מאָרדע, אַז דער קאָפּ וועט בײַ דיר ווערן ווי אַן עמער. און ער לײקנט נאָך, דער כּכלב בן כּלבה! און ווייסטו, יוער דאָס האָט געזען? אָט ער, קאַפּטענאַרמוס וואַנעק. ער איז געקומען צו מיר און געזאָגט: „אַזוי און אַזוי, הער לײטענאַנט, אײַער באַלון, די חזירשע קישקע, פרעסט אויף אײַער וואַרימעס. איך האָב אַלײן געזען דורכן פענצטער, ער פּאַקט אין בײדע באַקן, אַזוי ווי ער וואָלט אַ גאַנצע וואָך ניט געהאַט געפרעסן". הערט זיך אײַן, קאַפּטענאַרמוס, שוין זשע האָט איר ניט געקאָנט אויסקלײַבן פאַר מיר קײן אַנדער פענטיוך, ווי נאָר אָט דעם פּאַסקודניאַק?

— ערלויבט צו מעלדן, הער לײטענאַנט, אַז פון אונדזער גאַנצער מאַרש־ראָטע האָט באַלון מיר אויסגעוויזן צו זײַן דער סאַמע לײטישער מענטש. ער איז אַזאַ לעמעך, אַז ער קאָן בשום אופן זיך ניט אויסלערנען צו האַלטן אַ ביקס אין האַנט. און עס איז אַ סכּנה צו געבן אים אַ ביקס, ער קאָן נאָך אָנטאָן צרות. אַנוסטן, בעת מען האָט געשאָסן מיט פּוסטע פּאַטראָנעס, האָט ער שיער ניט אויסגעשלאָגן אַן אויג דעם סאָלדאַט נעבן אים. האָב איך געקלערט, ער וועט אפשר קאָנען באַדינען דעם הער לײטענאַנט.

— און שטענדיק אויפעסן דעם אָפיצערס פּאָרציע, — האָט לוקאַש אַרויסגערעדט, — אַזוי ווי אים וואָלט ניט געווען גענוג די אײגענע פּאָרציע! וואָס? דיר, וואָס? ביסט הונגעריק?

— גאַנץ ריכטיק, הער לײטענאַנט, שטענדיק הונגעריק. אַז עס בלײַבט בײַ עמיצן איבעריק ברויט, בײַט איך אויס אַף פּאַפּיראָסן נאָר דאָס איז אַלץ ווינציק. דאָס איז שוין בײַ מיר אַזוי פון געבאָרן אָן. און אַלע מאָל מײן איך, אַז איך בין שוין זאַט, נאָר עס הויבט זיך ניט אָן. באַלד נעמט שוין ווידער בורטשען אין בויך, ווי פאַרן עסן, און. טו אַ קוק — עס ווילט זיך ווידער עסן!

אַן אַנדערש מאָל מיין איך, אַט דאָס מאָל האָב איך זיך שוין אַזוי אָנגעגעסן, אַז עס וועט שוין מער ניט אַריין, — נאָר נעכטיקע טעג! גענוג. איך זאָל דערזען עמיצן עסן אָדער אַפילו דערשמעקן אַ ריח פון עסנוואַרג, איז שוין ביי מיר אין בויך ווי אויסגעלופּטערט. דער מאָגן פאַרדערט אַליין, און איך בין גרייט צו שלינגען אַפילו טשוועקעס. ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, איך האָב שוין געבעטן, מען זאָל מיר אַרויסגעבן אַ טאָפּלטע פּאָרציע; איך בין אַפילו מכּח דעם ענין געווען אין בודוויים ביים דאָקטאָר, און ער האָט מיך אָפּגעהאַלטן דריי טעג אין לאַזאַרעט און האָט מיר פאַרשריבן נאָר אַ שאָלכל ריינע בוליאָן אַ טאָג. איך וועל דיך, הולטאַי איינער, — האָט ער געטענעט, — צוגעוויינען צו הונגערן שטענדיק. זאָלסט נאָר אַריינפאַלן צו מיר אין די הענט נאָך אַמאָל, וועסטו זען, ווי דו וועסט פון דאַנען אַוועקגיין דאַר ווי אַ דרענגל". און איך באַדאַרף גאָר ניט קוקן אויף געשמאַקע זאַכן, הער לייטענאַנט, ביי די סאַמע פּראָסטע עסנס לויפט מיר די סמאַהע פון מויל. איז ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז איך בעט אונטערטעניקסט, מען זאָל מיר ערלויבן צו קריגן צוויי פּאָרציעס. און סטייעט ניט קיין פלייש טאָ לפּחות עפּעס אַ גאַרנירל, בולבעס, קליסקעלעך, אַ קאַפּעלע סאָוס... דאָס בלייבט דאָך שטענדיק...

— האַלט, האַלט, באַלון, מיר איז גענוג אויסצוהערן דיין עזותקייט, — איז דער לייטענאַנט אים אַריינגעפאַלן אין די רייד. — און איר, קאַפּטענאַרמוס, האָט איר ווען עס איז געהערט, אַז אַ סאָלדאַט זאָל זיין, חוץ אַלעמען, נאָך אַזאַ מחוצף, ווי אָט דער נפש? צוערשט האָט ער אויפגעפרעסן מיין וואַרימעס, און איצט מאָנט ער נאָך אַ טאָפּלטע פּאָרציע! נאָר איך וועל דיר פאַרשרייבן אַזוינס, וואָס וועט דיר שוין גאָר ניט זיין צום האַרצן.

— קאַפּטענאַרמוס, — האָט ער זיך געווענדט צו וואַנעקן, — פירט אים אָפּ צום קאַפּראַל ווידערהאָפּער, און זאָל יענער אים צובינדן אויף צוויי שעה צום סלופּ אויפן הויף פאַר דער קיך, ביז מען וועט אָנהויבן צו טיילן וועטשערע. און זאָל ער אים צובינדן

וואָס העכער, בכדי ער זאָל שטיין אַף די שפּיץ פינגער און זען, ווי עס קאָכט זיך אין קעסל דער גולאַש. און זאָל אט דער אויסוואָרף נאָך בלייבן צוגעבונדן, ווען מען וועט נעמען טיילן דעם גולאַש, עס זאָל אים לויפן די שפּייעכץ פון מויל, ווי ביי א הונגעריקער צויק, וואָס שמעקט ארום דעם שוועל פון א וורשט־געשעפט. און זאָג דעם קוכער, ער זאָל זיין פּאַרציע אוועקגעבן אן אנדערן!

— איך הער, הער לייטענאַנט. קום, באַלון.

— אז זיי האָבן שוין געהאַלטן ביים ארויסגיין, האָט דער לייטענאַנט זיי אפּגעשטעלט און קוקנדיק באַלונען אין איבערגע־שראָקענעם פּנים אריין, האָט ער פייערלעך געמאָלדן:

— דאָס האָסטו זיך אליין פאַרקאָכט אַזאַ קאַשע, באַלון. איך ווינש דיר פיל אַפּעטיט! און אויב דו וועסט נאָך אַמאָל פּרוּוון אָפּטאָן מיט מיר אַזאַ שטיק, וועל איך דיך אָן רחמנות איבערגעבן אין געריכט.

אז וואַנעק איז געקומען און האָט געמאָלדן, אז באַלון איז שוין צוגעבונדן, האָט לייטענאַנט לוקאַש געזאָגט:

— איר קענט מיך, וואַנעק, און איר ווייסט, אז איך האָב ניט ליב אנצווענדן אַזעלכע מיטלען; נאָר עס איז שוין קיין ברירה ניט געווען. ערשטנס דאַרפט איר מודה זיין, אז אפילו א הונט בורטשעט ווען מען נעמט ביי אים צו א ביין. איך וויל ניט האָבן שטענדיק צו טאָן מיט אַזעלכע מנוולים, און צווייטנס, וועט דאָס, וואָס באַלון איז צוגעבונדן צום סלופּ, האָבן א גרויסן מאָראַלישן און פּסיכאָ־לאָגישן באַטייט פאַר אונדזער גאַנצן באַשטאַנד. זינט מען האָט די סאָלדאַטן באַשטימט אין דער מאַרש־ראָטע און זיי ווייסן, אז אויב ניט היינט איז מאָרגן גייען זיי אוועק אַפן פראָנט, זיינען זיי גאָר צעלאָזן געוואָרן און טוען, וואָס זיי גלוסט זיך. ווי וועלן זיי זיך דאָס האַלטן, בשעת מען וועט דאַרפן גיין אין שלאַכט?

— מכח דעם דאַרפט איר זיך ניט אָפּעסן דאָס האַרץ, הער לייטענאַנט, — האָט קאַפּטענאַרמוס וואַנעק אים גענומען טרייסטן, — עס וועט רעכט ווערן. אט איך בין שוין געווען אין דריי מאַרש־ראָטעס, און אַלע האָט מען זיי צעקלאַפּט אַף אַש

צוזאַמען מיטן גאַנצן באַטאַליאָן, אַזוי אַז מען האָט געמוזט זיך פונדאַסנײַ פאַרמירן. און אַלע מאַרש=ראָטעס, זאָג איך אײַך, זײַנען געווען פון אײן שניט, אײנע געגוי ווי די אַנדערע, און קײן אײנער אויף אַ האָרעלע ניט בעסער פאַר אײערער, הער לײטענאַנט. ערגער פון אַלע איז געווען די נײַנטע. זי האָט אַוועקגעשלעפט דעם גאַנצן קאָמאַנדע=באַשטאַנד, צוזאַמען מיטן ראָטע=קאָמאַנדיר, אין געפאַנגענשאַפט אַרײַן, זיך אונטערגעגעבן. איך בין נאָר געראַטעוועט געוואָרן מחמת דעם, וואָס גראָד אין דער צײַט בין איך געווען געגאַנגען אָפּנעמען פון לאַגער ווײַן און ראָם פאַר דער ראָטע, און זײ האָבן אָט דעם דאָזיקן קונץ אָפּגעטאָן אָן מיר... ראָם הער לײטענאַנט, איז זײער אַ נויטיקע זאַך אין מלחמה. און ווײַן אויך. אָן דעם קאָן מען זיך ניט באַגײן. עס שאַדט, אויב מען מעג זיך אַזוי אויסדריקן, אַ גוטע שטימונג. פאַר אַ האַלבן בוטעלע ראָם און אַ פערטל ליטער ווײַן וועלן אײערע מענטשן זיך שלאָגן מיטן טײַוול אַלײן... וואָסער בהמה קלאַפּט דאָס אין טיר? קאָן ער ניט איבערלײענען אַז אויף דער טיר איז אָנגעשריבן: „ניט קלאַפּן!“ אַרײַן!

לײטענאַנט לוקאַש האָט זיך איבערגעקערט אויפן שטול און האָט דערזען, ווי די טיר האָט זיך שטיל, אָן רעש אויפגעעפנט און שטיל איז אַרײַן אין דער קאַנצעלאַריע פון דער עלפטער ראָטע דער בראַווער סאָלדאַט שווייק, וואָס האָט געהאַלטן די האַנט בײַם דאַשעק, קענטיק, נאָך זינט יענער צײַט, ווען ער האָט געקלאַפּט אין טיר און געלײענט די אויפשריפט: „ניט קלאַפּן!“

אָט די פּאָזע שווייקס מיט דער האַנט בײַם דאַשעק איז געווען ווי אָנגעמאָסטן צו זײַן אָן אַ שיעור צופרידענעם, באַרוטן פּרצוף. אין זײַן גראָעד אוניפאָרם פון אַן עסטרײַכישן פוסגײער=סאָלדאַט האָט ער געהאַט אַ פּנים ווי דער אַלט=גריכישער גאָט פון די גנבים און שווינדלערס.

לײטענאַנט לוקאַש האָט אויף אַ רגע פאַרמאַכט די אויגן, ווי פאַרבלענדט פון דער ליכטיקער געשטאַלט פון בראַוון סאָלדאַט שווייק, וואָס האָט מיט זײַן בליק אים ווי געקושט און געהאַלזט.

עס האָט אויסגעזען, אַשטייגער, ווי אַ פאַרבלאָנדזשעטער זון קערט זיך אום צוריק אַהיים צו זיין בכבודע טאַטע־מאַמע.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז איך בין שוין געקומען צוריק, — האָט שווייק אָפּגעראַפּאָרטירט מיט אַזאַ תמימותדיקער אומגעצווונגענקייט, אַז דער לייטענאַנט איז מיט איין קלאַפּ געקומען צו זיך. זינט יענעם מאָמענט, ווען פּולקאָווניק שרעדער האָט אים געלאָזט צו וויסן, אַז שווייק וועט ווידער באַשטימט אין זיין רשות, האָט לייטענאַנט לוקאַש אין געדאַנק אַלץ אָפּגעלייגט די דאָזיקע באַגעגעניש. אַלע פרימאָרגן האָט ער געפּרוווט זיך איינריידן, אַז אַט, אפשר וועט שווייק היינט אויך זיך נאָך ניט מעלדן, אפשר האָט ער דאָרט ווידער עפּעס אָפּגעטאָן, און מען האָט אים ווידער פאַרהאַלטן אויף אַ שטיקל צייט.

פון די דאָזיקע האָפענונגען האָט זיך אָבער אויסגעלאָזן אַ בוידים: שווייק איז געשטאַנען פאַר אים אין גאַר זיין ליבער פּראָסטקייט.

דערנאָך האָט שווייק אַ קוק געטאָן אויפן קאַפּטענאַרמוס וואַנעק, האָט זיך אַ קער געטאָן צו אים און האָט מיט אַ ליבן שמייכל דערלאַנגט אים די פּאַפּירן, וואָס ער האָט אַרויסגעשלעפּט פון מאַנטל־קעשענע.

— ערלויבט צו מעלדן, הער קאַפּטענאַרמוס, אַז דאָס זיינען די פּאַפּירן, וואָס מען האָט מיר אַרויסגעגעבן אין קאַנצעלאַריע פון פּולק און וואָס איך באַדאַרף אייך איבערגעבן. דאָס איז מכח מיין שכירות און מכח מיין שפּייז־פּאָרציע.

שווייק האָט זיך געהאַלטן אין דער קאַנצעלאַריע פון דער 11־טער מאַרש־ראָטע, אַזוי ווי ער וואָלט געווען מיט וואַנעקן אַ ידיד מי יודע פון ווען אָן. האָט דער קאַפּטענאַרמוס קיין אַנדער ברירה ניט געהאַט, ווי צו ענטפערן פּשוט:

— גוט, לייגט זיי אוועק אויפן טיש.

— עס וואָלט געווען זייער גוט, הער קאַפּטענאַרמוס, ווען איר לאָזט מיך מיט שווייקן אויף אַ רגעלע אונטער פיר אויגן, — האָט דער לייטענאַנט אַרויסגערעדט מיט אַ זיפץ.

וואַנעק איז באַלד אַרויס און געבליבן שטיין הינטער דער טיר, בכדי אונטערצוהאָרכן, וואָס האבן זיי דאָס פּאָר א סודות.

צוערשט האָט ער גאָרנישט געהערט, וואָרום שווייק און לייטענאַנט לוקאַש האָבן געשוויגן. זיי האָבן א לאַנגע צייט געקוקט איינער אפן צווייטן, ווי זיי וואָלטן וועלן אַריינקריכן איינער דעם אנדערן אין דער נשמה.

צולעצט האָט דער לייטענאַנט איבערגעריסן די דאָזיקע דריקנדיקע שטילקייט מיט ווערטער, וואָס ער האָט געפּרווט אַריינטאָן אין זיי א היפּשע פּאָרציע איראָניע.

— סקאָצל קומט! א דאַנק אייך פאַרן באַזוך, שווייק. אן אנגעלייגטער גאַסט.

נאָר דאָ האָט ער מער ניט געקאָנט זיך איינהאַלטן. נאָר דער כעס, וואָס האָט אים געוואָרגן די לעצטע טעג, האָט זיך איצט פון אים אַרויסגעריסן. ער האָט מיט אַזאַ רציחה א קלאַפּ געטאָן מיטן פויסט אין טיש, אז דער טינטער איז אונטער-געשפּרונגען אין דער הויך און די טינט האָט פאַרשפּריצט די פּאַפּירן אפן טיש.

אין דער זעלביקער צייט איז לייטענאַנט לוקאַש אויפ-געשפּרונגען פון שטול, צוגענאַנגען נאָענט צו שווייקן און א הויקע געטאָן:

— איר זייט א בהמה, א פערד!

און דערנאָך האָט ער גענומען אַרומשפּאַנען אהין און צוריק איבערן קליינעם חדרל, און איטלעכס מאָל, ווען ער איז פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי שווייקן, האָט ער אויסגעשפּיגן.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, — האָט גע-זאָגט שווייק, אז ער דערזען, אז לייטענאַנט לוקאַש הערט ניט אויף צו לויפן איבערן צימער און צו שליידערן אין ווינקל אַריין שטיקלעך פּאַפּיר, וואָס ער האָט גענומען פון טיש און צעקנייטשט און צעקנאָטן, — אז דעם בריוו האָב איך אפּגעגעבן, ווי עס געהער צו זיין. מאַדאַם קאַקאָני האָב איך געטראָפן געזונטערהייט און איך מעג זאָגן, אז זי איז טאַקע זייער א שיינע דאַמע. אמת, איך האָב זי געזען נאָר א וויינענדיקע...

לייטענאַנט לוקאַש האָט זיך אוועקגעזעצט אַף דעם קאַפּ=טענאַרמוסעס געלעגער און האָט הייזעריק אַרויסגערעדט:

— ווען זשע וועט דאָס נעמען א סוף, שוויק?!

— און דערנאָך, — האָט שווייק זיך גערעדט זיינס, אַזוי ווי ער וואָלט דעם לייטענאַנטס געשריי גאָר ניט געהערט, — האָט זיך מיט מיר געטראָפן א שטיקל צרה, נאָר איך האָב אַלצדינג גענומען אַף זיך. פאַרשטייט זיך, צוערשט האָט מען מיר ניט געוואָלט גלויבן, אַז דאָס האָב איך געשריבן בריוו צו דער דאָזיקער דאַמע, אַזוי אַז אפן פאַרהער האָב איך גענומען און אַראָפּגעשלונגען דעם בריוו בכדי צו פאַרדרייבן דעם שליאַד. נו און דערנאָך גאָר צופעליק — אַנדערש קאָן איך מיר דאָס אַליין ניט אויסטייטשן — בין איך פאַרכאַפּט געוואָרן אין א שטיקל געשלעג. נאָר פון אָט דער מעשה בין איך אַרויס מיט כבוד, און עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז איך בין אומשולדיק, און דעם אויספאָרש אין דיוויזיע=געריכט האָט מען אָפּגעשטעלט און מען האָט מיר געהייסן גיין צום קאָמאַנדיר פון פּולק. בין איך שוין געווען אין קאַנצעלאַריע פון פּולק, אָפּגעוואַרט, ביז דער הער פּולקאָווניק האָט באַוויליקט צו קומען, און דער הער פּולקאָווניק האָט מיך נאָר אויסגעזידלט א ביסעלע און געזאָגט, איך זאָל תּיכּף גיין צו אייך, הער לייטענאַנט, און מעלדן, אַז איך בין באַשטימט פאַר אייער אָרדאָנאַנס. און נאָך האָט דער הער פּול=קאָווניק געהייסן מיר איבערגעבן אייך, אַז ער בעט אייך תּיכּף צו קומען צו אים מכּח דער דאָזיקער מאַרש=ראָטע. און איצטער איז שוין אַוועק מער ווי א האַלב=שעה, וואָרום דער הער פּולקאָווניק האָט ניט געוווּסט, אַז מען וועט מיך נאָך אַוועקשלעפּן צוערשט צום קאַסיר פון פּולק און אַז איך וועל אָפּהיניען בּיי אים כמעט צוואַנ=ציק מינוט, וואָרום פאַר דער גאַנצער צייט האָט מען מיר ניט געהאַט אַרויסגעצאָלט קיין שכירות און איך האָב דאָס געמוזט קריגן שוין ניט דורך דער קאַסע פון דער ראָטע, נאָר פון דער קאַסע פון פּולק, וואָרום איך בין געווען פאַררעכנט פאַר אַן אַרעסטאַנט פון פּולק. בכלל איז דאָרט בּיי זיי אַזאַ מישעגינע, אַז עס איז משוגע צו ווערן.

אז לייטענאַנט לוקאַש האָט דערהערט, אז ער האָט נאָך מיט א האַלבּ־שעה צוריק באַדאַרפט זײַן בּײַם פּולקאָווניק שרעדער, האָט ער, זיך אַנטוועגדיק אף דער גיך, נאָר אויס־גערעדט:

— א דאַנק, שווייק. איר האָט מיר שוין ווידער אַרײַנ־געוואָרפן א שטיין.

געזאָגט האָט ער דאָס מיט אַזאַ געהרגעטן קול, פול מיט יאוש, אז שווייק האָט געפרווט אים טרייסטן מיט עטלעכע ווער־טער. אז לייטענאַנט לוקאַש איז העגדום־פּענדום אַרויסגעלאָפן פון צימער, האָט ער אים נאָכגעשריען:

— נישקשה, ער וועט צוּוואַרטן, דער הער פּולקאָווניק! ער האָט דאָך סײַ ווי גאָרנישט וואָס צו טאָן!

באַלד ווי דער לייטענאַנט איז אוועק, איז אַרײַן אין קאַנ־צעלאַריע קאַפּטענאַרמוס וואַנעק.

שווייק איז געזעסן אף א שטול און האָט געהייצט דאָס אײַזערנע אויוועלע, צוגעוואָרפן אַלע ווײַלע דורכן אָפענעם טירל שטיקלעך קוילן. דאָס אויוועלע האָט געררויכערט, אז מען האָט געקאָנט דערשטיקט ווערן, נאָר שווייק האָט זיך געטאָן זײַנס, און צו קוקן אין וואַנעקס זײַט... יענער האָט א ווײַלע אַזוי געקוקט אף אים, דערנאָך האָט ער צוגעקלאַפּט דאָס טירל מיטן פוס און געהייסן שווייקן זיך אפּטראָגן אין גאַנצן פון דאַנען.

הער קאַפּטענאַרמוס, — האָט שווייק געענטפערט מיט ווערדע, — איך ערלויבּ מיר צו געבּן אייך צו וויסן, אז בּײַם בעסטן ווילן קאָן איך ניט אויספאָלגן אייער באַפעל זיך אפּצוטראָגן אין גאַנצן פון דאַנען, פון לאַגער, וואָרום איך שטיי אונטער העכערן באַפעל.

— די מעשה דערפון איז, — האָט ער מוסיף געווען מיט גאוה, — וואָס איך בין דאָ אַן אָרדאָנאַנס. הער פּולקאָווניק שרעדער האָט מיך באַשטימט אין דער 11־טער מאַרש־ראָטע בײַ לייטענאַנט לוקאַש. פריער בין איך געווען בײַ אים א דינער, נאָר פּאַר מײַנע קלוגע המצאות האָט מען מיר געגעבּן א העכערע שטעלע. מיטן הער לייטענאַנט זײַנען מיר אַלטע באַקאַנטע, און

איר מיט וואָס האָט זיך פאַרנומען פאַר דער מאָבּיליזאַציע, הער קאַפּטענאַרמוס?

— איך בּין, אַזוי צו זאָגן, דער דראָגיסט וואַנעק פון קראַלופּ.

— איך בּין אויך געווען א לערן־ייִנג אין אַן אַפּטייק־געשעפט, בּײַ א געוויסן הער קאָקאָשקאַ אין פּראָג אין בּאַרג־גאַס. ער איז געווען עפּעס א צעדרייטער, און איין מאָל אַז איך האָב אומגערן אונטערגעצונדן בּײַ אים אין קעלער א פעסל בּענזין און זײַן גאַנצער לאַגער איז פאַרבּרענט געוואָרן בּיז א לעק, האָט ער מיך אַרויסגעטריבּן, און מער האָט מען מיך שוין ניט צוגענומען אַף קיין שטעלע, און אַזוי האָבּ איך איבּערן שליםמזלדיקן פעסל בּענזין ניט געענדיקט מײַן לערע. יאָ, איר האָלט פון רפואה־גראָז פאַר קי?

וואַנעק האָט א שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ.

— און בּײַ אונדז פלעגט מען מאַכן רפואה־גראָז פאַר קי, מיט געהייליקטע בּילדלעך. די מעשה איז, וואָס אונדזער בּעל־הבּית, הער קאָקאָשקאַ, איז געווען זייער א פרומער מאַן און האָט ערגעץ ווו איבּערגעלייענט, אַז דער הייליקער פעלעגרינוס האָט אויסגעהיילט עמיצנס בּהמה פון וואַסער־שרעקעניש. האָט ער גענומען און געלאָזט אָפּדרוקן אין א דרוקערײַ אין סמיכאָוו די געשטאַלט פון הייליקן פעלעגרינוס און פאַר צוויי הונדערט גולדן הייליקן די בּילדער אין קלויסטער פון עמאַוס. דערנאָך האָבּן מיר זיי אַרײַנגעלייגט אין פאַקעטן מיט אונדזערע הייל־גראָז פאַר קי. די הייל־גראָז פלעגט מען צומישן צום טראַנק, און אַז מען פלעגט די בּהמות געבּן טרינקען, פלעגט מען זאָגן דערבּײַ א קורצע תּפילה צום הייליקן פעלעגרינוס, וואָס עס האָט פאַרפאַסט הער טאַוכער, אונדזער קאָמי. די מעשה דערפון איז, וואָס אַז די בּילדער פון הייליקן פעלעגרינוס זײַנען געווען אָפּגעדרוקט, האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז מען מוז אַף דער צווייטער זײַט אָפּדרוקן א קורצע תּפילה. און אַט האָט אונדזער אַלטער, קאָקאָשקאַ, גערופן פאַרנאַכט צו זיך דעם הער טאַוכער און האָט אים אויפגעגעבּן, ער זאָל צו מאָרגן אונדערפרי פאַרפאַסן עפּעס א קורצע תּפילה

אפן דאָזיקן הײליקן און אף אונדזערע הײל־גראָזן, און אז צו צען אַזײגער, װען ער װעט קומען אין מאַגאַזין, זאל זי זײן פאַרטיק צום דרוק, װאָרום די קי קאָנען זיך קוים דערװאַרטן אף איר. רויט אדער טויט! אויב ער װעט מאַכן א פײנע תפילה, קריקט ער א גולדן, טאָמער ניט מעג ער אין צװײ װאָכן ארום גײן װו די אויגן װעלן אים טראָגן. הער טאַוּבער האָט געשוויצט דורך א נאַכט, און אינדערפרי איז ער געקומען עפענען דעם מאַגאַזין ניט קײן אויסגעשלאָפענער, און ער האָט קײן זאך ניט געהאַט פאַרטיק. ער האָט אפילו געהאַט פאַרגעסן, װי האָט געהײסן אט דער הײליקער פאַר די קיעשע גראָזן. נאָר דאָ איז געקומען אונדזער געהילף פערדינאַנד און האָט אים ארויסגעהאָלפן. דאָס איז געװען א יונג א בריה. אַז בײ אונדז אפן בוידים פלעגט זיך טריקענען רומיאַניק, פלעגט ער אלע מאָל ארויפקלעטערן אהין, אויסטאָן זיך באָרװעס און װײזן אונדז, װאָס מען דאַרף טאָן, אז די פיס זאָלן ניט שװיצן. אפן בוידים פלעגט ער אויך כאַפן טויבן, האָט פאַרשטאַנען צו עפענען דעם בעל־הבּיתס טיש־קעסטל און ארויסנעמען פון דאָרט געלט און האָט אונדז נאָך אויסגעלערנט פאַרשידענע מאַניפּאַרגעס מיט דער סחורה. איך בין געװען א אינגל, האָט זיך בײ מיר אינ־דערהײם אננעקליבן א גאַנצער אפּטיק פון דעם, װאָס איך האָב אנגעשלעפּט פון מאַגאַזין, אזעלכע זאַכן, װאָס מען קאָן אמאָל אין א גרויסן שפּיטאָל ניט געפינען!.. מילא בקיצור, אט דער יאַט האָט דאָס געהאָלפן דעם הער טאַוּבער. ער האָט נאָר געזאָגט: „װײזט אָקאָרשט אהער, הער טאַוּבער, לאָמיך נאָר זען, װאָס דאָ טוט זיך". האָט שױן הער טאַוּבער געשיקט נאָך ביר פאַר א׳ם. איך האָב נאָך ניט באַװיזן קומען מיט די ביר, איז שױן אונדזער פערדינאַנד געװען פאַרטיק מיט א העלפט און האָט אונדז שױן פאָרגעלײענט. און דערנאָך, אז ער האָט אויסגעטרונקען די ביר און האָט װי געהעריק א לעק געטאָן ביטערע טראָפּנס, איז שױן אװעק בײ אים װי געשמירט, און אין אײן צװײ־דרײ האָט ער אנגעשריבן דעם סוף.

דערנאָך אז הער קאָקאָשקאַ איז געקומען, איז הער טאַוּבער אװעק מיט אים אין קאָנטאָר, און אז ער איז פון דאָרט ארויס,

האָט ער אונדז באַוויזן צוויי גולדן, און ניט איינעם, ווי עס איז געווען אָפּגערעדט, און האָט באַלד אפן ארט געוואָלט זיך טיילן מיטן הער פערדינאַנד. נאָר פערדינאַנד, אז ער האָט דערזען צוויי גולדן, איז ער געוואָרן א פאַרברענטער. זאָגט ער: „גיב אהער ביידע, אניט דאַרף מען גאָרניט!" בקיצור, הער טאַובער האָט אים גאָרניט געגעבן און געלאָזן פאַר זיך ביידע גולדן. דערנאָך האָט ער מיך ארויסגערופן אין הינטערשטן קאַמער, אראָפּגעלאָזן מיר א געזונטן פראַשק און געזאָגט, אז איך וועל קריגן נאָך הונדערט אזעלכע פּרעשק, ווען איך וועל זיך דערוועגן וועמען עס איז אויסצוזאָגן, אז ניט ער האָט פאַרפאַסט דאָס לידל, און אויב אפילו פערדינאַנד וועט גיין מסרן דעם אלטן, מוז איך זאָגן, אז ער ליגט. און איך האָב געמוזט אים שווערן דערויף פאַר א בוטל עסיק=עסענס. און אונדזער געהילף האָט גענומען אויסלאָזן גאָר זיין כעס צו אט די הייל=גראָזן פאַר קי. די מעשה דערפון איז, וואָס מיר פלעגן דאָס טריקענען אין גרויסע קאַסטנס אפן בוידים. פלעגט ער, ווו ער פלעגט קריגן מייזן=מיסט אהין ארייננוואַרפן. אדער ער פלעגט צונויפקלייבן אפן גאַס פערדישע מיסט, אויסטריקענען דאָס, צעשטויסן אין א שטייסל — און אויך צושיטן דאָס צו די פּאַקעטן מיט די היילגראָזן, מיטן בילד פון הייליקן פּעלעגרינוס! אבער דאָס אלץ איז אים געווען נאָך ווינציק. ער...

נאָר דאָ האָט א קלונג געטאָן דער טעלעפאָן. דער קאַפּטענאַרמוס האָט געכאַפּט דאָס טרייבל, און דערנאָך ברוגז אויפגעהאַנגען דאָס צוריק אפן ארט און מיט רוגזה א בורטשע געטאָן:

— מען רופט מיך ארויס אין קאַנצעלאַריע פון פּולק. וואָס איז דאָס אזוי אין מיצקע דערינען! דאָס איז מיר גאָר ניט געפעלן!

שווייק איז ווידער געבליבן איינער אליין.

באַלד האָט ווידער א קלונג געטאָן דער טעלעפאָן.

שווייק האָט גענומען זיך אויסטענען:

— וועמען דאַרפט איר? וואַנעקן? ער איז אוועק אין קאַנצעלאַריע פון פּולק... איר דאַרפט וויסן, ווער איז ביים טעלעפאָן?

דער אָרדאָנאַנס פֿון דער 11־טער מאַרש־ראָטע. און ווער פֿרעגט? דער אָרדאָנאַנס פֿון דער 12־טער מאַרש־ראָטע? א גוטן, קאָלעגע. ווי הייס איך? שווייק. און דו? בראַון? הער זיך איין, ביסטו ניט א קרוב פֿון יענעם בראַון, וואָס האָלט א מאַגאַזין פֿון היט אף דער ברעג־גאַס אין קאַראָלינענטאַל? וואָס? דו קענסט אפילו אזעלכן ניט?.. ניין, איך קען אים אויך ניט. איך בין נאָר אמאָל פאַרביי־געפֿאָרן אפֿן טראַמוויי, איז מיר געראָד די פֿירמע אַריין אין די אויגן. וואָס עס הערט זיך?.. פֿרעגט מיר א גרינגערע זאַך... ווען מיר פֿאָרן? איך האָב נאָך מיט קיינעם ניט גערעדט מכח פֿאָרן. וווּ אהין באַדאַרפֿן מיר דאָס פֿאָרן?

— אט א פֿערדישע קאָפּ! פֿאַרשטייט זיך, מיט דער מאַרש־ראָטע אפֿן פֿראָנט.

— איך האָב וועגן דעם נאָך גאָרנישט ניט געהערט.

— נו, ביסט נישקשה פֿון אן אָרדאָנאַנס! ווייסטו ניט, דיין חיצע־לייטענאַנט...

— מיינער איז ניט קיין וויצע, ער איז א לייטענאַנט...

— דאָס איז אלץ איינס. הייסט דאָס, אז דו ווייסט ניט, צי איז דיין לייטענאַנט אוועק אף א באַראַטונג צום פּאָל־קאָווניק?

— איך ווייס אז יענער האָט אים גערופֿן צו זיך.

— אט זעסטו. אונדזערער איז אויך אוועק צו אים, און פֿון דער 13־טער אויך; איך האָב אקאָרשט גערעדט אין טעלעפֿאָן. דו ווייסט ניט, די מוזיקאַנטן־קאָמאַנדע פּאַקט זיך שוין?

— פֿרעג מיך א גרינגערע זאַך.

— מאַך זיך ניט געפֿגרט! נו, און אייער קאַפּטער האָט געקראָגן עפּעס א באַפֿעל? וויפֿיל מענטשן איז ביי אייך?

— איך ווייס ניט.

— אידיאָט איינער! וואָסי, איך וועל דיך אויפֿעסן, צי וואָס? (מען הערט, ווי דער וואָס רעדט זאָגט שטילערהייט עמיצן א צווייטן: „נעם דאָס צווייטע טרייבל, פֿראַנץ, וועסטו וויסן, וואָס פֿאַר א לייטענער גולם עס איז דאָרט ביי זיי אין דער 11־טער ראָטע דער אָרדאָנאַנס!“) האַלאָ, האַלאָ־אָ! ביסט אנטשלאָפֿן געוואָרן,

צי וואָס? נו, ענטפּער דאָך, ווען מען פרעגט בײַ דיר, קאָלעגע. הייסט דאָס, דו ווייסט נאָך גאָרנישט? ווען דערציילסטו דאָס מעשׂיות? האָט אײַך דען דער קאַפּטער ניט געזאָגט, אַז מען וועט אײַך אַרויסגעבן קאָנסערוון? וואָס? דו האָסט מיט אים ניט גערעדט מכּח אַזוינע זאַכן? אידיאָט, בפירוש אַן אידיאָט!.. וואָס, דאָס האָט צו דיר קיין שייכות ניט? (מען הערט לאַכן). וואָס, ברודער, ביסט ניט אַראָפּגעפאַלן פון אַהוין? נו גוט, אַז דו וועסט עפּעס געוואָר ווערן, זאָלסטו אַנקלינגען צו אונדז אין דער צוועלפטער מאַרש-ראָטע, טיפּשל... פון וואָסערע קאַנטן ביסטו דאָס?

— פון פּראָג.

— דו וואָלסט באַדאַרפט האָבן מער שׂכל... וואַרט נאָך עפּעס. ווען איז אײַער קאַפּטער אַוועק אין קאַנצעלאַריע?

— מיט אַ ווײַלע פריער האָט מען אים אַרויסגערופן.

— וואָס זשע האָסטו דאָס פריער ניט געזאָגט? אונדזערער איז אויך אַקאָרשט אַרויס, ניט אַנדערש בײַ זיי גרייט זיך עפּעס. מיט דער געפּעק-קאָמאַנדע האָסטו נאָך ניט גערעדט?

— ניין.

— יעזוס-מאַריאַ-יאָזעף! און דו זאָגסט נאָך אַז דו ביסט פון פּראָג. דו טראַכסט דאָך וועגן קיין זאַך ניט. וואָס טוסטו אַ גאַנצן טאָג.

— איך בין נאָר מיט אַ שעה צוריק געקומען צוריק פון דיוויזיע-געריכט.

— אַ, דאָס איז שוין אַנדערע דבֿורים! הער זיך אײַן, חבֿר, אויב אַזוי וועל איך נאָך הײַנט אַ־ינגיין צו דיר כאַפּן אַ שמועס... נו, לייג אַוועק דאָס טרײַבל!

שווייק האָט אַקאָרשט געוואָלט פאַרויכערן די ליולקע, ווי דער טעלעפאָן האָט ווידער גענומען קלינגען. „כאַפּט אײַך דער טײַוול מיט אײַער טעלעפאָן אין איינעם! — האָט שווייק אַ טראַכט געטאָן, — אויך מיר אַן עסק — פירן מיט אײַך שמו-עסן“.

נאָר דער טעלעפאָן האָט געוואַלדעוועט אַן רחמנות. ביז שווייק איז אַרויס פון די כלים, האָט אַ כאַפּ געטאָן דאָס טרייבל און גענומען רייסן זיך אויף אַ קול:

— האַל־ל־אָ־אָ־אָ! ווער ביים טעלעפאָן? עס רעדט שווייק, דער אָרדאָנאַנס פון דער 11־טער מאַרש־ראָטע.

לויט דער שטים, וואָס האָט אים געענטפערט, האָט שווייק דערקענט דעם לייטענאַנט לוקאַש.

— וואָס טוט איר דאָרטן, צו אַל די שוואַרצע יאָר? ווו איז וואַנעק? רופט אים תּיכּף צו צום טעלעפאָן!

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, אַז מען האָט געקלונגען אַהער אין טעלעפאָן...

— הערט זיך איין, שווייק, איך האָב קיין צייט ניט צו פירן מיט אייך שמועסן. שמועסן אין טעלעפאָן בעתן דינסט איז גאָר אַן אַנדער זאַך,ווי שמועסן אין טעלעפאָן, ווען מען לאַדט איין צו מיטאָג. טעלעפאָן־שמועסן מוזן זיין קורצע און שאַרפע. ביי טעלעפאָן־שמועסן היפּט מען איבער אַלע טיטלען און אַלע „האָב דעם כּבוד צו מעלדן" און כּדומה נאָך אַזוינס. פרעג איך אייך, הייסט דאָס, שווייק, צי האָט איר אונטער דער האַנט וואַנעקן. אויב יאָ, זאָל ער תּיכּף צוגיין צום טעלעפאָן.

— כּאין אופן, ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, וואַנעקן האָב איך ניט אונטער דער האַנט. ער איז אַ ביסל פריער, אַן ערך ניט מער ווי אַ פערטל שעה צוריק, אַרויסגערופן געוואָרן פון דער קאַנצעלאַריע אין דער קאַנצעלאַריע פון פּולק.

— וואַרט אויס, שווייק, איך וועל קומען, וועל איך זיך שוין נעמען פאַר אייערע ביינער! וואָסי, קירצער קאָנט איר גאָר ניט ריידן? איז הערט אויס מיט קאָפּ, וואָס איך וועל אייך איצט זאָגן סטאַרעט זיך אַלץ צו פאַרשטיין, איר זאָלט דערנאָך ניט האָבן קיין אויסרייד, אַז קלאָמפּערשט אין טעלעפאָן האָט אַלץ געטרעשצעט און געכריפּעט. באַלד ווי איר וועט אויפהיינגען דאָס טרייבל...

פויזע. ווידער א קלינגעריי, אז עס פֿאַרהילכט דעם קאָפּ... שווייק האָט געכאַפּט דאָס טרייבל; און אויף אים האָבן זיך א שאָט געטאָן זידלערייען ווי האָגל.

— פערדאַטש איינער, לײמענער גולם, מנוול... וואָס טוט איר דאָס? פֿאַרוואָס האָט איר איבערגעריסן אין מיטן?

— אנטשולדיקט, איר האָט באַפֿוילן אויפצוהייבן דאָס טרייבל...

— וואַרט נאָר, שווייק, אין א שעה אַרום קום איך צוגייען, דעמאָלט וועט איר קיין האַניק ניט לעקן... איצט איז אַט וואָס: איר נעמט תּיכּף די פּיס אין די הענט, גייט אוועק אין באַראַק, זוכט אויס אן אונטער־אפיצער, אשטייגער פּוקסן, און זאָגט אים, ער זאָל תּיכּף נעמען צען מאַן און גיין מיט זיי אין דעפּאָ צונעמען קאָנסערוון. חזרט איבער, וואָס האָט ער צו טאָן?

— נעמען צען מאַן און גיין מיט זיי צונעמען פֿון דעפּאָ קאָנסערוון.

— כאָטש איין מאָל ניט צעדרייט! איך וועל דערווייל אָנ־קלינגען אין דער קאַנצעלאַריע פֿון פּולק צו וואַנעקן און אים באַפֿוילן אויך אוועקצוגיין צום דעפּאָ צונעמען די קאָנסערוון. אויב ער וועט פֿאַרגיין פֿריער אין קאַנצעלאַריע, זאָל ער אַלצדינג לאָזן און לויפֿן לויפֿנדיק צום דעפּאָ. און איצט מעגט איר אויפ־הייבן דאָס טרייבל.

שווייק האָט א לאַנגע צייט אומזיסט אַרומגעזוכט ניט נאָר דעם אונטער־אפיצער בראַון, נייערט בכלל עמיצן פֿון די אונטער־אפיצערן. ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, האָבן זיי אַלע געהאַט זיך צונויפגעקליבן אין קיך און געגעסן די שיריים פֿונם טיש פֿון די אפיצערן און געווײלט זיך מיטן אנבליק פֿון באַלונען וואָס איז געווען צוגעבונדן צום סלופּ. יענער איז, אמת, געשטאַנען אויף דער ערד מיטן גאַנצן טריט, ווייל מען האָט אויף אים פֿאַרט רחמנות געהאַט, נאָר פֿונדעסטוועגן האָט ער אַרויסגעוויזן קאָמיש געוווג. איינער פֿון די קוכערס האָט אים אַרויסגעטראָגן א האַלב אַרומגעגריזשעטן ביין און האָט דאָס אים אַריינגעשטעקט אין מויל, און באַלון, דער צוגעבונדענער ריז, וואָס האָט ניט געקאָנט צוהעלפֿן מיט די הענט,

האָט פּאָרזיכטיק אַרומגעדרייט דעם בּיין אין זיין בּרייטן מויל, גע־אַרבּעט מיט די ציין און מיט די יאַסלעס, און זיין פּנים איז געווען ווילד, ווי בּיי אַ שד פון וואַלד.

— ווער איז דאָ פון אייך אונטער־צער פוקס? — האָט שווייק געפרעגט, אַז ער האָט זיי סוף כּל סוף געפונען.

פוקס האָט ניט געפונען פאַר נויטיק זיך אָפּצורופן, ווייבּאַלד ער האָט דערהערט, אַז דער וואָס פרעגט זיך נאָך אָף אים איז אַ פּראָסטער סאָלדאַט.

— נו? — האָט אַרויסגערעדט שווייק. — וועל איך נאָך לאַנג בּאַדאַרפן פרעגן? וו איז אונטער־צער פוקס?

דעמאָלט איז פוקס אַרויסגעטראָטן און האָט מיט גרויס גדלות גענומען זידלען זיך מיט כּלערליי מיאוסע ווערטער און האָט דערקלערט אַז מען טאָר ניט זאָגן: „וו איז דער אונטער־צער?“ נאָר מען מוז זאָגן: „ערלויבּט צו מעלדן, וו איז דער אונטער־אַפּיצער?“ און ווען עמיצער אין זיין אָפּטייל זאָגט ניט „ערלויבּט צו מעלדן“, קריגט ער גלייך אין די ציין.

— שאַט, שאַט, ניט אַזוי בּאַלד מיטן ירגזון! — האָט שווייק געענטפערט רואיק. — פערערט זיך ניט געזאַמט און גייט אַריין אין בּאַראַק, נעמט צען מאַן און לויפט אין דעפּאָ אַריין — אָפּנעמען קאָנסערוון.

אונטער־אַפּיצער פוקס איז געוואָרן אַזוי פאַרחידושט, אַז ער האָט געקאָנט נאָר אויסריידן:

— וואָ־אָס?

— ניטאָ קיין שום „וואָ־אָס“, — האָט שווייק געענטפערט. איך בּין אָרדאָנאַנס פון דער 11־טער מאַרש־ראָטע און איך האָבּ אַקאָרשט גערעדט אין טעלעפאָן מיטן הער לייטענאַנט לוקאַש. און ער האָט מיר געזאָגט: „לויפנדיק מיט 10 סאָלדאַטן אין דעפּאָ“. אַזוי אַז אויבּ איר וועט ניט גיין, הער אונטער־אַפּיצער פוקס גיי איך שוין צוריק צום טעלעפאָן. דער הער לייטענאַנט וויל ניט אַנדערש, איר זאָלט גיין. בּכלל איז אַרויסגעוואָרפן די רייד מכּח דעם. וואָרום אַ שמועס אין טעלעפאָן, האָט געזאָגט הער לייטענאַנט לוקאַש, מוז זיין קורץ און שאַרף. אויבּ עס איז

געוואָרן געזאָגט, אַז אונטער־צער פוקס זאָל גיין, גייט ער. אַז אַ באַפעל — איז ניט קיין שמועס אין טעלעפאָן, ווען מען פאַרבעט עמיצן אויף מיטאָק. אין מיליטער־דינסט, און נאָך אין קריג דערצו, איז איטלעכע זאַמעניש אַ פאַרברעך! און נאָך האָט דער הער לייטענאַנט געזאָגט, אַז אויב דער אונטער־צער פוקס וועט תיכף ניט גיין, ווי עס איז אים באַפוילן, זאָל איך דאָס ניט געזאַמט טעלדן דעם הער לייטענאַנט אין טעלעפאָן, און ער וועט שוין דעמאָלט אננעמען מיטלען, אַזוי אַז פון אונטער־צער פוקס וועט בלייבן אַ קעזיקל. יאָ, מיין טייערער, איר קענט נאָך ניט דעם הער לייטענאַנט!

שווייק האָט מיט נצחון אַ קוק געטאָן אויף די אונטער־אפיצערן, וואָס זיינען מיט אַן אמת געוואָרן צעטומלט און אויפ־גערודערט פון זיין אַרויסטרעט.

אונטער־אפיצער פוקס האָט עפּעס אַ בורטשע געטאָן אונטערן נאָז און איז האַסטיק אַרויס, און שווייק האָט אים נאָכ־געשריען:

— הייסט דאָס, איך מעג טעלעפאָנירן דעם הער לייטענאַנט, אַז אַלץ איז אין אָרדענונג?

— איך וועל באַלד זיין מיט צען מענטשן אין דעפּאָ, — האָט אונטער־אפיצער פוקס זיך אָפּגערופן פון באַראַק, און שווייק איז, אָן ווייטער אַ וואָרט צו פאַרלירן, אַוועק פון דער גרופּע אונטער־אפיצערן, וואָס זיינען געווען פונקט אַזוי מבולבל, ווי פוקס.

— הייסט דאָס, עס הויבט זיך אָן! — האָט באַמערקט דער קליינער קאַפּראַל בלאַושעק. — מיר פאָרן.

געקומען צוריק אין דער קאַנצעלאַריע פון דער 11־טער מאַרש־ראָטע, האָט שווייק ווידער אַמאָל ניט באַוויזן צו פאַר־רויכערן, ווי עס האָט ווידער גענומען קלינגען דער טעלעפאָן. דאָס איז געווען לייטענאַנט לוקאַש.

— ווו ווערט איר דאָרט פאַרפאַלן, שווייק? איך קלינג שוין דאָס דריטע מאָל, און קיינער ענטפערט ניט.

— איך האָב זיי אַלעמען צונויפגערופן הער לייטענאַנט.

— נו, איז וואָס? זיינען זיי שוין אַוועק?

— פאַרשטייט זיך, אַוועק, נאָר איך ווייס ניט, צי זיי זיינען שוין דאָרט. זאָל איך ניט אַ לאָף טאָן אַ קוק געבן?

— איר האָט, הייסט דאָס, געפונען דעם אונטער-אָפיצער פוקס?

— גאַנץ ריכטיק, הער לייטענאַנט, געפונען, צוערשט האָט ער זיך אויף מיר אַנגעדרודלט, נאָר אַז איך האָב אויסגעטייטשט, אַז די שמועסן אין טעלעפאָן מוזן זיין קורצע און שאַרפע...

— באַלבעט ניט, שווייק... וואַנעק איז נאָך ניט צוריק?

— באין אופן, הער לייטענאַנט.

— שרייט ניט אַזוי אַריין אין טרייבל. און ווייסט איר ניט, אַז אַט דער שלימזלדיקער וואַנעק קאָן זיין?

— באין אופן, הער לייטענאַנט, איך ווייס ניט ווו ער קאָן זיין דער דאָזיקער שלימזלדיקער וואַנעק.

— אין קאַנצעלאַריע פון פּולק איז ער געווען, און דערנאָך איז ער ערגעץ אַוועק. איך מיין, אַז גיכער פון אַלץ זיצט ער אין בופעט. גייט דעריבער נאָך אים און זאָגט אים, אַז ער זאָל תיכף גיין אין ציכהויז. און דערנאָך אַט וואָס, זוכט אויף דעם קאַפּראַל בלאַזשעק און זאָגט אים, ער זאָל תיכף אָפּבינדן דעם דאָזיקן באַלונען, און באַלונען שיקט אַריבער צו מיר. היינגט אויף דאָס טרייבל.

אַזוי אַרום האָט שווייק אין דער אמתן גענומען זאָרגן וועגן אַלצדינג. ער האָט געפונען דעם קאַפּראַל בלאַזשעק און האָט אים איבערגעגעבן דעם באַפעל פון לייטענאַנט צו באַפרייען באַלונען. בלאַזשעק האָט גענומען בורטשען:

— שטענדיק אַזוי: ווי נאָר דאָס וואַסער דערלאַנגט ביזן האַלז, דערשרעקן זיי זיך.

שווייק האָט צוגעקוקט, ווי מען האָט אָפּגעבונדן באַלונען, און דערנאָך איז ער געגאַנגען מיט אים צוזאַמען, ווייל זיי האָבן געמוזט פאַרביגיין פאַרביי דעם בופעט, ווו שווייק האָט גערעכנט צו געפינען דעם קאַפּטענאַרמוס וואַנעק.

באַלון האָט שווייגן אַנגענומען פאַר זיין פּודה ומציל און האָט אים צוגעזאָגט, אַז פון אַלע גוטע זאַכן, וואָס ער וועט קריגן צוגעשיקט פון דערהיים, וועט ער אים געבן אַ חלק.

— אין גיכן וועט מען בײַ אונדז שעכטן אַ חזיר, — האָט באַלון געזאָגט מרה־שחורהדיק. — וואָסער לעבער־וווּרשט שמעקט דיר בעסער; גערויכערטע אָדער פרישע? איך זאָג דיר, איך שרײַב נאָך הײַנט אין אָוונט אַ בריוו אַהיים. בײַ מיר האָט דער דאָזיקער חזיר בײַ אַ הונדערט מיט פופציק קילאָ. אַ קאָפּ איז בײַ אים ווי בײַ אַ בולדאָק, און די דאָזיקע חזירים זײַנען די בעסטע. צווישן אַזעלכע חזירים זײַנען קיין שלעכטע ניטאָ. דאָס איז אַ מין, וואָס קאָן אויסהאַלטן די גרעסטע קאָנקורענץ. פעטס וועט ער האָבן אַ פינגער אַכט די גרעב. אַז איך בין נאָך געווען אינדערהיים, פלעג איך מאַכן אַליין לעבער־וווּרשט, און פלעג זיך אַזוי אָנעסן, אַז איך פלעג שיער שיער ניט צעפּלאַצט ווערן. פאַראַיאָרן האָט מײַן חזיר געוווינגן הונדערט מיט זעכציק קילאָ.

— יאָ, איז דאָס געווען אַ חזיר! — האָט ער זיך פאַסמאַ־קעוועט; דריקנדיק שווייק די האַנט בײַם געזעגענען זיך. — איך האָב אים אַליין אָפּגעקאָרמעט מיט בולקעס, און מיר איז אַליין געווען אַ חידוש, ווי ער איז דאָס פעט געוואָרן אַ מחיה. די זאַדיקעס האָב איך אײַנגעזאַלצן, און אַזאַ פיין שטיקל געבראָטנס, מיט געקאָכטע בולבעס און מיט גריוועניעס און מיט זויערע קרויט — דאָס איז דאָך אַ דעליקאַטעס, און שוין! הײַנט נאָך אַזאַ עסן איז ביר אַזאַ מאכל! אַך, אַ לעבן! לעבסט זיך פאַזאַלינקע... און דאָס אַלצדינג האָט די מלחמה בײַ אונדז אַפּגענומען!

דער גרויסער באַבאַרדעטער באַלון האָט שווער אָפּגעזיפצט און האָט פאַרקערעוועט צו דער קאַנצעלאַריע פון פּולק. שוויק מידער איז איבער אין אַלײע פון הויכע אַלטע לינדן־בוימער אַוועק אין באַראַק, וווּ עס האָט זיך געפונען דער בופעט.

בנתים איז קאַפּטענאַרמוס וואַנעק זיך רואיק געזעסן אין בופעט און האָט דערציילט אײַנעם זײַנעם אַ באַקאַנטן פעלדוועבל, וויפיל מען האָט געקאָנט פאַר מלחמה פאַרדינען אויף עמאַל־פאַרבן און צעמענט.

דער פעלדוועבל איז שוין געווען שכור. איצט איז ער נעזעסן א פאַרחידושטער און האָט ניט פאַרשטאַנען קיין איין וואָרט, וואָס מען האָט צו אים גערעדט. ער איז געווען פאַרנומען מיט זיינע אייגענע געדאַנקען און האָט עפּעס געבאָלבעט מכּה א שמאָלן אייזנבאַן.

אז שווייק איז אריין, האָט וואַנעק דאָס דריטע מאָל נעפּרוזט אויסטייטשן דעם פעלדוועבל אין געניויע ציפערן, וויפל לייט פלעגן פאַרדינען אף איין קילאָ צעמענט ביי א בוי. דערויף האָט דער פעלדוועבל געענטפערט נאָר בוידים־פּאָלעצע:

— ניין, ער איז געשטאָרבן אף צוריק־וועג, און געבליבן נאָך אים זיינען נאָר בריוו.

שווייק איז אים גאָרניט געפעלן געוואָרן און ער האָט אים גענומען זידלען „בויכריידער".

שווייק איז צוגעגאַנגען צו וואַנעקן, וואָס, איז אויך געווען שטאַרק בגילופין, נאָר ער האָט זיך געהאַלטן זייער פריינטלעך און מעשה־לייט.

— הער קאַפּטענאַרמוס, — האָט שווייק זיך געווענדעט צו אים, — איר האָט אַ באַפעל תיכּף צו גיין אין צייכהויז, ווו עס וואַרט אף אייך אונטער־אפיצער פוקס מיט צען מאַן סאָלדאַטן, אף אפצונעמען קאָנסערוון. אייך איז באַפוילן צו לאָזן זיך אהין אין לויף־מאַרש. הער לייטענאַנט לוקאַש האָט שוין צוויי מאָל טעלעפאָנירט.

וואַנעק האָט זיך צעלאַכט אפן קול.

— א נאַר וואָלט איך געווען, גאָלדעלע מיינס, האָט ער אויסגערופן, — אויב איך וואָלט דאָס געטאָן! איך וואָלט זיך אליין אויסגעזידלט אף וואָס די וועלט שטייט, נשמה מיינע! נאָך פאַראַן צייט איבער גענוג אף אלצדינג. אין קאָלנער רעגנט אונדז ניט אריין, טרייסט מיינער איינציקער! אט אז הער לייטענאַנט לוקאַש וועט האָבן אויסגעריכט אזוי פיל מאַרש־ראָטעס, ווי איך, דעמאָלט ערשט וועט ער מעגן ריידן דאָס און יענס, און דעמאָלט וועט ער שוין האָבן צייט און וועט שוין קיינעם ניט הייסן לויפן. איך האָב שוין אין קאַנצעלאַריע פון פולק געקראָגן אזאַ באַפעל, אז

מאָרגן, כלומרשט, לאָזן מיר זיך אין וועג, אז מען באַדאַרף זיך פּאַקעווען און באַלד גיין אפּנעמען פּראָוויאַנט אפן וועג. און וואָס האָב איך געטאָן? איך בין זיך גאַנץ רואיק אַריין אהער אויס־טרינקען א קווערטל וויין. דאָ איז וואַרים און עס בלאָזט ניט קיין ווינטל, און איך בין גרייט צו פאַרגעסן אלצדינג אף דער וועלט. קאָנסערוון בלייבן קאָנסערוון און פּאָרציע בלייבט פּאָרציע. איך קען דעם צייכהויז א ביסל בעסער, ווי דער הער לייטענאַנט, און ווייס, וואָס עס ווערט גערעדט אף אזא באַראַטונג פון די הערן אפיצערן ביים הער פּולקאָווניק. דאָס מעלט זיך דער הער פּולקאָווניק נאָר אויס אין זיין פאַנטאַזיע, אז אין צייכהויז זיינען פאַראַן קאָנסערוון. אין צייכהויז פון אונדזער פּולק זיינען קיין מאָל קיין קאָנסערוון ניט געווען צוגעגרייט, נאָר מען פלעגט זיי אויסשרייבן, אז מען האָט באַדאַרפט. אדער מען פלעגט אנטלייען ביי אנדערע פּולקן. איין בענעשאָווער פּולק זיינען מיר שולדיק א שטיקלעך דריי הונדערט אזעלכע קאָנסערוון. כע־כע! מעגן זיי זיך ריידן אף דער באַראַטונג, וואָס זייער האַרץ גלוסט. נאָר היילן זיך איז ניט כדאי. ס׳מאַכט ניט אויס, דער אויפזעער פון מאַגאַזין וועט שוין אליין זאָגן די חברה, אז זיי וועלן קומען צו אים, אז זיי זיינען אראָפּ פון זינען. און חוץ דעם, האָט נאָך קיין איין מאַרש־ראָטע ניט געקראָגן קיין קאָנסערוון אפן וועג.

— ריכטיק, וואָס איך זאָג, אלטער שוועמל? — האָט ער זיך געווענדט צום פעלדוועבל. נאָר יענער האָט שוין געהאַלטן ביים אנטשלאָפן ווערן, אדער ער האָט גערעדט פון היץ, וואָרום ער האָט געענטפערט עפּעס גאָר פון א זייטיקן ענין:

— אז זי איז געגאַנגען, האָט זי געהאַלטן אָפן דעם שירים איבערן קאָפּ.

— גלייכער פון אלץ וועט זיין, — האָט דער קאַפּ־טענאַרמוס ווייטער גערעדט, — אויב איר וועט אף אלץ א שפּיי טאָן. ווען מען האָט, אשטייגער, היינט אין קאַנצע־לאַריע פון פּולק געמאָלדן, אז מאָרגן לאָזן מיר זיך אין וועג אריין, באַדאַרף דערין אפילו א קליין קינד ניט גלויבן. קאָנען מיר דען פאָרן אן וואַגאָנעס? פאַר מיר אין די אויגן האָט מען נעקלונגען

אף דער סטאַנציע. ווייזט זיך אַרויס, אַז זיי האָבן קיין איין פּרייען וואַגאָן ניט. מיט דער פריערדיקער מאַרש-ראָטע איז אויך געווען די זעלביקע זאַך... אַזוי אַז עס ברענט ניט, ברודערקע! מיט דער צייט וועט רעכט ווערן, פון היילעניש אָבער קומט קיין גוטס ניט אַרויס!.. גיט נאָך אַ מעסטעלע.

— דער ווײַן איז בײַ זיי היינט אויסגעצייכנט, — האָט וואַנעק ווייטער גערעדט. — צוליב וואָס זאָל איך מיר דאָס אומ-זיסט-אומניטשט דרייען דעם קאָפּ מיט אַט דעם מאַרש-באַטאַליאָן, וואָס באַדאַרף אָפּפאָרן? איינפּאַקן זיך וועלן מיר באַוויזן צוויי שעה פאַרן אָפּפאָרן. דעריבער וועט איר גאָרנישט פאַרזאַמען, ווען איר זעצט זיך צו צו אונדז און...

— איך קאָן ניט, — האָט געזאָגט דער בראַווער סאָלדאַט שווייק ממש מיט מסירות נפש. — איך מוז זײַן אין קאַנצעלאַריע. טאָמער וועט עמיצער אָנקלינגען אין טעלעפאָן.

— אויב אַזוי גייט געזונטערהייט, גאָלדעלע, נאָר פאַר-געדיינקט אַף צייט איר לעבט, עז דאָס איז זייער ניט פיין פון אייך און אַז אַן עכטער אָרדאָנאַנס באַדאַרף קיין מאָל ניט זײַן דאָרט, וווּ מען דאַרף אים האָבן. מען טאָר ניט דינען מיט אַזאַ התמדה, אמת, אמת, ניטאָ קיין ערגערע זאַך פון אַן אָרדאָנאַנס אַ חסר דעה, וואָס שטייט צו צו איטלעכן ווי אַ קלעק. אַזוי איז די מעשה, נשמה מיינע.

נאָר שווייק איז שוין געווען אַף יענער זייט טיר און האָט זיך געאיילט אין דער קאַנצעלאַריע פון דער מאַרש-ראָטע.

וואַנעק איז נאָך אַ צייט לאַנג פאַרבליבן זיצן אין בו-פעט און האָט געטרונקען און צייטנווייז פלעגט ער זיך דערמאָנען, אַז צען מאָן מיט אַן אונטער-אָפיציר וואַרטן אַף אים בײַם צייכהויז.

אַז דאָס פלעגט אים אַרויף אפן געדאַנק, פלעגט ער איטלעכס מאָל שטילינקערהייט זיך אויסלאַכן און אָוועקמאַכן מיט די הענט.

אז ער איז סוף כל סוף געקומען אין דער קאנצעלאריע פון דער 11־טער מארש־ראָטע, האָט ער געטראָפן שווייקן ביים טעלעפאָן.

ער האָט עפּעס ארויסגעבורטשעט אונטערן נאָז און איז און אנגעטאָנענער ארויפגעקראָכן אפן געלעגער און באלד אנטשלאָפן געוואָרן.

און שווייק איז אלץ געזעסן און געזעסן ביים טעלעפאָן, וואָרום מיט צוויי שעה פריער האָט מיט אים גערעדט ליטענאנט לוקאש און האָט אים געזאָגט, אז ער געפינט זיך נאָך אלץ אף דער בּאראטונג ביים פּאָלקאָווניק, נאר ער האט פארגעסן מוסיף צו זיין, אז שווייק מעג אוועקגיין פון טעלעפאָן.

דערנאָך האט געקלונגען דער אונטער־אפיצער פוקס, וואָס האָט די גאנצע צייט ניט נאר אומזיסט געוואַרט מיט זיינע צען סאלדאטן אפן קאַפּעטנאַרמוס, נייערט ער האָט זיך אויך געמוזט איבערצייגן, אז דער פּראָוויאַנטלאַגער איז פארשלאסן.

סוף כל סוף האָט ער א שפּיי געטאָן און איז אוועק, און זיינע מענטשן זיינען זיך איינער נאָכן אנדערן אוועק אין די באראקעס.

און שווייק איז אלץ געזעסן ביים טעלעפאָן.

די בּאַראַטונג ביים פּאָלקאָווניק האט זיך פארצויגן. דער פּאָלקאָווניק האָט געפּלוידערט וועגן אלץ אין דער וועלט, גערעדט וועגן די פראָנט־ליניע פון פאר צוויי חדשים, מכח דעם, ווי עס איז וויכטיק א פעסטע פארבינדונג צווישן די איינציקע מיליטער־טיילן, וועגן שטיקנדיקע גאזן, וועגן באשיסן די פיינטלעכע אעראָ־פּלאַנען און וועגן פּראָוויאַנט פאר דער אקטיווער אַרמיי, און דערנאָך איז ער אריבער צו די אינעווייניקסטע פארהעלטענישן אין דער ארמיי.

ער האָט גענומען ריידן וועגן דער פארהעלטעניש פון די אָפיצערן צו די פּראָסטע סאָלדאַטן און וועגן פארהעלטעניש פון די פּראָסטע סאָלדאַטן צו זייערע עלטסטע, וועגן פאלן פון איבערגיין אפן זייט פון שונא וועגן די פּאָליטישע געשעענישן און וועגן

דעם, אז פופּציק פּראָצענט פון די טשעכישע סאָלדאַטן זײַנען „פּאָליטיש ניט זיכער"...

דער רוב אָפיצערן האָבן ניט געקאָנט זיך דערוואַרטן, ווען וועט אַט דער אַלטער פּלווידערזאַק ענדיקן זײַן דרשה, נאָר ער האָט ניט אויפגעהערט צו קנאַקן וועגן די נײַע אויפנאַמען פון די מאַרש־באַטאַליאָנעס, וועגן די אָפיצערן פון פּולק, וואָס זײַנען געפאַלן אין שלאַכט, וועגן צעפּעלינס, וועגן קאַוואַלעריע, וועגן דער שבועה...

בײַ די לעצטע ווערטער האָט לײטענאַנט לוקאַש זיך דער־מאָנט, אַז דער בראַווער סאָלדאַט שווייק האָט ניט אָפּגעגעבן קיין שבועה צוזאַמען מיטן מאַרש־באַטאַליאָן, ווײַל גראָד אין יענער צײַט איז ער געווען צוגעשריבן צום דיוויזיע־געריכט.

און דאָ האָט ער זיך פּלוצים ניט געקאָנט מער אײַנהאַלטן פון געלעכטער. דאָס איז געווען אַ מין היסטערישער געלעכטער, וואָס האָט אָנגעכאַפּט אויך די איבעריקע אָפיצערן, וואָס ער איז געזעסן צווישן זיי. דער געלעכטער האָט געשטערט דעם פּול־קאָווניק צו פאַרענדיקן זײַן געדאַנק מכּח דער אַפּלערעניש, וואָס דאָס דײַטשע מיליטער האָט אָפּגעלערנט פון זײַן אָפּטרעט אין די אַרדענען. ער האָט געמוזט דעם סוף פאַרקוועטשן און האָט פאַרענדיקט מיט די ווערטער, „מײַנע הערן, לאַכן איז ניטאָ פון וואָס".

דערנאָך זײַנען אַלע אַוועק אין אָפיצער־קלוב, ווײַל דעם פּולקאָווניק שרעדער האָט מען אַרויסגערופן דורכן טעלעפאָן אין שטאַב פון בריגאַדע.

שווייק האָט זיך געדרעמלט בײַם טעלעפאָן, ווען עס האָט אים אויפגעוועקט אַ שטאַרקער קלונג.

— האַלאָ! — האָט זיך געלאָזט הערן אין טעלעפאָן. — פון דער קאַנצעלאַריע פון פּולק.

— האַלאָ! — האָט געענטפערט שווייק, — דאָ איז די קאַנצעלאַריע פון דער 11־טער מאַרש־ראָטע.

— האַלט ניט, — האָט יענע שטים ווײַטער גערעדט, — און נעם אַ בלײַפעדער און שרײַב. נעם צו אַ טעלעפאָנאָגראַמע.

„דער עלפטער מאַרש־ראָטע..."

נאָר דאָ האָבן זיך געגומען שיטן אין א ווילדער מישענינע פּראָזע נאָך פּראָזע, וואָרום חוץ דער 12־טער איז נאָך געווען פאַרבונדן די 13־טע ראָטע, וואָס האָט די גאַנצע צייט געשטערט ריידן, און די טעלעפאָנאָגראַמע איז אין גאַנצן דערטרונקען געוואָרן אין אַט דעם דריידל־שטראָם פון ווערטער. שווייק האָט ניט פאַרשטאַנען קיין איין וואָרט. סוף כל סוף האָט דאָס מאַנע־הויז זיך איינגעשטילט, און שווייק האָט דערהערט אַט וואָס:

— האַלאָ, האַלאָ־אָ! איצטער לייען מיר זי איבער און פאַרהאַלט ניט.

— לייענען וואָס?

— וואָס לייענען? פלאָקן! פאַרשטייט זיך די טעלעפאָנאָגראַמע.

— וואָסער טעלעפאָנאָגראַמע?

— ניט געדאַכט זאָלסטו ווערן! ביסטו טויב, צי וואָס? די טעלעפאָנאָגראַמע, וואָס איך האָב דיר דיקטירט גולם.

— איך האָב קיין איין וואָרט ניט פאַרשטאַנען. עמיצער האָט די גאַנצע צייט אונדז געשטערט.

אך דו כלב בן כלבה, וואָס קלערסטו דאָס, איך האָב מיט דיר געשמועסט פון פאַרגעניגן ווענן? זאָג, נעמסט צו די טעלעפאָנאָגראַמע צי ניין? א בלייפעדער און פאַפיר האָסטו? ניין?... און איך זאָל וואַרטן, ביז דו וועסט געפינען, געשליירטע האָנזיר? אַט זיינען דאָס א מין סאָלדאַטן!.. נו, איז וואָס וועט זיין? פאַרטיק, זאָגסטו? גאָט צו דאַנקען! האָסט זיך משמעות, איבערגעטאָן צוליב דעם, פערדישע קאָפּ... נו, הער זיך צו: „דער עלפטער מאַרש־ראָטע". חזר איבער!

— דער עלפטער מאַרש־ראָטע...

— „דעם ראָטע־קאָמאַנדיר", פאַרשריבן? חזר איבער!

— דעם ראָטע קאָמאַנדיר.

— „קומען מאָרגן אױף א באַראַטונג". פאַרטיק? חזר איבער.

— קומען מאָרגן אױף א באַראַטונג...

— ניין אזוינער. „אונטערשריפט‟. דו ווייסט, וואָס דאס איז אזוינס „אונטערשריפט‟, לעמעך? דאס איז דער נאָמען. חזר איבער.

— ניין אזוינער. אונטערשריפט. דו ווייסט... וואס דאס איז... אזוינס אונטערשריפט? לעמעך! דאָס איז דער נאָמען.

— אך דו אידיאָט! הייסט דאס — די אונטערשריפט איז: „פולקאָווניק שרעדער‟. פרא אדם! ס׳טפאַרשריבן!

— פאַרשריבן: פולקאָווניק שרעדער, פרא אדם.

— גוט, פלאקן. ווער האט די טעלעפאָנאָגראַמע צוגענומען?

— איך.

— אך, פגרן זאלסטו! ווער איז דאס אט דער „איך‟, ווער?

— שווייק. נאָך עפּעס?

— א דאנק גאָט, מער גאָרנישט. דו האסט באַדאַרפט הייסן ניט שווייק, נאָר שוו... נאָר מילא. זאָל זיין אזוי. וואָס הערט זיך ביי איך נײַס.

— גאָרנישט. אלץ ווי געווען.

— ביסטו צופרידן? וואָס איז דאָ פאַר א מעשה מען האָט היינט עמיצן ביי איך צוגעבונדן?

— צוגעבונדן? יאָ, דעם באַדינער פון הער לייטענאַנט, דערפאַר, וואָס ער האָט אויפגעפרעסן זיין גאַנצן מיטאָק.

— נו, ווייסטו, ווען מיר לאָזן זיך אין וועג?

— וואָס איז דאָס פאַר א פראַגע, נאַרישער מח? דאָס וויים אפילו אונדזער אלטער אויך ניט.

— אויב אזוי, א גוטע נאַכט. ווי איז ביי איך — א סך פליי?

שווייק האָט אויפגעהאַנגען דאָס טרייבל און גענומען וועקן דעם קאַפּטענאַרמוס. יענער האָט ברוגז אים אפּגעשטופּט, און אז שווייק האָט גענומען אים טרייסלען, האָט וואַנעק אים דערלאַנגט א זעץ אין נאָז, האָט זיך אויסגעצויגן אפן בויך און גענומען בריקעווען זיך מיט אלע פיר.

נאָר פאָרט האָט שווייקן אפגעגאָלטן פונאַנדערצוטרייסלען וואַנעקן אף אזוי פיל, אז יענער האָט זיך אומגעקערט אפן רוקן און רייבנדיק די אויגן געפרעגט, וואָס איז געשען.

— נישט באַזונדערס, — האָט געענטפערט שווייק, — נאָר מיר האָט זיך געוואָלט אן עצה האַלטן זיך מיט אייך. אקאָרשט האָב איך צוגענומען א טעלעפאָנאָגראַמע, אז הער לייטענאַנט לו־קאַש מוז קומען מאָרגן ניין אזייגער אינדערפרי צום הער פּול־קאָווניק. וייס איך ניט, וואָס איך זאָל טאָן. זאָל איך גיין צו אים גלייך און מעלדן מכח דעם, אדער ערשט מאָרגן אינדערפרי? איך האָב א צייט לאַנג זיך געשלאָגן מיט דער דעה, צי זאָל איך, אייך וועקן צי ניט, וואָרום איר האָט אזוי זיס געשלאָפן, אפילו געכראָ־פעט, דערנאָך האָב איך באַשלאָסן: וואס וועט זיין וועט זיין — גלייכער זיך האַלטן אן עצה...

— איך בעט אייך, האָט רחמנות, לאָזט מיך שלאָפן א ווײַלע, — האָט וואַנעק ארויסגעקרעכצט מיט א ברייטן גענעץ. — גייט אהין מאָרגן פרי, און מיך זאָלט איר מער ניט וועקן.

ער האָט זיך שווער איבערגעקערט אף א זייט און איז תּיכּף ווידער אנטשלאָפן.

שווייק האָט זיך ווידער צוגעזעצט צום טעלעפאָן. ער האט שוין געהאַט איינגעדרעמלט, מיטן קאָפּ אפן טיש, ווען א קלונג האָט אים אויפגעוועקט.

— האַלאָ! די 11־טע מאַרש־ראָטע?

— יאָ, די 11־טע מאַרש־ראָטע. ווער רעדט?

— די 13־טע מאַרש־ראָטע. האַלאָ, האַלאָ־אָ! זאָג נאָר, ווי פיל איז בײַ דיר דער זייגער? איך קאָן זיך ניט דערקלינגען אין וואַך־לאָקאַל. זיי האָבן שוין לאַנג באַדאַרפט קומען מיך פאַר־בייטן.

— בײַ אונדז שטייט דער זייגער.

— הייסט דאס, ניט בעסער ווי בײַ אונדז. האסט ניט געהערט, ווען פאָרן מיר? ניט גערעדט מיט דער קאַנצעלאַריע פון פּולק?

— זיי ווייסן דאָרט אויך, ווער עס האט זיי באַ...

— אך פריילן, טוט א טובה, א קאַפּעלע איידעלער! העט זיך איין, קאָנסערוון האָט מען אייך שוין ארויסגעגעבן? פון אונדזער ראטע איז מען געגאנגען, נאר געבראַכט א פייג. דער פראָוויאַנט־לאַגער איז געווען פאַרשלאָסן.

— אונדזערע זיינען אויך געקומען מיט ליידיקע הענט.

— בכלל, אומזיסט אומנישט מאַכן זיי אן א פּאַניקע. ווי מיינסטו, ווו אהין וועט מען אונדז פירן?

— קיין רוסלאַנד.

— אין איך מיין, אז גיכער פון אלץ קיין סערביע. מילא, דאָס וועלן מיר זען, אז מירן זיין אין פּעשט. וועט מען אונדז פירן פון דארט רעכטס, הייסט דאָס, אז ניט אנדערש ווי קיין סערביע, און טאמער לינקס, הייסט דאס, אז קיין רוסלאַנד... וויפיל זייט איר ביים טעלעפאן? דו אליין? אויב אזוי, שפּיי אן אף אים און לייג זיך שלאָפן. מאָדנע פּאַראָנדקעס ביי אייך... וואס? דו שלעפסט ווי אן אייזל? אט, געקומען סוף כל סוף מיך פאַרבייטן! האב זיך מיר און זיי זיך מיר! שלאף געזונטערהייט!

און שווייק איז טאַקע געשמאַק אנטשלאָפן געוואָרן נעבן טעלעפאָן, פאַרגעסן אויפצוהייננגען דאָס טרייבל, אזוי אז קיינער האט אים שוין מער ניט געשטערט שלאפן. דער טעלעפאָניסט פון דער קאַנצעלאַריע פון פולק איז געוואָרן הייזעריק זידלענדיק זיך, פאַרוואס ער קאן זיך ניט דערקלינגען צו דער 11־טער ראָטע, בכדי איבערצוגעבן א טעלעפאָנאָגראַמע מיט אַזאַ אינהאַלט: אלע, וואס מען האט זיי נאך ניט געמאַכט די איינשפּריצונג קעגן טיפוס, זיינען מחויב צו קומען מארגן ביז צוועלף אזייגער אין קאַנצעלאריע פון פולק.

אין דער זעלביקער צייט איז לייטענאַנט לוקאַש געזעסן מיטן מיליטער־דאָקטאָר שאַנצלער אין אפיצער־קלוב. דער מיליטער דאָקטאָר איז געזעסן רייטנדיק אף א שטול און האָט דעקלאמירט אף אויסוויינינק די סאַניטאַרע כללים אף מלחמה. דערביי האָט ער צוגעקלאַפּט צום טאַקט מיט א ביליאַרד־קי אן דיל:

"דער סולטאַן פון די סאַראַצינען סאַלאַחעדדין) האָט דער ערשטער אנערקענט, אז די סאַניטאַרע אפטיילונגען טאָרן ניט גע־שעדיקט ווערן".

"מיט היילונג מוזן זיין באַזיכערט די פאַרוווּנדעטע פון ביידע געגנערישע צדדים".

"די קאסטן פאַר מעדיקאַמענטן און פאַרן צוזען באַצאָלט דער צד שכנגד"...

און אזוי ווייטער און אזוי ווייטער. דאָקטאָר שאַנצלער האָט שוין געהאַט דערביי צעבראכן צוויי קיס, נאר ביזן סוף איז נאָך געווען ווייט.

לייטענאַנט לוקאַש האט אויסגעטרונקען שוואַרצע קאַווע און איז אוועק אהיים. דארט האט ער געטראפן דעם באַבאָרדעטן ריז באַלונען, וואו ער פרעגלט טײַ־ווורשט אף זיין, דעם לייטענאַנטס שפירט־ברענער.

— איך האב זיך דערלויבט, — האט געגומען באַלון טענען שטאמלענדיק, — איך האב זיך דערלויבט, האב איך דעם כבוד צו מעלדן...

לייטענאַנט לוקאַש האט אף אים א קוק געטאָן. אין יענעם מאמענט האט באַלון אויסגעזען ווי א דערוואַקסן קינד, א תמימותדיק באַשעפעניש, און דער לייטענאַנט האָט פלוצים אף אים רחמנות געקראָגן, און אים האט פארדראסן וואס ער האָט געהייסן אים צובינדן פאַר זיין ניט צו שטילנדיקן הונגער.

— פרעגל, פרעגל, באַלון, — האט ער ארויסגערעדט אויסטאַענדיק דאס געווער. — מארגן וועל איך הייסן אויסשרייבן פאַר דיר אן איבעריקע פאַרציע ברויט.

לייטענאַנט לוקאַש האט זיך אוועקגעזעצט ביים טיש אין אזא מרה שחורהדיקער שטימונג, אז ער האט גענומען שרייבן זיין מומע א סאַנטימענטאַלן בריוו.

"טייערע מומעלע.

אקאַרשט געקראָגן א באַפעל צוצוגרייטן זיך צו פאַרן מיט מיין ראָטע אפן פראָנט. עס קאָן געמאָלט זיין, אז דער דאָזיקער בריוו וועט זיין דער לעצטער, וואס דו קריגסט פון מיר, וואָרום

אומעטום גייען שווערע שלאכטן און אונדזערע אנזוערן זיינען זיי־ער גרויס. דערפאר איז מיר זייער שווער צו פארענדיקן דעם דאזיקן בריוו מיט די ווערטער „צום ווידער זען" עס וואלט זיך מיר געפאסט צו שיקן דיר דעם לעצטן „זיי געזונט"...

„מילא, דאס איבעריקע וועל איך צושרייבן מארגן אינדערפרי", — האט א טראכט געטאן לייטענאנט לוקאש און האט זיך נע־לייגט שלאפן.

אז באלון האט דערזען, אז דער לייטענאנט איז פעסט, איינגעשלאפן, האט ער ווידער גענומען בעלי־בתעווען אין וויונונג און אומעטום שטעקן זיין נאז. ער האט אויפגעעפנט זיין אפיצערס טשעמאדאן און האט אפגעביסן א שטיקל שאקאלאד פון א פליט־קע, אבער באלד האט ער זיך דערשראקן, ווען דער לייטענאנט האט זיך א דריי געטאן אין שלאף, האט די אנגעביסענע פליטקע צוריק אריינגעלייגט אין טשעמאדאן און איז געבליבן זיצן שטיל.

דערנאך האט ער שטילינקערהייט א קוק געטאן וואס האט דער לייטענאנט אנגעשריבן.

ער האט איבערגעלייענט דעם בריוו און איז געווען נע־רירט, באזונדערס פון די ווערטער „לעצטער זיי געזונט".

אוועקגעלייגט זיך אף זיין שטרויזאק ביים טיר, האט ער גענומען טראכטן וועגן דערהיים און וועגן שעכט־מעסערן.

ער האט ניט געקאנט פטור ווערן פון דער פארשטעלונג, אז ער שטעכט דורך א ברוינשווייגער וורשט בכדי ארויסצולאזן פון איר די לופט, ז' זאל ניט פלאצן ביים קאכן.

און דערמאנט זיך, ווי אזוי ביי איינעם א שכן האט געפ־לאצט אזא וורשט און איז אין גאנצן צעקאכט געווארן, איז ער, א צופרידענער מיט זיך, אנטשלאפן געווארן.

אים האט זיך געחלומט א חלום, אז ער האט געדונגען זיך א געהילף א וורשט־מאכער א לא יוצלח, וואס ביי יענעם פלעגן אלע מאל ביים אנפילן די לעבער־וורשט פלאצן די קיש־קעס. און נאך — אז דער וורשט־מאכער האט פארגעסן צו מאכן בלוט־וורשט, אז עס איז פארפאלן געווארן די געפילעכץ און אז עס האט ניט געקלעקט קיין קישקעס פאר די לעבער־וורשט.

ווײַטער האָט זיך עפּעס געחלומט פֿון א קריגס־געריכט, אז מען האָט אים געכאַפּט גנבנדיק פֿלײש פֿון קעסל. און צום סוף האָט ער זיך געזען הײנגענדיק אף אײנעם פֿון די אלטע לינדן־בוימער בײַ אײנעם פֿון די שטעגלעך פֿון מיליטער־לאַגער אין בּרוק אף דער לײַטע...

* * *

מיטן פֿרימאָרגן, וואָס האָט זיך אַרײַנגעריסן אין צימער צוזאַמען מיטן ריח פֿון פֿרישע קאַווע, וואָס האָט זיך געטראָגן פֿון אלע פֿעלד־קיכן, האָט זיך שווײק אױפֿגעכאַפּט, מעכאַניש אױפֿגעהאַנגען דאָס טרײַבל, פּונקט ווי ער וואָלט אקאָרשט געהאַט געענדיקט א שמועס אין טעלעפֿאָן, און גענומען אַרומשפּאַנען איבער דער קאַנצעלאַריע און זינגען אפֿן קול א ליד. פֿון די קולות האָט זיך אױפֿגעכאַפּט קאַפּטענאַרמוס וואַנעק און געפֿרעגט, וויפֿיל איז דער זײגער.

— מען האָט אקאָרשט אפּגעבלאָזן צום אױפֿשטײן.

— אויב אזוי, שטײ איך אויף ערשט נאָך קאַווע, — האָט באַשלאָסן וואַנעק, וואָס האָט קײן מאָל ניט ליב געהאַט צו יאָגן זיך. — סײַ ווי סײַ וועט מען אונדז הײַנט פֿאַרמאַטערן מיט דער אײַליקײַניש און אַרומיאָגן אונדז אומזיסט אין אלע זײַטן, ווי נעכטן מיט די קאָנסערוון.

וואַנעק האָט א גענעץ געטאָן און געפֿרעגט, צי האָט ער נאָך אסך געגאַוועוערט נעכטן, אז ער איז געקומען אהײם.

— יאָ, א קאַפּעלע, גאָר א קאַפּעלע, האָט איר עפּעס גערעדט וואָס איך האָב ניט פֿאַרשטאַנען. נאָר באַלד האָט אײַך צענומען אין גאַנצן, און איר האָט זיך צעבראָפּעט, ווי א זעג איבער א קלאָץ.

עס האָט א קלונג געטאָן דער טעלעפֿאָן. דער קאַפּטענאַרמוס איז צוגעגאַנגען, און מען האָט געקאָנט הערן די שטים פֿון לײַטענאַנט לוקאַש, וואָס האָט געפֿרעגט, ווי האַלט דאָס מיט די קאָנסערוון. דערנאָך זײַנען געקומען טענות.

— ערן־וואָרט, ניטאָ קײן קאָנסערוון, הער לײַטענאַנט! — האָט וואַנעק אַרײַנגעשריען אין טעלעפֿאָן. — פֿון וואַנען זאָלן זײ

דאָס זיין? דאָס איז דאָך די הוילע פאַנטאַזיע פון דער אינטענ־
דאַנטור. און אומזיסט האָט מען געשיקט מענטשן... איך האָב
געוואלט אייך טעלעפאָנירן... אז איך בין כלומרשט געזעסן אין
בופעט? ווער זשע האָט דאס געקאָנט זאָגן? יאָ, איך האָב זיך אף
א ווײַלע דערלויבט אריינצוגיין... באַין אופן, הער לייטענאַנט, איך
בין פולקום ניכטער... וואָס שווייק טוט? ער איז דאָ. רופן
אים?

— שווייק, צום טעלעפאָן, — האָט זיך געווענדט צו אים
דער קאַפּיטענאַרמוס און שטילערהייט מוסיף געווען: — ווען ער
וועט בײַ אייך פרעגן, ווי בין איך געקומען אהיים, זאָלט איר זאָגן,
אין בעסטער אָרדענונג.

שווייק איז צו צום טעלעפאָן.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, דאָ שווייק.

— הערט זיך איין, שווייק! וואָס איז דאָס פאַר א געשיכטע
מיט די קאָנסערוון. איז דאָס ריכטיק?

— גאַנץ ריכטיק, הער לייטענאַנט, ניטאָ קיין קאָנסערוון,
אפילו קיין סימן ניט צו זען.

— מיר וואָלט זיך געוואָלט, שווייק, אז אלע מאָל אינדער־
פרי זאָלט איר קומען צו מיר, כל זמן מיר זיינען נאָך דאָ אין
לאַגער. און אז מיר וועלן זיין אין וועג, וועט איר זיך שטענדיק
געפינען נעבן מיר. וואָס'ט איר געטאָן בײַנאַכט?

— איך בין די גאַנצע נאַכט דורך געזעסן בײַם טעלע־
פאָן.

— איז געווען עפּעס נײַעס?

— גאַנץ ריכטיק, הער לייטענאַנט.

— שווייק הויבט ניט אָן ווידער צו מאַכן אנשטעלן! איז
אנגעקומען פון ערגעץ א וואסער עס איז וויכטיק מעלדונג?

— גאַנץ ריכטיק, הער לייטענאַנט, אבער נאָר צו נײַן
אזייגער.

— וואָס איז?

— איך האָב ניט געוואָלט אייך באַאומרואיקן, הער לייטע־
נאַנט, בשום אופן ניט געוואָלט.

— כאַפּט אייך דער טייוול, זאָגט זשע מיר סוף כל סוף, וואָס פאַר א זיבעטיקע זאַך דאַרף דאָס זיין ניין אזייגער?

— א טעלעפאָנאָגראַמע, הער לייטענאַנט.

— איך פאַרשטיי אייך ניט, שווייק.

— איך האָב זי פאַרשריבן, הער לייטענאַנט. אט איז זי: „נעמט צו א טעלעפאָנאָגראַמע. ווער איז ביים טעלעפאָן? פאַרשריבן? אנו, לייען מיר איבער", אדער כדומה נאך אַזאַ מעשה.

— אף מיין וואָרט, שווייק, מען ווערט דאָך פון אייך אויסגעריסן! איר'ט מיר זאגן, וואס עס שטייט אין דער טעלעפאָנאָגראַמע אדער איך וועל זיך א לאָז טאן צו אייך און צעפּאַטשן אייך די פּיסקעס? נו, וואס איז די מעשה?

— ווידער אמאל עפּעס א באַראַטונג, הער לייטענאַנט, היינט ניין אזייגער ביים הער פּולקאָווניק. איך האָב צוערשט געקלערט אייך אויפצוּוועקן ביינאַכט, דערנאָך האָב איך איבערגעקלערט.

— מער וואלט ניט געפעלט — וועקן מיך איבער יעט ווידער שטרונד, בעת עס איז פאַראַן גענוג צייט אינדערפרי. הייסט דאס ווידער א באַראַטונג, צו אל די שווארצע יאָר! היינגט נאך ניט אויף דאס טרייבל און רופט צום טעלפאָן וואַנעקן.

— קאַפּטענאַרמוס וואַנעק ביים טעלעפאן, הער לייטענאַנט.

— וואַנעק, תּיכּף זאלט איר מיר געפינען אן אנדער באַדינער. דער דאָזיקער מנוול באַלון האט ביי מיר אויפגעפרעסן ביינאַכט גאר מיין שאקאלאַד. אים צובינדן? ניין, מיר'ן אים אריבערפירן צו די סאַניטאַרן. גרויס איז ער ווי א באַרג — זאל ער שלעפּן פאַרוווּנדטע אונטער די קוילן. איך שיק אים באַלד צו צו אייך. מאַכט דאס צורעכט אין דער קאַנצעלאַריע פון פּולק, און דערנאך קומט אומגעזאַמט צוריק צו דער ראטע. ווי מיינט איר: מיר'ן אין גיכן פאָרן?

— וואס האבן מיר זיך צו איילן, הער לייטענאַנט? אז עס איז געגאַנגען די 9-טע מאַרש-ראָטע, האט מען אונדז פיר מעט-

201 SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES.

לעת ארומגעפירט פאַר דער נאַז. מיט דער 8־טער איז געווען געגנוי די זעלביקע געשיכטע. נאָר מיט דער 9־טער איז געווען אַזוי ווי אַ ביסעלע בעסער. דעמאָלט האָבן מיר מיטאָק־צייט גע־קראָגן דעם באַפעל, און אין אוונט זײַנען מיר געפאָרן, נאָר דערפאַר האָט מען אונדז אַרומגעטריבן איבער גאַנץ אונגאַרן, ניט צו וויסן, וואָסער לאַנד אָף וואָסער פראָנט מען זאָל מיט אונדז פאַרשטאָפן.

— מילא, — האָט געענטפערט לייטענאַנט לוקאַש, — אפשר איז דאָס טאַקע אַזוי. איר מיינט, הייסט דאָס, אַז מיר פאָרן ניט הײַנט. נײַן אַזייגער איז באַשטימט אַ באַראַטונג בײַם פּאָלקאָווניק... אגב, איר ווייסט מסתּמא, אַז אויף אײַך ליגט דער חוב צו פירן די רשימות פון די נעמען פון אונדזערע מענטשן... איך זאָג דאָס נאָר אַזוי זיך, אגב אורחא... בכן, לאָמיר אײַנשטעלן... וואַרט זשע, וואָס זשע וואָלטן מיר געקאָנט אײַנשטעלן... אָך יאָ, גיט מיר אַ רשימה פון אַלע פּערזאָנען פון דעם קאָמאַנדע־באַשטאַנד, מיטן אָנווײַז, זינט ווען איטלעכער דינט. דערנאָך דער פּראָוויאַנט־באַריכט פון דער ראָטע... ווי זאָל זײַן מיט דער נאַציאָנאַליטעט? יאָ, יאָ, דאָס דאַרפט איר אויך פאַרצייכענען... נאָר דער עיקר איז שיקן מיר אַ נײַעם דינער... וואָס זאָל הײַנט טאָן פענדריך פּלעשנער? צו־גרייטן די מענטשן צום פאָרן... וואָס? חשבונות? איך וועל קומען אונטערשרײַבן דעם ווירטשאַפט־באַריכט... אין שטאָט קיינעם ניט אַפּלאַזן! אין בופעט אין לאַגער? נאָך וואַרימעס, אויף איין שעה!.. רופט שווייקן... שווייק, איר בלײַבט אויפּפּאַסן בײַם טעלעפאָן.

— ערלויבט צו מעלדן, הער לייטענאַנט, איך האָב נאָך ניט געטרונקען קיין קאַווע.

— אַזוי אַזוי, ברענגט זיך קאַווע און בלײַבט אין קאַנ־צעלאַריע, ביז איך וועל אײַך רופן. איר ווייסט, וואָס דאָס איז אַזוינס אַן אָרדאָנאַנס?

— דאָס איז אַזעלכער, וואָס לויפט אַרום שטראַמעלעוואַיע מיט שליחותן, הער לייטענאַנט.

— הייסט דאָס, איר זאָלט זײַן אויף אַן אָרט, ווען איך וועל אײַך רופן. זאָגט וואַנעקן נאָך אַמאָל, ער זאָל ניט פאַרגעסן מיר

צוצושיקן אן אנדער דינער... האַלאָ, שווייק, האַלאָ, איר הערט? ווי זיט איר האָס פאַרפאַלן געוואָרן?

— באין אופן, הער לייטענאַנט, ניט פאַרפאַלן, מען האָט מיר נאָר אַקאָרשט געבראַכט קאַווע.

— שווייק, האַלאָ, האַלאָ־אָ?

— איך הער, הער לייטענאַנט, אָבער די קאַווע ווערט קאַלט.

— איר ווייסט דאָך גוט, שווייק, ווי עס באַדאַרף זיין אַ דינער. איר זאָלט אים גוט אָרומקוקן, און דערנאָך מיר זאָגן, וואָס דאָס איז פאַר אַ מענטש. נו, און איצט הייִנגט אויף דאָס טרייבל.

וואַנעק, וואָס האָט געזופט שוואַרצע קאַווע, וואָס צוליב געהיטקייט ווענן האָט ער אהין געהאַט צוגעגאָסן קאָניאַק פון אַ פלעשל מיט אַן עטיקעט „טינט", האָט אַ קוק געטאָן אויף שווייקן און געזאָגט:

— ער שרייט גאַנץ נישקשה, אונדזער לייטענאַנט, אין טע־לעפאָן. איך האָב געהערט איטלעכס וואָרט... איר זיט, קענטיק, זייער גוט באַקאַנט מיטן הער לייטענאַנט, שווייק.

— מיר זיינען ווי צוויי הענט, — האָט געענטפערט שווייק, — און איין האַנט, ווי באַוווסט, וואַשט די צווייטע. אמת איז, אַז מיר האָבן שוין בייִדע אַסך דורכגעמאַכט אינאיינעם. וויפיל מאָל האָט מען אונדז געוואָלט צעשיידן, נאָר מיר האָבן ווידער געפונען איינער דעם אַנדערן. ער פלעגט זיך אַלע מאָל פאַרלאָזן אויף מיר אין אַלצדינג. אַזוי אַז, דאָס איז מיר אַליין אַמאָל געווען אַ חידוש. אָט איצט האָט איר דאָך אויך מסתמא געהערט, אַז איך זאָל אייך דערמאָנען נאָך אַמאָל, אַז אייך איז באַפוילן צו געפינען אַ נייעם דינער און אַז איך מוז אים אָרומקוקן און זאָגן מיין מיינונג. די מעשה דערפון איז, וואָס דעם הער לייטענאַנט איז ניט אַזוי גרינג צופרידן צו שטעלן.

* * *

אַז דער פּולקאָווניק האָט צום צווייטן מאָל צונויפ־גערופן אַלע אָפיצערן אויף אַ באַראַטונג, האָט ער דאָס ווידער

געטאָן מיט גרויס פאַרגעניגן, כּדי ער זאָל האָבּן די מעגלעכקייט זיך ארויסצוזאָגן. חוץ דעם, האָט מען בּאַדאַרפט ארויסטראָגן א וואָסער עס איז בּאַשלוס מכּח דעם פּרייוויליקן מאַרעק, וואָס האָט פאָרט ניט געוואָלט רייניקן די אפּטרעטן און וואס דער פּולקאָווּ־ניק האָט אים דערפאַר איבּערגעגעבּן דעם דיוויזיע־געריכט.

פון דיוויזיע־געריכט האָט מען אים גראָד נעכטן פאַרנאַכט איבּערגעשיקט אף דער הויפט־וואַך: צוגלייך איז אין קאַנצעלאַריע פון פּולק אנגעקומען א פּאַפּיר פון דיוויזיע־געריכט, וואָס מען האָט אין דעם בּשום אופן ניט געקאָנט דערגיין קיין עק. אין פּאַפּיר איז געשטאַנען אזוי: קיין פאַרבּרעך פון א בּונט איז אין געגעבּענעם פאַל נימאָ, ווייל פרייוויליקע זיינען ניט מחויב צו רייניקן דעם אפּטרעט, אבּער פּודנעסטוועגן זיינען פאַראַן אלע סימנים פון עובר זיין אף א בּאַפעל פון עלטסטן, די דאָזיקע טועכץ קאָן מען אים מוחל זיין, אויבּ ער וועט זיך העלדיש אויפפירן אפן פראָנט. מחמת די דאָזיקע סבּרות ווערט דער פרייוויליקער מאַרעק אום־געקערט צוריק אין 91־טן פּולק. דער אויספאָרש וועגן דער בּאַשולדיקונג אין עובר זיין אף דער מיליטערישער דיסציפּלין ווערט אפּגעלייגט בּיזן סוף פון דער מלחמה און קאָן ווערן אפּגעפרישט ערשט דעמאָלט, אויבּ פרייוויליקער מאַרעק וועט אפּטאָן עפּעס א נייעם פאַרבּרעך אדער א מיאוסע מעשׂה.

איבּעריגנס, איז געווען נאָך אן ענין. גלייכצייטיק מיטן פריי־וויליקן מאַרעק האָט מען געבּראַכט צופירן אף דער הויפט־וואַך נאָך איינעם א געוויסן טעוועלעס, וואס האט זיך ארויסגעגעבּן פאַר אן אונטער־אפיצער. אין פּולק האָט ער זיך בּאַוויזן ניט לאַנג — מען האט אים צוגעשיקט פון א לאַזאַרעט אין אגראַם. ער האָט געהאט א גרויסע זילבּערנע מעדאַליע, בּענדלעך פון א פרייוויליקן און דריי שטערנדלעך. ער האָט דערציילט וועגן די גרויסע גבור־רות פון דער 6־טער מאַרש־ראָטע אין סערבּיען, וואָס פון איר איז, לויט זיינע רייד, געבּליבּן לעבּן נאָר ער איינער אליין. האָט מען געמאַכט אן אויספאָרש און מען איז געוואר געווארן, אז אין אנהויבּ קריג איז אין דער אמתן מיט דער 6־טער מאַרש־ראטע אוועק איינער א טעוועלעס, וואס האט אבּער קיין רעכט פון א

פריוויליקן ניט געהאַט. האָט מען אָנגעפרעגט בײַ דער בריגאַדע, וואָס צו איר באַשטאַנד האָט געהערט די 6=טע מאַרש=ראָטע בעת דעם געאײַלטן אָפּמאַרש פון בעלגראַד דעם 2 דעצעמבער 1914, און עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז צווישן די וואָס האָבן געקראָגן אָדער באַדאַרפט קריגן אַ גרויסע זילבערנע מעדאַליע איז אַזאַ טעוועלעס ניט געווען פאַרצייכנט. די פראַגע, צי איז דער סאָלדאַט טעוועלעס געהערט געוואָרן צו אַן אונטער=אָפיציר בעת דער בעלגראַדער קאַמפּאַניע, איז בשום אופן ניט מעגלעך געווען אויפצוקלערן, וואָרום די סערבן האָבן אויסגעהרגעט די גאַנצע 6=טע ראָטע מיטן קאָמאַנדע=באַשטאַנד ביז איין מאַן. אין דיוויזיע=געריכט האָט טעוועלעס זיך פאַרענטפערט, אַז אַ גרויסע זילבערנע מעדאַליע האָט מען אים צוגעזאָגט, און דערפאַר האָט ער זיך אַזעלכע זאַכן געקויפט אין לאַזאַרעט בײַ אײנעם אַ באָסניאַק. וואָס איז שייך די בענדלעך פון אַ פריוויליקן, האָט ער זיי צוגענייט זיך שכורערהייט, און טראָגט זיי ווײַטער, ווײַל ער איז שטענדיק שכור וואָרום זײַן אָרגאַניזם איז אָפּגעשוואַכט פון דעזענטעריע.

בײַם עפענען די באַראַטונג האָט פּאָלקאָווניק שרעדער, אײדער ער איז צוגעטראָטן פאַרצוטראָגן אָט די צוויי ענינים, אָנגעוויזן, ווי נייטיק עס איז זיך צונויפקלײַבן אָפטער פאַרן אָפּפאָר, וואָס שטייט שוין הינטער דער טיר. פון שטאַב פון דער בריגאַדע האָט מען אים געגעבן צו וויסן, אַז פון מינוט צו מינוט ריכט מען זיך אויף דעם געהעריגן באַפעל פון שטאַב פון דיוויזיע. דערפאַר דאַרפן די סאָלדאַטן זײַן צוגעגרייט, און די ראָטע=קאָמאַנדירן מוזן שטרײַנג אויפפּאַסן, אַז קײנער זאָל ניט פעלן. דערנאָך האָט דער פּאָלקאָווניק בקיצור איבערגעחזרט וואָס ער האָט געזאָגט נעכטן, ווידער געגעבן אַן איבערבליק פון די קריגס=געשעענישן און האָט אויסגעדריקט זײַן פעסטע איבערצײַגונג אַז קײן זאַך איז ניט בכּח צו מינערן די קריגערישע התלהבות און די שטענדיקע קריגס=גרייטשאַפט פון דער העלדישער עסטרײַכישער אַרמײ.

אויפן טיש פאַר אים איז געלעגן די קאַרטע פון די קריגס=אָפּעראַציעס מיט פענדלעך צוגעשטאָכן מיט שפּילקעס, נאָר די פענדלעך זײַנען געווען צעמישט און די פראָנטן איבערגערוקט.

ארויסגעריסענע שפילקעס מיט פענדלעך האבן זיך געוואלגערט אפילו אונטערן טיש.

דער גאנצער טעאטער פון די קריגס־אפעראציעס האט אין יענער נאכט געהאט אויסגעזען דעם אמתן חורבן. דער קאָטער, וואָס עס האבן געהאלטן אין דער קאנצעלאריע פון פולק די הערן מיל טער־שרייבערס, האָט אפגעטאן אף דער דאזיקער קארטע, וואס א קאָטער באדארף אפטאָן, און אזוי ווי ער האָט געוואלט פארגראבן די סימנים, האט ער ארויסגעריסן די פענדלעך און צעשמירט מיט די צואה איבער אלע פאָזיציעס. פארשפריצט אלע פראָנטן און בריקן־קעפּ און פארפּאסקודיעט אלע ארמיי־קאָרפּוסן.

פולקאווניק שרעדער איז געווען קורצזיכטיק ביז לעצט.

די אפיצערן פון מארש־באטאליאן האבן מיט אינטערעס צוגעקוקט, ווי דעם פולקאָווניקס פינגער רוקן זיך נעענטער צו די דאָזיקע הייפעלעך.

— פון דאנען, מיינע הערן, קיין סאָקאל אפן בוג! — האט דער פולקאָווניק אויסגערופן מעשה נביא און האט אף אויסווייניק דורכגעפירט מיטן פינגער א ליניע צו די קארפּאטן און אריינ־געשטעקט אים אין איינעם פון די הייפעלעך, וואס דער קאָטער האט איבערגעלאזן, בכדי די קארטע פון די קריגס־אפעראציעס זאָל אויסקומען רעליעף.

— דאס איז, הער פולקאווניק, דוכט זיך, קעצישע....

— האט זייער העפלעך געזאגט פאר אלעמען קאפּיטאַן זאגער.

פולקאווניק שרעדער איז ווי א קויל ארויסגעפלויגן אין שכנישן צימער, און פון דארט האבן זיך געלאזט הערן קולות מיט די שרעקלעכסטע זידלערייען און קללות. ער האט געסטראשעט, אז ער וועט די שרייבערס צווינגען אויסלעקן מיט די צינג די דאזיקע מיאוסקייט.

דער פארהער האט געדויערט ניט לאנג. עס האט זיך ארויסגעוויזן, אז דעם קאָטער האט אריינגעפירט אין קאנצעלאריע מיט א וואכן צוויי צוריק דער שרייבער צוויבלפיש. ווי נאר אט דער פאַקט איז קאנסטאטירט געוואָרן, האט דער שרייבער

צווישפּיש צונויפגעקליבן זיינע בעבעכעס און דער עלטסטער שריי־בער האָט אים אפגעפירט אויף דער הויפטוואך, ווו ער האָט באַראַפּט וואַרטן אויף די ווייטערדיקע באַפעלן פון הער פּול־קאָווניק.

מיטן דאָזיקן אינצידענט האָט די באַראַטונג בעצם זיך געענדיקט. אַז דער פּולקאָווניק איז מיט אַ פּנים, אָנגעצונדן פון כּעס, געקומען צוריק צו די אָפיצערן, האָט ער פאַרגעסן אין גאַנצן, אַז ער האָט נאָך געהאַט בדעה צו שמועסן מכּח דעם וואָס צו טאָן מיטן פּריוויליקן מאַרעק און מיטן פאַלשן אונטער־אָפיציר טעחלעס, און ער האָט נאָר געזאָגט בקיצור:

— איך בעט די הערן אָפיצערן צו זיין גרייט און צו וואַרטן אויף ווייטערדיקע באַפעלן און אינסטרוקציעס.

אַזוי אַרום זיינען דער פּריוויליקער און טעלעוועס נאָך געבליבן אויף דער הויפּטוואך, און אַז מען האָט נאָך צו זיי אַריינ־געזעצט צווישפּישן, האָבן זיי זאַלבעדריט געקאָנט שפּילן אַ פּרעפעראַנס, און אַז זיי האָבן געענדיקט דעם קאָן, האָבן זיי גע־קאָנט אַרויסציען די עצמות ביי זייער אויפזעער מיט דער פאַ־דערונג, ער זאָל אַרויסטרייבן אַלע פליי פון זייער שטרוי־זאַק.

דערנאָך האָט מען צו זיי נאָך אַריינגעזעצט דעם יעפרייטער פּערוטעק פון דער 13־טער מאַרש־ראָטע, וואָס איז נעלם געוואָרן מיט אַ טאָג פריער, בעת עס האָט זיך פאַרשפּרייט אַ קלאַנג, אַז מען פאָרט אָפּן פראָנט. אַ פּאַטרול האָט אים פאַרהאַלטן אין דער „ווייסער רויז" אין ברוק. ער האָט דערציילט אַ מעשה, אַז ער האָט געוואָלט פאַרן אָפּפאָרן באַקוקן דעם באַרימטן קרישטאָל־שלאָס פון גראַף האַראַך ביי ברוק, צוריקוועגס האָט ער פאַר־בלאָנדזשעט און ערשט פאַרטאָג איז ער אָנגעקומען אין דער „ווייסער רויז". נאָר דאָס איז געווען אַ ליגן. ער האָט אין דער „ווייסער רויז" פאַרבראַכט די גאַנצע נאַכט...

* * *

די לאַגע איז נאָך ניט געווען קלאָר. פאָרט מען צי מען פאָרט ניט? שוויק האָט אין דער קאַנצעלאַריע פון דער עלפטער מאַרש־ראָטע זיך אָנגעהערט די פאַרשיידנסטע מיינונגען וועגן דער

פראַגע, סיי פעסימיסטישע און סיי אָפּטימיסטישע. פון דער 12־טער מאַרש־ראָטע האָט מען געקלונגען, אַז עמיצער האָט געהערט אין דער קאַנצעלאַריע פון פּולק, אַז מען דאַרף ערשט לערנען שיסן אויף באַוועגלעכע צילן און אַז מען וועט פאָרן ערשט נאָכן פעלד־שיסן. נאָר די 13־טע מאַרש־ראָטע האָט אַנדערש געהאַלטן; זי האָט מיטגעטיילט, אַז אַקאַרשט איז געקומען פון שטאָט קאַפּראַל האַוו־ליק, וואָס האָט געהערט פון איינעם אַן אייזנבאַנער, אַז די וואַגאָנעס שטייען שוין גרייט אויף דער סטאַנציע.

וואַנעק האָט אַרויסגעריסן דאָס טרייבל ביי שווייקן פון האַנט און האָט אַ כּעסדיקער גענומען שרייען, אַז די אייזנבאַנער ווייסן ניט, ווער עס האָט זיי געשלייערט, און אַז ער אַליין איז אַקאָרשט געווען אין קאַנצעלאַריע פון פּולק.

שווייק איז איבערגעזעסן ביים טעלעפאָן מיטן געדולד פון אַ מלאך און אויף די פראַגעס: „וואָס הערט זיך עפּעס נייס?“ — האָט ער געענטפערט, אַז קיין שום באַשטימטע זאַך איז נאָך ניט באַוווּסט.

דעם זעלביקן ענטפער האָט ער געגעבן אויך אויף דער פראַגע פון לייטענאַנט לוקאַש:

— נו, וואָס הערט זיך ביי אונדז נייס?

— קיין שום באַשטימטע זאַך איז נאָך ניט באַוווּסט, הער לייטענאַנט.

— גולם! אויפהייבגען דאָס טרייבל!

דערנאָך זיינען אָנגעקומען טעלעפאָנאָגראַמעס, וואָס שווייק האָט זיי צוגענומען, הגם ניט גאָר גלאַטיק. אין דער ערשטער שורה איז געווען די טעלעפאָנאָגראַמע, וואָס האָט ניט געקאָנט אים מיטגעטיילט ווערן ביינאַכט, ווייל דאָס טרייבל איז געווען אַראָפּגענומען, און וואָס איז געוועזן נוגע די וואָס דאַרפן קומען זיך לאָזן מאַכן די איינשפּריצונג קעגן טיפוס.

דערנאָך איז געקומען אַ פאַרשפּעטיקטע טעלעפאָנאָגראַמע מכּח די קאָנסערוון, וואָס האָט אויפגעקלערט דעם נעכטיקן פּלאָנ־טער.

צולעצט איז אנגעקומען א צירקולאַר־טעלעפאָנאָגראַמע, אדרעסירט צו אלע באַטאַליאָנען, ראָטעס און מיליטער־טיילן.

„קאפיע פון דער טעלעפאָנאָגראַמע פון בריגאַדע נומער 75692 סמך: באַפעל דער בריגאַדע נומער 172. ביים צונויפ־שטעלן די חשבון־באַריכטן פונם פארברויך פון פראָוויאַנט און פאַרשיידענע עסנווארג אין פעלד־קיכן, באדארף מען אפהיטן ביים אויפציילן די פאַרניצטע פראדוקטן אזא סדר: 1. פלייש. 2. קאָנ־סערוון. 3. פרישע גרינסן. 4. געטריקנטע גרינסן. 5. רייז 6. מאַ־קאַראָנעס. 7. גרויפן. 8. קארטאפל — אנשטאט דעם סדר פון די נעמען, וואס האט עקסעסטירט ביז איצט".

אז שווייק האט איבערגעגעבן דאס דעם קאַפּיטענארמוס, האט וואנעק פייערליך געמאלדן, אז אזעלכע טעלעפאָנאָגראַמעס וואַרפט מען פשוט אין אפטרעט ארויס.

— פארפאסט האט זי עפעס אן אידיאט אין שטאַב פון דער ארמיי, און שוין איילן זיי זיך פאנאנדערצושיקן זי איבער אלע דיוויזיעס, בריגאַדעס און פולקן.

דערנאך האט שווייק צוגענומען נאך א טעלעפאנאגראמע, וואס מען האט אים פארדיקטירט אזוי גיך, אז ער האט באוויזן צו פאַר־שרייבן גאר איין ווארט פון צען, אזוי אז עס איז ארויסגעקומען עפעס ווי אן אפגערעדטער לשון: „מחמת געניוער דערלויבט אדער וואס אליין פאַרקערט בכל אופן פאַ־גיטיקט".

— דאס איז אלץ איבעריק, להלוטין איבעריק, — האט באמערקט וואנעק, אז שווייק האט איבערגעגעבן די טעלעפאָנאָ־גראַמע דריי מאל אפן קול און האט דערקלערט, אז ער פאַר־שטייט דא גארנישט. שטותעריי, און גאר. און אפשר, שרים ווייסן זיי, א קשיה אף א מעשה: זי קאן נאך זיין שיפרירט אויך, נאר, ביי אונדז אין ראטע איז מען דערצו ניט צוגעגרייט. מען מעג זי ארויסוואַרפן.

— איך מיין אויך אזוי, — האט שווייק מסכים געווען. — אויב איך וועל מעלדן דעם הער לייטענאַנט, אז מחמת געניוער ערלויבט אדער וואס אליין פארקערט בכל אופן פאַרגיטיקט, קאָן ער נאך פאריבל האבן.

— פאַראַן אזעלכע פאריבל=האָבערסן, וואס ממש א גרויל, — האט שווייק ווייטער גערעדט, זיך פאַרטיפנדיק אין זיינע זכרונות. — איין מאל געדיינק איך, בין איך געפארן אין טראמוויי פון ווישאָטשאַן קיין פראג און אין ליבען איז צו אונדז אריין איינער א הער נאָוואָטני. באלד ווי איך האב אים דערקענט, בין איך ארויס צו אים אפן פאדערשטן פלאץ, און האב מיט אים פארפירט א שמועס. ווייל מיר זיינען ביידע פון דראָזאַוואַ. נאר ער איז מיר אנגעפארן מיטן ירגזון, איך זאל אים לאזן צו רו, אז ער קען מיך גארניט. דעמאלט האב איך אים גענומען דערקלערן, ער זאל זיך דערמאנען. ווי איך פלעג קומען צו אים קינדווייז מיט דער מוטער, וואס מען האט זי גערופן אנטאָנינאַ, און מיין פאטער האט געהייסן פראָקאָפ און געווען איז ער אן ארענדאר. נאר ער האט אליץ ניט געוואלט מודה זיין, אז מיר זיינען באקאנט. האב איך אים געבראכט נאך מער ראיות, אז אין דראָזאַוואַ זיינען געווען צוויי נאוואטנעס: טאָנדאַ און יאזעף. וועגן אים, וועגן דאזיקן הער, וואס ער איז דאס יאָזעף, האט מען מיר געשריבן, אז ער האט דערשאָסן זיין פרוי, ווייל זי פלעגט אים תמיד זידלען פאר זיין שכורן. דעמאלט האט דאס מיינער געגעבן א הויב אויף די האנט, נאר איך האב באוויזן זיך ארויסצודרייען, און ער — טררראַך! אין גרויסן גלאָז, וואס פארן וואגאן=פירער. בקיצור, מען האט אונדז ביידן במחילה אראפגעזעצט און פארבעטן אין צירקל אריין, און דארט האט זיך ארויסגעוויזן, אז דער דאזיקער הער איז דערפאר געווען אזא ברוגזער, ווייל מען האט אים גערופן ניט יאזעף נאָוואָטני, נאר עדוארד דובכאַוואַ פון דער שטאט מאָנגאָמערי אין אמעריקע און אז ער איז געקומען אהער נאר צו גאסט צו זיינע קרובים.

א קלונג פון טעלעפאָן האט איבערגעריסן זיין דערציילונג, און א הייזעריקער קול פון דער קוילנווארפער=קאמאנדע האט ווידער געפרעגט, צי מען פארט היינט. משמעות, אז צוליב דעם האט אינדערפרי באדארפט פארקומען ביים פולקאווניק נאך א בעראטונג.

אין דער טיר האט זיך באוויזן דער בלאסער אונטער=

פענדריק ביגלער, דער ערשטער חאליפותניק אין דער גאנצער ראטע, ווארום נאך אין דער לערן־קאמאנדע האט ער זיך גע־פלייסט אויסצופיינען זיך מיט זיין קענטשאַפט. ער האט א ווונק געטאן וואנעקן, ער זאל מיט אים ארויס אין קארידאר, און האט דארט מיט אים פארפירט א לאנגען שמועס.

אז וואנעק איז געקומען צוריק, האט ער געשמייכלט מיט ביטול.

— אט א פערד! — האט ער געזאגט צו שווייקן. — האבן מיר דאס ביי אונדז אין מארש־ראטע פארשוינען! לאזט זיך אויס, אז ער איז אויך געווען אף דער באראטונג, און אז אלע זיינען אוועק, האט דער הער לייטענאנט באפוילן, אז די אונטער־אפי־צערן זאלן איבערקוקן די ביקסן, דערביי האבן זיי געדארפט שטעלן זייער שטריינגע פאדערונגען. איז ער איצט געקומען ביי מיר פרעגן, צי זאל ער צובינדן סלאַבעקן דערפאר, וואס ער האט אויסגעפוצט זיין ביקס מיט קעראסינע!

וואנעק איז געווען אויפגערעקט.

— און אזא שטותעריי פרעגט ער ביי מיר, בעת ער ווייס אליין, אז מיר פארן ארויס אפן פראנט. כלעבן דער הער לייטע־נאנט האט אויך נעכטן בייצייטנס זיך מיישב געווען און אפגעבונדן זיין דינער. האב איך אים טאקע אן עצה געגעבן, אט דעם חכם בלילה, ער זאל גוט א טראכט טאן, איידער ער ברענגט אריין אין בעם זיינע מענטשן.

— אגב, אז עס איז געקומען צו רייד מכח א דינער, — האט באמערקט שווייק. — ווייסט איר נים, צי האט מען געפונען א נייעם פארן הער לייטענאַנט?

לייגט נאר צו א קאפּעלע קאפּ, — האט געענטפערט וואנעק. — אף אלץ איז פאראן א צייט. אגב, מיין איך, אז דער הער לייטענאנט וועט זיך צוגעווינען צו באלונען. אמאל טאקע וועט ער עפּעס אויפפרעסן, אבער שפּעטער, אז מירן זיין אפן פראנט, וועט ער אוועקוואַרפן די דאזיקע שלעכטע מדה. דארט וועלן זיי שוין ביידע אפטלעך נים האבן וואס צו קייען. אויב איך האב געזאגט, אז באלון בלייבט ביי אים, וועט דאס זיין אזוי. דאס איז מיין

עסק, און דער הער לייטענאנט האט זיך ניט וואס אריינצומישן. צו היילן זיך איז ניטא וואס.

וואנעק האט זיך ווידער אויסגעצויגן אפן געלעגער און האט געזאגט:

— שווייק, דערציילט מיר עפעס אן אנעקדאט פון סאלדאטן־לעבן.

— מיט פארגעניגן, — האט יענער געענטפערט, — אבער איך האב מורא, אז עמיצער וועט ווידער קלינגען.

— אויב אזוי, שווייק, שליסט אויס דעם טעלעפאן, שניידט איבער די דראטן אדער נעמט אראפ דאס טרייבל.

— רעכט, — האט געזאגט שווייק און האט אראפגענומען דאס טרייבל: — איך וועל אייך דערציילן א מעשה, וואס פאסט צום איצטיקן מאמענט, מער ניט וואס אין יענער צייט זיינען געווען אנשטאט אן אמתר מלחמה מאנעווערס. אגב איז דעמאלט געווען פונקט אזא תוהו ובוהו, ווי איצט ביי אונז, ווארום מען האט דעמאלט אויך ניט געוווסט, ווען מען טרעט ארויס פון קאזארמע. מיט מיר אין איינעם האט געדינט איינער א געוויסער שיק פון פארשיץ, א ווויל מענטש, נאר א גאטספארכטיקער און א דערשראָ־קענער. ער האט זיך אויסגעמעלט, אז די מאנעווערס זיינען עפעס א מוראדיקע זאך, אז אף מאנעווערס פאלן מענטשן פון מידקייט און פון דארשט, און די סאניטארן קלייבן זיי אויף, ווי עפל נאך א שטורעם־ווינט. דעריבער האט ער זיך אנגעשכורט אף אן אדע־ראף, און אז מיר זיינען ארויסגעטראטן פון קאזארמע אף מאנעווו־רעס און זיינען אנגעקומען אין מנישקא, האט ער געזאָגט: „אָ! ברידערלעך, איך וועל ניט אויסהאלטן. איין גאט קאן מיך ראטעווען!“ דערנאך זיינען מיר געקומען קיין הארשאוויץ, און דארט זיינען מיר געשטאנען גאנצע צוויי מעת־לעת, ווארום עס איז ארויס עפעס א טעות, און מיר האבן אזוי האסטיק זיך ארויסגע־רוקט פאָרויס, אז צוזאמען מיט די פולקן, וואס זיינען געווען ביי אונדז אין די פלאנקען, וואלטן מיר געקאנט נעמען געפאַנגען גאר דעם שונאס שטאב, און דאס וואלט געווען א גרויסער סקאנדאל, ווארום, אדרבא, יענע פארטיע האט באדארפט צעקלאפן אונדזער

קאָרפּוס און געווינען די שפּיל, ווארום אף איר זייט האט זיך געפונען עפּעס א פאַרדריפּעטער ערצהערצאגל! און דאָ האָט אט דער שיק אפּגעשפּילט אַזא שפּיצל. ווי נאר מיר האבן אויפגעשלאגן דעם לאַגער, האט ער גענומען און איז אוועק אין דארף אריין הינטער הארשאָוויץ עפּעס קויפן, און צו מיטאק איז ער געקומען צוריק אין לאַגער. א היץ איז געווען נים צו דערטראָגן, און אויסגעטרונקען האט ער אויך געהאַט נישקשהדיק. זעט ער אין מיטן וועג שטייט א סלופּ, און צום סלופּ איז צוגעמאַכט א קעסטעלע, און אין קעסטעלע געפינט זיך א פּיצינקע פיגור פון הייליקן יאַן נעפּאָמוק. האָט ער אנגעהויבן מתפלל זיין צום הייליקן יאַן און זאגט צו אים: מסתמא איז דיר, ברודער=לעב, אויך היים? וואָלסטו כאָטש געהאַט וואס א טרונק צו טאָן, זיסט שטייסטו אין סאמע זון און שוויצסט ווי א פאַרשאָלטענער!" א טרייסל געטאָן דאס פלעשל, אפּגעזופּט און רעדט ווייטער: „אט האָב איך דיר אויך איבערגעלאזט א זופּ, הייליקער יאַן נעפּאָמוק". נאר דא האט ער זיך אליין דערשראָקן פאַר זיין דרייסטקייט, און פאר שרעק האט ער גענומען און אויסגעזשליאָקעט אין גאנצן, אזוי אז פאַרן הייליקן איז נים געבליבן נים א לעק. „יעזוס=מאַריאַ=יאזעף — האָט ער אויסגעשריען, — הייליקער יאַן נעפּאָמוק, זיי מיר מוחל, למען השם, איך וועל דיך מכבד זיין אַן אנדערש מאל. איך וועל דיך מיטנעמען מיט זיך אין לאַגער און וועל דיר אזוי אנפּאָמפּען, אז דו וועסט נים קאָנען איינשטיין אף די פיס". בקיצור, אונדזער שיק איז נים געווען פויל, העט צעבראָכן די גלאָז, ארויסגעשלעפּט די פיגור פון הייליקן, אריינגערוקט זי אונטער דער בלוזע און געבראַכט צו טראָגן אין לאַגער. דערנאָך האָט דער הייליקער יאַן נעפּאָמוק געשלאפן מיט אים אין שטרוי; בעתן מארש האט שיק אים געטראָגן מיט זיך אין רענצל, און דערפאר איז אים שטאַרק געגאַנגען אין קאָרטן. ווו נאָר מיר האבן זיך אפּגעשטעלט, האט ער אלץ געווונען און געווונען, ביז מיר זיינען געקומען אין דער זייט פון פּראַכאַטיץ, און אין דראַגעניץ האט ער פאַרקלאַפּט אלצדינג. און אז מיר זיינען באַגיגען אוועק פון דארטן, האָט אף א בארנע=בוים זיך געוויגט א געהאַנגענער... דער הייליקער יאַן

נעפּאָמוק! אַט דאָס האָט איר דעם אנעקדאָט, און איצט װעל איך אויפהײנגען דאָס טרײַבל.

און דער טעלעפאָן האָט װידער גענומען איבערגעבן די טרײסלענישן פון א נײעם, נערװעזן לעבן, װארום די אלטע האַרמאניע אין לאַגער איז געװען צעשטערט.

בינתים איז לײטענאַנט לוקאַש געזעסן בײַ זיך אין צימער און האָט שטודירט דעם שיפר. װאָס מען האָט אים צוגעשיקט פון שטאַב פון פולק צוגלײַך מיטן שיפרירטן געהײמען באַפעל מיטן מאַרשרוט, װאָס לויט אים האָט דער באַטאַליאָן באַדאַפט פאָרן צום גאַליצישן גרעניץ (דער ערשטער עטאַפּ):

35—2121—475—1238—7217=װאָלבורג.

7282—375—8922=ראַב.

35—8922—35—7217—1238—4432=קאַמאָרן.

7979—475—298—7881—375—310—9299—7282 = בודאַפּעשט.

בײַם אויפשיפרירן דעם דאזיקן באַפעל האָט לײטענאַנט לוקאַש געזיפצט:

— כאַפּט דער טײַװל אַט דאָס גאַנצע שאַלעמױזן!

SHOREDITCH PUBLIC LIBRARIES

אין פאַרלאַג „בּיכער פאַר אַלעמען“ איז דערשינען

„די פרוי פון אונדזער בּיינקשאַפט“

ראָמאָן פון באַוווּסטן אידיש-דייטשן מחבר מאַקס בּראָד.
אידיש ז. קאַלמאַנאָוויטש. פאַרביקע קונסטהילע.
200 זייטן. ——— פּרייז 1 לאַט.

— א געשיכטע מיט דריי פרויען וואס קומען איינע נאָך דער אנדערער לויט דער ריי. די געשיכטע איז קאָנצענטרירט אף דער דריטער, אן עקסצענטרישער טיפּ, א שיינהייט, וואָס פרעסט זיך אליין אויף צוליב אייפערזוכט, ליבּע, גוטסקייט און רשעות צוזאַמען. -

— אויסערלעך קאָנצערטרירט זיך דער גאַנצער קאָנפליקט פון אט דעם ראָמאַן אף דעם קאַמף צווישן צוויי מענער צוליב א פרוי, און כאָטש אט דער מין שטאָף איז שוין אסך מאָל באַארבּעט געוואָרן, האָבן מיר עס דאָ אין אַזאַ פאָרם, וואס איבּעראַשט מיט דער אריגינאַליטעט. —
„ליטער. בלעטער“ № 31

פריער דערשינען:

יאַראסלאוו האשעק

דער בראַווער סאָלדאַט שווייק אין דער וועלט-מלחמה

ערשטער טייל.

אידיש ז. קאַלמאַנאָוויטש. צוויי פאַרביקע קונסטהילע.

פּרייז 1 לאַט.

דער פאַרלאַג «ביכער פאר אלעמען» גיט ארויס דעם וועלט-בארימטן היסטארישן ראָמאַן פון אידישן לעבן

„יוד-זיס"

פון דעם אידיש-דייטשן שריפטשטעלער ליאָן פייכטוואנגער.

מיט א קורצע צייט צוריק איז דערשינען דער ערשטער בוך פון דעם ראמאַן אונטערן נאמען

„געלט און מאכט"

פאַרביקע קונסט-הילע. 208 זייטן, פרייז 1 לאט.

עס איז שוין אויך דערשינען דער צווייטער בוך אונטערן נאָמען

„אידן"

איבערזעצט פון מ. ראזומני, רעדאקציע און הקדמה ז. קאַלמאנאוויטש.

„יוד-זיס" איז דורך דער גאנצער וועלט-קריטיק אנערקענט אלס איינער פון די בעסטע און אינטערעסאנטסטע ביכער, וואס זיינען אנגעשריבן געווארן אין משך פון די לעצטע יארן.

דער מחבר איז אַף אַ ווונדערלעכן אופן אריינגעדרונגען אין דער געשילדערטער היסטארישער תקופה און האט מיט בולטע פארבן באַשריבן דאס אידישע לעבן און ליידן פון יענער צייט: דער ראָמאַן „יוד-זיס" איז דורכגעפלאכטן מיט אַן אויסערגעוויינטלעך אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער האַנדלונג. די גרויסע קינסטלערישע מייסטערשאַפט, מיט וועלכער דאָס קאַפּיטאַלע ווערק איז אנגעשריבן אין פאַרבינדונג מיט די אלע דערציילערישע מעלות זיינע, פאַרוואַנדלען פייכטוואַנגערס מאָנומענטאל-ווערק אין איינעם פון די באדייטנסטע ביכער פון דער וועלט-ליטעראַטור.

די לעצטע צוויי טיילן דערשיינען אינגיכן.

PUBLIC
LIBRARIES

STEPNEY PUBLIC LIBRARIES
...ed below.
303076027S
12 NOV 1968
TAYLOR INSTITUTION LIBRARY
OXFORD OX1 3NA
PLEASE RETURN BY THE LAST DATE STAMPED BELOW
Unless recalled earlier
23. APR. 1999
MAY 1999

Yiddish Collection

WHITECHAPEL LIBRARY

Donated 1985

TAYLOR
INSTITUTION
LIBRARY

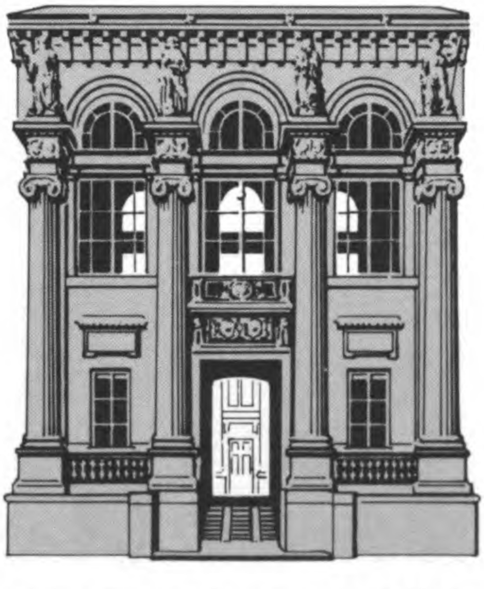

ST. GILES · OXFORD

REP Y. 278

Bodleian Libraries
UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.